

ГРАЖДАНСКИ ПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС

Обн., ДВ, бр. 59 от 20.07.2007 г., в сила от 1.03.2008 г., изм. и доп., бр. 50 от 30.05.2008 г., в сила от 1.03.2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд на РБ от 8.07.2008 г. - бр. 63 от 15.07.2008 г.; изм., бр. 69 от 5.08.2008 г., бр. 12 от 13.02.2009 г., в сила от 1.01.2010 г.(*) - изм., бр. 32 от 28.04.2009 г., доп., бр. 19 от 13.03.2009 г., изм. и доп., бр. 42 от 5.06.2009 г.; изм., Решение № 4 на Конституционния съд на РБ от 16.06.2009 г. - бр. 47 от 23.06.2009 г.; бр. 82 от 16.10.2009 г., изм. и доп., бр. 13 от 16.02.2010 г., бр. 100 от 21.12.2010 г., в сила от 21.12.2010 г.; изм. с Решение № 15 на Конституционния съд на РБ от 21.12.2010 г. - бр. 5 от 14.01.2011 г.; бр. 45 от 15.06.2012 г., в сила от 1.01.2013 г., изм. и доп., бр. 49 от 29.06.2012 г., доп., бр. 99 от 14.12.2012 г., изм. и доп., бр. 15 от 15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г., изм., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 53 от 27.06.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., изм. и доп., бр. 50 от 3.07.2015 г., доп., бр. 15 от 23.02.2016 г., изм., бр. 43 от 7.06.2016 г., изм. и доп., бр. 8 от 24.01.2017 г., доп., бр. 13 от 7.02.2017 г., изм., бр. 63 от 4.08.2017 г., в сила от 5.11.2017 г., изм. и доп., бр. 86 от 27.10.2017 г., изм., бр. 96 от 1.12.2017 г., в сила от 1.01.2018 г., изм. и доп., бр. 102 от 22.12.2017 г., в сила от 22.12.2017 г., бр. 42 от 22.05.2018 г., бр. 65 от 7.08.2018 г., в сила от 7.08.2018 г., бр. 38 от 10.05.2019 г., в сила от 10.05.2019 г., изм., бр. 83 от 22.10.2019 г., в сила от 22.10.2019 г.

Виж Таблица за съответствие между разпоредбите на ГПК (отм.) и ГПК (нов)

(*) (Бел. ред. - относно влизането в сила на Гражданския процесуален кодекс с ДВ, бр. 12 от 13.02.2009 г., виж Параграф единствен от Закона за допълнение на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (ДВ, бр. 32 от 2009 г.)

ЧАСТ ПЪРВА

ОБЩИ ПРАВИЛА

Глава първа

ОСНОВНИ ПОЛОЖЕНИЯ

Предмет

Чл. 1. Този кодекс урежда производството по граждански дела.

Дължимост на защита и съдействие

Чл. 2. Съдилищата са длъжни да разгледат и разрешат всяка подадена до тях молба за защита и съдействие на лични и имуществени права.

Добросъвестност

Чл. 3. Участващите в съдебните производства лица и техните представители под страх от отговорност за вреди са длъжни да упражняват предоставените им процесуални права добросъвестно и съобразно добрите нрави. Те са длъжни да изнасят пред съда само истината.

Съдебен език, преводачи и тълковници

Чл. 4. (1) Съдебният език е българският.

(2) Когато в делото участват лица, които не знаят български, съдът назначава преводач, с помощта на когото тези лица извършват съдопроизводствените действия и им се обясняват действията на съда.

(3) Когато в делото участва глухо или нямо лице, назначава му се тълковник.

Глава втора

ОСНОВНИ НАЧАЛА

Законност

Чл. 5. Съдът разглежда и решава делата според точния смисъл на законите, а когато те са непълни, неясни или противоречиви - според общия им разум. При липса на закон съдът основава решението си на основните начала на правото, обичая и морала.

Диспозитивно начало

Чл. 6. (1) Съдебните производства започват по молба на заинтересованото лице или по искане на прокурора в определените от закон случаи.

(2) Предметът на делото и обемът на дължимата защита и съдействие се определят от страните.

Служебно начало

Чл. 7. (1) Съдът служебно извършва необходимите процесуални действия по движението и приключването на делото и следи за допустимостта и надлежното извършване на процесуалните действия от страните. Той съдейства на страните за изясняване на делото от фактическа и правна страна.

(2) Съдът връчва на страните препис от актовете, които подлежат на самостоятелно обжалване.

Състезателно начало

Чл. 8. (1) Всяка страна има право да бъде изслушана от съда, преди да бъде постановен акт, който има значение за нейните права и интереси.

(2) Страните посочват фактите, на които основават исканията си, и представят доказателства за тях.

(3) Съдът осигурява възможност на страните да се запознаят с исканията и доводите на насрещната страна, с предмета на делото и неговото движение, както и да изразят становище по тях.

Равенство на страните

Чл. 9. Съдът осигурява на страните равна възможност да упражняват предоставените им права. Той прилага закона еднакво спрямо всички.

Установяване на истината

Чл. 10. Съдът осигурява на страните възможност и им съдейства за установяване на фактите, които са от значение за решаването на делото.

Публичност и непосредственост

Чл. 11. Разглеждането на делата става устно в открито заседание, освен ако в закон е предвидено това да стане в закрито заседание.

Вътрешно убеждение

Чл. 12. Съдът преценява всички доказателства по делото и доводите на страните по вътрешно убеждение.

Разглеждане и решаване на делата в разумен срок

Чл. 13. Съдът разглежда и решава делата в разумен срок.

Глава трета

ПОДВЕДОМСТВЕНОСТ

Подведомственост на гражданските дела

Чл. 14. (1) На съдилищата са подведомствени всички граждански дела.

(2) Съдът сам решава дали заведеното дело подлежи на разглеждане от него.

(3) Никое друго учреждение няма право да приеме за разглеждане дело, което вече се разглежда от съда.

Проверка на подведомствеността

Чл. 15. (1) Въпросът дали заведеното дело е подведомствено на съда може да бъде повдигнат от страните или служебно от съда при всяко положение на делото, освен когато в закон е определен срок за това.

(2) Определението на съда по този въпрос може да се обжалва с частна жалба.

Спор за подведомственост

Чл. 16. Когато съдилищата и другите учреждения са отказали да разгледат делото като неподведомствено на тях, ищецът може да повдигне спор за подведомственост пред Върховния касационен съд.

Компетентност по обуславящи въпроси

Чл. 17. (1) Съдът взема становище по всички въпроси, които имат значение за решаването на делото, освен по въпроса дали е извършено престъпление.

(2) Съдът се произнася инцидентно по валидността на административните актове независимо от това, дали те подлежат на съдебен контрол. Съдът не може да се произнася инцидентно по законосъобразността на административните актове, освен когато такъв акт се противопоставя на страна по делото, която не е била участник в административното производство по издаването и обжалването му.

Съдебен имунитет

Чл. 18. (1) Българският съд е компетентен по искове, по които страна е чужда държава, както и лице със съдебен имунитет, в следните случаи:

1. при отказ от съдебен имунитет;

2. по искиве, основани на договорни отношения, когато изпълнението на задължението е в Република България;
3. по искиве за вреди от непозволено увреждане, извършено в Република България;
4. по искиве относно права върху наследствено имущество и незаето наследство в Република България;
5. по дела, които са от изключителна подведомственост на българските съдилища.

(2) Разпоредбите на ал. 1, т. 2, 3 и 4 не се прилагат за правни сделки и действия, извършени в изпълнение на официални функции на лицата, съответно във връзка с упражняване на суверенни права на чуждата държава.

Арбитражно споразумение

Чл. 19. (1) (Доп. – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) Страните по имуществен спор могат да уговорят той да бъде решен от арбитражен съд, освен ако спорът има за предмет вещни права или владение върху недвижим имот, издръжка или права по трудово правоотношение или е спор, по който една от страните е потребител по смисъла на § 13, т. 1 от допълнителните разпоредби на Закона за защита на потребителите.

(2) Арбитражът може да има седалище в чужбина, ако една от страните има обичайно местопребиваване, седалище според устройствения си акт или местонахождение на действителното си управление в чужбина.

Глава четвърта

СЪДИЛИЩА

Състав на съда

Чл. 20. Първоинстанционните дела се разглеждат в състав от един съдия, а въззивните и касационните - в състав от трима съдии, единият от които е председател на състава.

Съвещание

Чл. 21. (1) Съвещанието и гласуването на съдебния състав се ръководи от председателя на състава и се провежда тайно.

(2) Никой от съдиите не може да се въздържа от гласуване.

(3) Членовете на състава гласуват в поредност според старшинството. Първи гласува младшият член, а председателят гласува последен.

(4) Когато при решаване на делото по същество съдът трябва да се произнесе по няколко иска, по всеки от тях се провежда отделно гласуване.

(5) Решенията на съда се приемат с мнозинство на гласовете на съдиите.

(6) Съдията, който не е съгласен с мнението на мнозинството, подписва решението, като мотивира отделно своето особено мнение.

Основания за отвод

Чл. 22. (1) Не може да участва като съдия по делото лице:

1. което е страна по делото или заедно с някоя от страните по делото е субект на спорното или свързано с него правоотношение;

2. което е съпруг или роднина по права линия без ограничение, по съребрена линия до четвърта степен или по сватовство до трета степен на някоя от страните или на неин представител;
3. което живее във фактическо съпружеско съжителство със страна по делото или с неин представител;
4. което е било представител, съответно пълномощник, на страна по делото;
5. което е взело участие при решаване на делото в друга инстанция или е било свидетел или вещо лице по делото;
6. относно което съществуват други обстоятелства, които пораждат основателно съмнение в неговото безпристрастие.

(2) Съдията е длъжен сам да се отстрани в случаите по ал. 1, т. 1 - 5, а когато не приеме отвода по ал. 1, т. 6, да обяви обстоятелствата.

Процедура по отвода

Чл. 23. (1) Отстраняване може да поиска всяка от страните в заседанието, след като е възникнало или е станало известно основанието за отстраняване.

(2) Съдът решава въпроса за отстраняването при участие на съдията, за когото е направено искането.

(3) Ако поради отстраняване на съдии разглеждането на делото в съответния съд е невъзможно, горестоящият съд постановява изпращането му за разглеждане в друг равен съд.

Отвод на други длъжностни лица

Чл. 24. На основанията по чл. 22, ал. 1 може да бъдат отстранени прокурорът и съдебният секретар.

Съдебни поръчки

Чл. 25. (1) Когато се налага събиране на доказателства във от района на съда, той може да делегира събирането им на местния районен съд.

(2) Съдът съобщава на делегирания съд срока, до който доказателствата трябва да бъдат събрани, и по възможност деня на следващото заседание по делото.

(3) Делегираният съд уведомява незабавно делегиращия съд за всички обстоятелства, които забавят или препятстват изпълнението на поръчката.

(4) Делегираният съд се произнася с определение по всички въпроси във връзка с изпълнението на делегацията.

Глава пета

СТРАНИ. ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

Страни

Чл. 26. (1) Страни по граждански дела са лицата, от чието име и срещу които се води делото.

(2) Освен в предвидените от закон случаи никой не може да предявява от свое име чужди права пред съд.

(3) Прокурорът може да участва в производството с права на страна в предвидените от закон случаи. Той не може да извършва действия, които представляват разпореждане с предмета на делото.

(4) По делото, по което е предявено чуждо право, се призовава като страна и лицето, чието право е предявено.

Процесуална правоспособност

Чл. 27. (1) Процесуално правоспособен е този, който е правоспособен по материалното право.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 43 от 2016 г.) Процесуално правоспособни са и държавните учреждения, чиито ръководители са разпоредители с бюджет. Когато ръководителят на държавното учреждение не е разпоредител с бюджет, съдопроизводствените действия се извършват от и срещу висшестоящото учреждение, чиито ръководител е разпоредител с бюджет.

Процесуална дееспособност

Чл. 28. (1) Дееспособните физически лица извършват съдопроизводствените действия лично.

(2) Непълнолетните и ограничено запретените извършват съдопроизводствените действия лично, но със съгласието на родителите или попечителите си.

(3) Непълнолетните могат да водят делата си лично за спорове по трудови правоотношения или за спорове, произтичащи от сделки по чл. 4, ал. 2 от Закона за лицата и семейството, както и в други случаи, определени със закон.

(4) Малолетните и поставените под пълно запрещение се представляват от законните си представители - родители или настойници.

Особено процесуално представителство

Чл. 29. (1) Безвестно изчезналите се представляват от назначените от съда техни представители, а обявените за отсъстващи - от въведените във владение наследници.

(2) Страната, която иска да извърши нетърпящо отлагане процесуално действие спрямо лице, което е процесуално недееспособно и което няма законен представител или попечител, може да иска от съда, пред който е висящо делото, да му назначи особен представител. В този случай разноските първоначално се понасят от нея.

(3) Лице с неизвестен постоянен и настоящ адрес се представлява от лице, специално назначено от съда. В този случай разноските първоначално се понасят от насрещната страна.

(4) При противоречие в интересите между представляван и представител съдът назначава особен представител. В този случай съдът според обстоятелствата определя дали първоначално разноските да се поемат от представлявания или от представителя.

(5) Особеният представител може да извършва действия, за които се изисква изрично пълномощно, само с одобрението на съда, пред който се води делото.

Представителство на юридически лица

Чл. 30. (1) Юридическите лица се представляват пред съдилищата от лицата, които ги представляват по закон или според устройствените им правила.

(2) Когато липсва правило за представителството, юридическото лице се представлява от двама членове на управлението му.

(3) Държавните учреждения се представляват от своите ръководители според техните устройствени правила.

(4) Общините се представляват от кметовете.

Представителство на държавата

Чл. 31. (1) Държавата се представлява от министъра на финансите, освен когато в закон е предвидено друго.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) По дела, които се отнасят до недвижими имоти - държавна собственост, държавата се представлява от министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Представителство по пълномощие

Чл. 32. Представители на страните по пълномощие могат да бъдат:

1. адвокатите;
2. родителите, децата или съпругът;
3. юрисконсултите или други служители с юридическо образование в учрежденията, предприятията, юридическите лица и на едноличния търговец;
4. (изм. - ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) областните управители, упълномощени от министъра на финансите или от министъра на регионалното развитие и благоустройството, в случаите по чл. 31 ;
5. други лица, предвидени в закон.

Пълномощно

Чл. 33. Пълномощниците се легитимират с пълномощно, подписано от страната или от нейния представител. В пълномощното се посочват трите имена, точният адрес и телефонът на пълномощника. Упълномощаването може да се направи и устно пред съда, като се отразява в протокола от съдебното заседание.

Представителна власт

Чл. 34. (1) Общото пълномощие дава право за извършване на всички съдопроизводствени действия, включително получаване на депозирани разноски и преупълномощаване.

(2) За предявяване на искове за гражданско състояние, включително брачни искове, е необходимо изрично пълномощно.

(3) За сключване на спогодба, за намаляване, оттегляне или отказ от иска, за признаване на исканията на другата страна, за получаване на пари или на други ценности, както и за действия, представляващи разпореждане с предмета на делото, е необходимо изрично пълномощно.

(4) Пълномощното има сила до завършването на делото във всички инстанции, ако не е уговорено друго.

Оттегляне на пълномощието

Чл. 35. Доверителят има право да оттегли във всяко време пълномощието си, като уведоми съда, но това не спира разглеждането на делото. Всички действия, извършени законно от пълномощника до оттегляне на пълномощното, остават в сила.

Отлагане на делото при прекратяване на представителството

Чл. 36. В случай на смърт, психично разстройство или лишаване от права на пълномощника, както и на отказ от пълномощието му, за което е уведомил съда, производството по делото не се спира, а разглеждането му

може да се отложи за друго заседание, ако съдът прецени, че тези обстоятелства не са могли да станат известни на страната или пък че тя е узнала за тях толкова късно, че не е могла да замести своевременно пълномощника си с друг.

Глава шеста

СЪОБЩЕНИЯ И ПРИЗОВКИ

Раздел I

Съобщения

Адресат

Чл. 37. Адресат е лицето, за което е предназначено съобщението.

Адрес за връчване

Чл. 38. Съобщението се връчва на адреса, който е посочен по делото. Когато адресатът не е намерен на посочения адрес, съобщението се връчва на настоящия му адрес, а при липса на такъв - на постоянния.

Връчване на представител

Чл. 39. (1) Когато страната е посочила в седалището на съда лице, на което да се връчат съобщенията - съдебен адресат, или има пълномощник по делото, връчването се извършва на това лице или на пълномощника.

(2) Когато няколко ищци или ответници са посочили общ съдебен адресат или имат общ пълномощник в седалището на съда, за всички лица се издава едно съобщение, в което се вписват имената им.

(3) При повече ищци или ответници, когато интересите им не са противоречиви, съдът по искане на насрещната страна или по своя преценка може да ги задължи да посочат един от тях или друго лице за общ съдебен адресат. При неизпълнение на това задължение съдът може да им назначи представител за получаване на книжа на техни разноси и риск.

(4) Когато адресатът е процесуално недееспособен, съобщението се връчва на неговия законен представител.

Съдебен адресат

Чл. 40. (1) Страната, която живее или заминава за повече от един месец в чужбина, е длъжна да посочи лице в седалището на съда, на което да се връчват съобщенията - съдебен адресат, ако няма пълномощник по делото в Република България. Същото задължение имат законният представител, попечителят и пълномощникът на страната.

(2) Когато лицата по ал. 1 не посочат съдебен адресат, всички съобщения се прилагат към делото и се смятат за връчени. За тези последици те трябва да бъдат предупредени от съда при връчване на първото съобщение.

Задължение за уведомяване

Чл. 41. (1) Страната, която отсъства повече от един месец от адреса, който е съобщила по делото или на който веднъж ѝ е връчено съобщение, е длъжна да уведоми съда за новия си адрес. Същото задължение имат и законният представител, попечителят и пълномощникът на страната.

(2) При неизпълнение на задължението по ал. 1 всички съобщения се прилагат към делото и се смятат за

връчени. За тези последици страната трябва да бъде предупредена от съда при връчване на първото съобщение.

Връчител

Чл. 42. (1) Връчването на съобщенията се извършва от служител на съда, по пощата или чрез куриерска служба с препоръчана пратка с обратна разписка. Когато в мястото на връчването няма съдебно учреждение, връчването може да се извърши чрез общината или кметството.

(2) По искане на страната съдът може да разпорежи съобщенията да се връчват от частен съдебен изпълнител. Разноските на частния съдебен изпълнител са за сметка на страната.

(3) Когато съобщението не е връчено по друг начин, съдът може да разпорежи по изключение връчването да стане от служител на съда по телефона, телекса, факса или с телеграма.

(4) На страната могат да се връчват съобщения и на посочен от нея електронен адрес. Те се смятат за връчени с постъпването им в посочената информационна система.

Начини на връчване

Чл. 43. (1) Съобщението се връчва лично или чрез друго лице.

(2) Съдът може да разпорежи връчването да стане чрез прилагане на съобщението към делото или чрез залепване на уведомление.

(3) Съдът може да разпорежи връчването да стане чрез публично обявление.

Удостоверяване на връчването

Чл. 44. (1) (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Връчителят удостоверява с подписа си датата и начина на връчването, както и всички действия във връзка с връчването. Той отбелязва и качеството на лицето, на което е връчено съобщението, след като изиска от него удостоверяване на самоличността му чрез представяне на документ за самоличност. При отказ за представяне на документа за самоличност връчителят може да поиска съдействието на Главна дирекция "Охрана" при Министерството на правосъдието. Получателят също удостоверява с подписа си, че е получил съобщението. Отказът да се приеме съобщението се отбелязва в разписката и се удостоверява с подписа на връчителя. Отказът на получателя не засяга редовността на връчването.

(2) Връчването по телефона или по факса се удостоверява писмено от връчителя, връчването с телеграма - с известие за доставянето ѝ, а когато връчването е извършено по телекса - с писмено потвърждение за изпратено съобщение. Връчването по пощата се удостоверява с обратната разписка.

(3) Връчването на електронен адрес се удостоверява с копие от електронния запис за това.

(4) Разписката, удостоверяваща връчването от служител на съда или от частен съдебен изпълнител, обратната разписка, удостоверяваща връчването от пощенски служител, известието за доставка на телеграма, както и писменото потвърждение за изпратено съобщение по телекс, се връщат в съда веднага след съставянето им.

Лично връчване

Чл. 45. Съобщението се връчва лично на адресата. Връчването на представител се смята за лично връчване.

Връчване на друго лице

Чл. 46. (1) Когато съобщението не може да бъде връчено лично на адресата, то се връчва на друго лице, което е съгласно да го приеме.

(2) Друго лице може да бъде всеки пълнолетен от домашните му или който живее на адреса, или е работник, служител или съответно работодател на адресата. Лицето, чрез което става връчването, се подписва в разписката със задължение да предаде призовката на адресата. Не може да се връчва на лица, които участват по делото като насрещна страна на адресата.

(3) Съдът изключва от кръга на другите лица тези, които са заинтересовани от изхода на делото или са изрично посочени в писмено изявление на адресата. Тези лица се посочват в съобщението и обратната разписка.

(4) С получаването на съобщението от другото лице се смята, че връчването е извършено на адресата. Адресатът може да иска възстановяване на срока, ако е отсъствал от адреса и не е било възможно да узнае своевременно за връчването. Срокът по чл. 64, ал. 2 започва да тече от момента, в който адресатът е могъл да узнае за връчването.

Връчване чрез залепване на уведомление

Чл. 47. (1) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато ответникът в продължение на един месец не може да бъде намерен на посочения по делото адрес и не се намери лице, което е съгласно да получи съобщението, връчителят залепва уведомление на вратата или на пощенската кутия, а когато до тях не е осигурен достъп - на входната врата или на видно място около нея. Когато има достъп до пощенската кутия, връчителят пуска уведомление и в нея. Невъзможността ответникът да бъде намерен на посочения по делото адрес се констатира най-малко с три посещения на адреса, с интервал от поне една седмица между всяко от тях, като най-малко едно от посещенията е в неприсъствен ден. Това правило не се прилага, когато връчителят е събрал данни, че ответникът не живее на адреса, след справка от управителя на етажната собственост, от кмета на съответното населено място или по друг начин и е удостоверил това с посочване на източника на тези данни в съобщението.

(2) В уведомлението се посочва, че книгата са оставени в канцеларията на съда, когато връчването става чрез служител на съда или частен съдебен изпълнител, съответно в общината, когато връчването става чрез неин служител, както и че те могат да бъдат получени там в двуседмичен срок от залепването на уведомлението.

(3) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато ответникът не се яви да получи книгата, съдът служебно проверява неговата адресна регистрация, освен в случаите на чл. 40, ал. 2 и чл. 41, ал. 1, в които съобщението се прилага към делото. Ако посоченият адрес не съвпада с постоянния и настоящия адрес на страната, съдът разпорежда връчване по настоящия или постоянния адрес по реда на ал. 1 и 2. Съдът служебно проверява и местоработата на ответника и разпорежда връчване по местоработата, съответно местослуженето или мястото за осъществяване на стопанска дейност.

(4) (Отм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.).

(5) Съобщението се смята за връчено с изтичането на срока за получаването му от канцеларията на съда или общината.

(6) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато установи редовността на връчването, съдът разпорежда съобщението да се приложи към делото и назначава особен представител на разноски на ищеца. Възнаграждението на особения представител се определя от съда съобразно фактическата и правната сложност на делото, като размерът на възнаграждението може да бъде и под минималния за съответния вид работа съгласно чл. 36, ал. 2 от Закона за адвокатурата, но не по-малко от една втора от него.

(7) (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Разпоредбите на ал. 1 - 5 се прилагат съответно за връчването на съобщения на подпомагача страна, както и за връчване на заповед за изпълнение.

(8) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат за връчването на съобщения на свидетел, вещо лице и неучастващо в делото лице, като съобщението се оставя в пощенската кутия, а когато до нея не е осигурен достъп - чрез залепване на уведомление.

Връчване чрез публично обявление

Чл. 48. (1) (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Ако при завеждането на делото ответникът няма регистриран постоянен или настоящ адрес, по искане на ищеца съобщението до него за заведеното дело се извършва чрез публикация в неофициалния раздел на "Държавен вестник". Съдът разрешава връчването да стане по този ред, след като ищецът удостовери чрез справка, че ответникът няма адресна регистрация и ищецът потвърди с декларация, че не му е известен адресът на ответника в чужбина.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Ако въпреки публикацията ответникът не се яви в съда, за да получи преписи от исковата молба и приложенията, съдът му назначава особен представител на разноси на ищеца.

Място на връчване

Чл. 49. Място на връчване е жилището, вилата, местоработата, местослуженето, седалището, мястото за осъществяване на стопанска дейност или друго място, което се обитава от адресата, както и всяко друго място, на което адресатът може да бъде намерен.

Връчване на търговци и юридически лица

Чл. 50. (1) Мястото на връчване на търговец и на юридическо лице, което е вписано в съответния регистър, е последният посочен в регистъра адрес.

(2) Ако лицето е напуснало адреса си и в регистъра не е вписан новият му адрес, всички съобщения се прилагат по делото и се смятат за редовно връчени.

(3) Връчването на търговци и на юридически лица става в канцелариите им и може да се извърши на всеки служител или работник, който е съгласен да ги приеме. При удостоверяване на връчването връчителят посочва имената и длъжността на получателя.

(4) Когато връчителят не намери достъп до канцеларията или не намери някой, който е съгласен да получи съобщението, той залепва уведомление по чл. 47, ал. 1 . Второ уведомление не се залепва.

Връчване на адвокат

Чл. 51. (1) Връчването на адвокат става лично в неговата кантора или на всяко място, където той се намира по служба. Връчването в кантората може да се извърши на всяко лице, което работи или сътрудничи на адвоката. При удостоверяване на връчването връчителят посочва името и качеството на получателя.

(2) Когато в адвокатската кантора не може да бъде намерено лице, което да получи съобщението, връчителят залепва уведомление по чл. 47, ал. 1 . Второ уведомление не се залепва.

(3) Адвокатът не може да откаже получаването на съобщението на своя доверител, освен след оттегляне на пълномощното по реда на чл. 35, отказ от пълномощие по чл. 36 , както и когато от пълномощното недвусмислено личи, че не се отнася за инстанцията, за която е призоваването. Отказът на адвоката да приеме съобщението се отбелязва в разписката и се удостоверява с подписа на връчителя. Отказът не засяга редовността на връчването.

Връчване на държавни учреждения и общини

Чл. 52. Държавните учреждения и общините са длъжни да осигурят служител, който да приема съобщения в работното време.

Връчване на пребиваващи в страната чужденци

Чл. 53. Връчването на пребиваващите в страната чужденци се извършва на адреса, заявен в съответните административни служби.

Поправяне на нередовности при връчване

Чл. 54. Ако при връчването има нередовности, същото се смята за извършено в момента, в който съобщението действително е достигнало до адресата.

Образци

Чл. 55. Министърът на правосъдието издава наредба, с която утвърждава образците на всички книжа, свързани с връчването.

Раздел II

Призоваване

Призовки

Чл. 56. (1) Съдът призовава страните за заседанията по делото.

(2) Страните, които са редовно призовани, при отлагане на делото не се призовават за следващото заседание, когато датата му е обявена в заседанието.

(3) Призоваването се извършва най-късно една седмица преди заседанието. Това правило не се прилага в изпълнителния процес.

Съдържание на призовката

Чл. 57. В призовката се посочват:

1. съдът, който я издава;
2. името и адресът на призовавания;
3. по кое дело и в какво качество се призовава;
4. мястото и времето на заседанието, и
5. законните последици от неявяването.

Ред за връчване на призовките

Чл. 58. Призовките по делото се връчват по реда за връчване на съобщенията.

Глава седма

СРОКОВЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА СРОКОВЕ

Раздел I

Срокове

Определяне на сроковете

Чл. 59. Сроковете в процеса, когато не са установени от закона, се определят от съда.

Изчисляване на сроковете

Чл. 60. (1) Сроктът се изчислява по години, месеци, седмици и дни.

(2) Сроктът, който се брои на години, изтича в съответния ден на последната година, а ако месецът в последната година няма съответно число, срокът изтича в последния му ден.

(3) Сроктът, който се брои на месеци, изтича на съответното число на последния месец, а ако последният месец няма съответно число, срокът изтича в последния му ден.

(4) Сроктът, който се брои на седмици, изтича в съответния ден на последната седмица.

(5) Сроктът, който се брои на дни, се изчислява от деня, следващ този, от който започва да тече срокът, и изтича в края на последния ден.

(6) Когато последният ден от срока е неprisъствен, срокът изтича в първия следващ prisъствен ден.

Спиране на срока

Чл. 61. (1) (Предишен текст на чл. 61 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) При спиране на производството се спират и всички започнали да текат, но неизтекли още срокове. В този случай спирането на срока започва от онова събитие, по повод на което е било спряно производството.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г., отм., бр. 65 от 2018 г., в сила от 1.09.2018 г.).

Изтичане на срока

Чл. 62. (1) Последният ден на срока продължава до края на двадесет и четвъртия час, но ако трябва да се извърши действие или представи нещо в съда, срокът изтича в момента на приключване на работното време.

(2) Срокът не се смята за пропуснат, когато изпращането на молбата е станало по пощата. Той не се смята за пропуснат и когато тя е подадена в друг съд или в прокуратурата в срока, освен ако е подадена по електронен път.

(3) Когато съдът определи по-дълъг от установения в закон срок, извършеното действие след законния, но преди изтичане на определения от съда срок, не се смята за просрочено.

Продължаване на срока

Чл. 63. (1) Законните и определените от съда срокове могат да бъдат продължавани от съда по молба на заинтересованата страна, подадена преди изтичането им, при наличие на уважителни причини.

(2) Новоопределеният срок не може да бъде по-кратък от първоначалния. Продължаването на срока тече от изтичането на първоначалния.

(3) Алинея 1 не се прилага за сроковете за обжалване и за подаване на молба за отмяна на влязло в сила решение.

Раздел II

Възстановяване на срокове

Условия

Чл. 64. (1) Процесуалните действия, извършени след като са изтекли установените срокове, не се вземат предвид от съда.

(2) Страната, която е пропуснала установения от закона или определения от съда срок, може да поиска неговото възстановяване, ако докаже, че пропускането се дължи на особени непредвидени обстоятелства, които не е могла да преодолее.

(3) Молбата за възстановяване се подава в едноседмичен срок от съобщението за пропускането му. Не се допуска възстановяване, ако е било възможно продължаване на срока за извършването на пропуснатото действие.

(4) Не може да бъде продължаван срокът за подаване на молба за възстановяване на срок.

Молба за възстановяване

Чл. 65. (1) В молбата се посочват:

1. всички обстоятелства, които я обосновават;

2. всички доказателства за основателността ѝ.

(2) Едновременно с молбата за възстановяване на срока се подават онези книжа, за подаването на които се изисква възстановяването на срока, а ако срокът е за внасяне на суми за разноси, съдът определя нов срок за внасянето им.

(3) Подаването на молбата не спира хода на делото.

Процедура

Чл. 66. (1) Молбата се подава с препис за насрещната страна, която може да даде отговор в едноседмичен срок. Молбата се разглежда в открито заседание.

(2) Срещу определението, с което се отказва възстановяване на срока, може да се подаде частна жалба.

(3) Когато уважаването на молбата налага провеждане на открито съдебно заседание, съдът при необходимост може да отмени действията, извършени преди възстановяването на срока.

Разноси

Чл. 67. Всички разноси, които са произтекли за насрещната страна от пропускането на срока и в производството по възстановяване на срока, се понасят от молителя.

Глава осма

ТАКСИ И РАЗНОСКИ

Раздел I

Цена на иска

Цена на иска

Чл. 68. Паричната оценка на предмета на делото е цена на иска.

Размер на цената на иска

Чл. 69. (1) Размерът на цената на иска е:

1. по искове за парични вземания - търсената сума;
2. по искове за собственост и други вещни права върху имот - данъчната оценка, а ако няма такава - пазарната цена на вещното право;
3. по искове за нарушено владение - една четвърт от размера по т. 2;
4. по искове за съществуване, за унищожаване или за разваляне на договор и за сключване на окончателен договор - стойността на договора, а когато договорът има за предмет вещни права върху имот - размерите по т. 2;
5. по искове за съществуване или прекратяване на договор за наем - наемът за една година;
6. по искове за периодични платежи за определено време - сборът на всички платежи;
7. по искове за периодични платежи за неопределено време или за пожизнени платежи - сборът на платежите за три години.

(2) По искове, които не са посочени в ал. 1, съдът определя първоначална цена на иска.

Определяне на цената на иска

Чл. 70. (1) Цената на иска се посочва от ищеца. Въпрос за цената на иска може да се повдигне от ответника или служебно от съда най-късно в първото заседание за разглеждане на делото. В случай на несъответствие на указаната цена с действителната съдът определя цената на иска.

(2) Определението на съда, с което се увеличава цената на иска, подлежи на обжалване с частна жалба.

(3) По искове, по които оценката представлява затруднение в момента на предявяване на иска, цената на иска се определя приблизително от съда, като впоследствие се изиска допълнителна такса или се връща надвзетата съобразно цената, която съдът определя при решаване на делото.

Раздел II

Държавни такси и разноски

Задължение за такси и разноски

Чл. 71. (1) По водене на делото се събират държавни такси върху цената на иска и разноски за производството. Когато искът е неоценяем, размерът на държавната такса се определя от съда.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато предмет на делото е право на собственост или други вещни права върху имот, както и по исковете за съществуване, за унищожаване или за разваляне на договор с предмет вещни права върху имот и за сключване на окончателен договор с такъв предмет, размерът на държавната такса се определя върху една четвърт от цената на иска.

Държавни такси при съединяване на искове

Чл. 72. (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) За предявените с една молба искове в защита на един интерес се събира една държавна такса върху защитавания интерес независимо от броя на ответниците.

(2) За предявените с една молба искове в защита на различни интереси минималната такса се събира от всички интереси.

Държавни такси

Чл. 73. (1) Държавните такси са прости и пропорционални.

(2) Простите такси се определят въз основа на необходимите материално-технически и административни разходи по производството. Пропорционалните такси се определят върху интереса.

(3) Държавната такса се събира при предявяване на искането за защита или съдействие и при издаване на документа, за който се плаща такса, съгласно тарифа, приета от Министерския съвет.

(4) (Нова - ДВ, бр. 49 от 2012 г., изм., бр. 86 от 2017 г., бр. 96 от 2017 г., в сила от 1.01.2018 г.) Процентът на пропорционалната такса по изпълнителните дела намалява с увеличаване на интереса, като таксата не може да надвишава максималния размер, определен в тарифата по ал. 3. Пропорционална такса за опис се начислява върху по-малката сума от цената на описаната вещ и от паричното вземане. От таксата за изпълнение на парично вземане се приспада пропорционалната такса за опис, която не може да надвишава с повече от една втора нейния размер, определена към момента на извършване на описа. Сборът от всички пропорционални такси за сметка на длъжника или на взыскателя в едно изпълнително производство не може да надвишава една десета от задължението, освен когато техният минимален размер, определен в тарифата, надвишава този размер. За задължение в размер над четиридесет и пет минимални работни заплати този сбор не може да надвишава една петнадесета от задължението, но не по-малко от три минимални работни заплати.

Такси по изпълнението

Чл. 73а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Сборът от всички такси по изпълнението за сметка на длъжника в едно изпълнително производство не може да надвишава за задължения в размер:

1. до 10 на сто от минималната работна заплата – 30 на сто от минималната работна заплата;
2. от 10 до 20 на сто от минималната работна заплата – 40 на сто от минималната работна заплата;
3. от 20 до 50 на сто от минималната работна заплата – 50 на сто от минималната работна заплата;
4. от 50 на сто до една минимална работна заплата – 70 на сто от минималната работна заплата;
5. от една до две минимални работни заплати – 80 на сто от минималната работна заплата;
6. от две до три минимални работни заплати – 90 на сто от минималната работна заплата.

(2) В общия сбор на таксите по изпълнението не се включват таксите във връзка с администриране на жалби срещу действия на съдебния изпълнител, както и за уведомяване на присъединени взыскатели и за присъединяването им.

(3) В случаите, когато е достигнат общият сбор на таксите по ал. 1 и взыскателят поиска нови изпълнителни действия, таксите за тях са за негова сметка и не се дължат от длъжника.

Изменение на искането

Чл. 74. При намаление на искането внесената такса не се връща. При увеличение на искането таксата върху разликата се довнося.

Определяне на разноските

Чл. 75. Възнаграждението на свидетелите се определя от съда с оглед на отделеното време и направените разноски, а възнаграждението на вещите лица се определя от съда с оглед на извършената работа и

направените разноски.

Предварително внасяне на разноските

Чл. 76. Всяка страна предварително внася в съда разноските по действията, които е поискала. Сумите за разноски по действия по искане на двете страни или по инициатива на съда се внасят от двете страни или от едната страна според обстоятелствата.

Принудително събиране на разноски

Чл. 77. Ако страната остане задължена за разноски, съдът постановява определение за принудителното им събиране.

Присъждане на разноски

Чл. 78. (1) Заплатените от ищеца такси, разноски по производството и възнаграждение за един адвокат, ако е имал такъв, се заплащат от ответника съразмерно с уважената част от иска.

(2) Ако ответникът с поведението си не е дал повод за завеждане на делото и ако признае иска, разноските се възлагат върху ищеца.

(3) Ответникът също има право да иска заплащане на направените от него разноски съразмерно с отхвърлената част от иска.

(4) Ответникът има право на разноски и при прекратяване на делото.

(5) Ако заплатеното от страната възнаграждение за адвокат е прекомерно съобразно действителната правна и фактическа сложност на делото, съдът може по искане на насрещната страна да присъди по-нисък размер на разноските в тази им част, но не по-малко от минимално определения размер съобразно чл. 36 от Закона за адвокатурата.

(6) Когато делото е решено в полза на лице, освободено от държавна такса или от разноски по производството, осъденото лице е длъжно да заплати всички дължащи се такси и разноски. Съответните суми се присъждат в полза на съда.

(7) Ако претенцията на лицето, което е получило правна помощ, бъде уважена, изплатеното адвокатско възнаграждение се присъжда в полза на Националното бюро за правна помощ съразмерно с уважената част от иска. В случаите на осъдително решение лицето, получило правна помощ, дължи разноски съразмерно с отхвърлената част от иска.

(8) (*) (Изм. – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) В полза на юридически лица или еднолични търговци се присъжда и възнаграждение в размер, определен от съда, ако те са били защитавани от юрисконсулт. Размерът на присъденото възнаграждение не може да надхвърля максималния размер за съответния вид дело, определен по реда на чл. 37 от Закона за правната помощ

(9) При приключване на делото със спогодба половината от внесената държавна такса се връща на ищеца. Разноските по производството и по спогодбата остават върху страните, както са ги направили, ако не е уговорено друго.

(10) На третото лице помагач не се присъждат разноски, но то дължи разноските, които е причинило със своите процесуални действия.

(11) Когато в делото участва като страна прокурорът, дължащите се разноски се присъждат на държавата или се заплащат от нея.

(*) Бел. ред. - Относно прилагането на нормата, виж РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав) от 23 ноември 2017 година по съединени дела С-427/16 и С-428/16 ("ЧЕЗ Електро България" АД срещу Йордан Коцев (С-427/16) и "Фронтекс Интернешънъл" ЕАД срещу Емил Янакиев (С-428/16)). Виж разработката "Особени преюдициални производства".

Разноски по изпълнението

Чл. 79. (1) Разноските по изпълнението са за сметка на длъжника, освен в случаите, когато:

1. делото се прекрати съгласно чл. 433, освен поради плащане, направено след започване на изпълнителното производство, или
2. изпълнителните действия бъдат изоставени от вискателя или бъдат отменени от съда;
3. (нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) разноските, направени от вискателя, са за изпълнителни способности, които не са приложени.

(2) Когато таксите по изпълнението не са внесени от вискателя, се събират от длъжника.

(3) (Нова - ДВ, бр. 49 от 2012 г.) За извършване на опис на имущество в срока за доброволно изпълнение такса не се събира.

Списък на разноските

Чл. 80. (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Страната, която е поискала присъждане на разноски, представя на съда списък на разноските най-късно до приключване на последното заседание в съответната инстанция. В противен случай тя няма право да иска изменение на решението в частта му за разноските.

Присъждане на разноски

Чл. 81. Във всеки акт, с който приключва делото в съответната инстанция, съдът се произнася и по искането за разноски.

Разпореждане относно внесени суми за разноски и гаранции

Чл. 82. Внесените суми за разноски и гаранции в пари и ценности се внасят в приход на държавния бюджет, ако не бъдат поискани в срок една година от датата, когато са станали изискуеми.

Освобождаване от такси и разноски

Чл. 83. (1) Такси и разноски по производството на делата не се внасят:

1. от ищите - работници, служители и членове на кооперации, по искове, произтичащи от трудови правоотношения;
2. от ищите - по искове за издръжка;
3. по искове, заведени от прокурор;

4. от ищеца - по искове за вреди от неправомерно увреждане от престъпление, за което има влязла в сила присъда;

5. от назначените от съда особени представители на страна, чийто адрес не е известен.

(2) Такси и разноски по производството не се внасят от физически лица, за които е признато от съда, че нямат достатъчно средства да ги заплатят. По молбата за освобождаване съдът взема предвид:

1. доходите на лицето и на неговото семейство;
2. имущественото състояние, удостоверено с декларация;
3. семейното положение;
4. здравословното състояние;
5. трудовата заетост;
6. възрастта;
7. други констатирани обстоятелства.

(3) В случаите по ал. 1 и 2 разноските по производството се плащат от сумите, предвидени от бюджета на съда.

Освобождаване в особени случаи

Чл. 84. Освобождават се от заплащане на държавна такса, но не и от съдебни разноски:

1. (изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.; Решение № 3 на КС на РБ - бр. 63 от 2008 г.) държавата и държавните учреждения, освен по искове за частни държавни вземания и права върху вещи - частна държавна собственост;
2. Българският червен кръст;
3. общините, освен по искове за частни общински вземания и права върху вещи - частна общинска собственост.

Глава девета

ГЛОБИ

Глоба на свидетел

Чл. 85. (1) Ако призованият в съда свидетел не се яви без уважителни причини, съдът му налага глоба и постановява принудителното му довеждане за следващото заседание.

(2) Ако свидетелят откаже да даде показания без уважителни причини, съдът му налага глоба.

Глоба на вещо лице

Чл. 86. Ако вещо лице не се яви, откаже да даде заключение или не го представи в срок без уважителна причина, съдът му налага глоба.

Глоба на трето лице

Чл. 87. Ако трето неучастващо в делото лице откаже да представи поискан му от съда документ или предмет за изследване, за който е установено, че се намира у него, съдът му налага глоба и го подканва да го представи.

Глоба за нарушения при връчването

Чл. 88. (1) Съдът налага глоба на връчители, които е връчил неправилно съобщението, не е удостоверил надлежно връчването или не е върнал своевременно в съда разписката за връчването или който не е изпълнил други нареждания на съда във връзка с връчването.

(2) Съдът налага глоба на ръководителя на канцеларията, когато в работно време в канцеларията на държавното учреждение или общината не се намери лице, което да приеме съобщението.

Глоба за нарушения при разглеждането на дело

Чл. 89. Съдът налага глоба за:

1. нарушение на реда в съдебно заседание;
2. неизпълнение на разпорежданията на съда;
3. обида на съда, страна, представител, свидетел или вещо лице.

Неправомерно получаване на правна помощ

Чл. 90. (1) Съдът налага глоба на страната, която е посочила неверни или непълни данни в молбата за правна помощ и вследствие на това е получила или се е опитала да получи правна помощ.

(2) Глоба се налага и в случаите, когато страната, на която е разрешена правна помощ, не уведоми своевременно съда за обстоятелства, които са от значение за решението по чл. 96 и 97.

Размер на глобата

Чл. 91. (1) Глобата за нарушения по чл. 85 - 90 е в размер от 50 до 300 лв.

(2) За нарушения, които затрудняват хода на производството или са извършени повторно, глобата е в размер от 100 до 1200 лв.

Обжалване

Чл. 92. (1) Срещу наложената глоба в едноседмичен срок може да бъде подадена молба за отмяната ѝ до съда, който я е наложил. Срокът тече от деня на съдебното заседание, а в случаите, когато лицето не присъства в заседанието - от деня на съобщението.

(2) Съдът разглежда молбата в закрито заседание и ако признае изложените причини за уважителни, намалява или отменя глобата, както и принудителното довеждане.

(3) Определението подлежи на обжалване с частна жалба.

Глоба на страна

Чл. 92а. (Нов - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Страна, която неоснователно причини отлагане на делото, понася независимо от изхода му разноските за новото заседание и заплаща глоба в размерите по чл. 91. Определението на съда може да бъде обжалвано по реда на чл. 92.

Глоби при принудително изпълнение

Чл. 93. (1) Съдебният изпълнител налага глоба в размерите по чл. 91 за:

1. нарушения по чл. 85 - 88;
2. създаване на пречки да бъде преглеждана вещта, обявена за продан;
3. неизпълнение на други негови нареждания.

(2) Постановлението, с което съдебният изпълнител налага глобата, може да се обжалва в едноседмичен срок от съобщението пред районния съдия, който се произнася в закрито заседание с определение, което не подлежи на обжалване.

Глава десета

ПРАВНА ПОМОЩ

Съдържание на правната помощ

Чл. 94. Правната помощ се състои в осигуряване на безплатна адвокатска защита.

Предоставяне на правна помощ

Чл. 95. (1) Молбата за правна помощ се подава в писмена форма до съда, пред който делото е висящо.

(2) В определението, с което се уважава молбата, съдът посочва вида и обема на предоставяната правна помощ.

(3) Определението за предоставяне на правна помощ има действие от подаването на молбата, освен ако съдът постанови друго.

(4) Определението се постановява в закрито заседание, освен ако съдът прецени за необходимо да изслуша страната за изясняване на всички обстоятелства.

(5) Определението, с което се отказва правна помощ, подлежи на обжалване с частна жалба.

(6) Определението на съда по частната жалба е окончателно.

Прекратяване на правната помощ

Чл. 96. (1) Правната помощ се прекратява:

1. при промяна на обстоятелствата, поради които е предоставена;
2. със смъртта на физическото лице, на което е предоставена.

(2) Съдът служебно или по искане на страна или на назначения служебен адвокат постановява прекратяване изцяло или частично на предоставената правна помощ считано от момента на настъпване на промяна в обстоятелствата, обусловили предоставянето ѝ.

Лишаване от правна помощ

Чл. 97. (1) Съдът служебно или по искане на страна или на назначения служебен адвокат лишава страната от правна помощ изцяло или частично, ако се установи, че условията за нейното предоставяне не са съществували изобщо или отчасти.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) В случая по ал. 1 страната е длъжна да внесе или да върне всички суми, от плащането на които е била неоснователно освободена, както и да заплати определеното възнаграждение на назначения ѝ служебен адвокат.

Последици от прекратяването и лишаването от правна помощ

Чл. 98. (1) Назначеният служебен адвокат упражнява правомощията си до влизането в сила на определението за прекратяване или за лишаване от правна помощ, ако това е необходимо за предпазване на страната от неблагоприятни правни последици.

(2) От постановяването до влизането в сила на определението за прекратяване или лишаване от правна помощ се прекъсват сроковете за обжалване, след което започват да текат отново.

Напътване на страните за правната помощ

Чл. 99. Съдът информира страните за техните законни права и задължения във връзка с правната помощ, както и за правните последици при неизпълнение на задълженията им.

Глава единадесета

ПРОЦЕСУАЛНИ ДЕЙСТВИЯ НА СТРАНИТЕ

Форма

Чл. 100. Страните извършват процесуалните действия устно в съдебно заседание. Процесуалните действия извън съдебно заседание се извършват в писмена форма.

Нередовност на процесуалното действие

Чл. 101. (1) Съдът следи служебно за надлежното извършване на процесуалните действия. Той указва на страната в какво се състои нередовността на извършеното от нея процесуално действие и как тя може да бъде отстранена, като определя срок за поправката.

(2) Поправеното процесуално действие се смята за редовно от момента на извършването му.

(3) При неотстраняване на нередовността в указания срок процесуалното действие се смята за неизвършено.

Писмени изявления

Чл. 102. (1) Писмените изявления до съда съдържат:

1. посочване на съда;

2. името и адреса на страната, която прави изявлението, съответно - името и адреса на представителя, чрез който се извършва изявлението;

3. в какво се състои изявлението;

4. подпис.

(2) Към писмените изявления се прилагат:

1. пълномощно, когато изявлението се извършва чрез пълномощник;

2. документ за внесени такси и разноски, когато такива се дължат;

3. преписи от изявлението и приложенията според броя на насрещните страни.

ЧАСТ ВТОРА

ОБЩ ИСКОВ ПРОЦЕС

ДЯЛ ПЪРВИ

ПРОИЗВОДСТВО ПРЕД ПЪРВАТА ИНСТАНЦИЯ

Глава дванадесета

ПОДСЪДНОСТ

Раздел I

Родова подсъдност

Основна подсъдност

Чл. 103. На районния съд са подсъдни всички граждански дела, с изключение на тези, които са подсъдни на окръжния съд като първа инстанция.

Подсъдност на окръжен съд

Чл. 104. На окръжния съд като първа инстанция са подсъдни:

1. исковете за установяване или оспорване на произход, за прекратяване на осиновяване, за поставяне под запрещение или за отменянето му;
2. (отм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.);
3. исковете за собственост и други вещни права върху имот с цена на иска над 50 000 лв.;
4. (доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) исковете по граждански и търговски дела с цена на иска над 25 000 лв., с изключение на исковете за издръжка, за трудови спорове и за вземания по актове за начет;
5. исковете за установяване на недопустимост или нищожност на вписване, както и за несъществуване на вписано обстоятелство, когато това е предвидено в закон;
6. (нова – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) исковете, независимо от тяхната цена, съединени в една искова молба с иск, подсъден на окръжен съд, ако подлежат на разглеждане по реда на същото производство;
7. (предишна т. 6 – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) исковете, които по други закони подлежат на разглеждане от окръжния съд.

Раздел II

Местна подсъдност

Обща местна подсъдност

Чл. 105. Искът се предявява пред съда, в района на който е постоянният адрес или седалището на ответника.

Искове срещу малолетни или поставени под пълно запрещение

Чл. 106. Искове срещу малолетни или поставени под пълно запрещение се предявяват пред съда по постоянния адрес на техния законен представител.

Искове срещу лица с неизвестен адрес

Чл. 107. (1) Иск срещу лице с неизвестен адрес се предявява пред съда по постоянния адрес на неговия пълномощник или представител, а ако няма такъв - по постоянния адрес на ищеца.

(2) Правилата по ал. 1 се прилагат и към ответник, който не живее в пределите на Република България на постоянния си адрес.

(3) Ако и ищецът няма постоянен адрес в Република България, искът се предявява пред надлежния съд в София.

Искове срещу държавни учреждения и юридически лица

Чл. 108. (1) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Искове срещу юридически лица се предявяват пред съда, в чийто район се намира тяхното седалище. По спорове, възникнали от преки отношения с техни поделения или клонове, исковите могат да се предявяват и по тяхното местонахождение.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Искове срещу държавата и държавни учреждения, включително поделения и клонове на последните се предявяват пред съда, в чийто район е възникнало правоотношението, от което произтича спорът, освен в случаите по чл. 109 и 110. Когато то е възникнало в чужбина, искът се предявява пред надлежния съд в София.

Подсъдност по местонахождение на недвижим имот

Чл. 109. Исковите за вещни права върху недвижим имот, за делба на съсобствен недвижим имот, за граници и за защита на нарушено владение върху недвижим имот се предявяват по мястото, където се намира имотът. По местонахождението на имота се предявяват и искове за сключване на окончателен договор за учредяване и прехвърляне на вещни права върху недвижим имот, както и за разваляне, унищожаване и обявяване нищожност на договори за вещни права върху недвижим имот.

Подсъдност по местооткриване на наследство

Чл. 110. (1) Исковите за наследство, за унищожаване или намаление на завещания, за делба на наследство и за унищожаване на доброволна делба се предявяват по мястото, където е открито наследството.

(2) Ако наследодателят е български гражданин, но наследството е открито в чужбина, исковите по ал. 1 може да се предявят по последния му постоянен адрес в Република България или пред съда, в района на който се намират неговите имоти.

Иск за парични вземания на договорно основание

Чл. 111. Иск за парични вземания на договорно основание може да се предявява и по настоящия адрес на ответника.

Искове за издръжка

Чл. 112. Иск за издръжка може да се предявява и по постоянния адрес на ищеца.

Искове на и срещу потребители

Чл. 113. (Изм. – ДВ, бр. 65 от 2018 г., в сила от 7.08.2018 г.) Исковете на и срещу потребители се предявяват пред съда, в чийто район се намира настоящият адрес на потребителя, а при липса на настоящ адрес – по постоянния.

Искове по трудови дела

Чл. 114. Работникът може да предяви иск срещу работодателя си и по мястото, където той обичайно полага своя труд.

Искове за непозволено увреждане

Чл. 115. (1) (Предишен текст на чл. 115 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Иск за вреди от непозволено увреждане може да се предяви и по местоизвършването на деянието.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г., изм., бр. 65 от 2018 г., в сила от 7.08.2018 г.) Исковете за обезщетение по Кодекса за застраховането на увреденото лице срещу застраховател, Гаранционния фонд и Националното бюро на българските автомобилни застрахователи се предявяват пред съда, в чийто район към момента на настъпване на застрахователното събитие се намира настоящият или постоянният адрес на ищеца, неговото седалище, или по местонастъпване на застрахователното събитие.

Множество подсъдности

Чл. 116. Иск срещу ответници от различни съдебни райони или за имот, който се намира в различни съдебни райони, се предявява по избор на ищеца в съда на един от тези райони.

Договорна подсъдност

Чл. 117. (1) Определената от закона подсъдност не може да бъде изменяна по съгласие на страните.

(2) С писмен договор страните по имуществен спор могат да посочат друг съд, а не онзи, на който делото е подсъдно съобразно правилата на местната подсъдност. Тази разпоредба не се прилага за подсъдността по чл. 109.

(3) Договор за избор на съд по искове на потребители и по трудови спорове поражда действие само ако е сключен след възникването на спора.

Раздел III

Производство по подсъдността

Проверка на подсъдността

Чл. 118. (1) Всеки съд сам решава дали започнатото пред него дело му е подсъдно.

(2) Ако съдът прецени, че делото не му е подсъдно, той го изпраща на надлежния съд. В този случай делото се смята за висящо пред този съд от деня на подаване молбата пред ненадлежния съд, като извършените от последния действия запазват силата си.

Възражение за неподсъдност

Чл. 119. (1) Възражение за родова неподсъдност на делото може да се прави до приключване на производството във втората инстанция и може да се повдига и служебно от съда.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 65 от 2018 г., в сила от 7.08.2018 г.) Възражението за неподсъдност на делото по

местонахождение на недвижимия имот може да се прави от страната и да се повдига служебно от съда до приключване на първото по делото заседание в първата инстанция.

(3) (Нова – ДВ, бр. 65 от 2018 г., в сила от 7.08.2018 г.) Възражение за неподсъдност на делото по чл. 108, ал. 2, чл. 113 и чл. 115, ал. 2 може да се прави от ответника най-късно в срока за отговор на исковата молба и да се повдига служебно от съда до приключване на първото по делото заседание.

(4) (Предишна ал. 3, изм. – ДВ, бр. 65 от 2018 г., в сила от 7.08.2018 г.) Във всички други случаи извън тези по ал. 1 – 3 възражение за неподсъдност на делото може да се прави само от ответника и най-късно в срока за отговор на исковата молба.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 65 от 2018 г., в сила от 7.08.2018 г.) Едновременно с предявяване на възражението страната е длъжна да представи и доказателствата си.

Стабилизиране на подсъдността

Чл. 120. Настъпилите след подаването на исковата молба промени във фактическите обстоятелства, обуславящи местната подсъдност, не са основание за препращане на делото.

Обжалване на определението по подсъдността

Чл. 121. Заинтересованата страна може да обжалва определението във връзка с подсъдността.

Спорове за подсъдност

Чл. 122. Спорове за подсъдност между съдилищата се разрешават от общия им по-горен по степен съд. Ако те принадлежат към районите на различни по-горни съдилища, спорът се разрешава от онзи по-горен съд, в чийто район се намира съдът, който последен е приел или отказал да разгледа делото. Спорове за подсъдност, в които участва апелативен съд, се разрешават от Върховния касационен съд. По спора за подсъдност съдът се произнася в закрито заседание.

Определяне на подсъдност от Върховния касационен съд

Чл. 123. Когато по правилата на тази глава не може да бъде определен компетентният съд, по искане на страната Върховният касационен съд в закрито заседание определя съда, пред който трябва да се предяви искът.

Глава тринадесета

ОСНОВНО ПРОИЗВОДСТВО

Раздел I

Предявяване на иск

Видове искове

Чл. 124. (1) Всеки може да предяви иск, за да възстанови правото си, когато то е нарушено, или за да установи съществуването или несъществуването на едно правно отношение или на едно право, когато има интерес от това.

(2) Може да се предяви иск за осъждане на ответника да изпълни повтарящи се задължения, дори тяхната

изискуемост да настъпва след постановяване на решението.

(3) Иск за поражение, изменение или прекратяване на граждански правоотношения може да се предяви само в предвидените в закон случаи.

(4) Може да се предяви иск за установяване истинността или неистинността на един документ. Иск за установяване съществуването или несъществуването на други факти с правно значение се допуска само в случаите, предвидени в закон.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 63 от 2017 г., в сила от 5.11.2017 г.) Иск за установяване на престъпно обстоятелство от значение за едно гражданско правоотношение или за отмяна на влязло в сила решение се допуска в случаите, когато наказателно преследване не може да бъде възбудено или е прекратено на някое от основанията по чл. 24, ал. 1, т. 2 - 5 или е спряно на някое от основанията по чл. 25, ал. 1, т. 2 или чл. 26 от Наказателно-процесуалния кодекс, и в случаите, когато извършителят на деянието е останал неоткрит.

Предявяване на иска

Чл. 125. Искът е предявен с постъпването на исковата молба в съда.

Прекратяване при висящ процес

Чл. 126. (1) (Доп. – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) Когато в един и същ съд или в различни съдилища има висящи две дела между същите страни, на същото основание и за същото искане, по-късно заведеното дело се прекратява служебно от съда, с изключение на делата за присъждане на първоначално непредявената част от вземане, предмет на дело по вече висящ частичен иск.

(2) Когато прекратяването се постановява от въззивния съд, той обезсилва решението на първата инстанция.

Съдържание на исковата молба

Чл. 127. (1) Исковата молба трябва да бъде написана на български език и да съдържа:

1. посочване на съда;
2. името и адреса на ищеца и ответника, на техните законни представители или пълномощници, ако имат такива, както и единния граждански номер на ищеца и номера на факса и телекса, ако има такива;
3. цената на иска, когато той е оценяем;
4. изложение на обстоятелствата, на които се основава искът;
5. в какво се състои искането;
6. подпис на лицето, което подава молбата.

(2) В исковата молба ищецът е длъжен да посочи доказателствата и конкретните обстоятелства, които ще доказва с тях, и да представи заедно с нея всички писмени доказателства.

(3) Ако подателят на молбата не знае или не може да я подпише, тя се подписва от лицето, на което той е възложил това, като се посочва причината, поради която сам не е подписал.

(4) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) По осъдителен иск за парично вземане ищецът посочва банкова сметка или друг начин за плащане.

Приложения към исковата молба

Чл. 128. Към исковата молба се представят:

1. пълномощното, когато молбата се подава от пълномощник;
2. документ за внесените държавни такси и разноски, когато такива се дължат;
3. преписи от исковата молба и от приложенията към нея според броя на ответниците.

Проверка на исковата молба

Чл. 129. (1) Съдът проверява редовността на исковата молба.

(2) Когато исковата молба не отговаря на изискванията по чл. 127, ал. 1 и по чл. 128, на ищеца се съобщава да отстрани в едноседмичен срок допуснатите нередовности, както и за възможността да ползва правна помощ, ако има необходимост и право на това. Когато адресът на ищеца не е посочен и не е известен на съда, съобщението се прави чрез поставяне на обявление на определеното за това място в съда в продължение на една седмица.

(3) Когато ищецът не отстрани в срока нередовностите, исковата молба заедно с приложенията се връща, а ако адресът не е известен, се оставя в канцеларията на съда на разположение на ищеца. Против връщането на исковата молба може да се подаде частна жалба, от която препис за връчване не се представя.

(4) По същия начин се постъпва и когато нередовностите в исковата молба се забележат по време на производството.

(5) Поправената искова молба се смята за редовна от деня на подаването.

(6) Длъжностно лице, което даде ход на молбата, без да е внесена напълно държавната такса, отговаря по чл. 6 от Закона за държавните такси.

Проверка за допустимост на иска

Чл. 130. Когато при проверка на исковата молба съдът констатира, че предявеният иск е недопустим, той връща исковата молба. Против връщането на исковата молба може да се подаде частна жалба, от която препис за връчване не се представя.

Отговор на исковата молба

Чл. 131. (1) След като приеме исковата молба, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на ответника, на когото указва да подаде писмен отговор в едномесечен срок, задължителното съдържание на отговора и последиците от неподаването на отговор или неупражняването на права, както и за възможността да ползва правна помощ, ако има необходимост и право на това.

(2) Писменият отговор на ответника трябва да съдържа:

1. посочване на съда и номера на делото;
2. името и адреса на ответника, както и на неговия законен представител или пълномощник, ако има такива;
3. становище по допустимостта и основателността на иска;
4. становище по обстоятелствата, на които се основава искът;
5. възраженията срещу иска и обстоятелствата, на които те се основават;
6. (изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) подпис на лицето, което подава отговора.

(3) В отговора на исковата молба ответникът е длъжен да посочи доказателствата и конкретните обстоятелства, които ще доказва с тях, и да представи всички писмени доказателства, с които разполага.

Приложения към отговора на исковата молба

Чл. 132. Към отговора на исковата молба се представят:

1. пълномощно, когато отговорът се подава от пълномощник;
2. преписи от отговора и приложенията към него според броя на ищите.

Последици от неподаването на отговор

Чл. 133. (Изм. и доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., изм., бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Когато в установения срок ответникът не подаде писмен отговор, не вземе становище, не направи възражения, не оспори истинността на представен документ или не упражни правата си по чл. 211, ал. 1, чл. 212 и чл. 219, той губи възможността да направи това по-късно, освен ако пропускът се дължи на особени непредвидени обстоятелства.

Раздел II

Съдебни заседания

Видове заседания

Чл. 134. (1) Съдът разглежда делата в открити и в закрити заседания.

(2) Закрити заседания се провеждат в предвидените от закона случаи без участие на страните.

Място и време

Чл. 135. (1) Заседанията по делата се провеждат в сградата на съда. Провеждането на заседанията извън сградата на съда е допустимо, ако по този начин може да бъдат избегнати по-големи разноси.

(2) Съдът определя мястото, деня и часа на откритите заседания.

(3) Заседанията не може да се провеждат в неприсъствени дни.

Исключване на публичността

Чл. 136. (1) Съдът служебно или по молба на някоя от страните може да постанови разглеждането на делото или извършването само на някои действия да стане при закрити врата, когато:

1. общественият интерес налага това;
2. защитата на личния живот на страните, на семейството или на лицата под попечителство налага това;
3. делото е свързано с търговска, производствена, изобретателска или данъчна тайна, чието публично огласяване би накърнило защитими интереси;
4. са налице други основателни причини.

(2) В случаите по ал. 1 в съдебната зала се допускат страните, техните пълномощници, вещите лица и свидетелите, както и лицата, на които председателят разреши това.

Разглеждане на молбата за изключване на публичността

Чл. 137. Молбата се разглежда в открито заседание при закрити врата. Определението, постановено по

молбата, се обявява публично.

Задължение за пазене на тайна

Чл. 138. Когато е проведено заседание при закрити врата, публичното огласяване на неговото съдържание се забранява.

Лица, които не може да присъстват на заседанието

Чл. 139. В съдебно заседание не може да присъстват без разрешение от съда:

1. ненавършили пълнолетие лица, които не са страни по делото или свидетели;
2. въоръжени лица, освен съдебната охрана.

Раздел III

Разглеждане на делото

Подготовка на делото в закрито заседание

Чл. 140. (1) След като провери редовността и допустимостта на предявените искове, както и другите искания и възражения на страните, съдът се произнася с определение по всички предварителни въпроси и по допускане на доказателствата.

(2) Когато в отговора са предявени насрещни искания, съдът може да се произнесе по тях и по допускането на някои от доказателствата в първото заседание по делото.

(3) Съдът насрочва делото в открито заседание, за което призовава страните, на които връчва препис от определението по ал. 1. Съдът може да съобщи на страните и проекта си за доклад по делото, както и да ги напъти към медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора.

Задължения на председателя

Чл. 141. (1) Заседанието се ръководи от председателя.

(2) Председателят следи за реда в съдебната зала и може да налага глоби за нарушаването му.

(3) Председателят може да отстрани всеки, който не спазва реда.

(4) Когато въпреки предупреждението за отстраняване редът в залата се нарушава от страна или неин представител, съдът може да отстрани нарушителя за определено време. След като отстраненият се завърне в съдебната зала, председателят го уведомява за действията, които са били извършени в негово отсъствие, чрез прочитане на съдебния протокол.

Даване ход и отлагане на делото

Чл. 142. (1) Неявяването на някоя от страните, която е редовно призована, не е пречка за разглеждането на делото. Съдът пристъпва към разглеждането му, след като разгледа делата, по които страните са се явили.

(2) Съдът отлага делото, ако страната и пълномощникът ѝ не могат да се явят поради препятствие, което страната не може да отстрани.

(3) При отлагане на делото съдът обявява датата на следващото заседание, за което страните и явилите се по

делото свидетели и вещи лица се смятат призовани.

(4) Когато се налага определяне на друга дата за провеждане на заседанието, съдът я определя в закрито заседание и призовава страните, свидетелите и вещите лица.

Разглеждане на делото в открито заседание

Чл. 143. (1) В откритото заседание след разрешаване на предварителните въпроси съдът пристъпва към изясняване на фактичестката страна на спора.

(2) Ищецът може да поясни и допълни исковата молба, както и да посочи и представи доказателства във връзка с направените оспорвания от ответника, а ответникът - да посочи и представи нови доказателства, които не е могъл да посочи и представи с отговора на исковата молба.

(3) Страните са длъжни да направят и обосноват всичките си искания и възражения и да вземат становище по твърдените от насрещната страна обстоятелства.

Допълнителен срок

Чл. 144. (1) Ответникът може да поиска допълнителен срок, за да вземе становище по направените в това заседание доказателствени искания от ищеца и да посочи допълнителни доказателства във връзка с направените оспорвания.

(2) Когато искането по ал. 1 бъде уважено, съдът се произнася по направените оспорвания и искания в закрито заседание с определение, което се съобщава на страните.

Указания на съда

Чл. 145. (1) Съдът поставя въпроси на страните за изясняване на фактите, като указва значението им по делото.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Съдът указва на страните да конкретизират твърденията си и да отстранят противоречията в тях.

(3) След това съдът приканва страните към спогодба и посочва нейните последици. Ако спогодба не се постигне, съдът прави доклад, който се отразява в протокола.

Доклад по делото

Чл. 146. (1) Докладът по делото съдържа:

1. обстоятелствата, от които произтичат претендираните права и възражения;
2. правната квалификация на правата, претендирани от ищеца, на насрещните права и възраженията на ответника;
3. кои права и кои обстоятелства се признават;
4. кои обстоятелства не се нуждаят от доказване;
5. как се разпределя доказателствената тежест за подлежащите на доказване факти.

(2) Съдът указва на страните за кои от твърдените от тях факти не сочат доказателства.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Съдът предоставя възможност на страните да изложат становището си във връзка с дадените указания и доклада по делото, както и да предприемат съответните процесуални действия. Ако в изпълнение на предоставената им възможност страните не направят

доказателствени искания, те губят възможността да направят това по-късно, освен в случаите по чл. 147.

(4) Съдът се произнася с определение по доказателствените искания на страните, като допуска доказателствата, които са относими, допустими и необходими.

Нови факти и обстоятелства

Чл. 147. До приключване на съдебното дирене страните могат:

1. да твърдят нови обстоятелства и да посочват и представят нови доказателства само ако не са могли да ги узнаят, посочат и представят своевременно;
2. да твърдят нововъзникнали обстоятелства, които са от значение за делото, и да посочат и представят доказателства за тях.

Събиране на доказателствата

Чл. 148. Съдът събира всички допуснати доказателства с участието на страните. Ако е необходимо, той насрочва ново заседание за събиране на доказателства, които не са събрани по независещи от страните причини.

Приключване на съдебното дирене

Чл. 149. (1) След събиране на доказателствата съдът отново приканва страните към спогодба. Ако спогодба не се постигне, съдът дава ход на устните състезания.

(2) Когато делото е разяснено, съдът обявява устните състезания за приключени и посочва деня, в който ще обяви решението.

(3) При фактическа и правна сложност на делото по искане на някоя от страните съдът може да определи подходящ срок за представяне на писмени защити. Писмените защити се представят с преписи според броя на страните.

Протокол от заседанието

Чл. 150. (1) За разглеждането на делото се съставя протокол, в който се вписват мястото и времето на заседанието, съставът на съда, името на секретаря, явилите се страни и техните представители, същността на изявленията, исканията и изказванията на страните, представените писмени доказателства, показанията на свидетелите и на другите лица по делото и констатациите и определенията на съда.

(2) Протоколът се съставя под диктовката на председателя. Той се предоставя на разположение на страните в тридневен срок от заседанието.

(3) При техническа възможност се прави звукозапис на заседанието, въз основа на който в тридневен срок се съставя протоколът.

(4) Протоколът се подписва от председателя и от секретаря.

Поправка и допълване на протокола

Чл. 151. (1) В едноседмичен срок от предоставянето на протокола на разположение на страните всеки участник в процеса може да поиска неговото допълване или поправяне.

(2) Ако в заседанието е направен звукозапис, поправки и допълване на протокола се допускат само въз основа на звукозаписа.

(3) Ако в заседанието не е направен звукозапис, поправки и допълване на протокола се допускат само въз основа на направени бележки по съдържанието му.

(4) Съдът се произнася по искането за поправки и допълване на протокола, след като призове страните и молителя и изслуша звукозаписа, съответно обясненията на секретаря.

(5) Звукозаписът се пази до изтичането на срока за искане на поправки и допълване на протокола, а ако е направено такова искане - до влизането в сила на решението по делото.

Доказателствена сила на протокола

Чл. 152. Протоколът от заседанието е доказателство за извършените в съдебното заседание съдопроизводствени действия. Неудостоверените в протокола действия се смятат за неизвършени.

Глава четирнадесета

ДОКАЗАТЕЛСТВА

Раздел I

Общи правила

Предмет на доказване

Чл. 153. На доказване подлежат спорните факти от значение за решаване на делото и връзките между тях.

Доказателствена тежест

Чл. 154. (1) Всяка страна е длъжна да установи фактите, на които основава своите искания или възражения.

(2) Не е необходимо да се доказват факти, за които съществува установено от закон предположение. Оборване на такива предположения се допуска във всички случаи, освен когато закон забранява това.

Неподлежащи на доказване факти

Чл. 155. Не подлежат на доказване общоизвестните и служебно известните на съда факти, за които съдът е длъжен да съобщи на страните.

Доказателствено искане

Чл. 156. (1) В доказателственото си искане страната посочва фактите и средствата, чрез които те ще бъдат доказани.

(2) В искането за допускане разпит на свидетел страната посочва за кои факти ще бъде разпитван, трите му имена и адреса, когато иска призоваването му.

(3) В искането за допускане на обяснения на другата страна се формулират въпросите, на които тя да отговори.

(4) В искането за допускане на експертиза се посочва в коя област са необходими специални знания, какъв е предметът и задачата на експертизата.

Допускане на доказателства

Чл. 157. По допускане на доказателствата съдът се произнася с определение, като определя и срока за събирането им. Срокът започва да тече от деня на съдебното заседание, в което е определен, включително за страната, която не се е явила.

Срок за събиране на доказателствата

Чл. 158. (1) Ако събирането на някое доказателство е съмнително или представлява особена трудност, съдът може да определи съответен срок за събирането му, след изтичането на който делото се гледа без него.

(2) При по-нататъшното разглеждане на делото доказателството може да бъде събрано, ако това не забавя производството.

Недопускане на доказателствата

Чл. 159. (1) Исканията на страните за допускане на доказателства за факти, които нямат значение за решаване на делото, както и несвоевременните искания за допускане на доказателства се отхвърлят от съда с определение.

(2) Когато за установяване на един и същ факт страната сочи повече свидетели, съдът може да допусне само някои от тях. Останалите свидетели се допускат, ако призованите не установят спорния факт.

Разноски за събиране на доказателства

Чл. 160. (1) Когато за събиране на доказателства са необходими разноски, съдът определя размер и срок за внасянето им. Срокът тече от деня на съдебното заседание, в което е определен, включително за страната, която не се е явила.

(2) Доказателствата се събират след представянето на документ за внасяне на определения депозит за разноски.

(3) Срокът за внасяне на разноски се прекъсва с подаването на молба за освобождаване от внасянето им и не тече, докато молбата се разглежда.

Последици от възпрепятстване на доказването

Чл. 161. С оглед на обстоятелствата по делото съдът може да приеме за доказани фактите, относно които страната е създала пречки за събиране на допуснати доказателства.

Право на преценка

Чл. 162. Когато искът е установен в своето основание, но няма достатъчно данни за неговия размер, съдът определя размера по своя преценка или взема заключението на вещо лице.

Раздел II

Свидетелски показания

Задължение за свидетелстване

Чл. 163. (1) Свидетелят е длъжен да се яви пред съда, за да даде показания.

(2) При наличие на важна причина разпитът на свидетеля може да се проведе и преди определения за заседанието ден, както и извън помещението на съда. За този разпит се призовават страните.

Допустимост на свидетелските показания

Чл. 164. (1) Свидетелски показания се допускат във всички случаи, освен ако се отнася за:

1. установяване на правни сделки, за действителността на които закон изисква писмен акт;
2. опровергаване съдържанието на официален документ;
3. установяване на обстоятелства, за доказването на които закон изисква писмен акт, както и за установяване на договори на стойност, по-голяма от 5000 лв., освен ако са сключени между съпрузи или роднини по права линия, по съребрена линия до четвърта степен и по сватовство до втора степен включително;
4. погасяване на установени с писмен акт парични задължения;
5. установяване на писмени съглашения, в които страната, която иска свидетелите, е участвала, както и за тяхното изменение или отмяна;
6. опровергаване на съдържанието на изходящ от страната частен документ.

(2) В случаите на ал. 1, т. 3, 4, 5 и 6 свидетелски показания се допускат само при изрично съгласие на страните.

Изключения от недопустимостта

Чл. 165. (1) В случаите, в които законът изисква писмен документ, свидетелски показания се допускат, ако бъде доказано, че документът е загубен или унищожен не по вина на страната.

(2) Свидетелски показания се допускат и когато страната се домогва да докаже, че изразеното в документа съгласие е привидно, и то ако в делото има писмени доказателства, изходящи от другата страна или пък удостоверяващи нейни изявления пред държавен орган, които правят вероятно твърдението ѝ, че съгласието е привидно. Това ограничение не се отнася до третите лица, както и до наследниците, когато сделката е насочена срещу тях.

Отказ от свидетелстване

Чл. 166. (1) Никой няма право да се отказва от свидетелстване освен:

1. пълномощниците на страните по същото дело и лицата, които са били медиатори по същия спор;
2. роднините на страните по права линия, братята и сестрите и роднините по сватовство от първа степен, съпругът и бившият съпруг, както и лицето, с което страна е във фактическо съпругеско съжителство.

(2) Не могат да откажат да свидетелстват, но могат да откажат да дадат отговор на определен въпрос, като посочат причината за това, лицата, които със своите отговори биха причинили на себе си или на лицата по ал. 1, т. 2 непосредствена вреда, опозоряване или наказателно преследване.

(3) Свидетелите по делото не могат да бъдат пълномощници на страните по същото дело.

Неизпълнение на задължението за свидетелстване

Чл. 167. (1) Свидетел, който отказва да даде показания или да отговори на отделни въпроси, е длъжен да посочи причините за това писмено и да ги удостовери преди заседанието, на което ще бъде разпитван, или устно пред съда.

(2) Свидетел, който не е изпълнил задължението си по чл. 163 и така е забавил доказването:

1. възстановява на страните разноските, направени вследствие на неизпълнението му;
2. изгубва право да иска възнаграждение.

Право на свидетеля на възнаграждение

Чл. 168. Свидетелят има право на възнаграждение и на разноски за явяването в съда, ако бъдат поискани от него до края на съдебното заседание. Възнаграждението и разноските се изплащат от внесенния депозит.

Призоваване на свидетел

Чл. 169. (1) Ако свидетелят не може да бъде призван на адреса, посочен от страната, съдът определя срок за посочване на друг адрес.

(2) Ако страната не изпълни указанията на съда, свидетелят не се призовава.

(3) Страните могат да доведат допуснатите свидетели и без призоваване.

Обещание да се каже истината

Чл. 170. (1) Преди разпита на свидетеля съдът сменя неговата самоличност, изяснява данните за евентуалната му заинтересованост и му напомня за отговорността пред закона в случай на лъжесвидетелстване.

(2) Свидетелят дава обещание да каже истината.

Провеждане на разпита

Чл. 171. (1) Всеки свидетел се разпитва отделно в присъствието на страните, които са се явили. Свидетели, които още не са дали показания, не могат да присъстват при разпита на другите свидетели.

(2) Свидетелят може да бъде разпитан повторно в същото или в друго заседание по негово искане, по молба на страната или по инициатива на съда.

(3) По искане на страна или по свой почин съдът може да отрази в протокола конкретни особености в поведението на свидетеля при разпита.

Преценка на свидетелските показания

Чл. 172. Показанията на роднините, на настойника или на попечителя на посочилата го страна, на осиновителите, на осиновените, на тези, които се намират с насрещната страна или с роднините ѝ в граждански или наказателен спор, на пълномощниците, посочени от техните доверители, както и на всички други, които са заинтересовани в полза или във вреда на една от страните, се преценяват от съда с оглед на всички други данни по делото, като се има предвид възможната тяхна заинтересованост.

Разпит на свидетеля по инициатива на съда

Чл. 173. Страната може да се откаже от разпита на свидетеля, на който тя се е позовала, но същият се разпитва, ако другата страна поиска това или ако съдът прецени, че разпитването му е необходимо за изясняване на обстоятелствата по делото.

Очна ставка

Чл. 174. При различие между показанията на свидетелите съдът може да постанови извършването на очна ставка. Такава може да се постанови и между свидетел и страните.

Раздел III

Обяснения на страните

Съдебно признание на факт

Чл. 175. Направеното от страна или от неин представител признание на факт се преценява от съда с оглед на всички обстоятелства по делото.

Обяснения на страната

Чл. 176. (1) Съдът може да разпорежи страната да се яви лично, за да даде обяснения за обстоятелствата по делото.

(2) На страната, задължена да се яви лично, съдът съобщава въпросите, на които трябва да отговори, като я предупреждава за последиците от неизпълнението на това задължение.

(3) Съдът може да приеме за доказани обстоятелствата, за изясняването на които страната не се е явила или е отказала да отговори без основателна причина, както и когато е дала уклончиви или неясни отговори.

(4) Когато страната не може да се яви пред съда поради трудно преодолима пречка, обясненията ѝ може да бъдат дадени пред делегиран съд.

Приложно поле

Чл. 177. (1) Като страни по делото дават обяснения:

1. физическите лица;
2. законните представители на юридическите лица;
3. длъжникът и синдикът по дела, свързани с масата на несъстоятелността;
4. съдружниците в събирателно дружество;
5. лично отговорният съдружник в командитно дружество.

(2) Когато страната е малолетна или поставена под пълно запрещение, съдът може да изслуша нейния законен представител. Когато страната е непълнолетна или поставена под ограничено запрещение, съдът може да я разпита в присъствието на родителя или попечителя ѝ.

Раздел IV

Писмени доказателства

Доказателствена сила

Чл. 178. (1) Доказателствената сила на документите се определя съобразно закона, който е бил в сила по времето и мястото, където те са съставени.

(2) Съдът оценява доказателствената сила на документа, в който има зачерквания, изтривания, добавки между редовете и други външни недостатъци, с оглед на всички обстоятелства по делото. Това правило не се прилага за подписания електронен документ.

Официален документ

Чл. 179. (1) Официален документ, издаден от длъжностно лице в кръга на службата му по установените форма и ред, съставлява доказателство за изявленията пред него и за извършените от него и пред него действия.

(2) Официално заверени преписи или извлечения от официални документи имат същата доказателствена сила, както и оригиналите.

Частен документ

Чл. 180. Частни документи, подписани от лицата, които са ги издали, съставляват доказателство, че изявленията, които се съдържат в тях, са направени от тези лица.

Достоверна дата на частния документ

Чл. 181. (1) Частният документ има достоверна дата за трети лица от деня, в който е заверен, или от деня на смъртта, или от настъпилата физическа невъзможност за подписване на лицето, което е подписало документа, или от деня, в който съдържанието на документа е възпроизведено в официален документ, или от деня, в който настъпи друг факт, установяващ по безсъмнен начин предхождащото го съставяне на документа.

(2) За установяване датата на разписки за извършено плащане съдът може да допусне всякакви доказателствени средства, като има предвид обстоятелствата по делото.

Вписвания в счетоводни книги

Чл. 182. Вписвания в счетоводни книги се преценяват от съда според тяхната редовност и с оглед на другите обстоятелства по делото. Те могат да служат като доказателство на лицето или организацията, които са водили книгите.

Представяне на документи на хартиен носител

Чл. 183. Когато по делото се прилага документ, той може да бъде представен и в заверен от страната препис, но в такъв случай при поискване тя е длъжна да представи оригинала на документа или официално заверен препис от него. Ако не стори това, представеният препис се изключва от доказателствата по делото.

Представяне на електронен документ

Чл. 184. (1) Електронният документ може да бъде представен възпроизведен на хартиен носител като препис, заверен от страната. При поискване страната е длъжна да представи документа на електронен носител.

(2) Ако съдът не разполага с технически средства и специалисти, даващи възможност възпроизвеждането на електронния документ и надлежната проверка на електронния подпис да бъдат извършени в съдебната зала в присъствието на явилите се страни, електронни копия на документа се предоставят и на всяка от страните по делото. В този случай истинността на електронния документ може да бъде оспорена в следващото съдебно заседание.

Представяне на документ на чужд език

Чл. 185. Документ, представен на чужд език, се придружава с точен превод на български, заверен от страната. Ако съдът не може сам да провери верността на превода или верността на превода бъде оспорена, той назначава вещо лице за проверка.

Представяне на официални документи

Чл. 186. Официалните документи и удостоверения се представят от страните. Съдът може да ги изиска от

съответното учреждение или да снабди страната със съдебно удостоверение, въз основа на което тя да се снабди с тях. Учреждението е длъжно да издаде исканите документи или да обясни причините за неиздаването им.

Представяне на печатни материали

Чл. 187. Печатни материали се представят от страните, но когато съдът може сам да си ги достави без особена трудност, достатъчно е страната да посочи къде те са публикувани.

Конверсия на официален документ

Чл. 188. Документ, издаден от некомпетентен орган или не в предписаната форма, има значение на частен документ, ако е подписан от страните.

Документ, издаден от неграмотно или незрящо лице

Чл. 189. (1) Частен документ, издаден от неграмотен, трябва да носи вместо подпис отпечатък на десния му палец и да бъде приподписан от двама свидетели. Ако отпечатъкът на десния палец не може да бъде сложен, в документа трябва да се отбележи причината за това, както и с кой друг пръст е сложен отпечатъкът.

(2) Частен документ, издаден от сляп, но грамотен, трябва да бъде приподписан от двама свидетели.

Задължение на страната за представяне на документ

Чл. 190. (1) Всяка страна може да иска от съда да задължи другата страна да представи намиращ се у нея документ, като обясни значението му за спора.

(2) Непредставянето на документа се преценява съгласно чл. 161 .

Основания за отказ от представяне

Чл. 191. (1) Представянето на документ може да бъде отказано, когато:

1. съдържанието на документа се отнася до обстоятелства от личния или семейния живот на страната;
2. това би довело до опозоряване или до наказателно преследване на страната или на нейни близки по смисъла на чл. 166 .

(2) Когато основанията по ал. 1 засягат части от документа, страната може да бъде задължена да представи заверено от нея извлечение от документа.

Задължение на трето лице да представи документ

Чл. 192. (1) Всяка страна може да иска с писмена молба от съда да задължи неучастващо в делото лице да представи намиращ се у него документ.

(2) Препис от молбата се изпраща на третото лице, като му се определя срок за представяне на документа.

(3) Третото лице, което неоснователно не представи искания документ, освен отговорността по чл. 87 , носи отговорност и пред страната за причинените ѝ вреди.

Оспорване на истинността на документ

Чл. 193. (1) Заинтересованата страна може да оспори истинността на документ най-късно с отговора на

съдопроизводственото действие, с което той е представен. Когато документът е представен в съдебно заседание, оспорването може да бъде направено най-късно до края на заседанието.

(2) Съдът постановява да се извърши проверка на истинността на документа, ако другата страна заяви, че желае да се ползва от него.

(3) Тежестта за доказване неистинността на документа пада върху страната, която го оспорва. Когато се оспорва истинността на частен документ, който не носи подписа на страната, която го оспорва, тежестта за доказване истинността пада върху страната, която го е представила.

Проверка на документ

Чл. 194. (1) Съдът извършва проверката чрез сравняване с други безспорни документи, чрез разпит на свидетели или чрез вещи лица.

(2) След проверката съдът с определение признава или че оспорването не е доказано, или че документът е неистински. В последния случай той го изключва от доказателствата, като го изпраща на прокурора заедно със своето определение.

(3) Съдът може да се произнесе по оспорването на документа и с решението по делото. В този случай документът заедно с препис от решението се изпраща на прокурора.

Раздел V

Вещи лица

Назначаване на вещо лице

Чл. 195. (1) Вещо лице се назначава по искане на страната или служебно, когато за изясняване на някои възникнали по делото въпроси са необходими специални знания из областта на науката, изкуството, занаятите и други.

(2) Съдът може да назначи и повече вещи лица, когато това се налага с оглед на обстоятелствата по делото.

Отстраняване на вещо лице

Чл. 196. (1) Разпоредбите на чл. 22, ал. 1 се прилагат съответно и за вещите лица.

(2) Всяка от страните може да иска отстраняване на вещото лице, ако е налице някое от основанията по ал. 1.

(3) Вещото лице е длъжно незабавно да съобщи на съда всички обстоятелства, които могат да бъдат основание за отстраняване. То е длъжно да вземе отношение по твърденията в молбата за отстраняването му.

(4) Съдът се произнася с определение по искането за отстраняване на вещото лице.

Възлагане на експертиза

Чл. 197. (1) В определението, с което съдът назначава вещото лице, се посочват: предметът и задачата на експертизата; материалите, които се предоставят на вещото лице, името, образованието и специалността на вещото лице.

(2) Съдът дава на вещото лице подходящ срок за изготвяне на заключението. Вещото лице уведомява съда, когато не може да изготви заключението в определения срок, и посочва какъв срок му е необходим.

Освобождаване на вещото лице

Чл. 198. Назначеното вещо лице се освобождава от възложената му задача, когато не може да я изпълни поради липса на квалификация, болест или друга обективна причина, при условията на чл. 166 или когато не е изготвило своевременно заключението.

Представяне на заключението

Чл. 199. Вещото лице е длъжно да представи заключението най-малко една седмица преди съдебното заседание.

Изслушване на вещото лице

Чл. 200. (1) Съдът напомня на вещото лице отговорността му за даване на невярно заключение.

(2) Вещото лице излага устно заключението си. Страните могат да задават въпроси за изясняване на заключението.

(3) При оспорване на заключението съдът може да назначи друго или повече вещи лица. Оспорването може да бъде направено докато трае изслушването.

Допълнително и повторно заключение

Чл. 201. Допълнително заключение се възлага, когато заключението не е достатъчно пълно и ясно, а повторно - когато не е обосновано и възниква съмнение за неговата правилност.

Оценка на заключението

Чл. 202. Съдът не е длъжен да възприема заключението на вещото лице, а го обсъжда заедно с другите доказателства по делото.

Разногласие между вещи лица

Чл. 203. При разногласие между вещите лица всяка група излага своите отделни мнения. Когато съдът не може да вземе становище по разногласието, той изисква от същите вещи лица допълнителни изследвания или назначава други вещи лица.

Раздел VI

Оглед и освидетелстване

Допускане на оглед и освидетелстване

Чл. 204. (1) По молба на страните или по своя преценка съдът може да назначи оглед на движими или недвижими вещи или освидетелстване на лица с участие или без участие на свидетели и вещи лица.

(2) Огледът и освидетелстването са способи за събиране и проверка на доказателства. Те се извършват от целия състав на съда, от делегиран член на съда или от друг делегиран съд.

(3) Съдът уведомява страните за мястото и времето на огледа. За извършения оглед се съставя протокол, в който се отразяват констатациите при огледа, обясненията на вещите лица и показанията на свидетелите, които са разпитани на мястото на огледа.

Задължение за съдействие

Чл. 205. За задължението за представяне, предаване или осигуряване на достъп до предмета на огледа се прилагат разпоредбите относно документите.

Освидетелстване

Чл. 206. (1) Освидетелстването на лице може да стане само с негово съгласие.

(2) Освидетелстването се извършва по начин да не бъде уязвено личното достойнство на освидетелствания. С оглед на това съдията може да не присъства лично при освидетелстването, като възложи извършването му на подходящи вещи лица.

(3) Отказът на лицето да бъде освидетелствано се преценява съгласно чл. 161 .

Раздел VII

Обезпечение на доказателства

Обезпечение на доказателства

Чл. 207. Когато съществува опасност някое доказателство да се изгуби или неговото събиране да се затрудни, страната може да поиска събирането му предварително.

Производство по обезпечение на доказателства

Чл. 208. (1) Молбата за обезпечение на доказателства се подава в съда, който разглежда делото, а ако делото не е още заведено - в районния съд по постоянния адрес на лицето, което ще се разпитва, или по местонахождението на имота, върху който ще се извърши огледът.

(2) Препис от молбата за обезпечение се връчва на другата страна.

(3) Определението на съда, с което не се уважава молбата, подлежи на обжалване с частна жалба.

(4) Съдът може да събере в същото производство доказателствата, посочени от другата страна, ако те са тясно свързани с тези на молителя.

(5) Когато молителят не е в състояние да посочи името и адреса на другата страна, съдът ѝ назначава представител.

(6) Относно реда за събиране на доказателства и тяхната сила се прилагат общите правила.

Разноски

Чл. 209. Разноските по събиране на доказателства не се присъждат на страната в производството по обезпечението. Те се вземат предвид впоследствие при решаването на спора.

Глава петнадесета

ОТКЛОНЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДМЕТА НА ДЕЛОТО

Първоначално съединяване на искове

Чл. 210. (1) Ищецът може да предяви с една искова молба срещу същия ответник няколко иска, ако те са

подсъдни на същия съд и подлежат на разглеждане по реда на едно и също производство.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Когато предявените иски не подлежат на разглеждане по реда на едно и също производство или когато съдът прецени, че съвместното им разглеждане ще бъде значително затруднено, той постановява исковите да бъдат разделени. Не се допуска разделяне на иски, които се намират във връзка с предмета на делото, освен ако подлежат на разглеждане по реда на различни производства.

Насрещен иск

Чл. 211. (1) В срока за отговор на исковата молба ответникът може да предяви насрещен иск, ако той по рода си е подсъден на същия съд и има връзка с първоначалния иск или ако може да стане прихващане с него.

(2) Предявяването на насрещния иск става по правилата за предявяване на иск. Когато съдът прецени, че съвместното разглеждане на насрещния иск ще бъде значително затруднено, той постановява отделянето му.

Инцидентен иск

Чл. 212. В първото заседание за разглеждане на делото ищецът, а с отговора на исковата молба - ответникът, може да поиска съдът да се произнесе в решението си и относно съществуването или несъществуването на едно оспорено правоотношение, от което зависи изцяло или отчасти изходът на делото.

Служебно съединяване на иски

Чл. 213. Когато в съда има висящи няколко дела, в които участват едни и същи лица на страната на ищеца и на ответника или които имат връзка помежду си, съдът може да съедини тези дела в едно производство и да издаде общо решение по тях.

Изменение на иска

Чл. 214. (1) В първото заседание за разглеждане на делото ищецът може да измени основанието на своя иск, ако с оглед защитата на ответника съдът прецени това за уместно. Той може също, без да измени основанието, да измени своето искане. До приключване на съдебното дирене в първата инстанция той може да измени само размера на предявения иск, както и да премине от установителен иск към осъдителен и обратно.

(2) Не се смята за увеличение на иска прибавянето на изтекли лихви или на събрани добиви от вещта след неговото предявяване.

Глава шестнадесета

ОТКЛОНЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СТРАНИТЕ

Раздел I

Другарство в делото

Допустимост

Чл. 215. Иск може да бъде предявен от няколко ищци или срещу няколко ответници, ако предмет на спора са:

1. общи техни права или задължения, или
2. права или задължения, които почиват на едно и също основание.

Процесуални действия

Чл. 216. (1) Всеки от другарите действа самостоятелно. Неговите процесуални действия и бездействия нито ползват, нито вредят на останалите.

(2) Когато с оглед на естеството на спорното правоотношение или по разпореждане на закона решението на съда трябва да бъде еднакво спрямо всички другари (необходимо другарство), извършените от някои от тях действия имат значение и за неявилите се или неизвършилите тези действия другари. И в този случай обаче за сключване на спогодба и за оттегляне или отказ от иска е необходимо съгласието на всички другари.

Твърдения за общите факти

Чл. 217. Ако фактическите твърдения на другарите относно общите факти си противоречат, съдът ги преценява във връзка с всички обстоятелства по делото.

Раздел II

Трети лица

Встъпване на трето лице

Чл. 218. Трето лице може да встъпи в делото до приключване на съдебното дирене в първата инстанция, за да помага на една от страните, ако има интерес решението да бъде постановено в нейна полза.

Привличане на трето лице

Чл. 219. (1) В първото заседание за разглеждане на делото ищецът, а с отговора на исковата молба - ответникът, може да привлече трето лице, когато това лице има право да встъпи, за да помага.

(2) Привличането не се допуска, ако третото лице няма постоянен адрес в Република България или живее в чужбина.

(3) Страната, която има обратен иск срещу третото лице, може да го предяви за съвместно разглеждане едновременно с искането за привличане.

Допускане на участието

Чл. 220. По допускане на третото лице съдът се произнася с определение. Определението, с което не се допуска третото лице, подлежи на обжалване с частна жалба.

Права на трето лице

Чл. 221. (1) Третото лице има право да извършва всички съдопроизводствени действия, с изключение на действията, представляващи разпореждане с предмета на спора.

(2) В случай на противоречие между действията и обясненията на страната и на третото лице съдът ги преценява във връзка с всички обстоятелства по делото.

Заместване на подпомаганата страна

Чл. 222. Със съгласието на двете страни встъпилият или привлеченият в делото може да замести и освободи

страната, на която помага.

Действие на решението

Чл. 223. (1) Постановеното решение има установително действие в отношенията на третото лице и насрещната страна.

(2) Това, което съдът е установил в мотивите на решението си, е задължително за третото лице в отношенията му със страната, на която помага или която го е привлякла. То не може да го оспорва под предлог, че страната зле е водила делото, освен ако последната умишлено или поради груба небрежност е пропуснала да предяви неизвестни на третото лице обстоятелства или доказателства.

Привличане на лице със самостоятелни права

Чл. 224. (1) Ответникът се освобождава от участие в делото, ако вложи търсената сума или вещь съобразно указанията на съда и привлече лицето, което също предявява самостоятелни права върху нея. В този случай делото продължава само между двамата кредитори.

(2) Ако привлеченото лице не встъпи в делото, производството се прекратява, а вложената сума или вещь се предава на ищеца.

(3) Когато ответникът направи искането за привличане с отговора на исковата молба, той не отговаря за разноските.

Главно встъпване

Чл. 225. (1) Третото лице, което има самостоятелни права върху предмета на спора, може да встъпи в делото, като предяви иск против двете страни.

(2) Предявяването на иск от трето лице се допуска до приключване на съдебното дирене в първата инстанция.

Раздел III

Прехвърляне на спорното право и заменяне на страна

Прехвърляне на спорното право

Чл. 226. (1) Ако в течение на производството спорното право бъде прехвърлено върху друго, делото следва своя ход между първоначалните страни.

(2) Приобретателят може да встъпи или да бъде привлечен в делото като трето лице. Той може да замести своя праводател само при условията на чл. 222 .

(3) Постановеното решение във всички случаи съставлява пресъдено нещо и спрямо приобретателя, с изключение на действията на вписването, когато се отнася за недвижим имот (чл. 114 от Закона за собствеността), и за придобиване на собственост чрез добросъвестно владение (чл. 78 от Закона за собствеността), когато се отнася за движими вещи.

Приемство в процеса

Чл. 227. Когато страната умре или юридическото лице престане да съществува, производството по делото продължава с участието на правоприменника.

Заменяне на страна

Чл. 228. (1) Изменяне на иска чрез заменяне на някоя от страните с друго лице е допустимо при всяко положение на делото в първата инстанция със съгласието на двете страни и на лицето, което встъпва като страна по делото.

(2) Съгласието на ответника не е необходимо, когато ищецът се отказва от иска си спрямо него.

(3) Ищецът може да насочи иска си срещу ответник, който не е съгласен да встъпи в делото. Но в този случай искът срещу новия ответник се смята за предявен от деня, в който исковата молба срещу него е постъпила в съда.

Глава седемнадесета

ОТКЛОНЕНИЯ В РАЗВИТИЕТО НА ПРОИЗВОДСТВОТО

Раздел I

Спиране, възобновяване и прекратяване на производството

Спиране на производството

Чл. 229. (1) Съдът спира производството:

1. по съгласие на страните;

2. в случай на смърт на някоя от страните;

3. когато е необходимо да се учреди настояйничество или попечителство на някоя от страните;

4. когато в същия или в друг съд се разглежда дело, решението по което ще има значение за правилното решаване на спора;

5. когато при разглеждането на едно гражданско дело се разкрият престъпни обстоятелства, от установяването на които зависи изходът на гражданския спор;

6. когато Конституционният съд е допуснал разглеждането по същество на искане, с което се оспорва конституционността на приложим по делото закон;

7. в изрично предвидените в закон случаи.

(2) В случаите по ал. 1, т. 1, ако прокурорът взема участие в делото заедно с някоя от страните, за спирането е необходимо и неговото съгласие. В случаите по ал. 1, т. 2 и 3, ако е било завършено съдебното дирене, производството се спира след постановяване на решението по делото.

(3) Спиране на делото по съгласие на страните се допуска само веднъж в производството в една инстанция.

Възобновяване на производството

Чл. 230. (1) Производството се възобновява служебно или по искане на една от страните, след като бъдат отстранени пречките за движението му, за което съдът в случаите на смърт на ищеца и по чл. 229, ал. 1, т. 3 - 6 и сам взема необходимите мерки.

(2) При смърт на ответника ищецът е длъжен в шестмесечен срок от съобщението да посочи неговите правоприменници и адресите им или да вземе мерки за назначаване на управител на незаетото наследство или

за призоваване на наследниците по реда на чл. 48 . При неизпълнение на това задължение делото се прекратява.

(3) При възобновяването производството започва от онова действие, при което е било спряно.

Прекратяване на производството

Чл. 231. (1) Спряното по общо съгласие на страните производство се прекратява, ако в шестмесечен срок от спирането му никоя от страните не е поискала възобновяването му. Ако е постановено решение, то се обезсилва.

(2) В случая по ал. 1 се прилага чл. 232 , изречение второ.

Раздел II

Оттегляне на иска, отказ от иска, съдебна спогодба

Оттегляне на иска

Чл. 232. Ищецът може да оттегли исковата си молба без съгласието на ответника до приключване на първото заседание по делото. Ако ищецът предяви отново същия иск, той може да използва събраните доказателства в новото дело само ако за тяхното повторно събиране има трудно преодолима пречка.

Отказ от иска

Чл. 233. Ищецът може да се откаже изцяло или отчасти от спорното право във всяко положение на делото. В този случай той не може да предяви отново същия иск. Когато отказът е направен пред въззивната или касационната инстанция, обжалваното решение се обезсилва.

Съдебна спогодба

Чл. 234. (1) За всяка спогодба, която не противоречи на закона и на добрите нрави, се съставя протокол, който се одобрява от съда и се подписва от него и от страните.

(2) Когато прокурорът участва като страна в делото, съдът одобрява спогодбата, след като вземе и неговото мнение.

(3) Съдебната спогодба има значението на влязло в сила решение и не подлежи на обжалване пред по-горен съд.

(4) Когато спогодбата се отнася само за част от спора, съдът продължава разглеждането на делото за неспогодената част.

Глава осемнадесета

РЕШАВАНЕ НА ДЕЛАТА

Раздел I

Решение по делото

Постановяване на решение

Чл. 235. (1) Решението се постановява от съдебния състав, участвал в заседанието, в което е завършено разглеждането на делото.

(2) Съдът основава решението си върху приетите от него за установени обстоятелства по делото и върху закона.

(3) Съдът взема предвид и фактите, настъпили след предявяване на иска, които са от значение за спорното право.

(4) Решението заедно с мотивите към него се изготвя в писмена форма.

(5) Съдът обявява решението си с мотивите най-късно в едномесечен срок след заседанието, в което е завършено разглеждането на делото. Решението се обявява в регистъра на съдебните решения, който е публичен и всеки има право на свободен достъп до него.

Съдържание на решението

Чл. 236. (1) Решението трябва да съдържа:

1. датата и мястото на постановяването му;
2. посочване на съда, имената на съдиите, на секретаря и на прокурора, когато той е взел участие в делото;
3. номера на делото, по което се постановява решението;
4. имената, съответно наименованието и адреса на страните;
5. какво постановява съдът по съществото на спора;
6. в тежест на кого се възлагат разноските;
7. (нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) банковата сметка, по която да се преведат присъдените суми, или друг посочен от ищеца начин за плащане;
8. (предишна т. 7 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) подлежи ли решението на обжалване, пред кой съд и в какъв срок.

(2) Към решението си съдът излага мотиви, в които се посочват исканията и възраженията на страните, преценката на доказателствата, фактическите констатации и правните изводи на съда.

(3) Решението се подписва от всички съдии, взели участие в постановяването му. Когато някой от съдиите не може да го подпише, председателят или старшият съдия отбелязва върху решението причините за това.

Решение при признание на иска

Чл. 237. (1) Когато ответникът признае иска, по искане на ищеца съдът прекратява съдебното дирене и се произнася с решение съобразно признанието.

(2) В мотивите на решението е достатъчно да се укаже, че то се основава на признанието на иска.

(3) Съдът не може да постанови решение при признание на иска, когато:

1. признатото право противоречи на закона или на добрите нрави;
2. е признато право, с което страната не може да се разпорежда.

(4) Признанието на иска не може да бъде оттеглено.

Неприсъствено решение

Чл. 238. (1) Ако ответникът не е представил в срок отговор на исковата молба и не се яви в първото заседание по делото, без да е направил искане за разглеждането му в негово отсъствие, ищецът може да поиска постановяване на неприсъствено решение срещу ответника или да оттегли иска.

(2) Ответникът може да поиска прекратяване на делото и присъждане на разноски или постановяване на неприсъствено решение срещу ищеца, ако той не се яви в първото заседание по делото, не е взел становище по отговора на исковата молба и не е поискал разглеждане на делото в негово отсъствие. Ако ищецът предяви отново същия иск, прилага се чл. 232, изречение второ.

(3) Ако ищецът не е посочил и не е представил доказателства с исковата си молба и ответникът не е подал в срок отговор, и двете страни не се явят в първото заседание по делото, без да са направили искане делото да се гледа в тяхно отсъствие, делото се прекратява.

Постановяване на неприсъствено решение

Чл. 239. (1) Съдът постановява неприсъствено решение, когато:

1. на страните са указани последиците от неспазването на сроковете за размяна на книжа и от неявяването им в съдебно заседание;

2. искът вероятно е основателен с оглед на посочените в исковата молба обстоятелства и представените доказателства или вероятно е неоснователен с оглед на направените възражения и подкрепящите ги доказателства.

(2) Неприсъственото решение не се мотивира по същество. В него е достатъчно да се укаже, че то се основава на наличието на предпоставките за постановяване на неприсъствено решение.

(3) Когато съдът прецени, че не са налице предпоставките за постановяване на неприсъствено решение, той отхвърля искането с определение и продължава разглеждането на делото.

(4) Неприсъственото решение не подлежи на обжалване.

Защита срещу неприсъственото решение

Чл. 240. (1) В едномесечен срок от връчването на неприсъственото решение страната, срещу която то е постановено, може да поиска от въззивния съд неговата отмяна, ако е била лишена от възможност да участва в делото поради:

1. ненадлежно връчване на преписа от исковата молба или призовките за съдебното заседание;

2. невъзможност да узнае своевременно за връчването на преписа от исковата молба или призовките за съдебното заседание поради особени непредвидени обстоятелства;

3. невъзможност да се яви лично или чрез повереник поради особени непредвидени обстоятелства, които не е могла да преодолее.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Страната, срещу която е постановено неприсъствено решение, може да предяви с иск същото право или да го оспори, когато се намерят новооткрити обстоятелства или нови писмени доказателства от съществено значение за делото, които не са могли да й бъдат известни при решаването му или с които не е могла да се снабди своевременно.

(3) Искът по ал. 2 може да бъде предявен в тримесечен срок от деня, в който на страната е станало известно новото обстоятелство, или от деня, в който тя е могла да се снабди с новото писмено доказателство, но не по-късно от една година от погасяване на вземането.

Раздел II

Отсрочване и разсрочване на изпълнението. Предварително изпълнение

Отсрочване и разсрочване на изпълнението

Чл. 241. (1) При постановяване на решението съдът може да отсрочи или да разсрочи неговото изпълнение с оглед имотното състояние на страната или на други обстоятелства.

(2) Съдът не може да разсрочва изпълнение на решение, за което е предвидено разсрочване по закон.

Допускане на предварително изпълнение

Чл. 242. (1) Съдът постановява предварително изпълнение на решението, когато присъжда издръжка, възнаграждение и обезщетение за работа.

(2) Съдът може да допусне по искане на ищеца предварително изпълнение на решението и когато:

1. присъжда вземане, основано на официален документ;

2. присъжда вземане, което е признато от ответника;

3. от закъснението на изпълнението може да последват значителни и непоправими вреди за ищеца или самото изпълнение би станало невъзможно, или значително би се затруднило.

(3) В случаите по ал. 2 съдът може да задължи ищеца да представи предварително надлежно обезпечение.

Недопустимост на предварително изпълнение

Чл. 243. (1) Предварително изпълнение не се допуска и срещу обезпечение, ако вследствие на изпълнението може да се причини на ответника непоправима вреда или вреда, която не подлежи на точна парична оценка. Изречение първо не се прилага за решения, с които се присъжда издръжка или възнаграждение за работа.

(2) Срещу държавата, държавните учреждения и лечебните заведения по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения не се допуска изпълнение на невлязло в сила решение.

Обжалване на определението

Чл. 244. Определението, с което се допуска или се отказва предварително изпълнение на решението, може да се обжалва с частна жалба.

Спиране и прекратяване на предварителното изпълнение

Чл. 245. (1) Длъжникът, срещу когото е допуснато предварително изпълнение, може, освен в случаите на чл. 242, ал. 1, да спре изпълнението, като представи обезпечение за вискателя съгласно чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите.

(2) Изпълнението се спира и когато обжалваното решение бъде отменено.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Ако след това искът бъде отхвърлен с влязло в сила решение, изпълнението се прекратява. В този случай съдът, който е постановил решението, издава изпълнителен лист на длъжника срещу вискателя за връщане на сумите или вещите, получени въз основа на допуснатото предварително изпълнение на отмененото решение, както и за събраните от длъжника такси и разноски в изпълнителното производство.

Раздел III

Поправяне на решението

Неоттегляемост на решението

Чл. 246. След като обяви решението по делото, съдът не може сам да го отмени или измени.

Поправка на очевидна фактическа грешка

Чл. 247. (1) Съдът по своя инициатива или по молба на страните може да поправи допуснатите в решението очевидни фактически грешки.

(2) Съдът съобщава на страните за исканата поправка с указание за представяне на отговор в едноседмичен срок.

(3) Съдът призовава страните в открито заседание, когато прецени това за необходимо.

(4) Решението за поправката се връчва на страните и може да се обжалва по реда, по който подлежи на обжалване решението.

Изменяне на решението в частта за разноските

Чл. 248. (1) В срока за обжалване, а ако решението е необжалваемо - в едномесечен срок от постановяването му, съдът по искане на страните може да допълни или да измени постановеното решение в частта му за разноските.

(2) Съдът съобщава на насрещната страна за исканото допълване или изменяне с указание за представяне на отговор в едноседмичен срок.

(3) Определението за разноските се постановява в закрито заседание и се връчва на страните. То може да се обжалва по реда, по който подлежи на обжалване решението.

Спогодба след приключване на съдебното дирене

Чл. 249. Съдът обезсилва постановеното от него решение, ако преди влизането му в сила страните заявят, че са се спогодили и молят да се прекрати делото.

Допълване на решението

Чл. 250. (1) Страната може да поиска да бъде допълнено решението, ако съдът не се е произнесъл по цялото й искане. Молба за това може да се подаде в едномесечен срок от връчването на решението или от влизането му в сила.

(2) Съдът съобщава на насрещната страна за исканото допълване с указание за представяне на отговор в едноседмичен срок. Молбата се разглежда с призоваване на страните в открито заседание, когато съдът прецени това за необходимо с оглед изясняване на неразрешената част от спора.

(3) Съдът се произнася с допълнително решение, което подлежи на обжалване по общия ред.

Тълкуване на решението

Чл. 251. (1) Споровете по тълкуване на влязло в сила решение се разглеждат от съда, който го е постановил.

(2) Тълкуване не може да се иска, след като решението е изпълнено.

(3) Съдът съобщава на страните за исканото тълкуване, като им указва, че могат да представят отговор в едноседмичен срок.

(4) Съдът призовава страните в открито заседание, когато прецени това за необходимо.

(5) Решението по тълкуването подлежи на обжалване по реда, по който се обжалва решението, което се тълкува.

Раздел IV

Постановяване на определения

Приложно поле

Чл. 252. Съдът постановява определение, когато се произнася по въпроси, с които не се решава спорът по същество.

Оттегляемост на определенията

Чл. 253. Определенията, които не слагат край на делото, могат да бъдат изменяни или отменяни от същия съд вследствие на изменение на обстоятелствата, грешка или пропуск.

Съдържание на определението

Чл. 254. (1) Определението, с което съдът се произнася по противоречащи искания на страните, както и определението, с което се отхвърля искане, се мотивира. Исканията на страните и обстоятелствата по делото във връзка с тях се посочват в мотивите, доколкото това е необходимо.

(2) Когато определението се постановява в закрито заседание, то трябва да съдържа:

1. датата и мястото на постановяването му;
2. посочване на съда, имената на съдиите от съдебния състав и на страните;
3. номера на делото, по което се постановява определението;
4. какво постановява съдът;
5. в тежест на кого се възлагат разноските;
6. подлежи ли на обжалване, пред кой съд и в какъв срок;
7. подписи на съдиите.

Глава деветнадесета

ОПРЕДЕЛЯНЕ НА СРОК ПРИ БАВНОСТ

Молба за определяне на срок при бавност

Чл. 255. (1) Когато съдът не извърши своевременно определено процесуално действие, страната може във всяко положение на делото да подаде молба за определяне на подходящ срок за извършването му.

(2) Молбата се подава чрез същия съд до горестоящия съд. Съдът, който разглежда делото, изпраща незабавно молбата заедно със своето становище до горестоящия съд.

Удовлетворяване на молбата

Чл. 256. (1) Когато съдът извърши незабавно всички действия, посочени в молбата, и съобщи за това на страната, молбата се смята за оттеглена.

(2) Молбата се изпраща за разглеждане на горестоящия съд, ако в едноседмичен срок от получаване на съобщението по ал. 1 страната заяви, че продължава да я поддържа.

Разглеждане и решаване на молбата за определяне на срок

Чл. 257. (1) Молбата за определяне на срок се разглежда от съдия на горестоящия съд в едноседмичен срок от постъпването ѝ.

(2) Ако съдът установи необосновано забавяне, определя срок за извършване на действието. В противен случай съдът отхвърля молбата. Определението не подлежи на обжалване.

ДЯЛ ВТОРИ

ОБЖАЛВАНЕ НА РЕШЕНИЯ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ. ОТМЯНА НА ВЛЕЗЛИ В СИЛА РЕШЕНИЯ

Глава двадесета

ВЪЗЗИВНО ОБЖАЛВАНЕ

Предмет на обжалване и компетентен съд

Чл. 258. (1) Решенията на районните съдилища подлежат на обжалване пред окръжните съдилища, а решенията на окръжните съдилища като първа инстанция - пред апелативните съдилища.

(2) Жалба може да се подаде срещу цялото решение или срещу отделни негови части.

Срок за въззивно обжалване

Чл. 259. (1) Жалбата се подава чрез съда, който е постановил решението, в двуседмичен срок от връчването му на страната.

(2) Срокът за въззивно обжалване се прекъсва с подаването на молба за правна помощ и не тече, докато молбата се разглежда.

(3) От влизането в сила на решението за отхвърляне на молбата по ал. 2 започва да тече нов срок, а в случай на уважаването ѝ новият срок започва да тече от връчването на първоинстанционното решение на назначения служебен адвокат.

(4) Подаването на следваща молба за правна помощ не спира и не прекъсва срока за въззивно обжалване.

Съдържание на въззивната жалба

Чл. 260. Жалбата съдържа:

1. името и адреса на страната, която я подава;

2. означение на обжалваното решение;
3. указание в какво се състои порочността на решението;
4. в какво се състои искането;
5. новооткритите и новонастъпилите факти, които жалбоподателят иска да се вземат предвид при решаването на делото от въззивната инстанция, и точно посочване на причините, които са му попречили да посочи новооткритите факти;
6. новите доказателства, които жалбоподателят иска да се съберат при разглеждане на делото във въззивната инстанция, и излагане на причините, които са му попречили да ги посочи или представи;
7. подпис на жалбоподателя.

Приложения към жалбата

Чл. 261. Към жалбата се прилагат:

1. преписи от нея и от приложенията ѝ според броя на лицата, които участват в делото като насрещна страна;
2. пълномощно, когато жалбата се подава от пълномощник;
3. новите писмени доказателства, посочени в жалбата;
4. документ за внесена такса.

Проверка от първоинстанционния съд

Чл. 262. (1) Ако жалбата не отговаря на изискванията на чл. 260, т. 1, 2, 4 и 7 и чл. 261, на страната се съобщава да отстрани в едноседмичен срок допуснатите нередовности.

(2) Жалбата се връща, когато:

1. е подадена след изтичането на срока за обжалване, и
2. не се отстранят в срок допуснатите нередовности.

(3) Разпореждането за връщане може да се обжалва с частна жалба.

Отговор на въззивната жалба и насрещна въззивна жалба

Чл. 263. (1) След като приеме жалбата, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на другата страна, която в двуседмичен срок от получаването им може да подаде отговор на жалбата. За отговора се прилагат съответно разпоредбите на чл. 259, ал. 2 - 4, чл. 260, т. 1, 2, 4 и 7 и чл. 261.

(2) В срока за отговор насрещната страна може да подаде насрещна въззивна жалба. Насрещната въззивна жалба трябва да отговаря на изискванията за въззивна жалба.

(3) Съдът проверява редовността на насрещната въззивна жалба съгласно чл. 262. След като я приеме, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на другата страна, която може да подаде отговор в едноседмичен срок от получаването им.

(4) Насрещната въззивна жалба не се разглежда, ако въззивната жалба бъде оттеглена или върната.

(5) След изтичането на сроковете по ал. 1 и 3 делото заедно с жалбите и отговорите се изпраща на горестоящия съд.

Оттегляне и отказ от въззивна жалба

Чл. 264. (1) Във всяко положение на делото страната може да оттегли изцяло или отчасти подадената жалба.

(2) Предварителен отказ от правото на обжалване е недействителен.

Присъединяване към въззивната жалба

Чл. 265. (1) Всеки от другарите по делото може не по-късно от първото заседание във въззивната инстанция да се присъедини към жалбата, подадена от неговия същещ или съответник. Присъединяването става чрез подаване на писмена молба с преписи според броя на страните.

(2) В случаите на необходимо другарство съдът служебно конституира другарите на жалбоподателя.

Забрана за посочване на нови факти и доказателства

Чл. 266. (1) Във въззивното производство страните не могат да твърдят нови обстоятелства, да сочат и представят доказателства, които са могли да посочат и представят в срок в първоинстанционното производство.

(2) До приключване на съдебното дирене страните могат да:

1. твърдят нови обстоятелства и да сочат и представят нови доказателства само ако не са могли да ги узнаят, посочат и представят до подаване на жалбата съответно в срока за отговор;

2. твърдят нововъзникнали след подаването на жалбата, съответно след изтичане на срока за отговора, обстоятелства, които са от значение за делото, и да посочат и представят доказателства за тях.

(3) Във въззивното производство може да се иска събиране на доказателствата, които не са били допуснати от първоинстанционния съд поради процесуални нарушения.

Подготвително заседание

Чл. 267. (1) В закрито заседание въззивният съд извършва проверка на допустимостта на жалбите при съответно прилагане на чл. 262, произнася се по допускане на посочените от страните нови доказателства и насрочва делото за разглеждане в открито заседание. Разрешаването на въпросите по допустимостта на жалбите и доказателствените искания може да стане и в първото заседание по делото, ако съдът прецени, че е необходимо да се изслушат и устните обяснения на страните.

(2) Съдът може да изслуша отново свидетели и вещи лица, ако прецени това за необходимо.

Открито заседание на въззивния съд

Чл. 268. (1) Въззивният съд разглежда жалбите в открито заседание с призоваване на страните, на което се докладват жалбите и отговорите.

(2) Събирането на доказателствата става по общите правила, като при необходимост гледането на делото се отлага.

(3) След решаване на въпросите по чл. 267 и събиране на доказателствата съдът дава ход на устните състезания, за които се прилага съответно чл. 149, ал. 3.

Правомощия на въззивния съд

Чл. 269. Въззивният съд се произнася служебно по валидността на решението, а по допустимостта - в обжалваната му част. По останалите въпроси той е ограничен от посоченото в жалбата.

Решение при нищожно и недопустимо първоинстанционно решение

Чл. 270. (1) Когато първоинстанционното решение е нищожно, въззивният съд прогласява нищожността и ако делото не подлежи на прекратяване, го връща на първоинстанционния съд за постановяване на ново решение.

(2) Нищожността на решението може да се предяви по исков ред безсрочно или чрез възражение.

(3) Когато решението е недопустимо, въззивният съд го обезсилва, като прекратява делото. Когато основанието за обезсилване е неподсъдност на спора, делото се изпраща на компетентния съд. Ако е разгледан непредявен иск, решението се обезсилва и делото се връща на първоинстанционния съд за произнасяне по предявения иск.

(4) Решението на окръжния съд не може да бъде обезсилено само поради това, че искът е бил подсъден на районния съд.

Решение при неправилно първоинстанционно решение

Чл. 271. (1) Когато първоинстанционното решение е валидно и допустимо, въззивният съд решава спора по същество, като потвърждава или отменя изцяло или отчасти първоинстанционното решение. Ако решението не е обжалвано от другата страна, положението на жалбоподателя не може да бъде влошено с новото решение.

(2) При отмяна на решението по главния иск се възстановява висящността и по евентуално съединените с него искове, по които първоинстанционният съд не се е произнесъл.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Съдът отменя решението и по отношение на необжалвалите необходими другари на жалбоподателя.

Решение при правилно първоинстанционно решение

Чл. 272. Когато въззивният съд потвърди първоинстанционното решение, той мотивира своето решение, като може да препрати и към мотивите на първоинстанционния съд.

Приложимост на правилата за първоинстанционното производство

Чл. 273. Доколкото няма особени правила за производството пред въззивната инстанция, се прилагат съответно правилата за производството пред първата инстанция.

Глава двадесет и първа

ОБЖАЛВАНЕ НА ОПРЕДЕЛЕНИЯТА

Обжалване с частна жалба

Чл. 274. (1) Срещу определенията на съда могат да бъдат подавани частни жалби:

1. когато определението прегражда по-нататъшното развитие на делото, и

2. в случаите, изрично посочени в закона.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Когато определенията по ал. 1 са постановени от апелативен съд, те подлежат на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд, а когато са постановени от окръжен съд като въззивна инстанция – пред съответния апелативен съд. Определенията по ал. 1, постановени от състав на Върховния касационен съд, подлежат на обжалване пред друг състав на същия съд.

(3) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1 и ал. 2, на обжалване с

частна жалба пред Върховния касационен съд подлежат:

1. определенията на въззивните съдилища, с които се оставят без уважение частни жалби срещу определения, преграждащи по-нататъшното развитие на делото;
2. определения, с които се дава разрешение по същество на други производства или се прегражда тяхното развитие.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Не подлежат на обжалване определенията по дела, решенията по които не подлежат на касационно обжалване.

Срок за обжалване и съдържание на частната жалба

Чл. 275. (1) Частните жалби се подават в едноседмичен срок от съобщаване на определението. Ако се обжалва определение, постановено в съдебно заседание, за страната, която е присъствала, този срок тече от деня на заседанието.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) По отношение на частните жалби се прилагат съответно разпоредбите на чл. 259, ал. 2 - 4, чл. 260, 261, 262 и 273.

Отговор на частната жалба

Чл. 276. (1) След като приеме жалбата, съдът изпраща препис на другата страна, която в едноседмичен срок от получаването му може да подаде отговор.

(2) След изтичане на срока по ал. 1 жалбата заедно с отговора и неговите приложения, ако такива са подадени, се изпраща на горестоящия съд. Съдът прилага препис от обжалваното определение.

Спиране на производството

Чл. 277. Частната жалба не спира производството по делото, нито изпълнението на обжалваното определение, освен ако в закон е предвидено друго. Съдът по жалбата може да спре производството или изпълнението на обжалваното определение до решаването на частната жалба, ако прецени това за необходимо.

Разглеждане и решаване на частната жалба

Чл. 278. (1) Частните жалби се разглеждат в закрито заседание. Съдът, ако прецени за необходимо, може да разгледа жалбата в открито заседание.

(2) Ако отмени обжалваното определение, съдът сам решава въпроса по жалбата. Той може да събира и доказателства, ако прецени това за необходимо.

(3) Постановеното определение по частната жалба е задължително за долустоящия съд.

(4) Доколкото в този раздел няма особени правила, за производството по частните жалби се прилагат съответно правилата за обжалване на решенията.

Обжалване на разпорежданията

Чл. 279. Разпоредбите на чл. 274 - 278 се прилагат съответно и за частните жалби срещу разпорежданията на съда.

Глава двадесет и втора

КАСАЦИОННО ОБЖАЛВАНЕ

Приложно поле

Чл. 280. (1) (Обявена за противоконституционна от КС на РБ в частта относно думата "съществен" - ДВ, бр. 47 от 2009 г.; изм., бр. 86 от 2017 г.) На касационно обжалване пред Върховния касационен съд подлежат въззивните решения, в които съдът се е произнесъл по материалноправен или процесуалноправен въпрос, който е:

1. решен в противоречие със задължителната практика на Върховния касационен съд и Върховния съд в тълкувателни решения и постановления, както и в противоречие с практиката на Върховния касационен съд;
2. решен в противоречие с актове на Конституционния съд на Република България или на Съда на Европейския съюз;
3. от значение за точното прилагане на закона, както и за развитието на правото.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Независимо от предпоставките по ал. 1 въззивното решение се допуска до касационно обжалване при вероятна нищожност или недопустимост, както и при очевидна неправилност.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., бр. 50 от 2015 г., предишна ал. 2, бр. 86 от 2017 г.) Не подлежат на касационно обжалване:

1. решенията по въззивни дела с цена на иска до 5000 лв. – за граждански дела, и до 20 000 лв. – за търговски дела, с изключение на решенията по искове за собственост и други вещни права върху недвижими имоти и по съединените с тях искове, които имат обуславящо значение за иска за собственост;
2. (изм. и доп. – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) решенията по въззивни дела по искове за издръжка, брачни искове, искове по чл. 322, ал. 2 от този кодекс, с изключение на въпросите по чл. 59, ал. 2 от Семейния кодекс в случаите, в които към датата на обявяване на въззивното решение от брака има ненавършило пълнолетие дете, производства по чл. 126, ал. 2, чл. 127а и чл. 130, ал. 3 от Семейния кодекс, искове по чл. 11, ал. 2 от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи и по чл. 13, ал. 2 от Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд, производства за разпределяне ползването на съсобствен имот по чл. 32, ал. 2 от Закона за собствеността, искове по чл. 40 от Закона за управление на етажната собственост, молби за промяна на име по чл. 19, ал. 1 от Закона за гражданската регистрация и искове по чл. 17, ал. 1 от Закона за уреждане на колективните трудови спорове;
3. решенията по въззивни дела по трудови спорове, с изключение на решенията по исковете по чл. 344, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от Кодекса на труда и по искове за трудово възнаграждение и обезщетения по трудово правоотношение с цена на иска над 5000 лв.

Основания за касационно обжалване

Чл. 281. Касационната жалба се подава, когато:

1. решението е нищожно;
2. решението е недопустимо;
3. решението е неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила или необоснованост.

Спиране на изпълнението на въззивното решение

Чл. 282. (1) Подаването на касационна жалба не спира изпълнението на решението.

(2) Жалбоподателят може да поиска спиране изпълнението на въззивното решение. В този случай той е длъжен да представи надлежно обезпечение. Размерът на обезпечението се определя:

1. по решения за парични вземания - присъдената сума;

2. по решения относно вещни права - обжалваемият интерес.

(3) Във всички останали случаи размерът на обезпечението се определя от съда.

(4) Когато обезпечението е дадено във връзка с изпълнение на решение относно вещни права върху недвижими имоти или движими вещи, то се задържа, ако в двуседмичен срок, след като касационната жалба е оставена без уважение, носителят на вземането е предявил иск за обезщетение за вредите от забавянето на изпълнението.

(5) Когато е обезпечено изпълнението на присъденото вземане, обезпечението се освобождава, след като искът бъде отхвърлен или производството бъде прекратено.

(6) Ако въззивното решение бъде отменено, изпълнението му се спира. В случай че новото решение е различно от предишното, прилага се съответно разпоредбата на чл. 245, ал. 3, изречение второ.

Срок за касационно обжалване

Чл. 283. Жалбата се подава чрез съда, който е постановил въззивното решение, в едномесечен срок от връчването му на страната. Срокът за касационно обжалване се прекъсва съгласно чл. 259, ал. 2, 3 и 4.

Съдържание на касационната жалба

Чл. 284. (1) Жалбата трябва да съдържа:

1. името и адреса на страната, която я подава;
2. означение на обжалваното решение;
3. точно и мотивирано изложение на касационните основания;
4. в какво се състои искането;
5. подпис на жалбоподателя.

(2) Касационната жалба се приподписва от адвокат или юрисконсулт, освен когато жалбоподателят или неговият представител има юридическа правоспособност. Към жалбата се прилага пълномощно за приподписването или удостоверение за юридическа правоспособност.

(3) Към жалбата се прилагат:

1. изложение на основанията за допускане на касационно обжалване по чл. 280, ал. 1;
2. преписи от жалбата и от приложенията ѝ според броя на лицата, които участват в делото като насрещна страна;
3. пълномощно, когато жалбата се подава от пълномощник;
4. документ за внесена такса.

Проверка на редовността на касационната жалба

Чл. 285. (1) Въззивният съд проверява редовността на жалбата и ако тя не отговаря на изискванията на чл. 284, съобщава на страната да отстрани в едноседмичен срок допуснатите нередовности.

(2) Ако жалбата е редовна, въззивният съд я изпраща заедно с разменените книжа и делото на Върховния касационен съд.

Връщане на касационната жалба

Чл. 286. (1) Жалбата се връща от въззивния съд, когато:

1. е подадена след изтичането на срока за обжалване;
2. не се отстранят в срок допуснатите нередовности;
3. (изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) въззивното решение не подлежи на касационно обжалване по чл. 280, ал. 3.

(2) Разпореждането за връщане може да се обжалва с частна жалба.

Отговор на касационната жалба и насрещна касационна жалба

Чл. 287. (1) След като приеме жалбата, въззивният съд изпраща препис от нея заедно с приложенията на другата страна, която в едномесечен срок от получаването им може да подаде отговор на жалбата. За отговора се прилагат съответно разпоредбите на чл. 259, ал. 2 - 4 и чл. 284 .

(2) Насрещната страна по жалбата може да подаде насрещна касационна жалба в срока за отговор. Насрещната касационна жалба трябва да отговаря на изискванията за касационна жалба.

(3) Ако насрещна касационна жалба бъде подадена в срок, въззивният съд проверява редовността ѝ и изпраща препис от нея заедно с приложенията ѝ на другата страна, която може да подаде отговор в двуседмичен срок от получаването им.

(4) Насрещната касационна жалба не се разглежда, ако не бъде разгледана касационната жалба.

Допускане на касационното обжалване

Чл. 288. Върховният касационен съд се произнася по допускане на касационното обжалване с определение в закрито заседание в състав от трима съдии.

Призоваване на страните в касационното производство

Чл. 289. До всяко първо число на месеца Върховният касационен съд обнародва в "Държавен вестник" дните, в които ще заседава през следващия месец, и подлежащите на разглеждане дела. Когато обстоятелствата налагат отклонения от този ред, страните се уведомяват чрез съобщение.

Разглеждане на касационната жалба

Чл. 290. (1) Жалбата се разглежда от тричленен състав на Върховния касационен съд в открито заседание.

(2) Върховният касационен съд проверява правилността на въззивното решение само по посочените в жалбата основания.

(3) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Решението по ал. 2 не представлява задължителна съдебна практика.

Чл. 291. (Отм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.).

Предложение за тълкувателно решение

Чл. 292. При противоречиво разрешавани въпроси от Върховния касационен съд съставът предлага на общото събрание да постанови тълкувателно решение, като спира производството по делото.

Касационно решение

- Чл. 293.** (1) Върховният касационен съд оставя в сила или отменя частично или изцяло обжалваното решение.
- (2) Решението се отменя като неправилно, когато е нарушен материалният закон или са допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила или решението е необосновано.
- (3) Съдът връща делото за ново разглеждане от друг състав на въззивния съд само ако се налага повтарянето или извършването на нови съдопроизводствени действия.
- (4) Когато обжалваното решение е нищожно или недопустимо, прилагат се правилата на чл. 270.

Повторно разглеждане на делото

Чл. 294. (1) Съдът, на който е изпратено делото, го разглежда по общия ред, като производството започва от незаконосъобразното действие, което е послужило като основание за отмяна на решението. Указанията на Върховния касационен съд по прилагането и тълкуването на закона са задължителни за съда, на който е върнато делото.

(2) При повторното разглеждане на делото съдът се произнася и по разноските за водене на делото във Върховния касационен съд.

Касационно обжалване на решението при повторно разглеждане на делото

Чл. 295. (1) Когато са налице предпоставките по чл. 280, ал. 1, второто решение на въззивната инстанция може да бъде обжалвано за нарушения, допуснати при повторното разглеждане на делото. Жалбата се разглежда от друг тричленен състав на Върховния касационен съд, който при отмяна решава спора по същество.

(2) Когато основанието за отмяна налага извършването на съдопроизводствени действия, Върховният касационен съд отменя въззивното решение и постановява ново решение, след като извърши необходимите действия. В този случай се прилагат съответно правилата за въззивното производство.

Глава двадесет и трета

СИЛА НА СЪДЕБНИТЕ РЕШЕНИЯ

Влизане в сила

Чл. 296. В сила влизат решенията:

1. които не подлежат на обжалване;
2. срещу които не е подадена въззивна или касационна жалба в определения от закона срок или подадената жалба е оттеглена; в последния случай решението влиза в сила от деня на влизане в сила на определението, с което се прекратява делото;
3. по които касационна жалба не е допусната за разглеждане или не е уважена.

Зачитане на решението

Чл. 297. Влязлото в сила решение е задължително за съда, който го е постановил, и за всички съдилища, учредения и общини в Република България.

Предела

Чл. 298. (1) Решението влиза в сила само между същите страни, за същото искане и на същото основание.

- (2) Влязлото в сила решение има действие и за наследниците на страните, както и за техните правоприменници.
- (3) Решението, постановено по иски за гражданско състояние, включително по брачни иски, има действие по отношение на всички.
- (4) Решението влиза в сила и по отношение на разрешените с него искания и възражения за право на задържане и прихващане.

Непререшаемост

Чл. 299. (1) Спор, разрешен с влязло в сила решение, не може да бъде пререшаван освен в случаите, когато законът разпорежда друго.

- (2) Повторно заведеното дело се прекратява служебно от съда.
- (3) Влязлото в сила решение не може да бъде оспорвано от страната като постановено по привиден процес.

Задължителна сила на присъда

Чл. 300. Влязлата в сила присъда на наказателния съд е задължителна за гражданския съд, който разглежда гражданските последици от деянието, относно това, дали е извършено деянието, неговата противоправност и виновността на децеца.

Разпростирание на действието по иск на прокурора

Чл. 301. Когато делото е започнало по иск на прокурора, влязлото в сила решение е задължително и за страната, в интерес на която прокурорът е предявил иска.

Задължителна сила на решение по административен спор

Чл. 302. Влязлото в сила решение на административен съд е задължително за гражданския съд относно това дали административният акт е валиден и законосъобразен.

Глава двадесет и четвърта

ОТМЯНА НА ВЛЕЗЛИ В СИЛА РЕШЕНИЯ

Основания за отмяна

Чл. 303. (1) Заинтересованата страна може да поиска отмяна на влязло в сила решение, когато:

1. се открият нови обстоятелства или нови писмени доказателства от съществено значение за делото, които не са могли да бъдат известни при решаването му или с които страната не е могла да се снабди своевременно;
2. по надлежния съдебен ред се установи неистинност на документ, на показания на свидетел, на заключение на вещо лице, върху които е основано решението, или престъпно действие на страната, на нейния представител, на член от състава на съда или на връчител във връзка с решаването на делото;
3. решението е основано на постановление на съд или на друго държавно учреждение, което впоследствие е било отменено;
4. между същите страни, за същото искане и на същото основание е постановено преди него друго влязло в сила решение, което му противоречи;
5. страната вследствие на нарушаване на съответните правила е била лишена от възможност да участва в

делото или не е била надлежно представявана, или когато не е могла да се яви лично или чрез повереник поради особени непредвидени обстоятелства, които не е могла да преодолее;

6. страната при нарушаване на съответните правила е била или съответно не е била представявана от лице по чл. 29;

7. (Нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Европейският съд по правата на човека с окончателно решение е установил нарушение на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, съставена в Рим на 4 ноември 1950 г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 66 от 1992 г.) (ДВ, бр. 80 от 1992 г.; изм. с Протокол № 11 от 1994 г.), или на протоколите към нея и новото разглеждане на делото е необходимо, за да се отстранят последиците от нарушението.

(2) Не се допуска отмяна на решение, с което е постановен развод, унищожаване на брака или бракът е признат за несъществуващ.

(3) Не може да се иска отмяна на влязло в сила неприсъствено решение по причина, по която е могло да се иска или е искана отмяната му по чл. 240, ал. 1, или е могло да се предяви или е предявен иск по чл. 240, ал. 2.

Отмяна по молба на трето лице

Чл. 304. Отмяна на решението може да иска и лицето, спрямо което решението има сила, независимо че то не е било страна по делото (чл. 216, ал. 2).

Срок за отмяна

Чл. 305. (1) (Предишен текст на чл. 305 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Молбата за отмяна се подава в тримесечен срок, считано от деня:

1. в който на молителя е станало известно новото обстоятелство, или от деня, в който молителят е могъл да се снабди с новото писмено доказателство - в случаите по чл. 303, ал. 1, т. 1;

2. на влизане в сила на решението или узнаване на присъдата, но не по-късно от една година от влизането ѝ в сила - в случаите по чл. 303, ал. 1, т. 2;

3. на узнаване на акта за отмяна, но не по-късно от една година от влизането му в сила - в случаите по чл. 303, ал. 1, т. 3;

4. на влизане в сила на последното решение - в случаите по чл. 303, ал. 1, т. 4;

5. (изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) на узнаване на решението - в случаите по чл. 303, ал. 1, т. 5 и 6 и чл. 304.

(2) (Нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) В случаите по чл. 303, ал. 1, т. 7 молбата за отмяна се подава в 6-месечен срок от деня, в който решението на Европейския съд по правата на човека е станало окончателно.

Съдържание на молбата за отмяна

Чл. 306. (1) Молбата за отмяна трябва да отговаря на изискванията на чл. 260 и 261 и да съдържа точно и мотивирано изложение на основанията за отмяна. Ако молбата не отговаря на тези изисквания, на страната се изпраща съобщение за отстраняването им в едноседмичен срок.

(2) При неотстраняване в срок на нередовностите на молбата за отмяна се прилагат разпоредбите на чл. 286.

(3) Молбата се подава чрез първоинстанционния съд. Към молбата се прилага препис, който се връчва на насрещната страна. Тя може да даде отговор в едноседмичен срок от получаване на преписа.

Разглеждане и решаване на молбата за отмяна

Чл. 307. (1) По допустимостта на молбата за отмяна Върховният касационен съд се произнася в закрито заседание.

(2) Молбата за отмяна се разглежда от Върховния касационен съд в открито заседание, в което се изслушват страните и се събират необходимите доказателства. Когато се иска отмяна на решение на Върховния касационен съд, молбата се разглежда от друг тричленен състав на Върховния касационен съд.

(3) Ако прецени молбата за основателна, Върховният касационен съд отменя решението изцяло или отчасти и връща делото за ново разглеждане в надлежния съд от друг състав, като посочва и откъде да започне новото разглеждане на делото.

(4) В случая по чл. 303, ал. 1, т. 4 съдът отменя неправилното решение.

Ново разглеждане на делото

Чл. 308. При новото разглеждане на делото, решението по което е отменено, се прилагат общите правила.

Спиране на изпълнението

Чл. 309. (1) Подаването на молба за отмяна не спира изпълнението на решението. По искане на страната съдът може да спре изпълнението при условията на чл. 282, ал. 2 - 6.

(2) Ако решението бъде отменено, изпълнението му се спира. В случай че новото решение е различно от предишното, прилага се съответно разпоредбата на чл. 245, ал. 3, изречение второ.

ЧАСТ ТРЕТА

ОСОБЕНИ ИСКОВИ ПРОИЗВОДСТВА

Глава двадесет и пета

БЪРЗО ПРОИЗВОДСТВО

Приложно поле

Чл. 310. (1) (Предишен текст на чл. 310 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) По реда на тази глава се разглеждат искове:

1. за трудово възнаграждение, за признаване на уволнението за незаконно и неговата отмяна, за възстановяване на предишната работа, за обезщетение за времето, през което работникът е останал без работа поради уволнението, и за поправка на основанието за уволнение, вписано в трудовата книжка или в други документи;

2. за опразване на наети и заети за послужване помещения;

3. за установяване и преустановяване на нарушение на права по Закона за авторското право и сродните му права, Закона за патентите и регистрацията на полезните модели, Закона за марките и географските означения, Закона за промишления дизайн, Закона за топологията на интегралните схеми и Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни;

4. за установяване и преустановяване на нарушение на права по Закона за защита на потребителите ;

5. (нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм., бр. 82 от 2009 г., отм., бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.);

6. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) други искове, чието разглеждане в бързо производство е уредено в закон.

(2) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) При обективно съединяване на иск, предвиден в ал. 1, с иск, който подлежи на разглеждане по общия исков ред, не се допуска бързо производство.

(3) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) При съединяване в една искова молба на иск от посочените в ал. 1 с иск, който подлежи на разглеждане по общия ред, бързо производство не се допуска.

Проверка на исковата молба

Чл. 311. (1) В деня на постъпване на исковата молба съдът извършва проверка за нейната редовност и за допустимостта на иска.

(2) Съдът дава указания на ищеца да допълни, конкретизира твърденията си и да отстрани противоречията в тях, когато са неясни, непълни или неточни.

Подготовка на делото в закрито заседание

Чл. 312. (1) В деня на постъпване на отговора на ответника или на изтичане на срока за това съдът в закрито заседание:

1. насрочва делото за дата не по-късно от три седмици;
2. изготвя писмен доклад по делото;
3. приканва страните към спогодба и им разяснява преимуществата на различните способи за доброволно уреждане на спора;
4. произнася се по доказателствените искания, като допуска доказателствата, които са относими, допустими и необходими;
5. определя размер и срок за внасянето на разноски за събиране на доказателства.

(2) Съдът връчва на страните препис от разпореждането, а на ищеца - и от писмения отговор и доказателствата към него, като им указва в едноседмичен срок да вземат становище във връзка с дадените указания и доклада по делото и да предприемат съответните процесуални действия, както и за последиците от неизпълнение на указанията.

(3) По направените своевременно искания във връзка с указанията и доклада по делото съдът се произнася в деня на постъпването им. Разпореждането по направените искания се съобщава на страните.

Последици от неизпълнение на указанията

Чл. 313. Когато в установения срок страните не изпълнят указанията на съда, те губят възможността да направят това по-късно, освен ако пропускът се дължи на особени непредвидени обстоятелства.

Съединяване на искове

Чл. 314. (1) Ищецът може със становището си по доклада на съда, а ответникът с писмения отговор, да поиска съдът да се произнесе с решението си относно съществуването или несъществуването на едно оспорено правоотношение, от което зависи изцяло или отчасти изходът на делото.

(2) По реда на това производство не може да се предявяват насрещни искове, да се привличат трети лица и да се предявяват искове срещу тях.

(3) По искове за опразване на наети и заети за послужване помещения не се допускат възражения за собственост и за извършени подобрения в имота.

Разглеждане на делото

Чл. 315. (1) В заседанието за разглеждане на делото съдът отново приканва страните към спогодба и ако такава не се постигне, събира представените доказателства и изслушва устните състезания.

(2) В същото заседание съдът посочва деня, в който ще обяви решението си, от който ден тече срокът за обжалването му.

Срок за постановяване на съдебното решение

Чл. 316. Съдът обявява решението си с мотивите в двуседмичен срок след заседанието, в което е приключило разглеждането на делото.

Приложимост на правилата пред въззивния съд

Чл. 317. Правилата на тази глава се прилагат съответно и за производството пред въззивния съд.

Глава двадесет и шеста

ПРОИЗВОДСТВО ПО БРАЧНИ ДЕЛА

Брачни иски

Чл. 318. По реда на тази глава се разглеждат исковите за развод, за унищожаване на брака и за установяване на съществуването или несъществуването на брак между страните.

Специална дееспособност

Чл. 319. Непълнолетните и ограничено запретените съпрузи могат сами да предявяват брачни иски и да отговарят по тях.

Развод при бременност на съпругата

Чл. 320. Производството по брачен иск се спира по искане на съпругата, ако тя е бременна и до навършване на 12-месечна възраст на детето.

Разглеждане на делото

Чл. 321. (1) В първото заседание за разглеждане на делото по иск за развод страните трябва да се явят лично. При неявяване на ищеца без уважителни причини производството се прекратява.

(2) След разрешаването на предварителните въпроси и тези по редовността на исковата молба съдът е длъжен отново да напъти страните към медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора.

(3) Ако страните постигнат съгласие за започване на медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора, делото се спира.

(4) Всяка от страните може да поиска възобновяване на производството по делото в 6-месечен срок. Ако такова искане не бъде направено, делото се прекратява.

(5) Когато се постигне споразумение, в зависимост от съдържанието му делото или се прекратява, или се преминава към производство за развод по взаимно съгласие.

(6) Ако страните не постигнат съгласие за процедура по медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора, разглеждането на делото продължава.

Изчерпателност на основанията

Чл. 322. (1) При иск за развод ищецът трябва да предяви всички основания за дълбокото и непоправимо разстройство на брака. Непосочени основания, настъпили и станали известни на съпруга до приключване на устните състезания, не могат да послужат като основание за предявяване на нов иск за развод.

(2) Всички брачни искове може да се съединяват помежду си. С тях задължително се предявяват и разглеждат исковите за упражняване на родителските права, личните отношения и издръжката на децата, ползването на семейното жилище, издръжката между съпрузите и фамилното име.

(3) Разпоредбите на ал. 1 и 2 се прилагат и за ответника относно исковите, които той е могъл да предяви.

(4) Не може да се предяви иск за унищожаване на брака поради нарушаване на условията за възраст по чл. 12 и поради заплашване по чл. 96, ал. 1, т. 2 от Семейния кодекс, след като искът за развод бъде отхвърлен.

Привременни мерки

Чл. 323. (1) По молба на всяка от страните съдът, пред който е предявен искът за развод или за унищожаване на брака, определя привременни мерки относно издръжката, семейното жилище и ползването на придобитото през време на брака имущество, както и относно грижата за децата и тяхната издръжка.

(2) По тази молба съдът се произнася в заседанието, в което е отправена молбата, освен ако не се налага да се събират допълнителни доказателства. В този случай ново заседание се насрочва в двуседмичен срок.

(3) Определението по ал. 1 не подлежи на обжалване, но то може да бъде изменяно от същия съд.

Решение по брачни искове

Чл. 324. По брачни искове не се постановява неприсъствено решение и решение при признание на иска.

Влизане в сила на решението за развод

Чл. 325. Решението за развод влиза в сила, дори и да е обжалвано само в частта му относно вината.

Фамилно име след развод

Чл. 326. В решението, с което се допуска разводът, съдът разрешава и въпроса за фамилното име, което съпрузите ще могат да носят за в бъдеще.

Продължаване на делото при смърт на ищеца

Чл. 327. (1) (Изм. - ДВ, бр. 47 от 2009 г., в сила от 1.10.2009 г.) Когато съпругът - ищец, умре и искът за развод се основава на вината на преживелия го съпруг, съдът дава двуседмичен срок на призованите към наследяване низходящи или родители да заявят дали желаят да продължат делото. Това правило се прилага и при иск за унищожаване на брака, ако преживелият съпруг е бил недобросъвестен.

(2) Ако в дадения срок никой не заяви, че желае да продължи делото, то се прекратява. Делото се прекратява и ако искът за развод не се основава на вината на преживелия съпруг или ако той при иск за унищожаване на брака е бил добросъвестен.

(3) При продължаване на делото съдът се произнася само по посоченото от починалия съпруг като основание за прекратяване на брака виновно поведение на преживелия.

Продължаване на делото при смърт на ответника

Чл. 328. При смърт на ответника продължаването на делото от лицата по чл. 327 е възможно, ако предявеният иск е във връзка с чл. 13 от Семейния кодекс и ищецът е недобросъвестна страна при сключване на брака.

Разноски по делото

Чл. 329. (1) Съдебните разноски по брачните дела се възлагат върху виновния или недобросъвестния съпруг. Когато няма вина или недобросъвестност или когато и двамата съпрузи са виновни или недобросъвестни, разноските остават в тежест на всеки от тях, както са ги направили.

(2) При отхвърляне на иска за развод разноските се определят по реда на чл. 78. По този ред се определят разноските и при обжалване на решението.

Развод по взаимно съгласие

Чл. 330. (1) При искане за развод по взаимно съгласие съпрузите се явяват лично в съдебното заседание.

(2) Когато някой от съпрузите не се яви без уважителна причина, делото се прекратява.

(3) След като се убеди, че съгласието на съпрузите да се разведат е сериозно и непоколебимо, и прецени, че постигнатото споразумение по чл. 101 от Семейния кодекс не противоречи на закона и е в интерес на децата, съдът допуска развода и утвърждава споразумението с решение.

(4) Разглеждането на молбата се отлага само ако е необходимо да се съберат допълнителни доказателства.

(5) Решението, с което се допуска разводът по взаимно съгласие, не подлежи на обжалване.

Глава двадесет и седма

ПРОИЗВОДСТВО ПО ДЕЛА ЗА ГРАЖДАНСКО СЪСТОЯНИЕ

Приложима уредба

Чл. 331. (1) По реда на тази глава се разглеждат исковете за установяване или за оспорване на произход, както и исковете за прекратяване на осиновяване.

(2) По исковете по ал. 1 се прилагат съответно чл. 319 и 327 относно продължаване на делото от наследниците на осиновителя за установяване на неговата основателност.

Присъединяване на исковете за издръжка

Чл. 332. (1) С иска за установяване на бащинство или майчинство може да се съединява и иск за издръжка на детето, но привременна издръжка по тези дела не може да се присъжда.

(2) С иска за прекратяване на осиновяването може да се съедини иск за обезщетение на осиновения, който е допринесъл за увеличаване на имотното състояние на осиновителя. Този иск може да бъде предявен и като насрещен.

Задължение за съдействие

Чл. 333. (1) Страните по дело за произход са длъжни да оказват съдействие при изготвяне на заключението от вещото лице, освен ако изследването е свързано със сериозна или продължителна опасност за живота или здравето им.

(2) Съдът се произнася по отказа за съдействие с определение, което подлежи на отделно обжалване. Когато отказът е правомерен, съдът определя друг метод за изследване на произхода, който не е свързан с посочената опасност.

(3) За получаване на проби посредством методи, при които не се накърнява телесната неприкосновеност, съдът нарежда при необходимост прилагането на подходящи мерки за принуда.

(4) Ако доказателства не могат да бъдат събрани по реда на ал. 1 - 3, съдът може да постанови вземането на необходимите послесмъртни проби освен в случаите, когато това е забранено със закон.

Решение по иск за гражданско състояние

Чл. 334. По иск за гражданско състояние не се постановяват неприсъствено решение и решение при признание на иска.

Прекратяване на производството при смърт на детето

Чл. 335. По дела за оспорване на бащинство производството се прекратява при смърт на детето.

Глава двадесет и осма

ПОСТАВЯНЕ ПОД ЗАПРЕЩЕНИЕ

Започване на производството

Чл. 336. (1) Поставяне на едно лице под пълно или ограничено запрещение може да бъде поискано с искова молба от съпруга, от близки роднини, от прокурора и от всеки, който има правен интерес от това.

(2) В производствата по ал. 1 участието на прокурора е задължително.

Лични впечатления от лицето

Чл. 337. (1) Лицето, чието запрещение се иска, трябва да бъде разпитано лично и ако се налага, се довежда принудително. Когато лицето е в лечебно заведение и здравословното му състояние не позволява да бъде доведено лично в съдебно заседание, съдът е длъжен да придобие непосредствено впечатление за неговото състояние.

(2) Ако след разпита съдът прецени за необходимо, назначава на лицето по ал. 1 временен попечител, който да се грижи за неговите лични и имуществени интереси.

Разглеждане на иска

Чл. 338. (1) Съдът се произнася по молбата след разпита на лицето, чието запрещение се иска, и на неговите близки. Ако това се окаже недостатъчно, съдът пристъпва към събиране на други доказателства и изслушване на вещи лица.

(2) Ако лицето е в лечебно заведение, съдът изисква сведения за неговото състояние.

(3) След като влезе в сила решението, с което лицето се поставя под запрещение, съдът съобщава за това на органа по настойничество и по попечителство, за да се учреди настойничество или попечителство.

(4) Ищецът няма право на разноски в производството за поставяне под запрещение. Ако искът бъде отхвърлен, ищецът дължи на ответника направените от него разноски във връзка с делото.

Решение по иск за поставяне под запрещение

Чл. 339. По иск за поставяне под запрещение не се постановяват неприсъствено решение и решение при признание на иска.

Отмяна на запрещението

Чл. 340. (1) Разпоредбите на тази глава се прилагат и за отмяна на запрещението.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Отмяната на запрещението може да бъде поискана и от органа по настойничество и по попечителство или от настойника, както и самостоятелно от поставения под ограничено

запрещение.

Глава двадесет и девета

СЪДЕБНА ДЕЛБА

Започване на производството

Чл. 341. (1) Сънаследник, който иска делба, подава до районния съд писмена молба, към която прилага:

1. удостоверение за смъртта на наследодателя и за неговите наследници;
2. удостоверение или други писмени доказателства за наследствените имоти;
3. преписи от молбата и приложенията за другите сънаследници.

(2) Всеки от останалите сънаследници може в първото заседание по делото да поиска с писмена молба да бъдат включени в наследствената маса и други имоти.

Първо заседание

Чл. 342. В първото заседание всеки от сънаследниците може да възрази против правото на някой от тях да участва в делбата, против размера на неговия дял, както и против включването в наследствената маса на някои имоти.

Преюдициални въпроси

Чл. 343. В производството за делба се разглеждат оспорвания на произход, на осиновявания, на завещания и на истинността на писмени доказателства, както и искания за намаляване на завещателни разпореждания и на дарения.

Решение по допускане на делбата

Чл. 344. (1) В решението, с което се допуска делба, съдът се произнася по въпросите между кои лица и за кои имоти ще се извърши тя, както и каква е частта на всеки сънаследник. Когато се допуска делба на движими вещи, съдът се произнася и по въпроса кой от съделителите ги държи.

(2) В решението по ал. 1 или по-късно, ако всички наследници не използват наследствените имоти съобразно правата си, съдът по искане на някой от тях постановява кои от наследниците от кои имоти ще се ползват до окончателното извършване на делбата или какви суми едните трябва да плащат на другите срещу ползването.

(3) Определението по ал. 2 може да бъде изменено от същия съд. То може да се обжалва и с частна жалба.

Изключване на имоти от делбата

Чл. 345. Когато в наследството има имоти, които наследодателят е притежавал в съсобственост с трети лица, тези имоти се изключват от поделваемата маса, ако между наследниците, от една страна, и третите лица - от друга, не се извърши делба преди съставянето на разделителния протокол.

Искания за сметки

Чл. 346. В първото заседание след допускане на делбата сънаследниците могат да предявят искания за сметки помежду си, като посочат и доказателствата си.

Разделителен протокол

Чл. 347. Съдът съставя разделителния протокол въз основа на заключението на вещо лице при спазване правилата на Закона за наследството.

Изнасяне на публична продан

Чл. 348. Когато някой имот е неподеляем и не може да бъде поставен в един от дяловете, съдът постановява той да бъде изнесен на публична продан. Страните в делбата могат да участват при наддаването в публичната продан.

Възлагане на неподеляемо жилище

Чл. 349. (1) Ако неподеляемият имот е жилище, което е било съпружеска имуществена общност, прекратена със смъртта на единия съпруг или с развод, и преживелият или бившият съпруг, на когото е предоставено упражняването на родителските права по отношение на децата от брака, няма собствено жилище, съдът по негово искане може да го постави в дял, като уравнива дяловете на останалите съделители с други имоти или с пари.

(2) Ако неподеляемият имот е жилище, всеки от съделителите, който при откриване на наследството е живял в него и не притежава друго жилище, може да поиска то да бъде поставено в неговия дял, като дяловете на останалите съделители се уравният с друг имот или с пари. Когато няколко съделители, отговарящи на условията по изречение първо, предявят претенции за поставяне на имота в техния дял, предпочита се онзи, който предложи по-висока цена.

(3) За вземанията за уравниение на дяловете заинтересованите могат да впишат законна ипотека.

(4) Искането за възлагане може да се направи най-късно в първото заседание след влизането в сила на решението за допускане на делбата по чл. 344, ал. 1. Имотът се оценява по действителната му стойност.

(5) Когато уравниенето е парично, то заедно със законната лихва трябва да се изплати в 6-месечен срок от влизането в сила на решението за възлагане.

(6) Съделителят, в чийто дял е поставен имотът по реда на ал. 1 и 2, става негов собственик, след като изплати в срока по ал. 5 определеното парично уравниение заедно със законната лихва. Ако уравниенето не бъде изплатено в този срок, решението за възлагане се обезсилва по право и имотът се изнася на публична продан. Имотът може да не бъде изнесен на публична продан и да се възложи на друг съделител, който отговаря на условията по ал. 2 и е направил искане за възлагане в срока по ал. 4, ако той заплати веднага цената, по която е оценен имотът при делбата, намалена със стойността на дела му в него. Получената сума се разпределя между останалите съделители съобразно с квотите им.

Окончателен разделителен протокол

Чл. 350. След като състави проекта за разделителния протокол, съдът призовава страните, за да им го предяви и да изслуша възраженията им по него. След това той съставя и обявява окончателния разделителен протокол.

Обжалване на решенията

Чл. 351. Решенията по чл. 346, 348, 349 и 350 подлежат на обжалване с обща жалба в срока за обжалване на най-късното решение.

Теглене на жребий

Чл. 352. След като решението по разделителния протокол влезе в сила, съдът призовава страните за теглене на жребий.

Разпределяне на имотите

Чл. 353. Съдът може да извърши делбата, като разпредели наследствените имоти между съделителите, без да тегли жребий, когато съставянето на дялове и тегленето на жребий се оказва невъзможно или много неудобно.

Изкупуване от съделител

Чл. 354. (1) Когато имотът се изнася на публична продажба като неподеляем, всеки от съделителите в делбата може да го закупи при условията на чл. 505, ал. 2.

(2) Ако няколко съделители желаят да изкупят имота при условията на ал. 1, се извършва нова продажба само между тях при първоначална цена - предложената най-висока при първата продажба. Тя продължава една седмица и се извършва по общите правила.

(3) Ако при продажбата по ал. 2 никой от съделителите не закупи имота, той се възлага на наддавача - трето лице на продажбата, предложило най-високата цена при първата продажба.

Разноски по производството

Чл. 355. Страните заплащат разноските съобразно стойността на дяловете им. По присъединените искове в делбеното производство разноските се определят по чл. 78.

Глава тридесета

ЗАЩИТА И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА НАРУШЕНО ВЛАДЕНИЕ

Родова подсъдност

Чл. 356. Исковете за защита и за възстановяване на нарушено владение и държане (чл. 75 и 76 от Закона за собствеността) са подсъдни на районния съд като първа инстанция.

Установяване на факта на владението

Чл. 357. (1) По тези дела съдът проверява само факта на владението и на нарушението му.

(2) Документите, удостоверяващи правото на собственост, се вземат предвид само доколкото установяват факта на владението.

Проверка за законосъобразност

Чл. 358. Когато владението е отнето по нареждане или със съдействие на съдебен изпълнител или друг държавен орган, съдът проверява законосъобразността на нареждането, съответно на извършените действия, независимо дали подлежат на обжалване и дали са обжалвани.

Недопустимост при предявен иск за собственост

Чл. 359. Лицето, което е предявило иск за собственост върху недвижим имот, не може да предяви иск за владение срещу същия ответник за същия имот, докато е висящо делото за собствеността, освен ако владението е отнето след предявяването на иска по насилствен или скрит начин.

Глоба за нарушителя

Чл. 360. Когато владението или държането е било отнето чрез насилие или по скрит начин (чл. 76 от Закона за собствеността), съдът може да наложи на нарушителя и глоба до 1000 лв.

Предварително изпълнение

Чл. 361. Решението относно предаването на имота подлежи на предварително изпълнение и не може да бъде спряно.

Глава тридесет и първа

ПРОИЗВОДСТВО ЗА СКЛЮЧВАНЕ НА ОКОНЧАТЕЛЕН ДОГОВОР

Обявяване на договора за окончателен при насрещно задължение

Чл. 362. (1) При иск по чл. 19, ал. 3 от Закона за задълженията и договорите, ако според предварителния договор ищецът трябва да изпълни свое насрещно задължение при сключването на окончателния договор, съдът постановява решение, което замества окончателния договор, при условие ищецът да изпълни задължението си. В този случай ищецът трябва да изпълни задължението си в двуседмичен срок от влизането в сила на решението, включително чрез прихващане на платените от него за сметка на ответника задължения към държавата.

(2) Ако в срока по ал. 1 ищецът не изпълни задължението си, първоинстанционният съд по искане на ответника обезсилва решението.

Проверка на собствеността

Чл. 363. Когато задължението е за прехвърляне на право на собственост върху имот, съдът проверява и дали са налице предпоставките за прехвърляне на собствеността по нотариален ред, включително дали отчуждителят е собственик на имота.

Такси и разноски

Чл. 364. (1) С решението си съдът осъжда ищеца да заплати на държавата следващите се разноски по прехвърлянето на имота и нарежда да се впише възбрана върху имота до изплащането на тези разноски.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Съдът не издава препис от решението, докато ищецът не докаже, че са заплатени разноските по прехвърлянето и дължимите данъци и такси за имота.

Глава тридесет и втора

ПРОИЗВОДСТВО ПО ТЪРГОВСКИ СПОРОВЕ

Приложима уредба

Чл. 365. По реда на тази глава окръжният съд разглежда като първа инстанция искове с предмет право или правно отношение, породено или отнасящо се до:

1. търговска сделка, включително сключването, тълкуването, действителността, изпълнението, неизпълнението или прекратяването ѝ, последиците от прекратяването ѝ, както и за попълване на празноти в търговска сделка или приспособяването ѝ към нововъзникнали обстоятелства;

2. (изм. - ДВ, бр. 45 от 2012 г., в сила от 1.01.2013 г., бр. 96 от 2017 г., в сила от 1.01.2018 г.) приватизационен договор, договор за обществена поръчка и концесионен договор;

3. участие в търговско дружество или в друго юридическо лице - търговец, както и за установяване недопустимост или нищожност на вписването и за несъществуване на обстоятелство, вписано в търговския

регистър;

4. попълване масата на несъстоятелността, включително и установителните иски на кредиторите;

5. картелни споразумения, решения и съгласувани практики, концентрация на стопанска дейност, нелоялна конкуренция и злоупотреба с монополно или господстващо положение.

Приложения към исковата молба

Чл. 366. Към исковата молба за парично вземане страната е длъжна да представи справка, която съдържа необходимите изчисления за определяне на неговия размер.

Отговор на исковата молба

Чл. 367. (1) След като приеме исковата молба, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на ответника, на който указва да подаде писмен отговор в двуседмичен срок, задължителното съдържание на отговора и последиците от неподаването на отговор или неупражняването на права.

(2) Писменият отговор на ответника трябва да съдържа:

1. посочване на съда и номера на делото;

2. името и адреса на ответника, както и на неговия законен представител или пълномощник, ако има такива;

3. становище по допустимостта и основателността на иска;

4. становище по обстоятелствата, на които се основава искът;

5. възраженията срещу иска и обстоятелствата, на които те се основават;

6. подпис на лицето, което подава отговора.

(3) В отговора на исковата молба ответникът е длъжен да посочи точно доказателствата и конкретните обстоятелства, които ще доказва с тях, както и да представи всички писмени доказателства, с които разполага.

(4) В срока за отговор ответникът може да предяви насрещен иск, да привлече трети лица и да предяви иски срещу тях.

Приложения към отговора на исковата молба

Чл. 368. Към отговора на исковата молба се представят преписи от отговора и от приложенията към него според броя на ищите.

Възражение за разглеждане по общия ред

Чл. 369. (1) Възражението, че спорът не подлежи на разглеждане по реда на тази глава, може да се направи само от ответника най-късно с отговора на исковата молба или да се повдигне служебно от съда в същия срок.

(2) Срещу определението, че спорът подлежи на разглеждане по общия ред, може да се подаде частна жалба.

Последици от неподаването на отговор

Чл. 370. (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Когато в установения срок ответникът не подаде писмен отговор, не вземе становище, не направи възражения, не оспори истинността на представен документ, не посочи доказателства или не представи писмени доказателства, той губи възможността да направи това по-късно, освен ако пропускът се дължи на особени непредвидени обстоятелства.

Възражение за прихващане след срока за отговор

Чл. 371. Възражението за прихващане може да се направи до приключване на съдебното дирене в първата инстанция, когато за доказването му не се налага събирането на нови доказателства, или до приключване на съдебното дирене във въззивната инстанция, когато съществуването или неоспорването му са установени с влязло в сила съдебно решение или заповед за изпълнение.

Допълнителна искова молба

Чл. 372. (1) След като приеме отговора, съдът изпраща препис от него заедно с приложенията на ищеца, който може в двуседмичен срок да подаде допълнителна искова молба.

(2) В допълнителната искова молба ищецът може да поясни и допълни първоначалната. В срока за допълнителна искова молба той може да измени предявения иск, да привлече трети лица и да предяви искове срещу тях, да поиска съдът да се произнесе със самото решение и относно съществуването или несъществуването на едно оспорено в отговора на исковата молба правоотношение, от което зависи изцяло или отчасти изходът на делото, както и да посочи и представи нови доказателства, които не е могъл да посочи и представи с исковата молба.

Допълнителен отговор

Чл. 373. (1) След като приеме допълнителната искова молба, съдът изпраща препис от нея заедно с приложенията на ответника, който може в двуседмичен срок да подаде отговор.

(2) В допълнителния отговор ответникът е длъжен да отговори на допълнителната искова молба. В срока за допълнителен отговор той може да поиска съдът да се произнесе със самото решение и относно съществуването или несъществуването на едно оспорено в допълнителната искова молба правоотношение, от което зависи изцяло или отчасти изходът на делото, както и да сочи и представя нови доказателства, които не е могъл да посочи и представи с отговора на исковата молба.

Подготовка на делото в закрито заседание

Чл. 374. (1) След като провери редовността на разменените книжа и допустимостта на предявените искове, включително тяхната цена, както и другите искания и възражения на страните, съдът се произнася с определение по всички предварителни въпроси и по допускане на доказателствата. Съдът може да се произнесе по допускането на някои доказателства в открито заседание само ако прецени, че е необходимо да се изслушат и устните обяснения на страните.

(2) Съдът насрочва делото в открито заседание, като изпраща на ищеца допълнителния отговор. Съдът съобщава на страните определението си по ал. 1. Той може да им съобщи и проекта си за доклад по делото, както и да ги напъти към процедура по медиация или друг способ за доброволно уреждане на спора.

Разглеждане на делото в открито заседание

Чл. 375. (1) В откритото заседание съдът прави устен доклад, дава указания на страните и им предоставя възможност да изложат становището си във връзка с доклада по делото и дадените указания, както и да предприемат желаните от тях процесуални действия, след което събира допуснатите доказателства и изслушва устните състезания.

(2) При фактическа и правна сложност на делото съдът може да определи срок за всяка от страните да представи писмена защита и реплика.

Разглеждане на делото в закрито заседание

Чл. 376. (1) Когато с размяната на книжа са представени всички доказателства и ако приеме, че не е необходимо изслушването на страните, съдът може да разгледа делото в закрито заседание, като предостави на страните възможност да представят писмени защиты и реплики.

(2) Съдът разглежда и решава делото в закрито заседание, когато страните поискат това.

(3) Съдът посочва деня, в който ще обяви решението си, от който ден тече срокът за обжалване.

Приложимост на общите правила

Чл. 377. Доколкото няма особени правила за производството по търговски дела, прилагат се общите правила за производството пред първата инстанция.

Приложимост на правилата пред въззивния съд

Чл. 378. Правилата на тази глава се прилагат съответно и за производството пред въззивния съд.

Глава тридесет и трета

ПРОИЗВОДСТВО ПО КОЛЕКТИВНИ ИСКОВЕ

Колективни искове

Чл. 379. (1) Колективен иск може да бъде предявен от името на лица, увредени от едно нарушение, когато според характера на нарушението техният кръг не може да бъде определен точно, но е определяем.

(2) Лица, които претендират да са увредени от нарушение по ал. 1, или организация за защита на увредените лица или за защита срещу такива нарушения, могат да предявят от името на всички увредени иск срещу нарушителя за установяване на увреждащото действие или бездействие, неговата противоправност и вината.

(3) Лица, които претендират колективният им интерес да е увреден или застрашен от нарушение по ал. 1, или организация за защита на увредените лица, на увредения колективен интерес или за защита срещу такива нарушения могат да предявят от името на всички увредени иск срещу нарушителя за преустановяване на нарушението, за поправяне на последиците от нарушението на увредения колективен интерес или за обезщетение на вредите, причинени на този интерес.

Предявяване на колективен иск

Чл. 380. (1) Колективните искове се разглеждат от окръжния съд като първа инстанция по реда на тази глава.

(2) В исковата молба, отделно от обстоятелствата, на които се основава колективният иск, се посочва кои обстоятелства определят кръга на увредените лица и начинът, по който се предлага да бъде разгласено предявяването на иска.

(3) Към исковата молба се представят доказателства за възможностите на ищеца сериозно и добросъвестно да защити увредения интерес, както и да понесе тежестите, свързани с водене на делото, включително разноските.

Проверка на условията за предявяване на колективен иск

Чл. 381. (1) След проверката на допустимостта на предявения иск и редовността на исковата молба съдът служебно проверява възможностите на лицето или лицата, предявили иска, сериозно и добросъвестно да защитят увредения интерес и да понесат тежестите, свързани с водене на делото, включително разноските.

(2) Съдът може да изслуша лицето или лицата, предявили иска, в открито заседание.

(3) Съдът не допуска разглеждането на делото, ако никое от лицата, предявили иска, не отговаря на условията по ал. 1 и ако всички заедно не отговарят на тези условия.

(4) Определението на съда, с което не се допуска разглеждането на делото, подлежи на обжалване с частна жалба.

Подготовка на делото за разглеждане

Чл. 382. (1) В открито заседание с призоваване на страните съдът изслушва становищата на страните по обстоятелствата, които определят кръга на увредените лица, и начина за разгласяване на предявяването на иска.

(2) Съдът определя:

1. подходящ начин за разгласяване на предявяването на иска - колко съобщения, чрез кои медии и в продължение на колко време трябва да бъдат направени;

2. подходящ срок след разгласяването, в който увредените лица могат да заявят, че ще участват в процеса или ще осъществят защитата си самостоятелно.

(3) Определението подлежи на обжалване с частна жалба.

Приемане на нови участници и изключване от участие

Чл. 383. (1) В закрито заседание съдът:

1. приема за участие в процеса други увредени лица, организации за защита на увредените лица, на увредения колективен интерес или за защита срещу такива нарушения, които в определения срок са заявили искане за участие в процеса;

2. изключва увредените лица, които в определения срок са заявили, че ще осъществят защитата си самостоятелно в отделен процес.

(2) Определението, с което се отказва включване на нови участници или изключване от участие, подлежи на обжалване с частна жалба.

(3) Съдът издава препис от определението за изключване на лицата, които в установения срок са заявили, че ще осъществят защитата си самостоятелно в отделен процес.

Съглашение за доброволно уреждане на спора

Чл. 384. (1) Съдът напътва страните към спогодба и им разяснява предимствата на различните способи за доброволно уреждане на спора.

(2) Съдът одобрява постигнатата спогодба, споразумение, помирение или друго съглашение за частично или цялостно уреждане на спора, ако то не противоречи на закона и добрите нрави и ако чрез включените в него мерки може да бъде защитен в достатъчна степен увреденият интерес.

(3) Съгласението за уреждане на спора поражда действие след одобряването му от съда.

Мерки за защита на увредения интерес

Чл. 385. (1) Съдът може да осъди ответника да извърши определено действие, да не извършва определено действие или да заплати определена сума.

(2) По молба на ищеца съдът, пред който е предявен искът, може да определи подходящи привременни мерки за защита на увредения интерес. Определението може да бъде изменяно или отменяно от същия съд

вследствие на изменение на обстоятелствата, грешка или пропуск.

(3) Определението подлежи на въззивно и на касационно обжалване, независимо от предпоставките за допускане на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1. Обжалването на определението не спира неговото изпълнение, освен ако съдът по жалбата постанови друго.

(4) При постановяване на решението съдът не е обвързан от посочените от ищеца мерки за защита. С оглед особеностите на случая и след като вземе предвид становището на ответника, съдът може да постанови други мерки, които осигуряват подходяща защита на увредения интерес.

Решение по колективния иск

Чл. 386. (1) Решението на съда има действие за нарушителя, лицето или лицата, предявили иска, както и по отношение на тези лица, които претендират да са увредени от установеното нарушение и не са заявили, че желаят да осъществят защитата си самостоятелно в отделен процес. Изключените лица могат да се ползват от решението, с което колективният иск е уважен.

(2) Към решението на съда се прилага списък на изключените лица.

(3) Решението подлежи на въззивно и на касационно обжалване, независимо от предпоставките за допускане на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1.

(4) Решението по колективен иск не може да бъде отменено по чл. 304.

Разпореждане с обезщетението

Чл. 387. (1) Съдът може да постанови обезщетението да бъде внесено по сметка на едно от лицата, предявили иска, по специална сметка на общо разпореждане на лицата, предявили иска, или по специална сметка на общо разпореждане на увредените лица.

(2) След постановяване на решението съдът може да задължи лицата, предявили иска, да прехвърлят обезщетението по специална сметка на общо разпореждане на увредените лица, като вземе подходящи мерки за обезпечаване изпълнението на това задължение.

Общо събрание и комитет на увредените лица

Чл. 388. (1) Първоинстанционният съд може да свика общо събрание на увредените лица, като разгласи поканата по начина, по който е разгласено предявяването на иска. Общото събрание на увредените лица се ръководи от съдията и може да приеме решения, ако се явят поне 6 увредени лица.

(2) Общото събрание на увредените лица избира комитет, който да се разпорежда със средствата по специалната сметка, и може да вземе решение за действията, които възлага на комитета да извърши.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА

ОБЕЗПЕЧИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

Глава тридесет и четвърта

ДОПУСКАНЕ НА ОБЕЗПЕЧЕНИЕТО

Обезпечение на предявен иск

Чл. 389. (1) Във всяко положение на делото до приключване на съдебното дирене във въззивното

производство ищещт може да иска от съда, пред който делото е висящо, да допусне обезпечение на иска.

(2) Обезпечение се допуска по всички видове искове.

Обезпечение на бъдещ иск

Чл. 390. (1) Обезпечение може да се иска и преди предявяване на иска от родово компетентния съд по постоянния адрес на ищеца или по местонахождението на имота, който ще служи за обезпечение.

(2) (Нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) При искове, при които родовата компетентност се определя от размера на данъчната оценка на недвижим имот, компетентен е окръжният съд по местонахождението на имота, независимо от цената на иска.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) В случая по ал. 1 съдът определя срок за предявяване на иска, който не може да бъде по-дълъг от един месец. Ако не бъдат представени доказателства за предявяването на иск в определения срок, съдът служебно отменя обезпечението.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм., бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Молбата за обезпечение на бъдещ иск чрез спиране на изпълнението се подава до родово компетентния съд по мястото на изпълнението. Спиране на изпълнението се допуска само срещу представяне на гаранция.

Предпоставки за допускане на обезпечението

Чл. 391. (1) Обезпечение на иска се допуска, когато без него за ищеца ще бъде невъзможно или ще се затрудни осъществяването на правата по решението и ако:

1. искът е подкрепен с убедителни писмени доказателства, или

2. бъде представена гаранция в определения от съда размер съгласно чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите.

(2) Съдът може да задължи ищеца да представи парична или имотна гаранция в определен от него размер и в случая по ал. 1, т. 1.

(3) Размерът на гаранцията се определя от размера на преките и непосредствени вреди, които ответникът ще претърпи, ако обезпечението е неоснователно.

(4) Държавата, държавните учреждения и лечебните заведения по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения се освобождават от представяне на гаранция.

(5) Обезпечение на иска се допуска и когато делото бъде спряно.

Обезпечение на иск за издръжка

Чл. 392. По искове за издръжка се допуска обезпечение и без да се спазват изискванията на чл. 391 . В този случай съдът може и служебно да вземе мерки за обезпечение на иска.

Недопустимост на обезпечението

Чл. 393. (1) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 86 от 2017 г.) Обезпечение на иск за парично вземане срещу държавата, държавните учреждения, общините и лечебните заведения по чл. 5, ал. 1 от Закона за лечебните заведения, както и върху вземания на лечебни заведения от Националната здравноосигурителна каса, не се допуска.

(2) Не се допуска обезпечение на иск за парично вземане чрез налагане на запор върху вземания, върху които не се допуска принудително изпълнение.

Частично обезпечение на иска

Чл. 394. Съдът може да допусне обезпечение на иска за пълния му размер или само за онези части, които са подкрепени с достатъчно доказателства.

Молба за допускане на обезпечението

Чл. 395. (1) В молбата за обезпечение се посочват обезпечителната мярка и цената на иска. На насрещната страна не се връчва препис от молбата.

(2) Молбата се разрешава в закрито заседание в деня на подаването ѝ.

(3) Въз основа на определението, с което молбата се уважава, съдът издава обезпечителна заповед. Когато е определена гаранция, съдът издава обезпечителната заповед след внасянето ѝ.

Обжалване

Чл. 396. (1) Определението на съда по обезпечение на иска може да се обжалва с частна жалба в едноседмичен срок, който за молителя тече от връчването му, а за ответника - от деня, в който му е връчено съобщение за наложената обезпечителна мярка от съдебния изпълнител, от службата по вписванията или от съда в случаите по чл. 397, ал. 1, т. 3.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., бр. 86 от 2017 г.) Препис от частната жалба се връчва на насрещната страна за отговор в едноседмичен срок. При обжалване на определение, с което е отказано обезпечение на иска, препис от частната жалба на молителя не се връчва на ответника. В случай че въззивният съд допусне обезпечението, определението му подлежи на обжалване с частна жалба пред Върховния касационен съд, ако са налице предпоставките на чл. 280, ал. 1 и ал. 2.

(3) Определението, с което се допуска обезпечението на иска, не може да бъде спряно поради обжалването му с частна жалба.

Глава тридесет и пета

ОБЕЗПЕЧИТЕЛНИ МЕРКИ

Видове мерки

Чл. 397. (1) Обезпечението се извършва:

1. с налагане на възбрана върху недвижим имот;
2. със запор на движими вещи и вземания на длъжника;
3. чрез други подходящи мерки, определени от съда, включително чрез спиране на моторно превозно средство от движение и чрез спиране на изпълнението.

(2) Съдът може да допусне няколко вида обезпечения до размера на цената на иска по чл. 69, ал. 1.

Замяна на обезпечението

Чл. 398. (1) Съдът може по искане на една от страните, след като уведоми другата страна и вземе предвид възраженията ѝ, направени в тридневен срок от съобщението, да допусне замяна на един вид обезпечение с друг.

(2) При обезпечение на оценен в пари иск ответникът може винаги да замени без съгласието на другата страна

допуснатото от съда обезпечение със залог в пари или в ценни книжа съгласно чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите. Това не се отнася до обезпечение на икове за собственост.

(3) В случаите по ал. 1 и 2 запорът и възбраната се отменят.

Съгласие за обекта на обезпечението

Чл. 399. Ако искът се основава на договор, в който е посочен имотът, който ще служи за обезпечение, обезпечението се налага само върху този имот, освен ако той не е налице или ако междувременно е обременен с други тежести, които правят обезпечението недостатъчно.

Налагане на обезпечителната мярка

Чл. 400. (1) Налагането на запор се извършва незабавно от съдебния изпълнител по искане на молителя въз основа на обезпечителната заповед на съда съгласно чл. 449, ал. 1, чл. 450, ал. 1 и 2, чл. 507, 515, 516 и 517 като на ответника се връчва съобщение вместо призовка за доброволно изпълнение. При запор върху движима вещ съдебният изпълнител извършва опис, оценка и предаване на вещта за пазене съгласно чл. 465 - 472.

(2) Налагането на възбрана става чрез вписване на обезпечителната заповед на съда в нотариалните книги. Службата по вписванията съобщава на ответника за извършеното вписване.

Действие на обезпечителната мярка

Чл. 401. Запорът и възбраната, наложени за обезпечение на иска, произвеждат действието, предвидено в чл. 451 - 453, чл. 456, ал. 1, чл. 508, 509 и чл. 512 - 514. Обезпеченият кредитор може да предяви срещу третото задължено лице иск за сумите или вещите, които то отказва да предаде доброволно. За случая се прилагат чл. 435, ал. 4 и чл. 440.

Отмяна на обезпечението

Чл. 402. (1) Отмяна на обезпечението се постановява по молба на заинтересованата страна. Препис от молбата се връчва на лицето, по чието искане е наложено обезпечението. То може да подаде възражения в тридневен срок от получаване на преписа.

(2) Съдът в закрито заседание отменя обезпечението, след като се увери, че вече не съществува причината, поради която е било допуснато, или че са налице условията по чл. 398, ал. 2. Определението на съда подлежи на обжалване с частна жалба.

(3) Вдигането на запора, заличаването на възбраната, както и отменянето на другите обезпечителни мерки става въз основа на влязлото в сила определение на съда.

Обезщетение за вреди

Чл. 403. (1) Ако искът, по който е допуснато обезпечението, бъде отхвърлен или ако не бъде предявен в дадения на ищеца срок, или ако делото бъде прекратено, ответникът може да иска от ищеца да му заплати причинените вследствие на обезпечението вреди.

(2) В случаите по ал. 1, за да бъде освободена представената гаранция, заинтересованият подава молба с препис за ответната страна. В едноседмичен срок от връчването на молбата ответникът може да подаде възражение против освобождаване на гаранцията и в едномесечен срок да предяви иск за причинените му вреди. Ако в тези срокове ответникът не подаде възражение и не предяви такъв иск, гаранцията се освобождава.

ЧАСТ ПЕТА

ИЗПЪЛНИТЕЛНО ПРОИЗВОДСТВО

ДЯЛ ПЪРВИ

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Глава тридесет и шеста

ИЗДАВАНЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ЛИСТ

Изпълнителни основания

Чл. 404. Подлежат на принудително изпълнение:

1. (доп. – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) влезлите в сила решения и определения на съдилищата, осъдителните решения на въззивните съдилища, заповедите за изпълнение, съдебно-спогодителните протоколи, решенията и заповедите за изпълнение, които подлежат или по които е допуснато предварително или незабавно изпълнение, както и решенията и определенията на арбитражните съдилища и сключените пред тях спогодби по арбитражни дела;
2. решенията, актовете и съдебно-спогодителните протоколи на чуждестранните съдилища, които подлежат на изпълнение на територията на Република България без нарочно производство;
3. решенията, актовете и съдебно-спогодителните протоколи на чуждестранните съдилища, както и решенията на чуждестранните арбитражни съдилища и сключените пред тях спогодби по арбитражни дела, по които е допуснато изпълнение на територията на Република България.

Производство по издаване на изпълнителен лист

Чл. 405. (1) Изпълнителен лист се издава по писмена молба въз основа на някой от посочените в чл. 404 актове. Препис от молбата не се връчва на длъжника.

(2) Молбата въз основа на актовете по чл. 404, т. 1 се подава до първоинстанционния съд, който е разглеждал делото, или до съда, който е издал заповедта за изпълнение, а когато актът подлежи на незабавно изпълнение - до съда, който е постановил решението или заповедта за изпълнение.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) Молбата въз основа на решенията на местните арбитражни съдилища и сключените пред тях спогодби по арбитражни дела се подава в окръжния съд, в района на който е постоянният адрес или седалището на длъжника.

(4) Съдът по допускането на изпълнението издава изпълнителен лист въз основа на актовете по чл. 404, т. 2 и 3. Изпълнителният лист, издаден въз основа на актовете по чл. 404, т. 3, не се предава на кредитора, докато решението по допускането на изпълнението не влезе в сила.

(5) (Нова – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) Съдът отказва издаване на изпълнителен лист въз основа на нищожни по смисъла на чл. 47, ал. 2 от Закона за международния търговски арбитраж решения.

(6) (Предишна ал. 5 – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) За присъдени суми в полза на държавата съдът издава служебно изпълнителен лист.

(7) (Предишна ал. 6 – ДВ, бр. 8 от 2017 г.) Молбата въз основа на актовете по чл. 404, т. 1 се разглежда в 7-дневен срок в закрито заседание от съдия в съответния съд.

Разпореждане за издаване на изпълнителен лист

Чл. 406. (1) Изпълнителният лист се издава, след като съдът провери дали актът е редовен от външна страна и удостоверява подлежащото на изпълнение вземане срещу длъжника.

(2) В случаите по чл. 404, т. 2 и 3 съдът проверява и дали вземането може да бъде изпълнено със способите на българския закон. Когато това е невъзможно, той постановява заместващо изпълнение, което може да удовлетвори кредитора.

(3) За издаването на изпълнителния лист съдията прави надлежна бележка върху акта.

(4) В производството по издаване на изпълнителен лист се прилагат съответно чл. 247, 250 и 251.

Обжалване на разпореждането за издаване на изпълнителен лист

Чл. 407. (1) Разпореждането, с което се уважава или отхвърля изцяло или отчасти молбата за издаване на изпълнителен лист, може да се обжалва с частна жалба в двуседмичен срок, който за молителя тече от връчването на разпореждането, а за ответника - от връчването на поканата за доброволно изпълнение.

(2) Обжалването на разпореждането, с което молбата се уважава, не спира изпълнението.

(3) Когато изпълнителният лист е издаден при условията на чл. 406, ал. 2, разпореждането се обжалва по общия ред.

Първообразен изпълнителен лист

Чл. 408. (1) Изпълнителният лист се издава в един екземпляр, подписан от съдия от съответния съд.

(2) Когато трябва да се предадат няколко отделни имота или когато решението е постановено в полза или срещу няколко лица, може да се издадат отделни изпълнителни листове, като се означа коя част от решението подлежи на изпълнение по всеки лист.

Дубликат от изпълнителен лист

Чл. 409. (1) Ако първообразният изпълнителен лист бъде изгубен или унищожен, съдът, който го е издал, по писмена молба на молителя издава дубликат от него въз основа на акта, по който е издаден първообразът.

(2) Молбата се разглежда в открито заседание, след като се връчи препис от нея на длъжника.

(3) Длъжникът може да противопостави освен липсата на условията по ал. 1 и възражения за погасяване на дълга въз основа на обстоятелства, настъпили след установяване на съществуването му.

(4) Постановеното решение подлежи на обжалване по общия ред. След като то влезе в сила, длъжникът не може да оспорва съществуването на дълга на основания, които е могъл да предяви в производството по издаване на дубликата.

(5) Ако самият акт е бил изгубен или унищожен и няма възможност да бъде възстановено неговото съдържание чрез официални документи, молителят може да предяви иск за осъждане на длъжника.

Глава тридесет и седма

ЗАПОВЕДНО ПРОИЗВОДСТВО

Заявление за издаване на заповед за изпълнение

Чл. 410. (1) Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение:

1. за вземания за парични суми или за заместими вещи, когато искът е подсъден на районния съд;

2. за предаването на движима вещ, която длъжникът е получил със задължение да я върне или е обременена със залог или е прехвърлена от длъжника със задължение да предаде владението, когато искът е подсъден на районния съд.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Заявлението съдържа искане за издаване на изпълнителен лист и трябва да отговаря на изискванията на чл. 127, ал. 1 и 3 и чл. 128, т. 1 и 2. В заявлението се посочва и банкова сметка или друг начин за плащане.

Издаване на заповед за изпълнение

Чл. 411. (1) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., бр. 50 от 2015 г., доп., бр. 86 от 2017 г.) Заявлението се подава до районния съд по постоянния адрес или по седалището на длъжника, който в тридневен срок извършва служебна проверка на местната подсъдност. Ако съдът прецени, че делото не му е подсъдно, той го изпраща незабавно на надлежния съд.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Съдът разглежда заявлението в разпоредително заседание и издава заповед за изпълнение в срока по ал. 1, освен когато:

1. (доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) искането не отговаря на изискванията на чл. 410 и заявителят не отстрани допуснатите нередовности в тридневен срок от съобщението;
2. искането е в противоречие със закона или с добрите нрави;
3. длъжникът няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България;
4. длъжникът няма обичайно местопребиваване или място на дейност на територията на Република България.

(3) При уважаване на заявлението съдът издава заповед за изпълнение, препис от която се връчва на длъжника.

Съдържание на заповедта за изпълнение

Чл. 412. Заповедта за изпълнение съдържа:

1. означението "заповед за изпълнение";
2. дата и място на постановяване;
3. посочване на съда и името на съдията, постановил заповедта;
4. трите имена и адресите на страните;
5. делото, по което се издава заповедта;
6. задължението, което длъжникът трябва да изпълни, и разноските, които трябва да плати;
7. (нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) банковата сметка, по която да се преведат присъдените суми, или друг начин за плащане;
8. (предишна т. 7 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) покана до длъжника да изпълни в двуседмичен срок от връчването на заповедта;
9. (изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., предишна т. 8, изм., бр. 86 от 2017 г.) указание, че длъжникът може да подаде възражение в срока по т. 8;
10. (предишна т. 9 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) указание, че ако длъжникът не направи възражения пред издалия заповедта съд или не изпълни, заповедта за изпълнение влиза в сила и ще се пристъпи към принудително изпълнение;
11. (предишна т. 10 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) пределите на обжалване, пред кой съд и в какъв срок може да се обжалва;

12. (предишна т. 11 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) подпис на съдията.

Обжалване

Чл. 413. (1) Заповедта за изпълнение не подлежи на обжалване от страните, освен в частта за разноските.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Разпореждането, с което се отхвърля изцяло или отчасти заявлението, може да се обжалва от заявителя с частна жалба, от която не се представя препис за връчване.

Възражение

Чл. 414. (1) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Длъжникът може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение или срещу част от нея. Обосноваване на възражението не се изисква, освен в случаите по чл. 414а.

(2) Възражението се прави в двуседмичен срок от връчването на заповедта, който не може да бъде продължаван.

Възражение при изпълнение в срока за доброволно изпълнение

Чл. 414а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Длъжник, който е изпълнил задължението си по заповедта за изпълнение в срока по чл. 412, т. 8, може да възрази писмено срещу заповедта за изпълнение с твърдение, че е изпълнил изцяло или частично задължението си. Към възражението се прилагат доказателства за изпълнението на задължението с препис за заявителя.

(2) Ако с поведението си длъжникът не е дал повод за предявяване на вземането, той може да възрази, че не дължи разноски за производството.

(3) Възражението заедно с приложенията се изпраща на заявителя с указания, че може да подаде становище в тридневен срок, като се посочват и последиците от неподаването на становище.

(4) Ако заявителят не подаде становище в указания срок, съдът обезсилва изцяло или частично заповедта за изпълнение, включително в частта за разноските. Ако становището е подадено в срок, съдът се произнася по възражението и постъпилото становище.

(5) Пропускът на заявителя да подаде становище и обезсилването на заповедта не е пречка заявителя да предяви иск за цялото вземане по реда на чл. 422.

(6) Ако въз основа на заповедта за изпълнение е издаден изпълнителен лист съгласно чл. 418, съдът го обезсилва в частта, в която е обезсилена заповедта за изпълнение.

Действие на възражението

Чл. 415. (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., бр. 86 от 2017 г.) (1) Съдът указва на заявителя, че може да предяви иск за вземането си в следните случаи:

1. когато възражението е подадено в срок;
2. когато заповедта за изпълнение е връчена на длъжника при условията на чл. 47, ал. 5;
3. когато съдът е отказал да издаде заповед за изпълнение.

(2) Когато дава указания за предявяване на иск в случаите по ал. 1, т. 2, съдът постановява спиране на изпълнението, ако е издаден изпълнителен лист по чл. 418.

(3) Искът по ал. 1, т. 1 и 2 е установителен, а по т. 3 – осъдителен.

(4) Искът се предявява в едномесечен срок от съобщението, като заявителят донася дължимата държавна такса.

(5) Когато заявителят не представи доказателства, че е предявил иска в посочения срок, съдът обезсилва заповедта за изпълнение частично или изцяло, както и изпълнителния лист, издаден по чл. 418.

Влизане в сила на заповедта за изпълнение

Чл. 416. (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Когато възражение не е подадено в срок или е оттеглено, или след влизане в сила на съдебното решение за установяване на вземането, заповедта за изпълнение влиза в сила. Въз основа на нея съдът издава изпълнителен лист и отбелязва това върху заповедта.

Заповед за изпълнение въз основа на документ

Чл. 417. Заявителят може да поиска издаване на заповед за изпълнение и когато вземането, независимо от неговата цена, се основава на:

1. акт на административен орган, по който допускането на изпълнението е възложено на гражданските съдилища;
2. документ или извлечение от счетоводни книги, с които се установяват вземания на държавните учреждения, общините и банките;
3. нотариален акт, спогодба или друг договор, с нотариална заверка на подписите относно съдържащите се в тях задължения за заплащане на парични суми или други заместими вещи, както и задължения за предаване на определени вещи;
4. извлечение от регистъра на особените залози за вписано обезпечение и за започване на изпълнението - относно предаването на заложенни вещи;
5. извлечение от регистъра на особените залози за вписан договор за продажба със запазване на собствеността до изплащане на цената или договор за лизинг - относно връщането на продадени или отдадени на лизинг вещи;
6. договор за залог или ипотечен акт по чл. 160 и чл. 173, ал. 3 от Закона за задълженията и договорите;
7. влязъл в сила акт за установяване на частно държавно или общинско вземане, когато изпълнението му става по реда на този кодекс;
8. (нова – ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 22.12.2017 г.) влезли в сила задължителни предписания на органи на Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда" до работодател за изплащане на забавени повече от два месеца парични задължения по трудови правоотношения;
9. (предишна т. 8 – ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 22.12.2017 г.) акт за начет;
10. (предишна т. 9 – ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 22.12.2017 г.) запис на заповед, менителница или приравнена на тях друга ценна книга на заповед, както и облигация или купони по нея.

Незабавно изпълнение

Чл. 418. (1) Когато със заявлението е представен документ по чл. 417, на който се основава вземането, кредиторът може да поиска от съда да постанови незабавно изпълнение и да издаде изпълнителен лист.

(2) Изпълнителният лист се издава, след като съдът провери дали документът е редовен от външна страна и удостоверява подлежащо на изпълнение вземане срещу длъжника. За издаването на изпълнителния лист съдът прави надлежна бележка върху представения документ и върху заповедта за изпълнение.

(3) Когато според представения документ изискуемостта на вземането е в зависимост от изпълнението на

на срещно задължение или от настъпването на друго обстоятелство, изпълнението на задължението или настъпването на обстоятелството трябва да бъдат удостоверени с официален или с изходящ от длъжника документ.

(4) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) Разпореждането, с което се отхвърля изцяло или отчасти молбата за издаване на изпълнителен лист, може да се обжалва от молителя в едноседмичен срок от съобщаването му с частна жалба, от която не се представя препис за връчване.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2015 г., изм. и доп., бр. 86 от 2017 г.) Заповедта за изпълнение с отбелязването за издаден изпълнителен лист и копие от документа, въз основа на който е издадена заповедта за изпълнение, се връчва от съдебния изпълнител. Съдебният изпълнител незабавно изпраща до съда копие от съобщението заедно с връчените документи с отбелязване на връчването на всеки един от тях.

Обжалване на разпореждането за незабавно изпълнение

Чл. 419. (1) Разпореждането, с което се уважава молбата за незабавно изпълнение, може да се обжалва с частна жалба в двуседмичен срок от връчване на заповедта за изпълнение.

(2) Частната жалба срещу разпореждането за незабавно изпълнение се подава заедно с възражението срещу издадената заповед за изпълнение и може да се основе само на съображения, извлечени от актове по чл. 417.

(3) Обжалването на разпореждането за незабавно изпълнение не спира изпълнението.

Спиране на изпълнението

Чл. 420. (1) (Изм. – ДВ, бр. 102 от 2017 г., в сила от 22.12.2017 г.) Възражението срещу заповедта за изпълнение не спира принудителното изпълнение в случаите по чл. 417, т. 1 - 9, освен когато длъжникът представи надлежно обезпечение за кредитора по реда на чл. 180 и 181 от Закона за задълженията и договорите.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Когато в срока за възражение е направено искане за спиране, подкрепено с писмени доказателства, съдът, постановил незабавно изпълнение, може да го спре и без да е необходимо обезпечението по ал. 1.

(3) Определението по искането за спиране може да се обжалва с частна жалба.

Частично спиране на изпълнението

Чл. 421. (1) При няколко задължени лица обезпечението по чл. 420, ал. 1 служи само за лицето или за лицата, за които е представено.

(2) Когато възражението се отнася само за част от вземането, както и когато представеното обезпечение е частично, съдът спира предварителното изпълнение само за съответната част от вземането.

Иск за съществуване на вземането

Чл. 422. (1) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Искът за съществуване на вземането се смята предявен от момента на подаването на заявлението за издаване на заповед за изпълнение, когато е спазен срокът по чл. 415, ал. 4.

(2) Предявяването на иск по ал. 1 не спира допуснатото незабавно изпълнение, освен в случаите по чл. 420.

(3) Ако искът бъде отхвърлен с влязло в сила решение, изпълнението се прекратява и се прилага чл. 245, ал. 3, изречение второ.

(4) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Обратен изпълнителен лист не се издава, ако искът е отхвърлен поради неизискуемост на вземането.

Възражение пред въззивния съд (Загл. изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.)

Чл. 423. (1) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) В едномесечен срок от узнаването на заповедта за изпълнение длъжникът, който е бил лишен от възможност да оспори вземането, може да подаде възражение до въззивния съд, когато:

1. заповедта за изпълнение не му е била връчена надлежно;
2. заповедта за изпълнение не му е била връчена лично и в деня на връчването той не е имал обичайно местопребиваване на територията на Република България;
3. длъжникът не е могъл да узнае своевременно за връчването поради особени непредвидени обстоятелства;
4. длъжникът не е могъл да подаде възражението си поради особени непредвидени обстоятелства, които не е могъл да преодолее.

Едновременно с възражението длъжникът може да упражни и правата си по чл. 413, ал. 1 и чл. 419, ал. 1.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Подаването на възражение пред въззивния съд не спира изпълнението на заповедта. По искане на длъжника съдът може да спре изпълнението при условията на чл. 282, ал. 2.

(3) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Съдът приема възражението, когато установи, че са налице предпоставките по ал. 1. Ако възражението бъде прието, изпълнението на издадената заповед по чл. 410 се спира. Когато възражението е прието, съдът разглежда и подадените с възражението частни жалби по чл. 413, ал. 1 и чл. 419, ал. 1. Когато възражението е прието, защото не са били налице предпоставките на чл. 411, ал. 2, т. 3 и 4, съдът служебно обезсилва заповедта за изпълнение и издадения въз основа на нея изпълнителен лист.

(4) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Разглеждането на делото от първоинстанционния съд продължава с указания по чл. 415, ал. 1. В това производство съдът разглежда и подаденото с възражението искане по чл. 420, ал. 2.

Иск за оспорване на вземането

Чл. 424. (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Длъжникът може да оспори вземането по исков ред, когато се намерят новооткрити обстоятелства или нови писмени доказателства от съществено значение за делото, които не са могли да му бъдат известни до изтичането на срока за подаване на възражението или с които не е могъл да се снабди в същия срок.

(2) Искът може да бъде предявен в тримесечен срок от деня, в който на длъжника е станало известно новото обстоятелство, или от деня, в който длъжникът е могъл да се снабди с новото писмено доказателство, но не по-късно от една година от погасяване на вземането.

Образци

Чл. 425. (1) Министърът на правосъдието издава наредба, с която утвърждава образци на заповед за изпълнение, заявление за издаване на заповед за изпълнение и другите книжа във връзка със заповедното производство.

(2) Когато заявителят не е използвал образец или е използвал неправилен образец, съдът в писменото си указание за отстраняване на нередовността прилага съответния образец.

Глава тридесет и осма

ЗАПОЧВАНЕ, СПИРАНЕ И ПРЕКРАТЯВАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Започване на изпълнението

Чл. 426. (1) Съдебният изпълнител пристъпва към изпълнение по молба на заинтересованата страна на основание представен изпълнителен лист или друг акт, подлежащ на изпълнение.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В молбата си вискателят посочва начина на изпълнението. Той може да посочи едновременно няколко начина, само ако това е нужно за удовлетворяване на вземането му. В течение на производството той може да посочва и други начини на изпълнение.

(3) Редовността на молбата по ал. 1 се проверява по чл. 129.

(4) Вискателят може да поиска от съдебния изпълнител да проучи имущественото състояние на длъжника, да прави справки и да изисква преписи от документи.

Местна компетентност

Чл. 427. (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Молбата за изпълнение се подава до съдебния изпълнител, в чийто район се намират:

1. недвижимите имоти, върху които е насочено изпълнението;
2. движимите вещи, когато следва да се извърши тяхното предаване от длъжника;
3. постоянният или настоящият адрес на вискателя или длъжника – по избор на вискателя, по вземане за издръжка, възнаграждение и обезщетение за работа или обезщетение за вреди от непозволено увреждане;
4. местоизпълнението на задълженията за действие или бездействие, когато се иска изпълнение на такива задължения;
5. постоянният или настоящият адрес или седалището на длъжника;
6. имуществото на длъжника, върху което е насочено изпълнението, когато той няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България.

(2) След образуване на изпълнителното дело по правилата на ал. 1 вискателят може да поиска от съдебния изпълнител налагане на заповед или възбрана върху вещи на длъжника, намиращи се в района на друг съдебен изпълнител. След налагане на заповедта или възбраната съдебният изпълнител препраща изпълнителното дело на надлежния съдебен изпълнител, който да извърши опис и продан на вещите, намиращи се в неговия район.

(3) В случаите по ал. 2, когато изпълнението е насочено към парични вземания на длъжника от трето задължено лице с постоянен адрес или седалище в друг съдебен район, изпълнителното дело не се препраща.

(4) Настъпилите след подаването на молбата за изпълнение промени в обстоятелствата по ал. 1, т. 5, обуславящи местната компетентност, не са основание за препращане на делото.

(5) По искане на вискателя изпълнителното производство може да бъде продължено от друг съдебен изпълнител в същия район на действие. В този случай извършените действия запазват силата си. Ако поискано изпълнително действие не е извършено, внесените авансово такси се изплащат на съдебния изпълнител, на когото е препратено делото. За изпратеното изпълнително дело се уведомяват длъжникът и третото задължено лице. Разноските, свързани с препращането на делото, остават в тежест на вискателя.

Покана за доброволно изпълнение

Чл. 428. (1) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Съдебният изпълнител е длъжен да покани длъжника да изпълни доброволно задължението си в двуседмичен срок. Когато пристъпва към изпълнение въз основа на заповед за изпълнение, съдебният изпълнител кани длъжника с връчването ѝ, а когато заповедта е била връчвана на длъжника, нов срок за доброволното ѝ изпълнение не се дава. В този случай вместо покана за доброволно изпълнение се изпраща съобщение за образуваното изпълнително дело, както и копие от изпълнителния лист.

(2) Поканата съдържа името и адреса на вискателя и предупреждение към длъжника, че ако в дадения му срок не изпълни задължението си, ще се пристъпи към принудително изпълнение. В поканата се съобщават наложените запори и възбрани. Към поканата за доброволно изпълнение се прилага копие от подлежащия на изпълнение акт.

(3) При смърт на длъжника, след като е получил поканата за доброволно изпълнение, но преди да са извършени други изпълнителни действия, съдебният изпълнител, преди да продължи действията си, изпраща на наследниците нова покана за доброволно изпълнение.

(4) Когато съдебният изпълнител преминава от един начин на изпълнение към друг, изпраща на длъжника съобщения за наложения запор и възбрана.

Субективни предели на изпълнителния лист

Чл. 429. (1) Наследниците и частните правоприменници на вискателя, както и поръчителят и солидарният съдлъжник, които са платили дълга, могат да искат изпълнение въз основа на издадения в полза на вискателя изпълнителен лист. Приемството, съответно плащането от поръчителя или съдлъжника, се установява с писмени доказателства.

(2) Издаденият изпълнителен лист срещу наследодателя може да бъде изпълняван и върху имуществото на неговите наследници, освен ако те установят, че са се отказали от наследството или че са го приели по опис. Когато наследникът не е приел наследството, съдебният изпълнител определя срока по чл. 51 от Закона за наследството, като съобщава изявлението на наследника на съответния районен съдия, за да бъде надлежно вписано.

(3) Изпълнителният лист срещу длъжника има сила и срещу третото лице, дало своя вещ в залог или ипотека за обезпечение на дълга, когато вискателят насочва изпълнението върху тази вещ.

Особен представител на длъжника

Чл. 430. (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Съдебният изпълнител назначава особен представител на длъжника в случаите по чл. 47, ал. 6, както и когато при пристъпването към изпълнение констатира, че последният няма регистриран постоянен или настоящ адрес. Особеният представител се посочва от съответната адвокатска колегия.

Правомощия на съдебния изпълнител

Чл. 431. (1) Съдебният изпълнител, ако това е необходимо за изпълнението, може да нареди да се отворят сгради на длъжника и да претърсва неговите вещи, жилище и други помещения.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., бр. 100 от 2010 г., в сила 1.01.2011 г.) Държавните учреждения, общините, организациите и гражданите са длъжни да оказват съдействие на съдебния изпълнител. При поискване полицейските органи са длъжни да окажат съдействие на съдебния изпълнител при възпрепятстване на изпълнението на неговите функции.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 12 от 2009 г., в сила от 1.01.2010 г. - изм., бр. 32 от 2009 г., бр. 86 от 2017 г., **бр. 83 от 2019 г.**, в сила от 22.10.2019 г.) Съдебният изпълнител има право на достъп до информация в съдебните и административните служби, в т. ч. органите на Националната агенция за приходите, поделенията на Националния осигурителен институт, на централния регистър на ценни книжа, воден от Централния депозитар, на централните депозитари на ценни книжа, на лицата, водещи регистър на държавни ценни книжа, на контролните органи по Закона за движението по пътищата и на други лица, които водят регистри за имущество или разполагат с данни за неговото имущество. Той може да прави справки и да получава сведения във връзка с изпълнението, както и да иска копия и извлечения от документи.

(4) (Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г., изм., бр. 49 от 2012 г.) За информацията по ал. 3, необходима за съответното изпълнително производство, както и за вписване на обезпечителни мерки по него

се дължи съответната държавна или местна такса, освен в случаите по чл. 83, ал. 1 и чл. 84. Таксата се заплаща от вискателя и е за сметка на длъжника.

(5) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., предишна ал. 4, бр. 100 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г.) В случаите, когато личното присъствие на длъжника е необходимо и той не се явява, въпреки че е получил призовка за това, съдебният изпълнител може да нареди на полицейските органи неговото довеждане.

(6) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 1.01.2011 г.) При необходимост съдебният изпълнител може да поиска от органите на Министерството на вътрешните работи спиране от движение на моторно превозно средство, върху което е насочено изпълнение за срок до три месеца.

Спиране на изпълнението

Чл. 432. (1) (Предишен текст на чл. 432 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Изпълнителното производство се спира:

1. от съда в случаите по чл. 245, ал. 1 и 2, чл. 309, ал. 1, чл. 397, ал. 1, т. 3, чл. 438 и 524;
2. по искане на вискателя;
3. в случаите по чл. 229, ал. 1, т. 2 и 3, с изключение на проданта на недвижим имот, за която е било вече направено обявление;
4. в случаите по чл. 282, ал. 2, както и когато обжалваното въззивно решение бъде отменено от Върховния касационен съд;
5. (нова - ДВ, бр. 42 от 2009 г., изм., бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., бр. 42 от 2018 г.) в случаите по чл. 624б;
6. (нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 18.06.2011 г.) в случаите по чл. 627б, ал. 2;
7. (предишна т. 5 - ДВ, бр. 42 от 2009 г., предишна т. 6, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) в други случаи, предвидени в закон.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) За времето на спиране на изпълнителното производство не се правят удръжки върху трудово възнаграждение, друго възнаграждение за труд или обезщетение или върху пенсия. Това правило не се прилага за вземания за издръжка или вземания, произтичащи от непозволено увреждане.

Прекратяване и приключване на изпълнението

(Загл. доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.)

Чл. 433. (1) Изпълнителното производство се прекратява с постановление, когато:

1. длъжникът представи разписка от вискателя, надлежно заверена, или квитанция от пощенската станция, или писмо от банка, от които се вижда, че сумата по изпълнителния лист е платена или внесена за вискателя преди образуване на изпълнителното производство; ако длъжникът представи разписка с незаверен подпис на вискателя, последният при спор е длъжен да декларира писмено, че разписката не е издадена от него, в противен случай тя се приема за истинска;
2. вискателят е поискал това писмено;
3. изпълнителният лист бъде обезсилен;
4. с влязъл в сила съдебен акт бъде отменен актът, въз основа на който е издаден изпълнителният лист, или този акт се признае за подправен;
5. посоченото от вискателя имущество не може да бъде продадено и не може да бъде намерено друго секвестрируемо имущество;

6. (доп. - ДВ, бр. 49 от 2012 г.) не са заплатени дължимите авансово такси и разноски по изпълнението, освен в случаите на чл. 83;

7. бъде представено влязло в сила решение, с което е уважен искът по чл. 439 или 440 ;

8. вискателят не поиска извършването на изпълнителни действия в продължение на две години, с изключение на делата за издръжка.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Изпълнителното производство се приключва с изпълнение на задължението и събиране на разноските по изпълнението.

(3) (Предишна ал. 2, доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Във всички случаи по ал. 1 и ал. 2 съдебният изпълнител вдига служебно наложените възбрани и запори незабавно, след като постановлението за прекратяване или разпореждането за приключване влезе в сила.

(4) (Предишна ал. 3, доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Прекратяването и приключването на производството не засяга правата, които трети лица са придобили преди това въз основа на изпълнителните действия, както и редовността на извършеното от третото задължено лице плащане на съдебния изпълнител.

Удостоверяване на изпълнителните действия

Чл. 434. (1) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) По образуването, движението и приключването на изпълнителното производство съдебният изпълнител се произнася с разпореждане, освен когато законът предвижда да се произнася с постановление.

(2) (Предишен текст на чл. 434 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) За всяко предприето и извършено от него действие съдебният изпълнител съставя протокол, в който посочва деня и мястото на извършването му, направените от страните искания и заявления, събраната сума и направените разноски по изпълнението.

Глава тридесет и девета

ЗАЩИТА СРЕЩУ ИЗПЪЛНЕНИЕТО

Раздел I

Обжалване на действията на съдебния изпълнител

Подлежащи на обжалване действия

Чл. 435. (1) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Вискателят може да обжалва:

1. отказа на съдебния изпълнител да извърши исканото изпълнително действие;
2. отказа на съдебния изпълнител да извърши нова оценка по реда на чл. 468, ал. 4 и чл. 485;
3. спирането, прекратяването и приключването на принудителното изпълнение.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., изм., бр. 86 от 2017 г.) Длъжникът може да обжалва:

1. постановлението за глоба;
2. насочването на изпълнението върху имущество, което смята за несеквестируемо;
3. отнемането на движима вещ или отстраняването му от имот, поради това, че не е уведомен надлежно за изпълнението;

4. отказа на съдебния изпълнител да извърши нова оценка по реда на чл. 468, ал. 4 и чл. 485;
  5. определянето на трето лице за пазач, ако не са спазени изискванията на чл. 470, както и в случаите по чл. 486, ал. 2;
  6. отказа на съдебния изпълнител да спре, да прекрати или да приключи принудителното изпълнение;
  7. разноските по изпълнението.
- (3) Постановлението за възлагане може да се обжалва само от лице, внесло задатък до последния ден на проданта, и от възискател, участвал като наддавач, без да дължи задатък, както и от длъжника, поради това, че наддаването при публичната продажба не е извършено надлежно или имуществото не е възложено по най-високата предложена цена.
- (4) Трето лице може да обжалва действията на съдебния изпълнител само когато изпълнението е насочено върху вещи, които в деня на запора, възбраната или предаването, ако се отнася за движима вещ, се намират във владение на това лице. Жалбата не се уважава, ако се установи, че вещта е била собствена на длъжника при налагане на запора или възбраната.
- (5) Въвод във владение на недвижим имот може да се обжалва само от трето лице, което е било във владение на имота преди предявяване на иска, решението по който се изпълнява. Ако пропусне срока за обжалване, третото лице може да предяви владелчески иск.

Подаване на жалбата

Чл. 436. (1) Жалбата се подава чрез съдебния изпълнител до окръжния съд по мястото на изпълнението в едноседмичен срок от извършване на действието, ако страната е присъствала при извършването му или ако е била призвана, а в останалите случаи - от деня на съобщението. За третите лица срокът започва да тече от узнаване на действието.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В тридневен срок, считано от получаване на жалбата, съдебният изпълнител изпраща за връчване препис на другата страна, а когато жалбата е подадена от трето лице, преписи от нея се връчват на длъжника и на страната, по молба на която е образувано изпълнителното дело.

(3) Страната, която е получила препис от жалбата, може в тридневен срок да подаде писмени възражения. След изтичането на този срок съдебният изпълнител изпраща на окръжния съд жалбата заедно с възраженията, ако има такива, и копие от изпълнителното дело, като излага мотиви по обжалваните действия.

(4) По отношение на жалбите се прилагат съответно разпоредбите на чл. 260, 261 и 262.

Разглеждане на жалбите

Чл. 437. (1) Жалбите, подадени от страните, се разглеждат в закрито заседание, освен когато трябва да се изслушат свидетели или вещи лица.

(2) Подадените от трети лица жалби се разглеждат в открито заседание с призоваване на жалбоподателя, длъжника и възискателя, по молба на който е образувано изпълнителното дело.

(3) Съдът разглежда жалбата въз основа на данните в изпълнителното дело и представените от страните доказателства.

(4) Съдът обявява решението с мотивите си най-късно в едномесечен срок от постъпване на жалбата в съда. Решението не подлежи на обжалване.

Спиране на изпълнението при обжалване

Чл. 438. Подаването на жалбата не спира действията по изпълнението, но съдът може да постанови спирането. В този случай съдът незабавно изпраща на съдебния изпълнител препис от определението за

спиране.

Раздел II

Защита по исков ред

Оспорване на вземането

Чл. 439. (1) Длъжникът може да оспорва чрез иск изпълнението.

(2) Искът на длъжника може да се основава само на факти, настъпили след приключването на съдебното дирене в производството, по което е издадено изпълнителното основание.

Защита на трето лице

Чл. 440. (1) Всяко трето лице, чието право е засегнато от изпълнението, може да предяви иск, за да установи, че имуществото, върху което е насочено изпълнението за парично вземане, не принадлежи на длъжника.

(2) Искът се предявява срещу взискателя и длъжника.

(3) Взискателят отговаря при условията на чл. 45 от Закона за задълженията и договорите за вредите, причинени на трети лица чрез насочване на изпълнението върху имуществото, което им принадлежи.

Отговорност на съдебния изпълнител за вреди

Чл. 441. (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) (1) (Предишен текст на чл. 441 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Частният съдебен изпълнител отговаря при условията на чл. 45 от Закона за задълженията и договорите за вредите, причинени от процесуално незаконосъобразно принудително изпълнение. За същите вреди, причинени от държавния съдебен изпълнител, отговорността е по чл. 49 от Закона за задълженията и договорите.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Налице е незаконосъобразно принудително изпълнение и когато съдебният изпълнител е наложил обезпечения, които са явно несъразмерни с размера на задължението по изпълнителното дело.

ДЯЛ ВТОРИ

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПАРИЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Глава четиридесета

ОБЩИ ПРАВИЛА

Обект на изпълнението

Чл. 442. Взискателят може да насочи изпълнението върху всяка вещь или вземане на длъжника.

Съразмерност

Чл. 442а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Наложените от съдебния изпълнител обезпечителни мерки и

предприетите изпълнителни способности трябва да са съразмерни с размера на задължението, като отчитат всички данни и обстоятелства по делото, процесуалното поведение на длъжника и възможността вземането да остане неудовлетворено.

(2) По възражение на длъжника и при установяване на несъразмерност съдебният изпълнител вдига съответните обезпечителни мерки.

Замяна на обекта и начина на изпълнението

Чл. 443. Длъжникът може да предложи изпълнението да бъде насочено върху друга вещь или вземане или да бъде извършено само чрез някои от исканите от вискателя начини на изпълнение. Ако съдебният изпълнител прецени, че предложеният от длъжника начин на изпълнение е в състояние да удовлетвори вискателя, той насочва изпълнението върху посочената от длъжника вещь или вземане.

Несеквестрируеми вещи

Чл. 444. Изпълнението не може да бъде насочено върху следните вещи на длъжника - физическо лице:

1. вещи за обикновено употребление на длъжника и на неговото семейство, посочени в списък, приет от Министерския съвет;
2. необходимата храна на длъжника и неговото семейство за един месец, а за земеделските стопани - до нова реколта, или равностойността ѝ в други земеделски произведения, ако няма такава;
3. необходимите горива за отопление, готвене и осветление за три месеца;
4. машините, инструментите, пособията и книгите, необходими лично на длъжника, упражняващ свободна професия, или на занаятчия за упражняване на неговото занятие;
5. земите на длъжника - земеделски стопанин: градини и лозя с площ общо до 5 дка или ниви или ливади с площ до 30 дка, и необходимите за воденето на стопанството машини и инвентар, както и торовете, средствата за растителна защита и семето за посев - за една година;
6. необходимите две глави работен добитък, една крава, пет глави дребен добитък, десет пчелни кошера и домашните птици, както и необходимата храна за изхранването им до нова реколта или до пускането на паша;
7. жилището на длъжника, ако той и никой от членовете на семейството му, с които живее заедно, нямат друго жилище, независимо от това, дали длъжникът живее в него; ако жилището надхвърля жилищните нужди на длъжника и членовете на семейството му, определени с наредба на Министерския съвет, надвишаващата част от него се продава, ако са налице условията по чл. 39, ал. 2 от Закона за собствеността ;
8. предвидените в друг закон вещи и вземания като неподлежащи на принудително изпълнение.

Отпадане на несеквестрируемостта

Чл. 445. (1) От забраните по чл. 444 не могат да се ползват длъжниците относно вещи, върху които е учреден залог или ипотeka, когато вискател е зложният или ипотекарният кредитор.

(2) От забраните по чл. 444, т. 5 и 7 не могат да се ползват:

1. длъжниците по задължения за издръжка, за вреди от непозволено увреждане и от финансови начети;
2. длъжниците за случаи, предвидени със закон.

Несеквестрируем доход

Чл. 446. (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 86 от 2017 г.) Ако изпълнението е насочено

върху трудовото възнаграждение или върху друго каквото и да е възнаграждение за труд, както и върху пенсия, чиито размери са над минималната работна заплата, може да се удържа само:

1. ако осъденото лице получава месечно възнаграждение в размер между минималната работна заплата и двукратния размер на минималната работна заплата – една трета част, ако е без деца, и една четвърт част, ако е с деца, които издържа;

2. ако осъденото лице получава месечно възнаграждение в размер между двукратния размер на минималната работна заплата и четирикратния размер на минималната работна заплата – една втора част, ако е без деца, и една трета част, ако е с деца, които издържа;

3. ако осъденото лице получава месечно възнаграждение в размер над четирикратния размер на минималната работна заплата – горницата над двукратния размер на минималната работна заплата, ако е без деца, и горницата над два пъти и половина размера на минималната работна заплата, ако е с деца, които издържа.

(2) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Месечното трудово възнаграждение по ал. 1 се определя, след като се приспадат дължимите върху него данъци и задължителни осигурителни вноски.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Ограниченията по ал. 1 не се отнасят до задължения за издръжка. В тези случаи присъдената сума за издръжка се удържа изцяло, а удържките по ал. 1 за другите задължения на осъдения и за задължения за издръжка за минало време се правят върху остатъка от всичките му доходи.

(4) (Предишна ал. 3 - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Върху вземания за издръжка не се допуска принудително изпълнение. Върху стипендии се допуска принудително изпълнение само за задължения за издръжка.

Несеквестрируем доход, получен по сметка в банка

Чл. 446а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Несеквестрируемостта на доходите по чл. 446, както и на помощи и обезщетения съгласно друг нормативен акт, се запазва и ако са постъпили по банкова сметка, но не по-рано от един месец преди налагане на запора.

(2) Запорното съобщение не поражда действие по отношение на помощите и обезщетенията по ал. 1 изцяло, както и спрямо пенсията до размера на минималната работна заплата, освен за задължения за издръжка.

(3) Когато от основанието на постъпленията по банковата сметка е видно, че те представляват възнаграждения за работа, банката не изпълнява запора до размера на минималната работна заплата, освен за задължения за издръжка.

(4) Банката превежда по сметката на съдебния изпълнител дължимите суми, като съобщава на съдебния изпълнител в срока и по реда на чл. 508, ал. 1 причините за неизпълнението, съответно че по заповираната сметка на длъжника постъпват доходи от пенсия или възнаграждения за работа.

(5) В едноседмичен срок от получаване на съобщението по ал. 4, съответно от възражението на длъжника за наличието на несеквестрируем доход съдебният изпълнител уведомява банката за частта, която следва да се превежда съгласно чл. 446.

Недействителност на отказ от закрива

Чл. 447. Всеки отказ на длъжника от закривата по чл. 444 и 446 е недействителен.

Задължение за деклариране на имуществото и доходите

Чл. 448. (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Ако у длъжника не бъде намерено секвестрируемо имущество, продажбата на което да покрие разносните по изпълнението, той е длъжен да се яви пред районния съдия и да декларира цялото си имущество и всичките си доходи. Липсата на достатъчно имущество се установява в протокол.

(2) По искане на съдебния изпълнител районният съдия насрочва заседание за явяване на длъжника и вискателя.

(3) Ако длъжникът не се яви, съдът постановява принудителното му довеждане.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Задължението за явяване и представяне на декларация и отговорността за неизпълнението на тези задължения се посочват в призовката до длъжника.

Едновременни действия с поканата за доброволно изпълнение

Чл. 449. (1) Когато изпълнението се насочва върху движима или недвижима вещ, в поканата за доброволно изпълнение се посочва и денят, в който ще се извърши описът. Той може да се извърши и в срока за доброволно изпълнение.

(2) Когато изпълнението се насочва върху имот едновременно с изпращането на поканата за доброволно изпълнение, в която се посочва имотът, съдебният изпълнител изпраща писмо до службата по вписванията за вписване на възбрана върху този имот.

Запор върху движима вещ или вземане

Чл. 450. (1) Запор върху движима вещ се налага с описване на вещта от съдебния изпълнител.

(2) Запор върху движима вещ или вземане на длъжника може да бъде наложен и с получаване на съобщението за описа или запора, ако в него се посочи точно вещта или вземането, върху които се насочва изпълнението.

(3) Запорът върху вземането на длъжника се смята за наложен спрямо третото задължено лице от деня, в който му е връчено запорното съобщение съгласно чл. 507 .

Електронен запор върху вземане по сметка в банка

Чл. 450а. (Нов - ДВ, бр. 49 от 2012 г., в сила от 1.01.2013 г., изм., бр. 86 от 2017 г.) (1) Запор върху вземане на длъжника по сметка в банка се налага от съдебен изпълнител чрез запорно съобщение в електронна форма, подписано с квалифициран електронен подпис, изпратено по електронен път чрез унифицирана среда за обмен на електронни запори. Запор върху други вземания на длъжника от банка се извършва по общия ред.

(2) Запорното съобщение, отговорът на банката, съобщението за вдигане на запора, потвърждението за полученото съобщение и другите съобщения във връзка с налагането, изпълнението и вдигането на запора се смятат за получени от адресата с изтеглянето им от средата по ал. 1.

(3) Министърът на правосъдието издава наредба, с която се определят изискванията към средата по ал. 1.

Действие на запора и на възбраната по отношение на длъжника

Чл. 451. (1) От момента на налагане на запора длъжникът се лишава от правото да се разпорежда с вземането или с вещта и не може под страх от наказателна отговорност да изменя, поврежда или унищожава вещта.

(2) Последниците по ал. 1 настъпват за длъжника от момента на получаване на поканата за доброволно изпълнение, когато изпълнението е насочено върху движима или недвижима вещь и тази вещь е посочена в поканата.

Действие на запора и на възбраната по отношение на вискателя

Чл. 452. (1) Извършените от длъжника разпореждания със запорираната вещь или вземане след запора са недействителни спрямо вискателя и присъединилите се кредитори, освен ако третото лице - приобретател, може да се позове на чл. 78 от Закона за собствеността.

(2) Когато изпълнението е насочено върху имот, недействителността има действие само за извършените след вписването на възбраната разпореждания.

(3) Вискателят и присъединилите се кредитори могат да искат плащане от третото задължено лице въпреки плащането, което то е направило на длъжника, след като му е било връчено запорното съобщение. Лицата от органите на управление на третото задължено лице отговарят солидарно с него.

Непротивопоставимост на неписаните актове

Чл. 453. На вискателя и на присъединилите се кредитори не могат да се противопоставят:

1. прехвърлянето и учредяването на вещи права, които не са били вписани преди възбраната;
2. решенията по исковите молби, подлежащи на вписване, които не са били вписани преди възбраната;
3. прехвърлянето на вземане, съобщението за което е било направено, след като третото задължено лице е получило запорното съобщение;
4. отчуждаването на движими вещи, владението на които не е било предадено на приобретателя преди налагане на запора, освен ако за отчуждаването има документ с достоверна предхождаща дата;
5. (нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) договори за наем и аренда, както и всички споразумения, с които се предоставя ползването и управлението на движими и недвижими вещи.

Спиране на изпълнението по искане на длъжника

Чл. 454. (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 86 от 2017 г.) Съдебният изпълнител спира изпълнението, ако до предаването на движимата вещь в магазин или борса, съответно преди началото на явния търг с устно наддаване, а за публичната продан на имот - до деня, предхождащ деня на проданта, длъжникът - физическо лице, внесе 20 на сто от вземанията по предявените срещу него изпълнителни листове и се задължи писмено да внася на съдебния изпълнител всеки месец по 10 на сто от тях.

(2) Ако длъжникът не плати някоя от вноските по ал. 1, съдебният изпълнител по молба на всеки от вискателите продължава изпълнението, без длъжникът да може да иска ново спиране.

(3) Алинея 1 не се прилага, когато се продава заложена или ипотекирана вещь или вещь, включена в търговското предприятие на едноличния търговец.

Постъпления по изпълнението

Чл. 455. (1) Всички суми, постъпили по изпълнителното дело от длъжника, от третото задължено лице, от наддавачи и купувачи по проданта, както и от магазините или борсите, извършили проданта на движими вещи, се внасят по сметката на съдебния изпълнител.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 49 от 2012 г.) Изплащането на дължимите на вискателя и на присъединените кредитори суми става в 7-дневен срок от влизането в сила на разпределението на събраните суми или от изтичането на срока по чл. 191, ал. 5 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс и ако липсва законова пречка за това.

Изплащането става въз основа на платежни нареждания на съдебния изпълнител, който отбелязва погасяването върху изпълнителния лист.

(3) Когато вискателят и длъжникът не са посочили сметка за превод на постъпилите суми, те остават по сметката на съдебния изпълнител до поискване.

Глава четиридесет и първа

ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ НА КРЕДИТОРИ И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪБРАНИТЕ СУМИ

Присъединяване на кредитори

Чл. 456. (1) През всяко време на изпълнението, докато разпределението не е изготвено, в производството могат да се присъединят и други кредитори на същия длъжник.

(2) Присъединяването по ал. 1 става с писмена молба, към която кредиторът прилага изпълнителния си лист или удостоверение от съдебния изпълнител, че листът е приложен към друго изпълнително дело.

(3) Удостоверението съдържа указание за неудовлетворения остатък от вземането, включващ главница, лихви и разноски, и деня, към който е определен остатъкът. В този случай сумите по разпределението се превеждат по сметката на съдебния изпълнител, издал удостоверението, който отбелязва погасяването върху изпълнителния лист.

Последици от присъединяването

Чл. 457. (1) Присъединилият се вискател има същите права в изпълнителното производство, каквито има първоначалният вискател.

(2) Извършените до присъединяването изпълнителни действия ползват и присъединилия се вискател.

(3) Съобщенията и призоваванията се извършват само до първоначалния вискател.

(4) При иск или жалба от трето лице срещу изпълнителните действия като страна се призовава първоначалният вискател. Присъединените вискатели могат да встъпят в делото като другари. Издаденото решение има сила и спрямо тях, макар и да не са встъпили в делото.

Присъединяване на държавата

Чл. 458. (Изм. - ДВ, бр. 12 от 2009 г., в сила от 1.01.2010 г. - изм., бр. 32 от 2009 г., изм., бр. 86 от 2017 г.) Държавата се смята винаги за присъединен вискател за дължимите ѝ от длъжника публични вземания, размерът на които е бил съобщен на съдебния изпълнител до извършване на разпределението. За тази цел съдебният изпълнител изпраща съобщение до Националната агенция за приходите за всяко започнато от него изпълнение и за всяко разпределение.

Присъединяване на кредитор с обезпечен иск

Чл. 459. (1) Кредиторът, в полза на който е допуснато обезпечение чрез налагане на запор или възбрана, се смята за присъединен вискател, когато изпълнението е насочено върху предмета на обезпечението. Припадащата се на обезпечения кредитор сума се запазва по сметката на съдебния изпълнител и му се предава, след като представи изпълнителен лист. Тази сума се разпределя между останалите вискатели или се връща на длъжника, ако обезпечението бъде отменено.

(2) Алинея 1 се прилага и за ипотечарния и заложенния кредитор, както и за кредитора с право на задържане.

Разпределение

Чл. 460. Ако събраната по изпълнителното дело сума е недостатъчна за удовлетворяване на всички вискатели, съдебният изпълнител извършва разпределение, като най-напред отделя суми за изплащане на вземанията, които се ползват с право на предпочитително удовлетворение. Остатъкът се разпределя между другите вземания по съразмерност.

Прихващане със суми по разпределението

Чл. 461. Вискателят, на който е възложена вещта, може да прихване от дължимата срещу стойността ѝ сума такава част от вземането си, каквато му се пада по съразмерност.

Предявяване на разпределението

Чл. 462. (1) Съдебният изпълнител предявява разпределението на длъжника и на всички вискатели, които се призовават за това в определен от съдебния изпълнител ден.

(2) Ако в тридневен срок от деня на предявяване на разпределението не бъде подадена жалба, то се смята за окончателно и съдебният изпълнител предава сумите по разпределението.

Решение по разпределението

Чл. 463. (1) В случай че разпределението бъде обжалвано, делото заедно с жалбата се изпраща на окръжния съд, който я разглежда по реда на чл. 278 .

(2) Решението на окръжния съд по разпределението подлежи на обжалване пред апелативния съд. Разглеждането на жалбата става по реда на чл. 274 . Решението на апелативния съд не подлежи на обжалване.

Оспорване на вземането на присъединен кредитор

Чл. 464. (1) Когато един от вискателите оспорва съществуването на вземането на друг кредитор, той трябва да предяви иск срещу него и длъжника. Предявяването на иска спира предаването на сумата, определена за кредитора с оспореното вземане. Ако искът не бъде предявен в едномесечен срок от разпределението, сумата се предава на вискателя.

(2) Искът може да бъде основан и на факти, които предхождат приключването на съдебното дирене в производството, по което е издадено изпълнителното основание.

Глава четиридесет и втора

ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ ДВИЖИМИ ВЕЩИ

Раздел I

Опис, оценка и предаване за пазене

Опис на движима вещ

Чл. 465. Съдебният изпълнител описва посочената от вискателя вещ само ако се намира във владение на длъжника, освен ако от обстоятелствата е явно, че вещта принадлежи на друго лице.

Опис на необрани насаждения и плодове

Чл. 466. Принудително изпълнение може да се насочи и върху необрани насаждения и плодове, които се описват не по-рано от два месеца преди обичайното време за събирането им.

Съдържание на описа на движима вещ

Чл. 467. (1) Описът трябва да съдържа:

1. посочване на изпълнителния лист;
2. мястото, където се извършва;
3. подробно описание на вещта;
4. цената, по която вещта да се продаде в магазин;
5. евентуалните възражения на страните и заявените от трети лица права върху описаната вещ.

(2) В описа трябва да се отбележи оставени ли са на длъжника вещите, върху които не се допуска принудително изпълнение.

(3) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В описа се посочва и денят на предявяване на оценката на вещта, когато тя се извършва след описа. В този случай страните се смятат за уведомени за предявяването на оценката, независимо дали са присъствали на описа.

(4) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В описа се посочват също мястото и времето за проданта на вещта, ако взискателят поиска това. В този случай длъжникът се смята уведомен за проданта независимо дали е присъствал на описа.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Описът се подписва от съдебния изпълнител. Описът не се съобщава на страните.

Определяне на цената на движима вещ

Чл. 468. (1) (Изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г., бр. 86 от 2017 г.) Съдебният изпълнител определя цената, по която вещта да се продаде в магазин. Началната цена, от която да започне наддаването при явния търг с устно наддаване или публичната продан, е 85 на сто от стойността на вещта.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) По искане на страната се назначава вещо лице за определяне на стойността на вещта. Вещото лице се назначава служебно, когато за определяне на стойността са необходими специални знания в областта на науката, изкуството, занаятите и други. То може да даде заключението си и устно, което се отразява в протокола.

(3) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) За определяне на стойността на вещите по чл. 474, ал. 5 съдебният изпълнител е длъжен да назначи вещо лице. Продажната цена на движимите вещи не може да бъде по-ниска от застрахователната им стойност, когато имат такава. Това правило не се прилага при последващите продажби на същото имущество.

(4) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В първото обявление за продажба всяка от страните може да оспори цената на вещта към определянето ѝ от съдебния изпълнител и да поиска нова оценка с назначаване на вещо лице. Съдебният изпълнител определя срок за внасянето на разноските.

(5) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Съдебният изпълнител е длъжен да извърши нова оценка на вещта, когато страната в срока по ал. 4 е внесла разноските за новата експертиза, като в случаите на ал. 2 и 3 назначава друго или повече вещи лица.

(6) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Определената по реда на ал. 4 и 5 нова оценка не подлежи на оспорване.

Предаване за пазене на длъжника

Чл. 469. Описаната движима вещ може да бъде дадена за пазене на длъжника, ако не бъде пренесена за продажба в магазин. В този случай длъжникът може да се ползва от нея само ако това не намалява стойността ѝ.

Пазене на описаната вещ

Чл. 470. (1) Ако длъжникът откаже да приеме за пазене вещта или ако съдебният изпълнител прецени, че тя не трябва да се остави у него, вещта се изземва от съдебния изпълнител и се дава за пазене на вискателя или на пазач, назначен от съдебния изпълнител.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Алинея 1 се прилага и в случаите, когато длъжникът е редовно призован за описа, но не присъства на него.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Пазачът се избира с оглед на личността му, както и на естеството на вещта, и на мястото, където тя се намира или ще се съхранява.

(4) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Вещта се предава за пазене срещу подпис.

Задължения на пазача

Чл. 471. (1) Пазачът е длъжен да пази вещта като добър стопанин и да дава сметка за приходите от нея и за разноските по пазенето ѝ.

(2) Ако пазачът не изпълнява задълженията по ал. 1, съдебният изпълнител може да предаде за пазене вещта другиму.

Възнаграждение на вещото лице и пазача

Чл. 472. На вещото лице и на пазача, когато той е трето лице, съдебният изпълнител определя възнаграждение, което се внася предварително от вискателя. Ако са нужни и разноски за пренасяне или пазене на вещта, те се внасят от вискателя предварително.

Раздел II

Продан на движими вещи

Конкуренция при насочване на друго изпълнение

Чл. 473. (1) Проданта на запорираната вещ се извършва от съдебния изпълнител, който я е описал.

(2) Ако към описаната вещ е насочено друго изпълнение, последващият вискател може да иска разрешение от районния съд да бъде извършена продан за изпълнение на неговото вземане. Разрешението се издава, ако след изтичането на един месец от насочването на изпълнението в районния съд не е регистриран протокол по чл. 477, ал. 3 .

(3) Описаната движима вещ се изземва за изпълнение въз основа на разрешението по ал. 2.

Продан на движима вещ

Чл. 474. (1) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Проданта на движима вещ, съвкупности от вещи или групи от вещи

се извършва чрез магазин или борса, чрез явен търг с устно наддаване или по реда на публичната продажба на имот.

(2) Длъжникът може да се съгласи вещта да бъде продадена по определената от съдебния изпълнител цена в магазин на частния съдебен изпълнител или посочен от него магазин, като представи писменото съгласие за приемане на вещта за продажба в магазина.

(3) Ако вещта може да се продаде на борса, вискателят или длъжникът може да посочи борса, като представи писменото съгласие за приемане на вещта за продажба от борсата.

(4) Предаването на вещта се удостоверява с протокол, подписан от съдебния изпълнител и от управителя на борсата или магазина. За извършената продажба магазинът, съответно борсата, получава комисиона в размер 15 на сто от продажната цена, която се удържа при внасянето на получената сума.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Вещи с оценка над 5000 лв., моторни превозни средства, кораби и въздухоплавателни средства се продават от съдебния изпълнител по реда на публичната продажба на имот по този кодекс. Продажбата се обявява по реда на чл. 477, ал. 3. Съдебният изпълнител предава владението на вещта, след като бъде платена цената. В това производство се прилагат правилата на чл. 482, с изключение на обжалването на продажбата и чл. 521.

Продан на вещи, които подлежат на бърза развала

Чл. 475. (1) (Предишен текст на чл. 475 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Вещи, които подлежат на бърза развала и за опазването на които са необходими значителни разходи или специални условия, се продават не по-късно от една седмица от описа.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) По отношение на вещите по ал. 1 не се прилага чл. 468, ал. 4 – 6.

Продан на необрани насаждения и плодове

Чл. 476. Необрани насаждения и плодове се продават от съдебния изпълнител по реда на публичната продажба на имот по този кодекс. Продажбата трябва да завърши не по-рано от една седмица преди обичайното време за събирането им.

Продан в магазин

Чл. 477. (1) Вещта се пренася в магазина от длъжника.

(2) За предаването на вещта в магазина длъжникът представя на съдебния изпълнител разписка.

(3) Съдебният изпълнител оповестява продажбата на вещта чрез обявления, които се поставят на съответните места в районния съд, в неговата канцелария и в местната община или кметство. Протоколът за поставяне на обявленията се регистрира в районния съд.

Продан без пренасяне на вещта

Чл. 478. Когато пренасянето на вещта до магазин е свързано с неудобство за нейната продажба, съдебният изпълнител поставя в магазина на видно място обявление и осигурява възможност на желаещите да прегледат вещта на мястото, където тя се намира. Продажбата се обявява по реда на чл. 477, ал. 3 .

Плащане на цената

Чл. 479. Продажбата в магазин се извършва по определената цена. Вещта се предава на купувача след изплащането на цената. Ако вещта се продаде на по-ниска от определената цена или се предаде на купувача преди плащането на цената, съдебният изпълнител събира продажната цена от продавача.

Нова продан

Чл. 480. (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Ако в продължение на три месеца от предаването на вещта в магазин или от обявяването на проданта по реда на чл. 478 вещта не бъде продадена, тя се продава чрез явен търг с устно наддаване при цена, равна на 50 на сто от началната по чл. 468, ал. 1.

Продан чрез явен търг с устно наддаване

Чл. 481. (1) Съдебният изпълнител извършва проданта чрез търг в определеното време пред сградата, в която се пазят описаните вещи, или на друго място, определено по взаимно съгласие на страните. При липса на съгласие проданта се извършва на място, определено от съдебния изпълнител, като се насрочва не по-рано от една и не по-късно от три седмици от извършения опис.

(2) Проданта не се насрочва и описаните вещи се освобождават, ако взискателят в едноседмичен срок от описане не внесе разноските за извършването ѝ.

(3) В деня на проданта съдебният изпълнител съставя протокол, в който посочва деня и начина на разгласяването и уведомяването на страните.

(4) Търгът започва в определеното време и завършва след предлагането на последната описана вещ.

(5) За участие в търга не се внася задатък.

(6) Ако до един час след определеното време на проданта се явят наддавачи, съдебният изпълнител предлага вещите за продан последователно в избран от него ред.

(7) Всяка отделна вещ се предлага устно от съдебния изпълнител по определената начална цена за търга. Цената се обявява три пъти.

(8) Ако някой от наддавачите даде знак, че приема цената, съдебният изпълнител предлага вещта на по-висока цена. Ако по-високата цена бъде приета от някой от наддавачите, съдебният изпълнител предлага още по-висока цена.

(9) Ако предлаганата най-висока цена не бъде приета и след третото обявяване, съдебният изпълнител обявява, че вещта е купена от наддавача, приел първи по-ниската обявена цена, отразява цената в протокола и предава вещта на наддавача срещу заплащане в брой. Ако обявеният от съдебния изпълнител купувач не плати незабавно в брой приетата цена, съдебният изпълнител го отстранява от по-нататъшно участие в търга.

(10) Ако не са се явили наддавачи или началната цена не бъде приета и след третото обявяване, съдебният изпълнител обявява проданта за нестаналя, освобождава вещта и я предава на длъжника. Ако длъжникът не присъства, вещта се предава на пазача, а ако вещта не е била предадена за пазене, се оставя на мястото на проданта на разположение на длъжника.

Стабилитет на продажбата

Чл. 482. (1) Извършената продажба не може да бъде обжалвана или оспорвана по исков ред.

(2) Купувачът на вещта става неин собственик, независимо от това дали вещта е принадлежала на длъжника.

(3) Предишният собственик има право да получи цената, ако не е изплатена по разпределението. Ако тя е изплатена, той има право да иска от взискателите и от длъжника това, което те са получили по разпределението.

(4) Ако взискателят е недобросъвестен, той отговаря пред собственика за причинените му вреди. Във всички случаи взискателят понася разноските по изпълнението.

Глава четиридесет и трета

ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ НЕДВИЖИМИ ВЕЩИ

Опис на имот

Чл. 483. Съдебният изпълнител описва посочения от взискателя имот, след като се увери, че той е бил собственост на длъжника към деня на налагане на възбраната. Проверката на собствеността се извършва чрез справка в данъчните или нотариалните книги или по друг начин, включително чрез разпит на съседни. Когато няма сигурни данни за собствеността, се взема предвид владението към деня на възбраната.

Съдържание на описа

Чл. 484. (1) Описът съдържа:

1. посочване на изпълнителния лист;
2. мястото, където се извършва;
3. местонахождението, границите на имота, наложените върху него ипотeki и възбрани, както и дължимите данъци;
4. началната цена, от която да започне наддаването;
5. евентуалните възражения на страните и заявените от трети лица права върху описаната вещ.

(2) Сведения за тежестите съдебният изпълнител изисква от териториалната дирекция на Националната агенция за приходите и от службата по вписванията едновременно с искането за вписване на възбраната.

(3) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В описа се посочва и денят на предявяване на оценката на вещта, когато тя се извършва след описа. В този случай страните се смятат за уведомени за предявяването на оценката, независимо дали са присъствали на описа.

(4) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В описа се посочват също мястото и времето за проданта на вещта, ако взискателят поиска това. В този случай длъжникът се смята уведомен за проданта независимо дали е присъствал на описа.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Описът се подписва от съдебния изпълнител. Описът не се съобщава на страните.

Определяне на началната цена за публична продан

Чл. 485. (Доп. – ДВ, бр. 50 от 2015 г., изм., бр. 86 от 2017 г.) (1) Съдебният изпълнител назначава вещо лице за определяне на стойността на имота. Вещото лице трябва да е вписано в регистъра на независимите оценители по Закона за независимите оценители или в списъка на специалистите, утвърдени за вещи лица по реда на Закона за съдебната власт.

(2) Заключение на вещото лице се съобщава на страните, които в 7-дневен срок могат да го оспорят. При оспорването страната посочва вещо лице, което отговаря на изискванията по ал. 1, да изготви повторно заключение и внася разноси за извършването му, в противен случай повторно заключение не се извършва.

(3) При две и повече оценки стойността на имота се определя като средноаритметична стойност от всички оценки.

(4) Началната цена на имота, от която да започне наддаването, е 80 на сто от стойността на имота.

(5) Началната цена при първата публична продан не може да е по-ниска от данъчната оценка, когато такава е определена.

(6) Правилата на ал. 2, 3 и 5 се прилагат само при извършване на първата публична продажба.

Пазене на недвижим имот

Чл. 486. (1) Имотът се оставя във владение на длъжника до извършване на продажбата. Длъжникът трябва да управлява имота като добър стопанин. Той получава имота по описа и е длъжен да го предаде в същото състояние, в което го е приел.

(2) Ако длъжникът не стопанисва добре имота или пречи на огледа от трети лица, съдебният изпълнител предава управлението на друго лице.

Обявяване на продажбата

Чл. 487. (1) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Съдебният изпълнител е длъжен след изтичането на една седмица от описа да изготви обявление за продажбата, в което посочва собственика на имота, описание на имота, ипотекиран ли е той, има ли установени към момента на възбраната ограничени вещни права върху имота, вписани иски молби, възбрани и договори за наем, цената, от която ще започне продажбата, и мястото и деня, в който ще започне и ще завърши продажбата.

(2) (Изм. и доп. - ДВ, бр. 49 от 2012 г., в сила от 1.01.2013 г.) Обявлението по ал. 1 се поставя на съответните места в канцеларията на частния съдебен изпълнител, в сградата на районния съд, в общината или кметството по местонахождението на имота, на самия имот и се публикува на интернет страницата на окръжния съд по местоизпълнението, и то най-малко един ден преди посочения в обявлението ден за започване на продажбата.

(3) В деня по ал. 2 съдебният изпълнител съставя протокол, в който посочва деня на разгласяване на обявлението. Протоколът се регистрира в районния съд.

(4) Съдебният изпълнител определя времето, през което недвижимият имот може да бъде прегледан от лицата, които желаят да го купят.

Място на продажбата

Чл. 488. (1) Продажбата се извършва в сградата на районния съд. Тя продължава един месец и завършва в посочения в обявлението ден.

(2) Книжката за продажбата се държат в канцеларията на районния съд на разположение на всеки, който се интересува от имота.

Наддавателни предложения

Чл. 489. (1) За участие в наддаването по сметка на съдебния изпълнител се внася задатък 10 на сто върху началната цена. Вискателят не внася задатък, ако вземането му надвишава неговия размер.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Всеки наддавач посочва предложената от него цена с цифри и с думи и подава предложението си заедно с квитанцията за внесения задатък в запечатан плик. Наддавачът може да направи само едно наддавателно предложение.

(3) (Отм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.).

(4) Предложенията се подават в канцеларията на районния съд, което се отразява във входящия регистър.

(5) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Продажбата приключва в края на работното време в последния ден. Наддавателните предложения могат да се оттеглят най-късно в този срок.

(6) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Наддавателни предложения от лица, които нямат право да вземат участие в публичната продажба, предложения за цена под началната, както и предложения, надхвърлящи началната с повече от 30 на сто, са недействителни.

Лица без право да наддават

Чл. 490. (1) Длъжникът, неговият законен представител, длъжностните лица от канцеларията на районния съд, служителите на съдебния изпълнител, както и лицата, посочени в чл. 185 от Закона за задълженията и договорите, нямат право да вземат участие в наддаването.

(2) Когато имотът е купен от лице, което не е имало право да наддава, проданта е недействителна.

(3) В случая по ал. 2 внесената от купувача сума се задържа за удовлетворение на вземанията по изпълнителното дело, а имотът по искане на който и да е от взыскателите може отново да се изнесе на продан.

Неизвършване на проданта при плащане на дълга

Чл. 491. Ако до изтичането на срока за подаване на писмените наддавателни предложения длъжникът внесе всичко по предявените срещу него изпълнителни листове и разноските по изпълнителното дело, проданта не се извършва.

Обявяване на купувач

Чл. 492. (1) В началото на работния ден след изтичането на срока за подаване на писмени наддавателни предложения на определеното място в сградата на районния съд съдебният изпълнител в присъствието на явилите се наддавачи обявява постъпилите наддавателни предложения, за което съставя протокол. В протокола се вписват наддавачите и наддавателните предложения по реда на отварянето на пликите. За купувач на имота се смята този наддавач, който е предложил най-висока цена. Ако най-високата цена е предложена от повече от един наддавач, купувачът се определя от съдебния изпълнител чрез жребий в присъствието на явилите се наддавачи. Обявяването на купувача се извършва от съдебния изпълнител в протокола, който се подписва от него.

(2) Ако при обявяването на купувача някой от явилите се наддавачи устно предложи цена, по-висока с размера на един задатък, съдебният изпълнител отразява предложението в протокола и след като наддавачът го подпише, съдебният изпълнител пита три пъти има ли желаещи да предложат по-висока цена с размера на още един задатък. Ако постъпи предложение, то се отразява в протокола и наддавачът го подписва. След изчерпване на предложенията за купувач на имота се обявява този наддавач, който е предложил най-висока цена.

(3) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Купувачът е длъжен в двуседмичен срок от обявяването му за купувач да внесе предложената от него цена, като приспадне внесенния задатък.

Следващ купувач

Чл. 493. Ако цената не бъде внесена в срока по чл. 492, ал. 3:

1. (доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) внесеният от наддавача задатък служи за удовлетворение на взыскателите, а когато наддавачът е взыскател, вземането му се намалява с размера на един задатък;

2. (изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.) съдебният изпълнител обявява за купувач на имота наддавача, който е предложил следващата най-висока цена; ако този наддавач не внесе предложената от него цена в едноседмичен срок от обявяването му за купувач, съдебният изпълнител обявява за купувач наддавача, направил следващото по ред наддавателно предложение и постъпва така до изчерпване на всички наддавачи, предложили цена, равна на началната; наддавачът, който е бил обявен за купувач, но не внесе в срок предложената цена, отговаря по т. 1; след плащане на цената от наддавач, обявен за купувач, внесеният задатък се връща на наддавачите, които не са били обявени за купувачи.

Нова продан

Чл. 494. (1) Ако не са се явили наддавачи или не са били направени валидни наддавателни предложения, или ако купувачът не е внесъл цената и имотът не е бил възложен по реда на чл. 493, т. 2, взыскателят има право в едноседмичен срок от съобщението да поиска да се извърши нова продажба.

(2) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Новата продажба се извършва по правилата за първата продажба. Тя започва не по-рано от един месец от приключването на първата продажба при начална цена, равна на 90 на сто от началната цена по първата продажба. Ако и при тази продажба имотът не бъде продаден и в едноседмичен срок от съобщението не бъде поискано определянето на нова начална цена, имотът се освобождава от изпълнение и възбраната се заличава по искане на съдебния изпълнител.

Изплащане на цената от взыскател

Чл. 495. (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., бр. 86 от 2017 г.) Взыскателят, обявен за купувач на имот, е длъжен в двуседмичен срок от влизането в сила на разпределението да внесе сумата, необходима за изплащане на съразмерните части от вземанията на другите взыскатели, или сумата, с която цената надминава неговото вземане, когато няма други взыскатели. Ако не внесе тази сума, той отговаря за вредите и за разносните по продажбата, а за имота се прилагат съответно чл. 493, т. 2 и чл. 494, ал. 2.

Постановление за възлагане

Чл. 496. (1) Когато лицето, обявено за купувач по реда на чл. 492 - 494, внесе в срок дължимата сума, съдебният изпълнител му възлага имота с постановление.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 49 от 2012 г.) От деня на влизане в сила на постановлението за възлагане купувачът придобива всички права, които длъжникът е имал върху имота. Правата, които трети лица са придобили върху имота, не могат да бъдат противопоставени на купувача, ако тези права не могат да се противопоставят на взыскателите.

(3) Ако възлагането не бъде обжалвано, действителността на продажбата може да бъде оспорвана по исков ред само при нарушаване на чл. 490 и при невнасяне на цената. В последния случай купувачът може да отклони уважаването на иска, ако внесе дължимата сума заедно с лихвите, начислени от деня на обявяването му за купувач.

Обявяване на новата продажба

Чл. 497. Ако постановлението за възлагането бъде отменено или ако продажбата бъде обявена за недействителна по чл. 496, ал. 3, новата продажба се извършва след ново обявяване.

Въвод на купувача

Чл. 498. (1) Купувачът се въвежда във владение на имота от съдебния изпълнител въз основа на влязлото в сила постановление за възлагане. Купувачът представя удостоверения за платените такси за прехвърляне на имота и за вписване на постановлението за възлагане.

(2) Въводът се извършва срещу всяко лице, което се намира във владение на имота. То може да се брани само с иск за собственост.

(3) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Алинея 2 се прилага и спрямо лицата, вписали договори за наем и аренда, след първата ипотека, както и всички споразумения, с които се предоставя ползването и управлението на имота.

Връщане на даденото при съдебно отстранение

Чл. 499. (1) Ако с влязло в сила решение бъде установено, че длъжникът не е бил собственик на продадения имот, купувачът може да иска внесената от него цена, ако тя още не е изплатена на взыскателите, а ако е била

изплатена, той може да иска от всеки от тях, както и от длъжника това, което е получил. И в двата случая купувачът има право на лихвите и разноските за своето участие в проданта. Той има право също да иска от общината и държавата връщане на платените такси по прехвърлянето.

(2) За връщането на сумите по ал. 1 районният съдия по местонахождението на имота издава изпълнителен лист въз основа на разпределението и на удостоверенията по чл. 498, ал. 1, ако лицата, срещу които се издава листът, са били привлечени в делото, по което е постановено решението. Ако внесената от купувача сума не е изплатена, тя му се връща с платежно нареждане на съдебния изпълнител.

(3) Когато имотът е бил възложен на вискател, той запазва вземането си срещу длъжника и има право да иска по реда на ал. 2 посочените в ал. 1 суми без разноските за своето участие в проданта.

Продан на съсобствен имот

Чл. 500. (1) Когато изпълнението бъде насочено върху съсобствен имот за дълг на някой от съсобствениците, имотът се описва изцяло, но се продава само идеалната част на длъжника.

(2) Имотът може да бъде продаден и изцяло, ако останалите съсобственици се съгласят с това писмено.

Продан на ипотекиран имот

Чл. 501. (1) При продан на ипотекиран имот, която се извършва не по вземането на ипотекарния кредитор, съдебният изпълнител му изпраща съобщение за насрочването на описа и проданта.

(2) В случаите по чл. 494 и 495 ипотекарният кредитор може да участва наравно с другите кредитори.

Раздел II

(Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.)

Електронни публични търгове

Електронен публичен търг

Чл. 501а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Вещ, върху която е насочено изпълнението, може да бъде продавана по правилата на електронен публичен търг.

(2) По писмено искане на страна в изпълнителното производство съдебният изпълнител провежда електронен публичен търг. Съдебният изпълнител може служебно да реши описаната вещ да бъде продадена на електронен публичен търг.

(3) Покупката на вещи на електронния публичен търг може да бъде финансирана от банкова или кредитна институция, регистрирана по Закона за кредитните институции.

(4) По писмено искане на собственика на недвижим имот съдебен изпълнител може да проведе електронен публичен търг и без да е представен изпълнителен лист. При наличие на ипотека или особен залог върху имота за провеждане на търга се изисква писмено съгласие на ипотекарния или заложенния кредитор. Началната цена на вещите се посочва от собственика, а в случаите на учредена ипотека или особен залог – от собственика и обезпечения кредитор. Разпределението на постъпилите суми се предявява и подлежи на обжалване по реда

на чл. 462 и 463.

(5) Министерството на правосъдието създава и поддържа единна онлайн платформа за електронни публични търгове.

(6) Министърът на правосъдието издава наредба за организацията, правилата и дейността на онлайн платформата за електронни публични търгове.

Определяне на начална цена и обявяване на търга

Чл. 501б. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Началната цена на вещите се определя по реда на чл. 468 и 485.

(2) Съдебният изпълнител разгласява проданта по реда на чл. 487 и на онлайн платформата за електронни публични търгове към Министерството на правосъдието.

Място на търга

Чл. 501в. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Мястото на провеждане на електронния публичен търг е онлайн платформата за електронни публични търгове към Министерството на правосъдието.

(2) Наддаването на електронния публичен търг продължава 7 дни и завършва в посочения в обявлението ден.

Регистриране на наддавачите

Чл. 501г. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) За участие в търга всеки наддавач внася задатък в размера по чл. 489, ал. 1.

(2) Регистрацията на наддавачите се извършва в електронната среда с електронен подпис или в канцеларията на съдебен изпълнител.

(3) Регистрирането на наддавачите за участие в електронния търг продължава един месец и завършва в 17,00 часа на посочения в обявлението ден.

(4) Съдебният изпълнител, извършващ продажбата, оторизира или отказва оторизация на регистрирания наддавач в 5-дневен срок от регистрацията на наддавача. Съдебният изпълнител отказва оторизация, ако не е внесен задатък, както и в случаите по чл. 490, ал. 1.

Стъпка при наддаването

Чл. 501д. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Стъпката при провеждането на електронен публичен търг представлява процент от началната цена и е в размер, както следва:

1. при начална цена до 10 000 лв. – 10 на сто от началната цена;
2. при начална цена от 10 000 до 100 000 лв. – 5 на сто от началната цена;
3. при начална цена над 100 000 лв. – 2 на сто от началната цена.

Провеждане на електронен публичен търг

Чл. 501е. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Наддаването на електронния публичен търг продължава 7 дни и завършва в 17,00 часа на последния ден, в случай че няма подадено ново наддавателно предложение през последните 10 минути на търга.

(2) В случай че през последните 10 минути на търга се подаде ново наддавателно предложение, търгът се удължава автоматично с още 10 минути. Търгът приключва, след като през последните 10 минути няма подадено наддавателно предложение.

(3) Наддавателните предложения се увеличават с една стъпка. Последната заявена от наддавач цена е публична в онлайн платформата за електронни публични търгове.

(4) След края на електронния публичен търг платформата за електронни търгове изпраща автоматично съобщение до всички оторизирани наддавачи за достигната цена на имуществото.

(5) Пълната цена се заплаща от обявения за купувач в срока по чл. 492, ал. 3. При обявен за купувач взыскател се прилага чл. 495.

(6) При невнасяне на цената се прилага чл. 493.

Закупуване на имот с ипотечен кредит

Чл. 501ж. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Покупка на недвижима вещь от електронен публичен търг може да бъде финансирана от кредитна институция, регистрирана по Закона за кредитните институции.

(2) Плащането на сумата, с която се кредитира покупката, се извършва от кредитната институция по посочената в обявлението за публична продажба банкова сметка на съдебния изпълнител.

(3) В случай че постановлението за възлагане бъде отменено по реда на чл. 435 и следващите, съдебният изпълнител, извършващ продажбата, връща получената по реда на предходната алинея сума на финансиращата кредитна институция.

(4) При прилагане на предходните алинеи, по писмено искане на финансиращата кредитна институция, съдебният изпълнител вписва заедно с постановлението за възлагане и законна ипотека върху имота.

Глава четиридесет и четвърта

ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ ВЕЩИ В СЪПРУЖЕСКА ОБЩНОСТ

Насочване на изпълнението върху обща вещ

Чл. 502. (1) Изпълнение на вземане срещу един от съпрузите може да бъде насочено върху вещ, която е съпружеска общност. Съпругът недлъжник може да посочи имущество на съпруга длъжник, върху което да се насочи изпълнението. Ако посоченото имущество е налице и вземането може да се удовлетвори от него, след извършването на описа изпълнението по отношение на вещта съпружеска общност се спира и може да продължи, ако след осребряване на посоченото имущество вземането или част от него остане неудовлетворена.

(2) Когато съпрузите са съгласни изпълнението да бъде насочено върху определена от тях вещ, която е съпружеска общност, прилага се чл. 443.

Съобщаване на съпруга недлъжник

Чл. 503. (1) Когато установи, че вещта, върху която се насочва изпълнение, е съпружеска общност, съдебният изпълнител уведомява съпруга недлъжник.

(2) Съпругът недлъжник може да обжалва изпълнителните действия поради неспазване на чл. 502 .

(3) Съпругът недлъжник може да оспори вземането на същите основания и по същия ред, както съпругът длъжник, както и да обжалва изпълнителните действия на същите основания като него.

(4) Съпругът недлъжник може да участва и в наддаването при публичната продажба на вещта.

Продан на обща вещ

Чл. 504. (1) Когато изпълнението е насочено върху вещ в съпружеска общност, след продажбата на вещта съдебният изпълнител изплаща половината от получената сума на съпруга недлъжник, а за останалата сума прилага чл. 455, ал. 2 и чл. 460 - 464 .

(2) Ако изпълнението се насочи върху имот, прилага се чл. 500.

Осуетяване на проданта и предимство при възлагане

Чл. 505. (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Съпругът недлъжник може да осуети проданта, ако до предаването на движимата вещ в магазин или борса, съответно преди началото на явния търг с устно наддаване, а за публичната продажба на имот - до деня, предхождащ деня на продажбата, внесе по сметка на съдебния изпълнител равностойността на дела на съпруга длъжник от общата вещ според определената цена за продажба в магазин, съответно от цената на имота.

(2) Когато съпругът недлъжник участва в наддаването, той се обявява за купувач, ако при съставянето на протокола по чл. 492, ал. 1 заяви, че желае да купи имота по най-високата предложена цена.

Равенство на дяловете

Чл. 506. В случаите по чл. 504 и 505 съпругът недлъжник не може да противопоставя на възискателя, че поради приноса си в придобиване на вещта има право на по-голям дял, отколкото съпругът длъжник. Возискателят не

може да претендира, че на същото основание делът на съпруга длъжник е по-голям.

Глава четиридесет и пета

ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ ВЗЕМАНИЯ НА ДЛЪЖНИКА

Запор на вземане

Чл. 507. (1) Запорното съобщение на третото задължено лице се изпраща едновременно с изпращане на поканата за доброволно изпълнение до длъжника.

(2) В запорното съобщение се забранява на третото задължено лице да предава дължимите от него суми или вещи на длъжника. Тези вещи трябва да бъдат посочени точно.

(3) От деня на получаване на запорното съобщение третото задължено лице има задълженията на пазач спрямо дължимите от него вещи или суми.

Запор на сметка

Чл. 507а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Запор на банкова сметка на длъжника се налага до размера на дълга по изпълнителното дело.

(2) Когато съдебният изпълнител е допуснал явна несъразмерност по смисъла на чл. 442а, той носи отговорност по чл. 441.

Задължения на третото лице

Чл. 508. (1) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) В едноседмичен срок от връчването на запорното съобщение третото лице трябва да съобщи на съдебния изпълнител:

1. признава ли за основателно вземането, върху което се налага запорът, и готово ли е да го плати;

2. има ли претенции от други лица върху същото вземане;

3. наложен ли е запор и по други изпълнителни листове върху това вземане и по какви претенции;

4. (нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) превежда ли суми по банкова сметка на длъжника, банката, в която е открита сметката, както и размера на сумата.

(2) Поканата за даване на тези обяснения се съдържа в самото съобщение за налагане на запора.

(3) Ако третото лице не оспорва своето задължение, то внася дължимата от него сума по сметката на съдебния изпълнител или му предава запорираните вещи.

Запор на обезпечено със залог или ипотека вземане

Чл. 509. (1) Ако запорираното вземане е обезпечено със залог, на лицето, което държи заложената вещь, се нарежда да не я предава на длъжника, а да я предаде на съдебния изпълнител, ако третото задължено лице признае дълга.

(2) Ако запорираното вземане е обезпечено с ипотека, запорът се отбелязва в съответната книга в службата по вписванията.

Възлагане за събиране или вместо плащане

Чл. 510. Запорираното вземане се предоставя на взыскателя за събиране или по негово искане му се дава вместо плащане. Когато взыскателите по изпълнителното дело са няколко, вземането се предоставя за събиране на взыскателя, по молба на който е образувано делото, а ако той не желае - на друг взыскател, който направи искане за това.

Изпълнение върху предадените вещи

Чл. 511. Върху вещите, които третото задължено лице предава или които е било осъдено да предаде, изпълнението се извършва по реда на чл. 465 - 482 .

Запор върху трудово възнаграждение

Чл. 512. (1) Запорът върху трудово възнаграждение се отнася не само за възнаграждението, посочено в запорното съобщение, но и за всяко друго възнаграждение на длъжника, получено срещу същата или друга работа при същия работодател или същото учреждение.

(2) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Третото задължено лице уведомява съдебния изпълнител за обстоятелствата по чл. 508, ал. 1.

(3) (Предишна ал. 2 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Ако длъжникът премине на работа при друг работодател или в друго учреждение, запорното съобщение се препраща там от лицето, което първоначално го е получило, и се смята за изпратено от съдебния изпълнител. Третото задължено лице уведомява съдебния изпълнител за новото място на работа на длъжника и за размера на сумата, удържана до преминаването на другата работа.

(4) (Предишна ал. 3 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Лицето, което плати трудово възнаграждение на длъжника по изпълнението въпреки наложения запор, без да удържа сумата по запора, отговаря лично към взыскателя за тази сума солидарно с третото задължено лице.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Запорното съобщение по вземане за издръжка се вписва в служебната или трудовата книжка на длъжника от лицето, което изплаща възнаграждението. Когато длъжникът премине на работа при друг работодател или в друго учреждение, удържките от възнаграждението му продължават въз основа на това вписване, дори и да не е получено друго запорно съобщение.

(6) (Предишна ал. 5 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Вписването се заличава по нареждане на съдебния изпълнител, наложил запора.

(7) (Предишна ал. 6 – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Ако след налагането на запора върху трудовото възнаграждение, трудовото или служебното правоотношение на длъжника бъде прекратено и в едномесечен срок той не уведоми съдебния изпълнител за новата си работа, съдебният изпълнител му налага глоба до 200 лв.

Отговорност на взыскателя при събиране на вземането

Чл. 513. Взыскателят, който забави събирането на предаденото му вземане, отговаря пред длъжника по изпълнителния лист за всички вреди, които са пряка и непосредствена последица от забавянето.

Разноски по събиране на възложено вземане

Чл. 514. Разноските, които взыскателят прави за събиране на предаденото му вземане, остават в негова тежест. Той е длъжен да дава на съдебния изпълнител точна сметка за събраните суми.

Изпълнение върху налични ценни книжа

Чл. 515. (1) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Налагането на запор върху налични ценни книжа става чрез опис и изземването им от съдебния изпълнител, който ги влага в банка. В случай че съдебният изпълнител не намери ценните книжа в държане на длъжника, съдебният изпълнител кани длъжника да ги предаде в двуседмичен

срок. За предадените му ценни книжа съдебният изпълнител съставя протокол. Ако длъжникът не предаде ценните книжа в дадения му срок, съдебният изпълнител овластява вискателя, поискарал изпълнение върху ценните книжа, да подаде молба по чл. 560 за тяхното обезсилване. При постановяване на решение за обезсилване на ценните книжа съдебният изпълнител извършва продан по реда на ал. 4 въз основа на съдебното решение за обезсилване. В случай че длъжникът по реда на чл. 564, ал. 1 депозира ценните книжа в съда или в банка, съдът прекратява производството по обезсилване и разпорежда ценните книжа да се предадат на съдебния изпълнител. В случай че молбата за обезсилване бъде оспорена от трето лице, което заявява самостоятелни права върху ценните книжа, се прилага редът по чл. 564, ал. 2.

(2) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) При налагането на запор върху налични поименни акции или облигации съдебният изпълнител уведомява дружеството за това. Запорът има действие за дружеството от получаване на запорното съобщение. Запорът обхваща всички имуществени права по ценната книга. Ако съдебният изпълнител не може да открие наличните поименни акции или облигации и същите не бъдат предадени доброволно от длъжника съгласно ал. 1, съдебният изпълнител нарежда на дружеството да издаде дубликат на същите, въз основа на който се провежда изпълнението. При отказ или бездействие на управителния орган на дружеството да издаде дубликат, съдебният изпълнител налага глоба по чл. 93, ал. 1, т. 3 и овластява вискателя да подаде молба по чл. 560. Редът за обезсилване на ценни книжа в този случай се прилага съответно спрямо поименните налични ценни книжа.

(3) След налагането на запора вискателят може да поиска:

1. възлагане на вземането по ценната книга за събиране или вместо плащане;

2. извършване на публична продан.

(4) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Наличните ценни книжа се продават от съдебния изпълнител съобразно правилата за публична продан на имот по този кодекс поотделно и в пакети. Съдебният изпълнител прехвърля всяка ценна книга по надлежния за нея начин и я предава на купувача след влизането в сила на постановлението за възлагане. Когато ценната книга се прехвърля с джиро, редът на джирата не се прекъсва. Когато изпълнението се извършва въз основа на решение за обезсилване на ценните книжа, купувачът се легитимира пред дружеството и пред трети лица с влязлото в сила постановление за възлагане. Въз основа на влязлото в сила постановление за възлагане купувачът може да поиска от управителните органи на дружеството да му бъде издаден дубликат на ценните книжа.

Изпълнение върху безналични ценни книжа

Чл. 516. (1) (Изм. – ДВ, бр. 83 от 2019 г. , в сила от 22.10.2019 г.) Запор върху безналични ценни книжа се налага чрез изпращане на запорно съобщение до централния регистър на ценни книжа, като едновременно с това се уведомява дружеството. Централният регистър на ценни книжа уведомява незабавно съответния централен депозитар на ценни книжа, при който са регистрирани ценните книжа, и съответния регулиран пазар за наложения запор.

(2) Запор върху държавни ценни книжа се налага чрез изпращане на запорно съобщение до лицето, което води регистър на държавни ценни книжа.

(3) Запорът има действие от момента на връчването на запорното съобщение и обхваща всички имуществени права по ценната книга.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 83 от 2019 г. , в сила от 22.10.2019 г.) Централният регистър на ценни книжа и когато е приложимо – съответният централен депозитар на ценни книжа, при който са регистрирани ценните книжа, и лицето, което води регистър на държавни ценни книжа, са длъжни в срока по чл. 508 да съобщят на съдебния изпълнител какви ценни книжа притежава длъжникът, наложени ли са други запори и по какви претенции.

(5) От получаване на запорното съобщение безналичните ценни книжа преминават в разпореждане на съдебния изпълнител.

(6) След налагането на запора вискателят може да поиска:

1. възлагане на вземането по ценната книга за събиране или вместо плащане;

2. извършване на публична продажба.

(7) Безналичните ценни книжа се продават чрез банка по установения за тях начин. Съдебният изпълнител действа от свое име за сметка на длъжника.

Изпълнение върху дял от търговско дружество

Чл. 517. (1) Запор върху дял от търговско дружество се налага чрез изпращане на запорно съобщение до Агенцията по вписванията. Запорът се вписва по реда за вписване на залог върху дял от търговско дружество и има действие от вписването му. Агенцията по вписванията уведомява дружеството за вписания запор.

(2) Когато изпълнението е насочено върху дял на неограничено отговорен съдружник, съдебният изпълнител, като констатира изпълнението на условията по чл. 96, ал. 1 от Търговския закон, връчва на дружеството и на останалите неограничено отговорни съдружници изявлението на вискателя за прекратяване на дружеството. След изтичането на 6 месеца съдебният изпълнител овластява вискателя да предяви иск пред окръжния съд по седалището на дружеството за неговото прекратяване. Съдът отхвърля иска, ако се установи, че вземането на вискателя е удовлетворено. Ако прецени, че искът е основателен, съдът прекратява дружеството. Прекратяването се вписва служебно в търговския регистър, след което се извършва ликвидация.

(3) Когато изпълнението е насочено върху дял на ограничено отговорен съдружник, съдебният изпълнител връчва на дружеството изявлението на вискателя за прекратяване участието на длъжника в дружеството. След изтичането на три месеца съдебният изпълнител овластява вискателя да предяви иск пред окръжния съд по седалището на дружеството за неговото прекратяване. Съдът отхвърля иска, ако се установи, че дружеството е изплатило на вискателя припадащата се на съдружника длъжник част от имуществото, определена съгласно чл. 125, ал. 3 от Търговския закон, или че вземането на вискателя е удовлетворено. Ако прецени, че искът е основателен, съдът прекратява дружеството. Прекратяването се вписва служебно в търговския регистър, след което се извършва ликвидация.

(4) Когато изпълнението е насочено върху всички дялове в дружеството, искът за прекратяването му може да бъде предявен след вписването на запора и без да се спазват изискванията на чл. 96, ал. 1 от Търговския закон, без връчването на изявление за прекратяване на дружеството или на участието на длъжниците в дружеството. Съдът отхвърля иска, ако се установи, че вземането на вискателя е удовлетворено преди приключването на първото заседание по делото. Ако прецени, че искът е основателен, съдът прекратява дружеството и това се вписва служебно в търговския регистър, след което се извършва ликвидация.

Изпълнение върху обособена част от предприятие

Чл. 517а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) По искане на вискателя изпълнението може да бъде насочено и върху обособена част от предприятие по смисъла на § 1а от допълнителните разпоредби на Търговския закон. Продажбата на обособена част се извършва по реда на публичната продажба на недвижим имот.

Изпълнение върху общ влог

Чл. 518. Изпълнение за вземане срещу един от съпрузите може да се насочи и върху половината от паричен влог в съпругеска общност. Другата половина става личен влог на съпруга недлъжник. Разпоредбите на чл. 503 и 506 се прилагат съответно и при това изпълнение.

Глава четиридесет и пета "а"

(Нова - ДВ, бр. 86 от 2017 г.)

ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪРХУ ПРАВА ВЪРХУ ОБЕКТИ НА ИНДУСТРИАЛНА СОБСТВЕНОСТ НА ДЛЪЖНИКА

Изпълнение върху права върху обекти на индустриална собственост

Чл. 518а. (Нов – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) (1) Изпълнението може да бъде насочено върху правото върху марка, патент, полезен модел, промишлен дизайн, топология на интегрална схема и сертификат за сорт растение и порода животно. Продажбата на тези права се извършва от съдебния изпълнител по реда на публичната продажба на недвижим имот по този кодекс, като началната цена се определя по реда на чл. 468 и 485.

(2) За обезпечаване вземането на взискателя съдебният изпълнител може да наложи заповед за налагане на заповедта на длъжника върху съответния обект, който се вписва в държавния регистър, воден за съответния обект.

(3) Обезпечението по ал. 2 има действие по отношение на притежателя на обекта или лицензополучателя на изключителна лицензия от датата на получаване на съобщението за налагане на заповедта, а по отношение на третите лица – от датата на вписване на заповедта в държавния регистър, воден за съответния обект.

(4) Продажбата се вписва в държавния регистър по искане на купувача или съдебния изпълнител, към което се прилага заверен препис от влязлото в сила постановление за възлагане. На новия притежател се издава удостоверение.

(5) Продажбата има действие по отношение на трети лица от датата на вписването му в държавния регистър, воден за съответния обект, освен когато специалният закон предвижда действието на прехвърлянето на права да настъпва от публикацията.

(6) При изпълнение върху обекти на индустриална собственост съответно приложение намират правилата на чл. 21 от Закона за марките и географските означения, чл. 4 от Закона за патентите и регистрацията на полезните модели, чл. 24 от Закона за промишления дизайн, чл. 19 от Закона за топологията на интегралните схеми и чл. 6 от Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни.

Глава четиридесет и шеста

ИЗПЪЛНЕНИЕ СРЕЩУ ДЪРЖАВНИ УЧРЕЖДЕНИЯ, ОБЩИНИ И БЮДЖЕТНО СУБСИДИРАНИ ЗАВЕДЕНИЯ

Изпълнение срещу държавни учреждения (Загл. доп. - ДВ, бр. 13 от 2010 г. - обявено за противоконституционно от КС на РБ, относно думите "и общини" - бр. 5 от 2011 г.)

Чл. 519. (1) (Доп. - ДВ, бр. 13 от 2010 г. - обявена за противоконституционна от КС на РБ, относно думите "и общини", бр. 5 от 2011 г.) Не се допуска изпълнение на парични вземания срещу държавни учреждения.

(2) (Доп. - ДВ, бр. 13 от 2010 г. - обявено за противоконституционно от КС на РБ, относно думите "и общини", бр. 5 от 2011 г.; изм., бр. 42 от 2018 г.) Паричните вземания срещу държавни учреждения се изплащат от предвидените за това средства по бюджета им. За тази цел изпълнителният лист се предявява на финансовия орган на съответното учреждение. Ако няма такива средства, съответният първостепенен ръководител с бюджет предприема необходимите мерки, за да се предвидят най-късно в следващия бюджет.

Изпълнение срещу общини и бюджетно субсидирани заведения

(Загл. изм. - ДВ, бр. 13 от 2010 г. - обявено за противоконституционно от КС на РБ,

относно заличаването на думите "общини и", бр. 5 от 2011 г.)

Чл. 520. (1) (Изм. - ДВ, бр. 13 от 2010 г. - обявено за противоконституционно от КС на РБ, относно заличаването на думите "общините и другите", бр. 5 от 2011 г.; изм., бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г., бр. 42 от 2018 г.) Не се допуска изпълнение върху средствата по банковите сметки на общините и другите бюджетно субсидирани заведения, постъпили като субсидия, трансфер или временен безлихвен заем от държавния бюджет, включително чрез бюджетите на общините или чрез други бюджети.

(2) (Нова - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г., доп., бр. 42 от 2018 г.) Не се допуска изпълнение върху средствата от Европейския съюз и по други международни програми и договори на общините и свързаното с тях национално съфинансиране, както и върху средствата от авансово финансиране, когато са предоставени за сметка на държавния бюджет, включително и чрез сметки за средствата от Европейския съюз.

(3) (Предишна ал. 2 - ДВ, бр. 15 от 2013 г., в сила от 1.01.2014 г.) Изпълнението на парични вземания върху друго имущество - частна собственост на длъжниците по ал. 1, се извършва по правилата на този дял.

ДЯЛ ТРЕТИ

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НЕПАРИЧНИ ВЗЕМАНИЯ

Глава четиридесет и седма

ПРИНУДИТЕЛНО ОТНЕМАНЕ НА ВЕЩИ

Предаване на движима вещ

Чл. 521. (1) Присъдената движима вещ, която след поискване от съдебния изпълнител не е предадена доброволно от длъжника, се отнема принудително от него и се предава на вискателя.

(2) Ако вещта не се намира у длъжника или е развалена, от него се събира равностойността ѝ. По същия начин се постъпва, когато се намери само част от вещта. Ако равностойността на вещта не е посочена в изпълнителния лист, тя се определя от съдебния изпълнител след изслушване на страните, а при необходимост - и след разпит на свидетели и вещо лице.

(3) Постановлението за определяне на равностойността подлежи на обжалване по чл. 436 . Обжалването на постановлението не спира събирането на равностойността, но съдът може да постанови спирането. Съдът разглежда жалбата в открито заседание с призоваване на длъжника и вискателя. Решението подлежи на обжалване пред апелативния съд, чието решение не подлежи на обжалване.

Въвод във владение

Чл. 522. (1) Лицето, на което е присъден имот, се въвежда във владение. Съдебният изпълнител насрочва ден и час за въвода и уведомява страните. Протоколът се изготвя от съдебния изпълнител на самото място. Ако длъжникът не напусне доброволно имота, той се отстранява принудително.

(2) Решенията по чл. 349 се изпълняват, след като се изплатят на другите съделители съответните части от стойността на имота.

Въвод срещу трето лице

Чл. 523. (1) Ако съдебният изпълнител намери присъдения недвижим имот във владение на трето лице и ако се увери, че това лице е придобило владението на имота след завеждане на делото, по което е издадено

изпълняваното решение, той въвежда взыскателя във владение на имота. В протокола съдебният изпълнител посочва начина, по който се е уверил, че третото лице е придобило владението след завеждането на делото.

(2) Ако третото лице заявява върху присъдения имот права, които изключват правата на взыскателя, съдебният изпълнител отлага изпълнението и дава на третото лице тридневен срок да поиска от районния съд спиране на изпълнението.

Спиране на въвода

Чл. 524. С молбата за спирането третото лице трябва да представи писмени доказателства за претендираното от него право върху имота. Молбата се разглежда в открито заседание с призоваване на взыскателя, длъжника и третото лице. Ако съдът я прецени за основателна, той спира изпълнението и дава на третото лице едноседмичен срок да предяви иск в надлежния съд. Ако в дадения срок третото лице не предяви иск, по искане на взыскателя спирането се отменя.

Самоволно възвръщане на владението

Чл. 525. (1) Когато изваденото от владение лице по какъвто и да е начин самоволно си възвърне владението върху имота, съдебният изпълнител по искане на взыскателя отново го изважда от него.

(2) Лицето по ал. 1 носи и наказателна отговорност по чл. 323, ал. 2 от Наказателния кодекс .

Глава четиридесет и осма

ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ОПРЕДЕЛЕНО ДЕЙСТВИЕ

Изпълнение на задължение на заместимо действие

Чл. 526. (1) Когато длъжникът не изпълни едно действие, което е осъден да извърши и което действие може да бъде извършено от друго лице, взыскателят може да иска от съдебния изпълнител да го оправомощи да извърши действието за сметка на длъжника.

(2) Взыскателят може да поиска от съда длъжникът да бъде осъден да внесе предварително сумата, която е необходима за извършване на действието.

Изпълнение на задължение за незаместимо действие и за бездействие

Чл. 527. (1) Когато действието не може да се извърши от друго лице, а зависи изключително от волята на длъжника, съдебният изпълнител по искане на взыскателя принуждава длъжника да извърши действието, като му налага глоба до 200 лв. Ако и след това длъжникът не извърши действието, съдебният изпълнител му налага последователно нови глоби до същия размер.

(2) Правилото по ал. 1 не се прилага за задълженията на работници и служители, които произтичат от трудово или служебно правоотношение.

(3) Когато длъжникът върши противното на това, което с решението е задължен да върши или да търпи, съдебният изпълнител по искане на взыскателя му налага за всяко нарушение на това задължение глоба до 400 лв.

(4) Действията на съдебния изпълнител по оправомощаването и по налагане на глобите подлежат на обжалване по реда на чл. 435 - 438 .

Изпълнение на задължение за предаване на дете

Чл. 528. (1) Когато пристъпва към изпълнение на задължение за предаване на дете, както и на задължението за последващо връщане на детето, съдебният изпълнител кани длъжника да изпълни доброволно в определеното място и време. Поканата за доброволно изпълнение трябва да бъде връчена на длъжника по възможност две седмици, но не по-късно от една седмица преди определеното време за предаване на детето.

(2) В тридневен срок от връчването на поканата длъжникът трябва да съобщи на съдебния изпълнител:

1. готов ли е да предаде детето в определеното място и време;
2. какви пречки за своевременното изпълнение на задължението съществуват;
3. в кое място и време е готов да предаде детето.

(3) За неизпълнение в срок на задължението по ал. 2 съдебният изпълнител налага на длъжника глоба по чл. 527, ал. 3 и при необходимост постановява принудителното му довеждане.

(4) (Изм. – ДВ, бр. 53 от 2014 г.) Съдебният изпълнител може да поиска от дирекция "Социално подпомагане" съдействие за отстраняване на пречките за своевременното изпълнение на задължението и за разясняване на длъжника, а при необходимост и на детето, на предимствата на доброволното изпълнение и неблагоприятните последици от неизпълнението на съдебното решение. Съдебният изпълнител може да поиска от дирекция "Социално подпомагане" да предприеме подходящи мерки по чл. 23 от Закона за закрила на детето, а при необходимост - от полицейските органи - вземането на мерки по чл. 65 от Закона за Министерството на вътрешните работи.

(5) (Изм. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Ако длъжникът не изпълни доброволно, съдебният изпълнител може да му налага глоба по чл. 527, ал. 3 за всяко неизпълнение, както и със съдействието на полицейските органи и кмета на общината, района или кметството да отнеме детето принудително и да го предаде на взискателя.

(6) (Нова – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) След влизане в сила на постановлението за налагане на глоба същото се изпраща на Националната агенция за приходите, която възлага на съдебния изпълнител неговото събиране по реда на този кодекс.

Задържане при препятстване на изпълнението

Чл. 529. Ако длъжникът препятства изпълнението, полицейските органи го задържат и уведомяват незабавно прокуратурата.

ЧАСТ ШЕСТА

ОХРАНИТЕЛНИ ПРОИЗВОДСТВА

Глава четиридесет и девета

ОБЩИ ПРАВИЛА

Приложима уредба

Чл. 530. Предвидените в този и в други закони охранителни производства се уреждат от правилата на тази глава, доколкото не са установени особени правила.

Подсъдност на молбата за съдействие

Чл. 531. (1) Охранителното производство започва с писмена молба от заинтересованото лице.

(2) Молбата се подава до районния съд, в чийто район е постоянният адрес на молителя. Ако молителите имат

различни постоянни адреси, тя се подава до съда по постоянния адрес на един от тях.

Разглеждане на молбата в закрито заседание

Чл. 532. Молбата се разглежда в закрито заседание, освен ако съдът прецени, че за правилното решаване на делото е необходимо то да бъде разгледано в открито заседание.

Служебна проверка

Чл. 533. Съдът е длъжен служебно да провери дали са налице условията за издаване на искания акт. Той може по своя инициатива да събира доказателства и да взема предвид факти, непосочени от молителя.

Лично явяване и деклариране на обстоятелства

Чл. 534. Съдът може да постанови личното явяване на молителя. Той може да изисква молителят да потвърди с декларация истинността на изложените от него обстоятелства.

Ползване на доказателства

Чл. 535. Съдът може да се основе и на свидетелски показания, дадени пред други органи, както и да възложи на друг съд или на полицейските органи, или на общините да съберат необходимите доказателства.

Спиране на производството

Чл. 536. (1) Охранителното производство се спира, когато:

1. има дело относно правоотношение, което е условие за издаване на искания акт или е предмет на установяване с този акт;

2. по молбата за издаване на акта възникне гражданскоправен спор между молителя и друго лице, което се противопоставя на молбата; в този случай съдът дава на молителя едномесечен срок за предявяване на иска; производството се прекратява, ако в срока искът не бъде предявен.

(2) Влязлото в сила решение по спора е задължително при разрешаване на охранителното производство при условията и в границите на чл. 298.

(3) (Нова - ДВ, бр. 99 от 2012 г., изм. и доп., бр. 38 от 2019 г., в сила от 10.05.2019 г.) Охранителното производство по ал. 1 се спира, ако са налице условията за издаване на искания акт, в случаите на чл. 19, ал. 6 от Закона за търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел. Определението на съда за спиране подлежи на обжалване по реда на глава двадесет и първа.

Оспорване на охранителния акт

Чл. 537. (1) Решението, с което молбата за издаване на искания акт се уважава, не подлежи на обжалване.

(2) Когато актът по ал. 1 засяга правата на трети лица, породеният от това спор, ако е за гражданско право, се разрешава по исков ред. Искът се предявява срещу лицата, които се ползват от акта. При уважаване на иска издаденият акт се отменя или изменя.

(3) Прокурорът може да предяви иск за отменяне на издадения акт, когато е постановен в нарушение на закона. Искът се насочва срещу лицата, които се ползват от акта.

Обжалване на отказ

Чл. 538. (1) Отказът да се издаде актът подлежи на обжалване в едноседмичен срок от връчването на решението на страната.

(2) Жалбата се подава чрез районния съд. Тя може да бъде основана и на нови факти и доказателства. Разглеждането на жалбата става по реда на чл. 278.

(3) Решението, с което молбата се отхвърля, не е пречка да се подаде повторно молба пред същия съд за издаване на същия акт.

Прекратяване на производството

Чл. 539. (1) Охранителното производство се прекратява, когато:

1. бъде оттеглена молбата за издаване на акта;

2. молителят не бъде намерен на посочения от него адрес.

(2) Определението, с което се прекратява производството, подлежи на обжалване с частна жалба.

Приложимост на правилата на исковото производство

Чл. 540. За охранителните производства освен общите правила на този кодекс се прилагат съответно и правилата на исковото производство, с изключение на чл. 207 - 266 и чл. 303 - 388.

Разноски

Чл. 541. Разноските по охранителните производства са за сметка на молителя.

Глава петдесета

УСТАНОВЯВАНЕ НА ФАКТИ

Приложно поле

Чл. 542. (1) (Предишен текст на чл. 542 - ДВ, бр. 19 от 2009 г.) Когато законът предвижда, че известен факт с правно значение трябва да бъде удостоверен с документ, съставен по надлежен ред (като например свидетелство за завършено образование, акт за гражданско състояние и други), и такъв документ не е бил съставен и не може да бъде съставен или съставеният е бил унищожен или изгубен, без да има възможност да бъде възстановен, лицето, което черпи права от този факт, може да иска с молба до районния съд да установи факта и когато това е необходимо, да разпореди да се състави съответният документ.

(2) (Нова - ДВ, бр. 19 от 2009 г.) При унищожен или изгубен регистър за гражданско състояние, без да има възможност да бъде възстановен, кметът на общината може да иска с молба до районния съд да установи факта и да разпореди съставянето на съответния регистър.

Съдържание на молбата

Чл. 543. В молбата се посочва:

1. с каква цел молителят иска да бъде установен съответният факт;

2. причините, поради които не е съставен документът или поради които е невъзможно неговото съставяне, за установяването на които се представят официални документи;

3. доказателствата за подлежащия на установяване факт.

Разглеждане на молбата

Чл. 544. (1) Молбата се разглежда в открито заседание с призоваване на молителя и на лицата, които са заинтересовани от установяване на факта. Освен тях се призовава и прокурорът.

(2) Заинтересовани са:

1. лицата, чиито отношения с молителя зависят от факта - предмет на установяването;
2. организациите и учрежденията, които е трябвало да съставят документа или които не са в състояние да го възстановят;
3. организациите и учрежденията, пред които молителят иска да използва постановеното от съда установяване.

(3) Ако заинтересовано лице не е живо, призовават се неговите наследници. Заинтересованите по ал. 2, т. 3 могат да се представляват и от техните местни поделения.

(4) (Нова - ДВ, бр. 19 от 2009 г., изм., бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.) В случаите по чл. 542, ал. 2 съдът призовава Министерството на регионалното развитие и благоустройството и прокурора. Министерството на регионалното развитие и благоустройството представя данните от Единната система за гражданска регистрация и административно обслужване на населението, относими към съответния регистър.

Установяване на завършено образование

Чл. 545. (1) Когато молителят иска да установи, че е получил образование в определено учебно заведение, съдът може да си послужи за установяване на този факт освен с другите доказателства и със заключение на вещи лица относно подготовката на молителя.

(2) В случая по ал. 1 като заинтересовано учреждение по чл. 544, ал. 2, т. 2 се призовава учреждението, под върховното ръководство на което се намира учебното заведение по ал. 1.

Съдържание и действие на решението

Чл. 546. (1) В решението на съда се посочват установеният от съда факт и доказателствата, въз основа на които е установен.

(2) Решението, с което съдът се произнася по молбата, може да се обжалва по общия ред.

(3) Решението няма доказателствена сила спрямо тези заинтересовани лица, организации или учреждения по чл. 544, които не са били призовани да вземат участие в производството, ако те оспорват факта.

Приложимост на производството за отстраняване на грешки

Чл. 547. По реда на тази глава и със същите последици може да се поправят грешки в документите по чл. 542, когато закон не предвижда друг ред за поправянето им.

Установяване на факти, настъпили в чужбина

Чл. 548. Когато фактите по чл. 542 са настъпили в чужбина, тяхното установяване може да се иска по реда на тази глава само ако бъде доказано, че молителят не може да се снабди с необходимия му документ или със заместващото го удостоверяване от органите на държавата, на чиято територия е настъпил фактът. Доказването на тази пречка става с документи, издадени от компетентните органи на чуждата държава, или с удостоверение на Министерството на външните работи, че органите на чуждата държава са отказали да разгледат молбата на заинтересованото лице или че няма възможност да се отправи такова искане.

Глава петдесет и първа

ОБЯВЯВАНЕ НА ОТСЪСТВИЕ ИЛИ СМЪРТ

Подсъдност и съдържание на молбата

Чл. 549. (1) Молбата за обявяване на отсъствието или смъртта на едно лице е подсъдна на районния съд по последния постоянен адрес на изчезналия, а при липса на такъв - по мястото, където лицето е живяло непосредствено преди изчезването.

(2) В молбата се посочват и предполагаемите наследници на отсъстващия и неговия пълномощник или законен представител, ако има такива.

Разглеждане на молбата

Чл. 550. (1) (Изм. - ДВ, бр. 69 от 2008 г.) В закрито заседание съдът постановява да се съберат сведения за отсъстващия от неговите близки, от общината, района или кметството, от Министерството на вътрешните работи и от всеки друг подходящ източник.

(2) Съдът изпраща за разгласяване извлечение от молбата до общината, района или кметството по мястото, където лицето е живяло непосредствено преди изчезването. Извлечението се връчва на лицата по чл. 549, ал. 2.

(3) Съдът се произнася по молбата за обявяване на отсъствието или смъртта, след като изслуша прокурора и лицата, посочени в чл. 549, ал. 2, както и другите заинтересовани.

Съставяне на акт за смърт

Чл. 551. Въз основа на решението, с което е обявена смъртта на едно лице, се съставя акт за смърт по последния постоянен адрес на лицето или по мястото, където е живяло непосредствено преди изчезването.

Отмяна на решението

Чл. 552. (1) По молба на всеки заинтересован или по искане на прокурора решението за обявяване на отсъствието или смъртта на едно лице може да бъде отменено или изменено, ако се установи, че отсъстващият е жив или че точната дата на неговата смърт е различна от тази, обявена от съда.

(2) Искът по ал. 1 се предявява срещу страната, която е искала обявяването на отсъствието или смъртта, и срещу лицата, които черпят права от съответния акт.

Глава петдесет и втора

ПРОИЗВОДСТВО ПО ОТКРИТО НАСЛЕДСТВО

Местна компетентност

Чл. 553. (1) Имуществото, което е останало след смъртта на едно лице, се запечатва в установените от закона случаи от районния съд по мястото, където е открито наследството или се намира имуществото.

(2) Районният съд може да възложи на общината или кметството чрез свой орган да извърши запечатването.

(3) По искане на молителя запечатването може да бъде възложено и на съдебния изпълнител.

Упълномощени лица

Чл. 554. Запечатване може да иска:

1. всеки, който претендира, че има право на наследство;
2. кредиторът, който има изпълнителен лист срещу починалия;
3. прокурорът и кметът на общината, района или кметството, когато има отсъстващи наследници.

Запечатване

Чл. 555. За запечатването се съставя протокол, в който се посочват датата, по чие нареждане е станало запечатването, означение на запечатаните помещения, каси, сандъци и други и кратко описание на незапечатаните предмети. Протоколът се подписва от длъжностното лице и от присъстващите страни.

Разпечатване

Чл. 556. (1) Всеки, който има право да иска запечатване, може да иска разпечатване и опис на имуществото.

(2) Разпечатването и описът се извършват от районния съд, който може да възложи това по реда на чл. 553, ал. 2 и 3.

Извършване на описа

Чл. 557. (1) За описа се съставя протокол, в който се описват поотделно всички вещи по реда на разпечатването. За оценка на вещите може да бъде назначено вещо лице.

(2) При описа могат да присъстват наследниците на починалия и кредиторите.

(3) Описът може да се извърши и без да е направено запечатване.

Предаване на вещите

Чл. 558. Описаните вещи се предават срещу подпис на наследниците или на някой от тях, а ако няма такива или те не желаят да ги приемат, вещите се предават за пазене на трето лице.

Уведомяване за описа

Чл. 559. Когато запечатването, разпечатването и описът се извършат от общината, района или кметството, протоколът се изпраща на районния съдия.

Глава петдесет и трета

ОБЕЗСИЛВАНЕ НА ЦЕННИ КНИЖА

Предмет и предпоставки

Чл. 560. Всяко лице, което има право върху ценна книга на заповед - запис на заповед, менителница и други, или върху ценна книга на приносител, може да иска обезсилването ѝ, ако е лишено от владението върху нея въпреки волята му или ако ценната книга е унищожена.

Съдържание на молбата

Чл. 561. В молбата си молителят трябва да:

1. възпроизведе ценната книга или да посочи всичко, което е необходимо, за да се определи нейната тъждественост;
2. изложи обстоятелствата, при които е изгубена или унищожена ценната книга, както и обстоятелствата, от които произтича правото му върху нея;
3. потвърди истинността на своите твърдения с изрична декларация в молбата.

Заповед за неплащане

Чл. 562. (1) Ако молбата отговаря на изискванията по чл. 561, съдът в закрито заседание издава заповед, която съдържа:

1. означение на молителя;
  2. покана към държателя на ценната книга да заяви своите права най-късно до посочения в заповедта ден на заседанието на съда за произнасянето по обезсилването с предупреждение, че ако не стори това, ценната книга ще бъде обезсилена;
  3. нареждане до платеца да не извършва никакви плащания на приносителя на ценната книга.
- (2) Заповедта се поставя на определеното за това място в съда и се обнародва в неофициалния раздел на "Държавен вестник".
- (3) Препис от заповедта се изпраща на платеца.

Насрочване на заседание за обезсилване

Чл. 563. Заседанието за обезсилване на ценна книга се насрочва не по-рано от:

1. четиридесет и пет дни от обнародването на заповедта по чл. 562, ал. 2 или от падежа на ценната книга, ако обнародването е извършено преди падежа - за ценна книга на заповед;
2. една година от падежа на първия купон след обнародването на заповедта - за ценна книга на приносител, по която са издадени лихвени купони;
3. една година от падежа на ценната книга - за ценна книга на приносител, по която не са издадени лихвени купони.

Оспорване на молбата

Чл. 564. (1) Лицето, което оспорва молбата за обезсилване, е длъжно да заяви това най-късно в съдебното заседание и да депозира ценната книга в съда или в банка до разрешаването на спора.

(2) В случая по ал. 1 съдът спира производството по обезсилването и дава едномесечен срок на молителя да представи доказателства, че е предявил иск за установяване на правото си върху ценната книга. Съдът прекратява производството по обезсилването, ако не се представят доказателства за предявяване на иск.

Решение по обезсилването

Чл. 565. (1) Решението по обезсилването се постановява в открито заседание с призоваване на молителя.

(2) Решението, с което се отхвърля молбата за обезсилване, може да се обжалва по общия ред.

Осъществяване на правата по ценната книга

Чл. 566. След обезсилване на ценната книга молителят осъществява правата си по нея въз основа на решението за обезсилване. Въз основа на него той може да иска издаване на дубликат на ценната книга.

Права на притежателя на ценната книга

Чл. 567. Лицето, което притежава обезсилената ценна книга, независимо от това, че не е предявило своевременно правата си върху нея, може да търси сумата по ценната книга от лицето, по молба на което е постановено обезсилването, ако това лице не е имало право да иска обезсилване.

Отмяна на заповедта за неплащане

Чл. 568. Ако производството за обезсилване завърши без решение за обезсилване, заповедта за неплащане се отменя служебно от съда и се съобщава на платеща.

Глава петдесет и четвърта

НОТАРИАЛНИ ПРОИЗВОДСТВА

Раздел I

Общи правила

Нотариални удостоверявания

Чл. 569. Нотариални са производствата, по реда на които се извършват:

1. правни сделки с нотариални актове;
2. удостоверяване на право на собственост върху недвижим имот, удостоверяване на датата, съдържанието или подписите на частни документи, както и на верността на преписи и извлечения от документи и книжа;
3. нотариални покани, протести, удостоверявания за явяване или за неявяване на лица пред нотариуса за извършване на действия пред него;
4. приемане и връщане на предадени за съхранение документи и книжа;
5. вписвания, отбелязвания и тяхното заличаване в случаите, предвидени в закон;
6. даване на справки по нотариалните книги, включително по чл. 577, ал. 2;
7. издаване на удостоверения за наличие или липса на тежести;
8. извършване на други нотариални действия, предвидени в закон.

Местна компетентност

Чл. 570. (1) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Нотариалните актове за прехвърляне на собственост или за учредяване на вещно право върху недвижим имот и за удостоверяване право на собственост върху имот се издават от нотариуса, в чийто район се намира имотът. Вписванията, отбелязванията и заличаванията за имот се извършват по разпореждане на съдията по вписванията от службата по вписванията, в чийто район се намира имотът. Подлежащите на вписване, отбелязване и заличаване актове се представят в два или повече еднообразни екземпляра.

(2) Другите нотариални действия, както и завещанията могат да се извършват от всеки нотариус без оглед на

връзката между района на неговото действие и нотариалното удостоверяване.

Започване на нотариалното производство

Чл. 571. Нотариалните производства започват с устна молба. Молбата се подава в писмена форма само когато се иска издаване на нотариален акт за прехвърляне или учредяване на вещно право върху имот, удостоверяване право на собственост върху имот и вписване, отбелязване и заличаване на вписване.

Страни и участници в нотариалното производство

Чл. 572. Страни в нотариалното производство са лицата, от чието име се иска извършване на нотариалното действие. Участващи в нотариалното производство са лицата, чието лично изявление нотариусът удостоверява.

Място и време на нотариалните удостоверявания

Чл. 573. (1) Нотариусът не може да извършва нотариални действия извън своя район.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Подлежащи на вписване нотариални актове се издават само в канцеларията на нотариуса в работно време.

(3) Другите нотариални действия могат да се извършват и вън от канцеларията и в неработно време, когато уважителни причини пречат за явяването на участващите в удостоверяването лица в нотариалната канцелария или налагат незабавното извършване на нотариалното действие.

Законосъобразност на нотариалните удостоверявания

Чл. 574. Не могат да се извършват нотариални действия относно противоречащи на закона или на добрите нрави сделки, документи или други действия.

Отвод на нотариуса

Чл. 575. (1) Нотариусът не може да извършва нотариални действия, когато страна в нотариалното производство или участващо в него лице са самият нотариус, неговият съпруг или лицето, с което живее във фактическо съпружеско съжителство, роднините му по възходяща и низходяща линия, по сребрена линия до четвърта степен, по сватовство до първа степен, а така също и лицата, спрямо които нотариусът е настойник, попечител, осиновен или осиновител или лице от приемно семейство.

(2) Забраната по ал. 1 се прилага и в случаите, когато в сделката или документа се съдържа разпореждане в полза на някое от лицата по ал. 1.

Нищожни нотариални удостоверявания

Чл. 576. Нотариалното действие е нищожно, когато нотариусът не е имал право да го извърши (чл. 569, чл. 570, ал. 1, чл. 573, ал. 1, чл. 574 и 575), както и когато при неговото извършване са били нарушени чл. 578, ал. 4 (относно личното явяване на участващите лица), чл. 579, чл. 580, т. 1, 3, 4 и 6, чл. 582, 583 и чл. 589, ал. 2.

Обжалване на отказ

Чл. 577. (1) Отказът да се извърши нотариално удостоверяване подлежи на обжалване с частна жалба пред окръжния съд.

(2) За отказите да се извърши вписване, отбелязване или заличаване се водят отделни книги.

(3) Когато съдът отмени отказа, вписването, отбелязването или заличаването се смята за извършено от момента на подаване на молбата за него.

Раздел II

Особени правила

Форма на нотариалния акт

Чл. 578. (1) За издаване на нотариален акт се изготвя проект на акта в два или повече еднообразни екземпляра. Формата, видът и размерът на хартията, върху която се написва или напечатва проектът, се определят по образец, утвърден от министъра на правосъдието.

(2) Всички екземпляри на проекта се изготвят чисто и четливо, написани на ръка с черно или синьо мастило или напечатани.

(3) Цифрите в проекта се пишат и с думи, когато се отнасят до съдържанието на сделката. Празните места се зачертават.

(4) Лицата или техните пълномощници, чиито изявления се съдържат в проекта, трябва да се явят лично пред нотариуса, който, преди да издаде акта, проверява самоличността, дееспособността и представителната власт на явилите се пред него лица.

(5) Самоличността на непознатите на нотариуса лица се установява с документ за самоличност. По същия начин нотариусът установява дали явилите се пред него лица са навършили пълнолетие. При липса на документ за самоличност лицето удостоверява самоличността си с двама свидетели с установена самоличност.

Издаване на нотариалния акт

Чл. 579. (1) Нотариусът прочита на участващите лица съдържанието на акта. Ако те го одобряват, изписват името си и полагат подписа си пред нотариуса, а ако актът вече е подписан, изписват пълното си име и потвърждават своите подписи.

(2) Когато някое от участващите лица не може да подпише поради неграмотност или недъгавост, прилага се чл. 189, като актът не се приподписва от свидетели.

(3) Когато се наложи да бъдат направени поправки, добавки или съкращения в акта, се прави изрична бележка за това, която се подписва както самия акт.

Съдържание на нотариалния акт

Чл. 580. Нотариалният акт съдържа:

1. годината, месеца, деня, а когато е необходимо - и часа и мястото на издаването му;
2. името на нотариуса, който го издава;
3. (изм. и доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) пълното име, единния граждански номер на лицата, които участват в производството, както и номера, датата, мястото и органа на издаване на техния документ за самоличност;
4. съдържанието на акта;
5. кратко обозначение на документите, удостоверяващи наличността на изискванията по чл. 586, ал. 1;
6. подпис и изписано пълно име на страните или техни представители и подпис на нотариуса.

Подреждане на нотариалния акт

Чл. 581. След издаване на акта и вписването му единият екземпляр от него се подрежда в специална книга, а другите екземпляри, таксувани като преписи, се предават на участващите лица.

Преводач

Чл. 582. (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Когато някое от участващите лица не знае български език и езикът, с който си служи, е непознат за нотариуса, той назначава преводач.

Участие на глух, нем или неграмотен

Чл. 583. (1) Когато участващото лице е грамотно, но е няма, глухо или глухонямо, глухият трябва сам да прочете гласно документа и да обяви дали е съгласен със съдържанието му, а немият или глухонемият трябва след прочитането на документа да напише собственоръчно в него, че го е прочел и че е съгласен със съдържанието му.

(2) Когато лицата по ал. 1 са неграмотни, нотариусът назначава тълковник, чрез който се съобщава на глухото или глухонямото лице съдържанието на документа и се предава одобрението на прочетеното от нямото или глухонямото лице. Нотариусът трябва да се увери, че тълковникът и тези лица взаимно се разбират.

(3) В случаите по ал. 2 нотариусът прави съответна бележка в акта.

Несъвместимост при свидетели, тълковници и преводачи

Чл. 584. Не могат да бъдат свидетели, тълковници и преводачи:

1. недееспособните;
2. неграмотните на български език;
3. тези, които се намират с лицата по чл. 572 или с нотариуса в някое от посочените в чл. 575 отношения; тълковникът може да бъде роднина на участващо в производството лице;
4. лицата, в полза на които се съдържа някакво разпореждане в акта;
5. слепите, глухите и немите;
6. работещите в нотариалната кантора лица и служителите в службата по вписванията.

Участие на свидетели, тълковници и преводачи

Чл. 585. (1) Свидетелите, тълковниците и преводачите дават обещание за истинността на това, което потвърждават пред нотариуса, съгласно чл. 170.

(2) Лицата по ал. 1 подписват акта.

Проверка на собствеността

Чл. 586. (1) При издаването на нотариален акт, с който се прехвърля право на собственост или се учредява, прехвърля, изменя или прекратява друго вещно право върху недвижим имот, нотариусът проверява дали праводателят е собственик на имота и дали са налице особените изисквания за извършване на сделката.

(2) Правото на собственост се удостоверява със съответните документи. Когато праводателят не разполага с такива документи, правото на собственост се проверява по реда на чл. 587, ал. 2.

(3) Нотариусът удостоверява в акта и извършването на проверката по ал. 1, като посочва документите, удостоверяващи правото на собственост, и другите изисквания.

(4) Когато документът за собственост на праводателя не е вписан, нотариалният акт не се издава, докато този документ не бъде вписан.

Констативен нотариален акт

Чл. 587. (1) Когато собственикът на имот няма документ за правото си, той може да се снабди с такъв, след като установи с надлежни писмени доказателства пред нотариуса своето право.

(2) Ако собственикът не разполага с такива доказателства или ако те не са достатъчни, нотариусът извършва обстоятелствена проверка за придобиване на собствеността по давност чрез разпит на трима свидетели, посочени от кмета на общината, района или кметството или от определено от него длъжностно лице, в чийто район се намира недвижимият имот. Свидетелите се посочват по указание на собственика и трябва по възможност да бъдат съседни на имота.

(3) Въз основа на доказателствата по ал. 1 и 2 нотариусът се произнася с мотивирано постановление. Ако с него правото на собственост се признава, нотариусът издава на молителя нотариален акт за собственост върху недвижимия имот.

Съдържание на констативния нотариален акт

Чл. 588. (1) Констативният нотариален акт съдържа:

1. реквизитите по чл. 580, т. 1, 2 и 5 и подпис на нотариуса;
2. (доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 30.05.2008 г.) пълното име или наименованието и единния граждански номер на собственика, номерата, датата, мястото и органа на издаване на документа за самоличност;
3. точно описание на недвижимия имот с посочване на границите и местонахождението му.

(2) При издаване на констативен нотариален акт не се прилагат чл. 578, ал. 4 и 5, чл. 579, 581, 582 и 583.

Представяне на частен документ за удостоверяване

Чл. 589. (1) Всяко лице може да представи на нотариуса частен документ, за да бъде удостоверена датата на неговото представяне пред нотариуса или неговото съдържание.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) При удостоверяване на подписа върху частен документ лицата, чиито подписи подлежат на удостоверяване, трябва да се явят лично пред нотариуса и пред него да подпишат документа или да потвърдят вече положените подписи. Когато документът ще се ползва за учредяване, променяне или прекратяване на права върху имот, лицата трябва пред нотариуса да изпишат пълното си име и положат подписа си, а ако подписът е вече положен, да изпишат пълното си име и потвърдят подписа. При удостоверяване на подпис върху частен документ се прилагат чл. 578, ал. 4 и 5, чл. 579, ал. 2 и чл. 582 - 585.

(3) Ако частният документ е на чужд език и не подлежи на вписване, се прилага съответно чл. 582.

Удостоверяване на дата, съдържание и подписи на частен документ

Чл. 590. (1) Удостоверяването на датата, съдържанието и подписите на частен документ се извършва с надпис върху документа. В случая се прилага чл. 580, доколкото няма особени правила.

(2) За извършеното удостоверяване на датата или подписите се прави бележка в специален регистър за тези удостоверявания. При удостоверяване съдържанието на документ молителят трябва да представи препис от документа. След удостоверяването преписът, надлежно заверен, се подрежда в специална книга.

(3) След удостоверяването частните документи се връщат на лицата, които са ги представили.

(4) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) При едновременно удостоверяване на подписите и съдържанието на документ молителят трябва да представи два или повече еднообразни екземпляра от документа, които се подписват по реда на чл. 589, ал. 2 и 3. След удостоверяването на подписа и съдържанието единият екземпляр се подрежда в специална книга, а другите се предават на молителя.

Удостоверяване на препис от документ

Чл. 591. (1) При удостоверяване верността на препис от представени на нотариуса документи той е длъжен да сравни преписа с първообраза и да отрази в удостоверяването от кого е бил представен документът, от който е снет преписът, а също така дали преписът е снет от оригиналния документ или от друг препис и дали не е имало в тях зачерквания, добавки, поправки и други особености.

(2) В случая по ал. 1 се прилагат съответно чл. 589, ал. 1 и чл. 590.

Нотариална покана

Чл. 592. (1) За връчване на нотариална покана молителят трябва да представи поканата в три еднообразни екземпляра. Нотариусът отбелязва върху всеки от тях, че поканата е била съобщена на лицето, до което се отнася, след което единият екземпляр от поканата се предава на лицето, от което поканата произхожда, а другият екземпляр се подрежда в нарочна книга при нотариуса.

(2) По реда на ал. 1 чрез нотариуса се извършват всякакви други съобщения, предупреждения и отговори във връзка с гражданскоправни отношения.

Констативен протокол

Чл. 593. (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) При удостоверявания за явяване или неявяване на лица пред нотариуса за извършване на действия пред него се съставя констативен протокол. По същия начин се удостоверява съгласието или несъгласието на явилите се лица за извършване на съответните действия. За съставяне на констативния протокол се прилага чл. 580, доколкото няма особени правила. Констативният протокол се съставя в два еднообразни екземпляра, които се подписват от молителя и от нотариуса. Единият от екземплярите се подрежда в специална книга, а другият се предава на молителя, таксуван като препис.

Съхраняване на документи и книжа

Чл. 594. (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) При приемане за съхраняване от нотариуса на документи и книжа се съставя приемателен протокол в два еднообразни екземпляра, които се подписват от молителя и от нотариуса. Единият екземпляр се завежда в специален регистър, а другият се предава на молителя, таксуван като препис.

(2) За връщане на предадените за съхранение документи и книжа се съставя предавателен протокол, който се подписва от молителя, съответно от неговите наследници или от специален пълномощник. Протоколът се завежда в регистъра.

Глава петдесет и пета

ВПИСВАНЕ НА ЮРИДИЧЕСКИ ЛИЦА

Приложно поле

Чл. 595. (1) По реда на тази глава се вписват образуването, преобразуването, обявяването в ликвидация и прекратяването на юридически лица и другите, подлежащи на вписване обстоятелства, когато закон

предвижда вписване в съдебен регистър.

(2) Регистрите се водят от окръжните съдилища.

Подлежащи на вписване обстоятелства

Чл. 596. (1) В регистрите се вписват:

1. видът, наименованието, седалището и адресът на юридическото лице;
2. предметът на дейност;
3. органите и лицата, които представляват юридическото лице, начинът на представляване, както и ликвидаторите;
4. други обстоятелства, предвидени в закон.

(2) Вписват се и промените в обстоятелствата, посочени в ал. 1.

(3) Вписването се обнародва в "Държавен вестник", ако закон предвижда това.

Вписване

Чл. 597. Вписването се извършва въз основа на решение на съда, в района на който се намира седалището на юридическото лице. Решението съдържа обстоятелствата, които подлежат на вписване. Вписването има действие само за подлежащите на вписване обстоятелства.

Публичност на регистрите

Чл. 598. Регистрите и делата са общодостъпни и всеки може да иска справки или издаване на документ за вписано в регистрите обстоятелство.

Действие на вписването

Чл. 599. (1) Вписаното обстоятелство се смята известно на третите добросъвестни лица от деня на вписването, а това, което подлежи на обнародване - от датата на обнародването.

(2) Всяко добросъвестно лице може да се позове на вписването, дори ако вписаното обстоятелство не съществува.

(3) Невписаните обстоятелства се смятат несъществуващи за третите добросъвестни лица.

(4) При различие между вписано и обнародвано обстоятелство третите лица могат да се позовават на обнародваното обстоятелство, освен ако се установи, че им е било известно вписаното обстоятелство.

Легитимация

Чл. 600. Производството по вписване започва с писмено искане на:

1. оправомощено лице;
2. орган, овластен да образува, преобразува или прекратява юридическото лице;
3. ликвидатор.

Съдържание на искането

Чл. 601. (1) Искането съдържа:

1. името и адреса на лицето, направило искането;
2. вида, наименованието и седалището на юридическото лице;
3. обстоятелството, чието вписване се иска.

(2) Към искането се прилагат необходимите документи за подлежащите на вписване обстоятелства, както и образци от подписите на лицата, които представляват юридическото лице.

(3) Когато се вписва прекратяване на юридическо лице, което няма правопреемник, към искането се прилага удостоверение за предаване на разплащателните ведомости, издадени от териториалното поделение на Националния осигурителен институт.

Производство по вписване

Чл. 602. (1) Искането за вписване се разглежда в закрито заседание, освен ако съдът прецени за необходимо да го разгледа в открито заседание или това е предвидено в закон.

(2) Съдът проверява наличието на подлежащото на вписване обстоятелство и допустимостта на неговото вписване и се произнася с решение, което се връчва на молителя.

Незабавно изпълнение

Чл. 603. Решението за вписване подлежи на незабавно изпълнение.

Заличаване на вписано обстоятелство

Чл. 604. Когато по исков ред се установи недопустимост или нищожност на вписването, както и несъществуване на вписано обстоятелство, съдът заличава вписването или съответното обстоятелство служебно, по искане на прокурора или на заинтересованото лице.

Поправки в регистрите

Чл. 605. Поправки в регистрите се правят по искане на органите и лицата по чл. 600 или служебно от съда по реда на чл. 602.

Обжалване на отказ

Чл. 606. Решението, с което е отказано вписване, подлежи на обжалване с частна жалба пред апелативния съд.

Наредба за водене и съхраняване на регистрите

Чл. 607. Министърът на правосъдието издава наредба за водене и съхраняване на регистрите за вписванията.

ЧАСТ СЕДМА

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ОТНОСНО ПРОИЗВОДСТВОТО ПО ГРАЖДАНСКИ ДЕЛА ПРИ ДЕЙСТВИЕ НА ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Глава петдесет и шеста

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

СЪТРУДНИЧЕСТВО В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ В ПРОИЗВОДСТВОТО ПО ГРАЖДАНСКИ ДЕЛА

Раздел I

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

Връчване по Регламент (ЕО) № 1393/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 г. относно връчване в държавите членки на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела

("връчване на документи") и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1348/2000 на Съвета (ОВ, L 324/79 от 10 декември 2007 г.), наричан по-нататък "Регламент (ЕО) № 1393/2007"

(Загл. изм. - ДВ, бр. 42 от 2009 г.)

Връчване от служители на дипломатически или консулски представителства

Чл. 608. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм., бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 42 от 2009 г.) Връчване по чл. 13.1 от Регламент (ЕО) № 1393/2007, което трябва да се извърши в Република България, е допустимо, когато адресатът е гражданин на държавата членка, в която е издаден документът.

Връчване по пощата в друга държава членка

Чл. 609. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм., бр. 42 от 2009 г.) (1) При връчване по чл. 14 от Регламент (ЕО) № 1393/2007 връчването, отказът от приемане или обстоятелството, че адресатът не е намерен на адреса, се удостоверява с обратна разписка.

(2) Страната може да поиска връчването да се извърши чрез куриерска услуга, извършена от регистрирано лице, вписано в публичния регистър за оператори на неуниверсални пощенски услуги. В този случай разноските остават за нейна сметка.

Връчване по пощата в Република България

Чл. 610. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм., бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 42 от 2009 г.) Документът, подлежащ на връчване в Република България, трябва да е съставен или придружен от превод на български или на език, който адресатът разбира.

Компетентни органи по чл. 2.1 и 2.2 от Регламент (ЕО) № 1393/2007

Чл. 611. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм., бр. 42 от 2009 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Предаващ орган при връчване в чужбина на съдебни съобщения и призовки е съдът, пред който делото е висящо.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Предаващ орган при връчване в чужбина на извънсъдебни документи е районният съд по настоящия или постоянния адрес на лицето, поискало връчването, или по неговото седалище, а за нотариално заверени документи - и районният съд, в чийто район действа нотариусът.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Получаващ орган при връчване в Република България е районният съд, в чийто район трябва да се извърши връчването.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Получаващият орган извършва връчването чрез служител на съда, по пощата или по начин, посочен от страната. Когато в населеното място, където трябва да се извърши връчването, няма съдебно учреждение, връчването може да се извърши чрез общината или кметството.

Отказ от приемане на основание на езика на документа

Чл. 612. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм., бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 42 от 2009 г.) Адресатът обявява отказа си по чл. 8.1 от Регламент (ЕО) № 1393/2007 пред предаващия чуждестранен орган, когато съобщението е връчено по пощата, или пред получаващия орган, чрез който е връчено.

Връчване на документ от чужбина от друга страна по спора

Чл. 613. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм., бр. 42 от 2009 г.) В Република България не се допуска връчване по чл. 15 от Регламент (ЕО) № 1393/2007.

Отмяна на решението

Чл. 613а. (Нов - ДВ, бр. 42 от 2009 г.) Заинтересованата страна може да подаде до Върховния касационен съд молба за отмяна на решението въз основа на чл. 19.4 от Регламент (ЕО) № 1393/2007. Молбата може да бъде подадена в едногодишен срок от постановяване на решението.

Раздел II

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

Събиране на доказателства по Регламент (ЕО) № 1206/2001 на Съвета относно сътрудничеството между съдилища на държавите членки при събирането на доказателства по граждански или търговски дела

Събиране на доказателства в държавите - членки на Европейския съюз

Чл. 614. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Когато събирането на доказателства трябва да се извърши по Регламент (ЕО) № 1206/2001 на Съвета, съдът може да отправи искане за събирането им до компетентния орган на другата държава членка или при условията на чл. 17 от регламента да изиска непосредствено събиране на доказателствата.

Право на участие

Чл. 615. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) В рамките на приложното поле на Регламент (ЕО) № 1206/2001 на Съвета българският съд или упълномощен негов член може да присъства и да участва при събиране на доказателствата от съда на другата държава членка.

Непосредствено събиране на доказателства

Чл. 616. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) Непосредственото събиране на доказателства в друга държава членка се извършва от членове на съда или от упълномощено от съда лице.

(2) Страните, техни представители и вещи лица могат да участват в това производство, доколкото това е

разрешено от българското законодателство.

Компетентни органи по чл. 2.1 и 3.3 от Регламент (ЕО) № 1206/2001 на Съвета (Загл. доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.)

Чл. 617. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) Исканията за събиране на доказателства в Република България се отправят до районния съд, в чийто район ще се извършва събирането.

(2) Компетентен да разреши непосредствено събиране на доказателства в Република България е окръжният съд, в чийто район ще се извършва непосредственото събиране.

Език на исканията и съобщенията

Чл. 618. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Исканията от друга държава членка за събиране на доказателства и съобщенията по Регламент (ЕО) № 1206/2001 на Съвета трябва да са съставени на български език или да са придружени от превод на български език.

Глава петдесет и шеста "а"

(Нова – ДВ, бр. 13 от 2017 г.)

СЪЗДАВАНЕ НА ПРОЦЕДУРА ЗА ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ЗАПОР НА БАНКОВИ СМЕТКИ С ЦЕЛ УЛЕСНЯВАНЕ НА ТРАНСГРАНИЧНОТО СЪБИРАНЕ НА ВЗЕМАНИЯ ПО ГРАЖДАНСКИ И ТЪРГОВСКИ ДЕЛА ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 655/2014 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТ 15 МАЙ 2014 Г. ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ПРОЦЕДУРА ЗА ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ЗАПОР НА БАНКОВИ СМЕТКИ С ЦЕЛ УЛЕСНЯВАНЕ НА ТРАНСГРАНИЧНОТО СЪБИРАНЕ НА ВЗЕМАНИЯ ПО ГРАЖДАНСКИ И ТЪРГОВСКИ ДЕЛА (ОВ, L 189/59 ОТ 27 ЮНИ 2014 Г.), НАРИЧАН ПО-НАТАТЪК "РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 655/2014"

Компетентен орган за издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки

Чл. 618а. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) (1) Издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки може да се иска преди предявяване на иска от компетентния да разгледа спора по същество първоинстанционен съд.

(2) Издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки може да се иска след съставянето на автентичния акт по смисъла на чл. 4, т. 10 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г. от компетентния първоинстанционен съд.

(3) Във всяко положение на делото до приключване на съдебното производство ищецът може да иска от съда, пред който делото е висящо, да издаде европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки. В случай че искането за издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки се предявява в рамките на касационното производство, заповедта се издава от въззивния съд.

(4) Издаване на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки може да се иска след постановяване на съдебното решение от първоинстанционния съд, разгледал спора по същество, или след

одобряване на съдебната спогодба.

Обжалване на отказ за издаване на европейската заповед за налагане на запор върху банкови сметки по реда на чл. 21 от Регламент (ЕС) № 655/2014 г.

Чл. 618б. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) Определението на съда, с което се отказва изцяло или частично издаването на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки, подлежи на обжалване с частна жалба. Когато определението е постановено от въззивна инстанция, то подлежи на обжалване пред Върховния касационен съд.

Компетентен орган по чл. 4, т. 14 и информационен орган по чл. 14 от Регламент (ЕС) № 655/2014

Чл. 618в. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) (1) Компетентен орган за получаването, предаването или връчването на заповедта за запор и на другите документи по Регламент (ЕС) № 655/2014 е съдебният изпълнител.

(2) Информационен орган по чл. 14 от Регламент (ЕС) № 655/2014 е Министерството на правосъдието.

Пряко признаване и изпълнение на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки

Чл. 618г. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) (1) Компетентен орган да изпълни заповедта за запор в съответствие с глава 3 от Регламент (ЕС) № 655/2014 е съдебният изпълнител.

(2) Декларацията относно запорирането на средствата по сметка на длъжника се издава от банката, до която е адресирана заповедта за запор, при условията и в сроковете по чл. 25 от Регламент (ЕС) № 655/2014.

(3) Молителят предприема необходимите мерки, за да осигури освобождаването на средствата, които след изпълнението на европейската заповед за налагане на запор върху банкови сметки превишават сумата, посочена в нея, в случаите и при условията на чл. 27, параграфи 1 и 2 от Регламент (ЕС) № 655/2014.

(4) В случай че молителят не изпълни задължението си по ал. 3, съдебният изпълнител предприема служебно необходимите мерки за освобождаване на посочените средства.

Отменяне и изменение на европейската заповед за налагане на запор върху банкови сметки и изпълнението ѝ

Чл. 618д. (Нов – ДВ, бр. 13 от 2017 г.) (1) Ответникът и молителят могат да искат отменяне или изменение на европейска заповед за налагане на запор върху банкови сметки от компетентния първоинстанционен съд, ако е налице някое от основанията, предвидени в чл. 33, параграф 1 или чл. 35, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 655/2014. Постановеното по искането определение се обжалва по реда на чл. 618б.

(2) Ответникът може да иска ограничаване или прекратяване на изпълнението на европейската заповед за налагане на запор върху банкови сметки, ако е налице някое от основанията по чл. 34, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 655/2014, пред съда, издал заповедта за запор.

(3) Ответникът и молителят могат да искат ограничаване или прекратяване на изпълнението на европейската

заповед за налагане на запор върху банкови сметки, ако е налице основанието по чл. 35, параграф 3 от Регламент (ЕС) № 655/2014 от съдебния изпълнител. Съдебният изпълнител уведомява за извършените действия съда, издал заповедта.

(4) Молителят може да иска изменение на изпълнението на европейската заповед за налагане на запор върху банкови сметки на основание чл. 35, параграф 4 от Регламент (ЕС) № 655/2014 от съдебния изпълнител.

Глава петдесет и седма

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ И АКТОВЕ ПРИ ДЕЙСТВИЕТО НА ПРАВОТО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Раздел I

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

Удостоверения, издавани въз основа на български съдебни актове (Загл. изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.)

Удостоверения за европейско изпълнително основание за безспорно вземане

Чл. 619. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Удостоверението по Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания се издава по писмена молба на страната от първоинстанционния съд, разгледал делото, или в чийто район е издаден публичният документ.

(2) Разпореждането, с което се уважава молбата за издаване на удостоверение, не подлежи на обжалване и не се съобщава на длъжника.

(3) Разпореждането, с което се отхвърля изцяло или отчасти молбата за издаване на удостоверение, подлежи на обжалване с частна жалба, от която препис за връчване не се представя.

(4) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Съдът може да поправи или обезсили удостоверението на основание чл. 10 от Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета.

Издаване на удостоверение за признаване или допускане изпълнението на българско съдебно решение

Чл. 620. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) Първоинстанционният съд, разгледал делото, издава по писмена молба на страната удостоверение за признаване или допускане на изпълнението на българско съдебно решение в друга държава членка, когато акт на Европейския съюз изисква това.

(2) Удостоверение по ал. 1 се издава от първоинстанционния съд по писмена молба на страната и когато признаване или допускане на изпълнението ще се иска в държава, която не е членка на Европейския съюз.

Раздел II

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

Производство по признаване и изпълнение на решения и актове, постановени в други държави – членки на Европейския съюз

Пряко признаване

Чл. 621. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Съдебно решение или друг акт се зачита от органа, пред който се предявява, въз основа на препис, заверен от постановилия го съд, и придружаващото го удостоверение, когато акт на Европейския съюз изисква това.

(2) Съдебните решения в обхвата на чл. 21.2 от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, се признават от компетентните органи по регистрацията.

Признаване по съдебен ред

Чл. 622. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) Заинтересованата страна може да поиска признаването на решението по реда на чл. 623 от окръжния съд по постоянния адрес на насрещната страна или по нейното седалище, а ако тя няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България - по своя постоянен адрес или седалище. Когато и заинтересованата страна няма постоянен адрес или седалище на територията на Република България, искането се предявява пред Софийския градски съд.

(2) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Заинтересованата страна може да поиска съдът да откаже признаване на решението или да установи, че не са налице основания за отказ от признаването му въз основа на Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ, L 351/1 от 20 декември 2012 г.), наричан по-нататък "Регламент (ЕС) № 1215/2012", по реда на ал. 1.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., предишна ал. 2, изм., бр. 50 от 2015 г.) Съдът се произнася въз основа на препис от съдебното решение, постановено в друга държава – членка на Европейския съюз, заверен от постановилия го съд, и удостоверение, когато акт на Европейския съюз изисква това. Документите се придружават с превод на български език.

(4) (Предишна ал. 3, изм. – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Съдът се произнася с разпореждане, което има значението на решение, постановено в исков процес.

(5) (Предишна ал. 4 – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Когато изходът на делото зависи изцяло или отчасти от признаването на чуждестранно съдебно решение, постановено в държава - членка на Европейския съюз, съдът, пред който е висящо делото, е компетентен по признаването.

Пряко изпълнение по реда на Регламент (ЕС) № 1215/2012

Чл. 622а. (Нов – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) (1) Съдебно решение, постановено в друга държава – членка на Европейския съюз, подлежи на изпълнение, без да е необходимо издаване на изпълнителен лист.

(2) Съдебният изпълнител пристъпва към изпълнение по молба на заинтересованата страна въз основа на препис от съдебното решение, постановено в друга държава – членка на Европейския съюз, заверен от постановилия го съд, и удостоверение, издадено съгласно чл. 53 от Регламент (ЕС) № 1215/2012.

(3) Когато съдебният изпълнител установи, че мярката или разпореждането не могат да бъдат изпълнени при условията и по реда на този кодекс, той постановява заместващо изпълнение.

(4) Съдебно решение, постановено в друга държава – членка на Европейския съюз, разпореждащо временна, включително обезпечителна мярка, подлежи на изпълнение по реда на ал. 1 и 2. В случаите, когато мярката е била разпоредена, без ответникът да е бил призован да се яви, се представя и доказателство за връчването на съдебното решение.

(5) Когато пристъпва към изпълнение, съдебният изпълнител връчва копие от удостоверението по ал. 2, като с връчването му кани длъжника към доброволно изпълнение. Към удостоверението се прилага копие от съдебното решение, постановено в друга държава – членка на Европейския съюз, ако то не е било връчено на длъжника.

(6) Длъжникът може в едномесечен срок от връчването да подаде молба за отказ за изпълнение. Когато е необходим превод на съдебното решение, срокът спира да тече до предоставянето му на длъжника.

(7) Всяка от страните може да обжалва адаптирането на мярката или разпореждането по реда на чл. 436.

Отказ за изпълнение по Регламент (ЕС) № 1215/2012

Чл. 622б. (Нов – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Молбата за отказ за изпълнение по чл. 46 от Регламент (ЕС) № 1215/2012 се подава и разглежда по реда на чл. 623.

Допускане на изпълнението

Чл. 623. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) Молбата за допускане на изпълнението на съдебно решение или друг акт, постановен в друга държава - членка на Европейския съюз, се подава до окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото седалище или по местоизпълнението. Препис от молбата за връчване на длъжника не се представя.

(2) (Изм. – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Съдът разглежда молбата в закрито заседание и се произнася въз основа на препис от чуждестранното съдебно решение, заверен от постановилия го съд, и удостоверение, когато акт на Европейския съюз изисква това. Документите се придружават с превод на български език.

(3) (Изм. - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г., отм., бр. 50 от 2015 г.).

(4) В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът се произнася и по исканите привременни и обезпечителни мерки.

(5) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Разпореждането по допускането има значението на решение, постановено в исков процес.

(6) (Предишна ал. 5, изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Разпореждането подлежи на въззивно обжалване пред Софийския апелативен съд. Решението на Софийския апелативен съд подлежи на касационно обжалване пред Върховния касационен съд.

Глава петдесет и седма "а"

ПРОИЗВОДСТВО И ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 861/2007 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТ 11 ЮЛИ 2007 Г. ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКА ПРОЦЕДУРА ЗА ИСКОВЕ С МАЛЪК МАТЕРИАЛЕН ИНТЕРЕС (ОВ, L 199/1 ОТ 31 ЮЛИ 2007 Г.). ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 805/2004 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТ 21 АПРИЛ 2004 Г. ЗА ВЪВЕЖДАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКО ИЗПЪЛНИТЕЛНО ОСНОВАНИЕ ПРИ БЕЗСПОРНИ ВЗЕМАНИЯ
(Загл. ново - ДВ, бр. 42 от 2018 г.)

Производство по Регламент (ЕО) № 861/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес (Загл. изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 42 от 2018 г.)

Чл. 624. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., предишен текст на чл. 624, доп., бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., бр. 42 от 2009 г., изм., бр. 42 от 2018 г.) (1) Молбата за образуване на производство по европейската процедура за искове с малък материален интерес се подава пред районния съд по постоянния адрес на ответника или по неговото седалище.

(2) Жалбата срещу решение по европейско производство за искове с малък материален интерес се подава пред съответния окръжен съд.

(3) Решението на окръжния съд по ал. 2 подлежи на касационно обжалване пред Върховния касационен съд при условията на чл. 280.

(4) Ответникът може да подаде пред съответния апелативен съд молба за преразглеждане на решението, постановено в рамките на европейската процедура за искове с малък материален интерес, при условията и по реда на чл. 18 от Регламент (ЕО) № 861/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес, изменен с Регламент (ЕС) 2015/2421 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2015 г. за изменение на Регламент (ЕО) № 861/2007 за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес и Регламент (ЕО) № 1896/2006 за създаване на процедура за европейска заповед за плащане (ОВ, L 341/1 от 24 декември 2015 г.).

(5) Съдът изпраща препис от молбата за преразглеждане на другата страна, която в едноседмичен срок от получаването му може да подаде отговор.

(6) Молбата за преразглеждане се разглежда в закрито заседание. Съдът, ако прецени за необходимо, може да разгледа молбата в открито заседание.

(7) Решението по молбата за преразглеждане не подлежи на обжалване.

Изпълнение на чуждестранни актове въз основа на Регламент (ЕО) № 861/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес и въз основа на Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания

Чл. 624а. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) (1) Молбата за издаване на изпълнителен лист въз основа на европейско изпълнително основание за безспорно вземане или въз основа на решение по европейско производство за искове с малък материален интерес се подава пред окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото седалище или по местоизпълнението.

(2) Разпореждането се обжалва по реда на чл. 623, ал. 6. Срокът за въззивно обжалване тече за молителя от връчването на разпореждането, а за ответника – от връчването на поканата за доброволно изпълнение.

(3) Обжалването на разпореждането, с което молбата е уважена, не спира изпълнението.

Спиране или ограничаване на изпълнението по смисъла на чл. 23 от Регламент (ЕО) № 861/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. за създаване на европейска процедура за искове с малък материален интерес и на чл. 23 от Регламент (ЕО) № 805/2004 на Европейския парламент и на Съвета от 21 април 2004 г. за въвеждане на европейско изпълнително основание при безспорни вземания

Чл. 624б. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) (1) Спиране или ограничаване на изпълнението на решения на български съд, постановени по реда на Регламент (ЕО) № 861/2007, се постановява от съда, пред който делото е висящо, а при влязло в сила решение – от първоинстанционния съд.

(2) Молба за спиране на изпълнение на чуждестранно решение се подава пред окръжния съд, издал разпореждането за допускане на изпълнението и изпълнителния лист.

Глава петдесет и осма

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

ИЗПЪЛНЕНИЕ ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1896/2006 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ПРОЦЕДУРА ЗА ЕВРОПЕЙСКА ЗАПОВЕД ЗА ПЛАЩАНЕ

Компетентен орган за издаване на европейска заповед

Чл. 625. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Молбата за издаване на европейска заповед за плащане се подава пред окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото седалище или по местоизпълнението.

(2) Когато не е изключена възможността за разглеждане на делото по исков ред, ответникът може най-късно с възражението да направи отвод за местна подсъдност.

Препращане на делото

Чл. 626. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Когато възражението е подадено в срок, съдът указва на заявителя, който не е изключил възможността за разглеждане на делото по исков ред, да довнесе по сметка на родово и местно компетентния съд дължимата държавна такса. Съдът препраща служебно материалите по делото на родово и местно компетентния съд.

Преглед в изключителни случаи

Чл. 626а. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) (1) Ответникът може да подаде молба за преглед на европейска заповед за плащане при условията и по реда на чл. 20 от Регламент (ЕО) № 1896/2006 до съответния апелативен съд.

(2) Молбата за преглед се подава в срок от 30 дни. Срокът започва да тече от деня, в който ответникът действително се е запознал със съдържанието на заповедта, или след като посочените в чл. 20, параграф 1, буква "б" обстоятелства от Регламента престанат да съществуват.

(3) Съдът изпраща препис от молбата на другата страна, която в едноседмичен срок от получаването му може да подаде отговор.

(4) Молбата се разглежда в закрито заседание. Съдът, ако прецени за необходимо, може да разгледа молбата в открито заседание.

(5) Определението на съда не подлежи на обжалване.

Изпълнение въз основа на европейска заповед

Чл. 627. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Молбата за издаване на изпълнителен лист въз основа на европейска заповед за плащане, издадена от друга държава членка, се подава пред окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото седалище или по местоизпълнението.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г., доп., бр. 42 от 2009 г.) Разпореждането се обжалва по реда на чл. 623, ал. 6. Срокът за въззивно обжалване тече за молителя от връчването на разпореждането, а за ответника - от връчването на поканата за доброволно изпълнение.

(3) (Нова – ДВ, бр. 50 от 2015 г.) Длъжникът може да подаде молба за отказ за привеждане в изпълнение по чл. 22 от Регламент № 1896/2006 или молба за спиране или ограничаване на привеждането в изпълнение по смисъла на чл. 23 от Регламент № 1896/2006 пред окръжния съд по неговия постоянен адрес, по неговото

седалище или по местоизпълнението. Разпореждането се обжалва по реда на чл. 623, ал. 6. Сроктът за въззивно обжалване тече за молителя от връчването на разпореждането, а за ответника – от връчването на поканата за доброволно изпълнение.

Глава петдесет и осма "а"

(Нова - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 18.06.2011 г.)

ПРИЗНАВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ

ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 4/2009 НА СЪВЕТА ОТ 18 ДЕКЕМВРИ 2008 Г.

ОТНОСНО КОМПЕТЕНТНОСТТА, ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО, ПРИЗНАВАНЕТО И ИЗПЪЛНЕНИЕТО

НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ И СЪТРУДНИЧЕСТВОТО ПО ВЪПРОСИ, СВЪРЗАНИ СЪС

ЗАДЪЛЖЕНИЯ ЗА ИЗДРЪЖКА (ОВ, L 7/1 ОТ 10 ЯНУАРИ 2009 Г.),

НАРИЧАН ПО-НАТАТЪК "РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 4/2009"

Отмяна на решение, постановено в държава членка, която е обвързана от Хагския протокол от 2007 г.

Чл. 627а. (Нов - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 18.06.2011 г.) Заинтересованата страна може да подаде до Върховния касационен съд молба за отмяна на решението въз основа на чл. 19, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 4/2009.

Изпълнение на решение, постановено в държава членка, която е обвързана от Хагския протокол от 2007 г.

Чл. 627б. (Нов - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 18.06.2011 г.) (1) Молбата за издаване на изпълнителен лист въз основа на документите по чл. 20 от Регламент (ЕО) № 4/2009 се подава пред окръжния съд по постоянния адрес на длъжника или по местоизпълнението.

(2) Отказ или спиране на изпълнението по смисъла на чл. 21 от Регламент (ЕО) № 4/2009 се постановява от окръжния съд.

Допускане изпълнението на решения, постановени в държава членка, която не е обвързана от Хагския протокол от 2007 г.

Чл. 627в. (Нов - ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 18.06.2011 г.) (1) (Доп. – ДВ, бр. 86 от 2017 г.) Молбата за допускане изпълнението на съдебно решение или на друг акт, постановен в държава - членка на Европейския съюз, която не е обвързана от Хагския протокол от 2007 г., се подава до окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото обичайно местопребиваване или по местоизпълнението. Препис от молбата за връчване на длъжника не се представя.

(2) Съдът разглежда молбата по ал. 1 в закрито заседание.

(3) В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът определя приложимия срок за обжалване по чл. 32, параграф 5 от Регламент (ЕО) № 4/2009. Не се допуска предварително изпълнение на разпореждането, с което се уважава молбата.

(4) В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът се произнася и по исканите привременни и обезпечителни мерки.

(5) Разпореждането по допускането има значението на решение, постановено в исков процес.

(6) Разпореждането подлежи на въззивно обжалване пред Софийския апелативен съд при условията и по реда на чл. 32 от Регламент (ЕО) № 4/2009. Решението на Софийския апелативен съд подлежи на касационно обжалване пред Върховния касационен съд.

Глава петдесет и осма "б"

(Нова – ДВ, бр. 15 от 2016 г.)

ПРИЗНАВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ И ИЗДАВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКО УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА НАСЛЕДСТВО ВЪЗ ОСНОВА НА РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 650/2012 НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА ОТ 4 ЮЛИ 2012 Г. ОТНОСНО КОМПЕТЕННОСТТА, ПРИЛОЖИМОТО ПРАВО, ПРИЗНАВАНЕТО И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯ И ПРИЕМАНЕТО И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА АВТЕНТИЧНИ АКТОВЕ В ОБЛАСТТА НА НАСЛЕДЯВАНЕТО И ОТНОСНО СЪЗДАВАНЕТО НА ЕВРОПЕЙСКО УДОСТОВЕРЕНИЕ ЗА НАСЛЕДСТВО (ОВ, L 201/107 ОТ 27 ЮЛИ 2012 Г.), НАРИЧАН ПО-НАТАТЪК "РЕГЛАМЕНТ (ЕС) № 650/2012"

Признаване по съдебен ред

Чл. 627г. (Нов – ДВ, бр. 15 от 2016 г.) (1) В случая по чл. 39, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 650/2012 заинтересованата страна може да поиска признаване на чуждестранно съдебно решение по реда на чл. 627д от окръжния съд по постоянния адрес на насрещната страна, по нейното седалище или по местоизпълнението.

(2) Съдът по ал. 1 се произнася и по исканите привременни и обезпечителни мерки по чл. 54, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 650/2012.

Допускане на изпълнението

Чл. 627д. (Нов – ДВ, бр. 15 от 2016 г.) (1) Молбата за допускане на изпълнението на съдебно решение или на друг акт, постановен в друга държава – членка на Европейския съюз, се подава до окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото седалище или по местоизпълнението. Не се представя препис от молбата за връчване на длъжника.

(2) Съдът разглежда молбата в закрито заседание.

(3) В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът определя приложимия срок за обжалване по чл. 50, параграф 5 от Регламент (ЕС) № 650/2012. Не се допуска предварително изпълнение на разпореждането, с което се уважава молбата.

(4) Съдът се произнася с определение по исканите привременни и обезпечителни мерки.

(5) Разпореждането по допускането се смята за решение, постановено в исков процес.

(6) Разпореждането подлежи на въззивно обжалване пред Софийския апелативен съд. Решението на Софийския апелативен съд подлежи на касационно обжалване пред Върховния касационен съд.

Издаване на европейско удостоверение за наследство

Чл. 627е. (Нов – ДВ, бр. 15 от 2016 г.) (1) Когато българският съд е международно компетентен съгласно чл. 4, 7, 10 и 11 от Регламент (ЕС) № 650/2012, заявлението за издаване на европейско удостоверение за наследство се подава пред районния съд по последния постоянен адрес на починалия, ако такъв липсва – по последния му адрес в страната, а при липса на адрес в страната – пред Софийския районен съд.

(2) В случай че заявлението по ал. 1 е уважено, съдът издава европейско удостоверение за наследство, като използва формуляра от Регламент за изпълнение (ЕС) № 1329/2014 на Комисията от 9 декември 2014 г. за изготвяне на формулярите, посочени в Регламент (ЕС) № 650/2012 на Европейския парламент и на Съвета относно компетентността, приложимото право, признаването и изпълнението на решения и приемането и изпълнението на автентични актове в областта на наследяването и относно създаването на европейско удостоверение за наследство (ОВ, L 359/30 от 16 декември 2014 г.).

(3) Европейското удостоверение за наследство, както и отказът за издаването му подлежат на обжалване пред съответния окръжен съд в едномесечен срок, който тече от момента на връчването.

(4) Когато издаденото европейско удостоверение за наследство е неточно или отказът за издаването му е неоснователен, съдът отменя постановения акт изцяло или отчасти и връща делото на първоинстанционния съд със задължителни указания.

Обжалване на актовете за поправка, изменение или оттегляне на европейско удостоверение за наследство

Чл. 627ж. (Нов – ДВ, бр. 15 от 2016 г.) (1) Актовете, постановени по искане за поправка, изменение или оттегляне на европейско удостоверение за наследство, подлежат на обжалване пред съответния окръжен съд в двуседмичен срок, който тече от момента на връчването.

(2) Когато издаденото европейско удостоверение за наследство е неточно или отказът за поправката, изменението или оттеглянето му е неоснователен, съдът отменя постановения акт изцяло или отчасти и връща делото на първоинстанционния съд със задължителни указания.

Обжалване на спирането на действието на европейско удостоверение за наследство

Чл. 627з. (Нов – ДВ, бр. 15 от 2016 г.) Спирането на действието на европейско удостоверение за наследство, издадено от районния съд, може да бъде обжалвано в едноседмичен срок пред окръжния съд.

Приложимост на общите правила на охранителните производства

Чл. 627и. (Нов – ДВ, бр. 15 от 2016 г.) За неуредените от Регламент (ЕС) № 650/2012 въпроси, свързани с производството по издаване на европейско удостоверение за наследство, се прилагат общите правила на глава четиридесет и девета.

Глава петдесет и девета

(В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.)

ПРЕЮДИЦИАЛНИ ЗАПИТВАНИЯ

Компетентност на националния съд

Чл. 628. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Когато тълкуването на разпоредба от правото на Европейския съюз или тълкуването и валидността на акт на органите на Европейския съюз е от значение за правилното решаване на делото, българският съд прави запитване до Съда на Европейските общности.

Отправяне на запитване

Чл. 629. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) Запитването се отправя от съда, пред който делото е висящо, служебно или по искане на страната.

(2) Съдът, чието решение подлежи на обжалване, може да не уважи искането на страната да се отправи преюдициално запитване за тълкуване на разпоредба или на акт. Определението не подлежи на обжалване.

(3) Съдът, чието решение не подлежи на обжалване, винаги отправя запитване за тълкуване, освен когато отговорът на въпроса произтича ясно и недвусмислено от предишно решение на Съда на Европейските общности или значението и смисълът на разпоредбата или акта са толкова ясни, че не будят никакво съмнение.

(4) Съдът винаги отправя запитване, когато се постави въпрос за валидността на акт по чл. 628.

(5) Когато тълкуването на разпоредби от дял IV "Визи, убежище, имиграция и други политики, свързани със свободното движение на лица" от Договора за създаване на Европейските общности или тълкуването и валидността на актове, приети по силата на този дял от Договора, е от значение за правилното решаване на делото, само съдът, чието решение не подлежи на обжалване, може да отправи запитване по чл. 628.

Съдържание на запитването

Чл. 630. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) Запитването до Съда на Европейските общности съдържа описание на фактите по делото, приложимото национално право, точно позоваване на разпоредбата или акта, чието тълкуване или валидност е предмет на запитването, причините, поради които съдът смята, че исканото преюдициално заключение е от значение за правилното решаване на делото, както и формулировка на конкретното преюдициално запитване.

(2) Ако прецени, съдът може да изпрати и препис от делото.

Спиране и възобновяване на производството пред националния съд

Чл. 631. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) (1) С отправянето на запитването съдът спира производството по делото. Определението не подлежи на обжалване.

(2) Производството по делото се възобновява след произнасянето на Съда на Европейските общности.

Обезпечителни и привременни мерки

Чл. 632. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Съдът може да постанови подходящи обезпечителни и

привременни мерки по искане на страните, докато производството по делото е спряно.

Действие на решението по преюдициалното запитване

Чл. 633. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Решението на Съда на Европейските общности е задължително за всички съдилища и учреждения в Република България.

ЧАСТ ОСМА

(Нова – ДВ, бр. 42 от 2018 г.)

ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ОТНОСНО ПРОИЗВОДСТВОТО ПО ГРАЖДАНСКИ ДЕЛА ПРИ ДЕЙСТВИЕТО НА МЕЖДУНАРОДНИ ДОГОВОРИ

Глава шестдесета

(Нова – ДВ, бр. 42 от 2018 г.)

ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ ДО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ ПРИ ДЕЙСТВИЕТО НА КОНВЕНЦИЯТА ЗА МЕЖДУНАРОДНОТО СЪБИРАНЕ НА ИЗДРЪЖКА НА ДЕЦА И НА ДРУГИ ЧЛЕНОВЕ НА СЕМЕЙСТВОТО, НАРИЧАНА ПО-НАТАТЪК "ХАГСКАТА КОНВЕНЦИЯ ОТ 2007 г."

Раздел I

(Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.)

Удостоверения, издавани въз основа на български съдебни решения

Издаване на документи за признаване или допускане изпълнението на българско съдебно решение

Чл. 634. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) Първоинстанционният съд, разгледал делото, издава по писмена молба на страната документите, които придружават молбата за признаване и изпълнение на съдебно решение в друга държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г.

Раздел II

(Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.)

Производство по признаване и допускане на изпълнението на съдебни решения, постановени в държави – страни по Хагската конвенция от 2007 г.

Пряко признаване

Чл. 635. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) Съдебно решение, постановено в държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г., се признава от органа, пред който се предявява, въз основа на препис от съдебното решение, удостоверение за влизането му в сила и ако е необходимо, документите, посочени в чл. 25, параграф 1, букви "в" – "е" от Хагската конвенция от 2007 г.

Признаване по съдебен ред

Чл. 636. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) (1) Заинтересованата страна може да поиска признаване на съдебно решение, постановено в държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г., по реда на чл. 637 от окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото обичайно местопребиваване или по местоизпълнението.

(2) Съдебното решение, постановено в държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г., се признава по съдебен ред въз основа на препис от съдебното решение, удостоверение за влизането му в сила и ако е необходимо, документите, посочени в чл. 25, параграф 1, букви "в" – "е" от Хагската конвенция от 2007 г.

(3) Разпореждането по признаването има значението на решение, постановено в исков процес.

(4) Когато изходът на делото зависи изцяло или отчасти от признаването на съдебно решение, постановено в държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г., съдът, пред който е висящо делото, е компетентен по признаването.

Допускане на изпълнението

Чл. 637. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) (1) Молбата за допускане изпълнението на съдебно решение, постановено в държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г., се подава до окръжния съд по постоянния адрес на длъжника, по неговото обичайно местопребиваване или по местоизпълнението.

(2) Молбата за допускане на изпълнение се придружава от препис от съдебното решение, документ, удостоверяващ, че съдебното решение е изпълняемо в държавата по произход, и ако е необходимо, документите, посочени в чл. 25, параграф 1, букви "в" – "е" от Хагската конвенция от 2007 г.

(3) Препис от молбата за връчване на длъжника не се представя.

(4) Съдът разглежда молбата по ал. 1 в закрито заседание. Допускането на изпълнение може да бъде отказано само на основанията, посочени в чл. 22, буква "а" от Хагската конвенция от 2007 г.

(5) В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът определя приложимия срок за обжалване по чл. 23, параграф 6 от Хагската конвенция от 2007 г. Не се допуска предварително изпълнение на разпореждането, с което молбата се уважава.

(6) В разпореждането, с което се уважава молбата, съдът се произнася и по исканите привременни и обезпечителни мерки.

(7) Разпореждането по допускането има значението на решение, постановено в исков процес.

(8) Разпореждането подлежи на въззивно обжалване пред Софийския апелативен съд на основанията, посочени в чл. 23, параграфи 7 и 8 от Хагската конвенция от 2007 г. Решението на Софийския апелативен съд подлежи на касационно обжалване пред Върховния касационен съд.

Признаване и изпълнение на споразумение за издръжка

Чл. 638. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) (1) Признаването и изпълнението на споразумение за издръжка се осъществява по реда на чл. 637, като молбата за признаване и допускане до изпълнение се придружава от препис от споразумението за издръжка и документ, удостоверяващ, че споразумението е изпълняемо като решение в държавата по произход.

(2) Допускането до изпълнение може да бъде отказано само на основание, посочено в чл. 30, параграф 4, буква "а" от Хагската конвенция от 2007 г.

(3) Разпореждането може да се обжалва само на основанията за отказ на признаване и изпълнение, посочени в чл. 30, параграф 4 от Хагската конвенция от 2007 г., и автентичността или целостта на документа, представен в съответствие с ал. 1.

Раздел III

(Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.)

Принудително изпълнение на решение, постановено в държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г.

Компетентен съд в производството по издаване на изпълнителен лист

Чл. 639. (Нов – ДВ, бр. 42 от 2018 г.) Изпълнителният лист се издава от съда, който допуска изпълнението на съдебното решение, постановено в държава – страна по Хагската конвенция от 2007 г., в случай че актът му подлежи на изпълнение.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. (1) Първоинстанционните дела, образувани по искиви молби, постъпили в районните и окръжните съдилища до влизането в сила на този кодекс, се довършват в същите съдилища, независимо от промяната на подсъдността.

(2) Делата по молби за обезпечаване на бъдещ иск, образувани до влизането в сила на този кодекс, се разглеждат в същите съдилища, независимо от промяната на подсъдността.

§ 2. (1) (Доп. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Първоинстанционните дела, образувани по искиви молби, постъпили до влизането в сила на този кодекс, се разглеждат по досегашния ред за разглеждане на делата от първата и въззивната инстанция.

(2) Въззивните дела, образувани по жалби, постъпили до влизането в сила на този кодекс, се разглеждат по досегашния ред за разглеждане на делата от въззивната инстанция.

(3) Касационните дела, образувани по касационни жалби, постъпили до влизането в сила на този кодекс, се разглеждат по досегашния ред за разглеждане на делата от касационната инстанция.

(4) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Производствата по молби за обезпечаване на искиве, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс.

(5) (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., предишна ал. 4, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Касационните жалби срещу въззивните решения на окръжните съдилища по искиве за защита срещу незаконно уволнение по чл. 344, ал. 1, т. 1 - 3 от Кодекса на труда и по искиве за трудово възнаграждение и обезщетение по трудово правоотношение с цена на иска над размера по чл. 218а, ал. 1, буква "а", подадени до влизането в сила на този кодекс, се разглеждат от съответния апелативен съд по досегашния ред на касационното производство. Образованите дела във Върховния касационен съд, които не са насрочени, както и насрочените след 30 юни 2008 г., се изпращат на съответния апелативен съд, който ги разглежда по досегашния ред на касационното производство.

(6) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Производствата по молби за възстановяване на владение по административен ред, подадени на основание на чл. 126ж от отменения Граждански процесуален кодекс до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс.

(7) (Предишна ал. 5 - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Публичните продажби, обявени до влизането в сила на този кодекс, се довършват по досегашния ред.

(8) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Охранителните производства, образувани по молби, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс.

(9) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Производствата, образувани по молби за издаване на изпълнителен лист, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс. По този ред се разглеждат и молбите за спиране на изпълнението по чл. 250 от отменения Граждански процесуален кодекс, когато изпълнителният лист е издаден по молба, подадена до 1 март 2008 г., както и за спиране на изпълнението на въззивните решения по реда на чл. 218б, ал. 3 - 6 от отменения Граждански процесуален кодекс.

(10) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Производствата, образувани по жалби срещу действията на държавния или частния съдебен изпълнител и срещу отказа на същия да извърши искано изпълнително действие, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс.

(11) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Производствата по касационни дела, образувани по частни жалби, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс за разглеждане на делата от касационната инстанция.

(12) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Делата, образувани по молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс.

(13) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Делата, образувани по жалби против определенията или разпорежданията на председателя или на съдия от Върховния касационен съд за връщане на касационни жалби и по молби за отмяна на влезли в сила решения или определения на тричленен състав на Върховния касационен съд, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс.

(14) (Нова - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Във всички непосочени изрично случаи производствата, образувани по молби, постъпили до 1 март 2008 г., се разглеждат по реда на отменения Граждански процесуален кодекс.

§ 3. § 3. (*) Гражданският процесуален кодекс (обн., Изв., бр. 12 от 1952 г.; изм., бр. 92 от 1952 г., бр. 89 от 1953 г., бр. 90 от 1955 г., бр. 90 от 1956 г., бр. 90 от 1958 г., бр. 50 и 90 от 1961 г.; попр., бр. 99 от 1961 г.; изм., ДВ, бр. 1 от 1963 г., бр. 23 от 1968 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 89 от 1976 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 28 от 1983 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 27 от 1986 г., бр. 55 от 1987 г., бр. 60 от 1988 г., бр. 31 и 38 от 1989 г., бр. 31 от 1990 г., бр. 62 от 1991 г., бр. 55 от 1992 г., бр. 61 и 93 от 1993 г., бр. 87 от 1995 г., бр. 12, 26, 37, 44 и 104 от 1996 г., бр. 43, 55 и 124 от 1997 г., бр. 21, 59, 70 и 73 от 1998 г., бр. 64 и 103 от 1999 г., бр. 36, 85 и 92 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 105 и 113 от 2002 г., бр. 58 и 84 от 2003 г., бр. 28 и 36 от 2004 г., бр. 38, 42, 43, 79, 86, 99 и 105 от 2005 г., бр. 17, 33, 34, 36, 37, 48, 51 и 64 от 2006 г.) се отменя.

§ 4. (1) Подзаконовите нормативни актове, издадени въз основа на отменения Граждански процесуален кодекс, се прилагат, доколкото не противоречат на този кодекс.

(2) (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г., изм., бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) Министерският съвет и министърът на правосъдието издават актовете по чл. 55, чл. 73, ал. 3, чл. 425 и чл. 444, т. 7 в 6-месечен срок след обнародването на този кодекс в "Държавен вестник".

§ 5. В Административнопроцесуалния кодекс (ДВ, бр. 30 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 182, ал. 2 думите "отговаря съгласно чл. 65, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс" се заменят с "понася независимо от изхода на делото разноските за новото заседание, по събирането на новите или повторното събиране на събраните вече доказателства, разноските на другата страна и на нейния представител за явяване по делото, а също така заплаща допълнителна държавна такса в размер на една трета от първоначално платената, но не по-малко от 100 лв."

2. В чл. 189, ал. 4 думите "отговарят по чл. 65, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс" се заменят с "понасят независимо от изхода на делото разноските за новото заседание, по събирането на новите доказателства, разноските на другата страна и на нейния представител за явяване по делото, а също така заплаща допълнителна държавна такса в размер на една трета от първоначално платената, но не по-малко от 100 лв."

§ 6. В Данъчно-осигурителния процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 105 от 2005 г.; изм., бр. 30, 33, 34, 59, 63, 73, 82, 86, 95 и 105 от 2006 г., бр. 46 от 2007 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 56, ал. 1 думите "чл. 114" се заменят с "чл. 176".

2. В чл. 181 ал. 2 се изменя така:

"(2) Изпълнителят задължението може да пристъпи към принудително изпълнение по реда на Гражданския процесуален кодекс въз основа на акта за установяване на публично вземане и удостоверение по ал. 1 в случаите по чл. 180, ал. 1, т. 1, както и когато изпълнителят задължението е встъпил като съдлъжник в публичното задължение с изричното писмено съгласие на задълженото лице с достоверна дата."

3. В чл. 206, ал. 1 думите "чл. 345, 346 и 347, чл. 354, ал. 1, чл. 391, 392, 395, 396 и 397" се заменят с "чл. 451, 452 и 453, чл. 459, ал. 1, чл. 508, 509, 512, 513 и 514".

§ 7. В Кодекса на международното частно право (ДВ, бр. 42 от 2005 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 12, ал. 1 думите "чл. 83" се заменят с "чл. 109".

2. В чл. 14 думите "чл. 84" се заменят с "чл. 110".

3. В чл. 19, ал. 1 думите "чл. 80, ал. 1, буква "г" се заменят с "чл. 104, т. 5".

4. В чл. 21, ал. 2 думите "чл. 104" се заменят с "чл. 211".

5. В чл. 23, ал. 1, изречение второ думите "най-късно до приключване на първото заседание по делото" се заменят с "в срока за отговор на исковата молба".

6. В чл. 24 думите "до приключване на първото заседание по делото" се заменят с "в срока за отговор на исковата молба".

7. В чл. 30, ал. 2 думите "чл. 133" се заменят с "чл. 164".

§ 8. В Кодекса на труда (обн., ДВ, бр. 26 и 27 от 1986 г.; изм., бр. 6 от 1988 г., бр. 21, 30 и 94 от 1990 г., бр. 27, 32 и 104 от 1991 г., бр. 23, 26, 88 и 100 от 1992 г., бр. 69 от 1995 г. - Решение № 12 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 87 от 1995 г., бр. 2, 12 и 28 от 1996 г., бр. 124 от 1997 г., бр. 22 от 1998 г., бр. 52 от 1998 г. - Решение № 11 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 56, 83, 108 и 133 от 1998 г., бр. 51, 67 и 110 от 1999 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 105 и 120 от 2002 г., бр. 18, 86 и 95 от 2003 г., бр. 52 от 2004 г., бр. 19, 27, 46, 76, 83 и 105 от 2005 г., бр. 24, 30, 48, 57, 68, 75, 102 и 105 от 2006 г., бр. 40 и 46 от 2007 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 210, ал. 5 думите "се издава изпълнителен лист по реда на Гражданския процесуален кодекс" се заменят с "работодателят може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от размера на вземането".

2. В чл. 349, ал. 1, т. 11 думите "чл. 395, ал. 4" се заменят с "чл. 512, ал. 4".

§ 9. В Закона за авторското право и сродните му права (обн., ДВ, бр. 56 от 1993 г.; изм., бр. 63 от 1994 г., бр. 10 от 1998 г., бр. 28 от 2000 г., бр. 77 от 2002 г., бр. 28, 43, 74, 99 и 105 от 2005 г., бр. 29, 30 и 73 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 95а, ал. 2 думите "чл. 15, ал. 3" се заменят с "чл. 26, ал. 4".

2. В чл. 96а, ал. 2 думите "чл. 308 - 322" се заменят с "чл. 389 - 403", а думите "чл. 317" се заменят с "чл. 398".

§ 10. В Закона за адвокатурата (обн., ДВ, бр. 55 от 2004 г.; изм., бр. 43 и 79 от 2005 г., бр. 10, 39 и 105 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. Член 37 се изменя така:

"Чл. 37. За вземанията си, произтичащи от неизплатени възнаграждения и разноски, адвокатът може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер."

2. В чл. 62, ал. 6 думите "глава петдесет и втора" се заменят с "глава петдесет и пета "Вписване на юридически лица".

3. В чл. 143 ал. 2 се изменя така:

"(2) В случай че дължимите разноски не бъдат внесени от наказания адвокат в едномесечен срок от влизане в сила на решението, принудителното изпълнение на решението в частта за разноските се допуска по искане на адвокатския съвет или на дисциплинарния съд по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс. Адвокатът се вписва в списъка на неизправните към касата на колегията."

4. Член 145 се изменя така:

"Чл. 145. Принудителното изпълнение на решението, с което е наложено дисциплинарно наказание глоба, се допуска по искане на адвокатската колегия по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс."

§ 11. В Закона за административните нарушения и наказания (обн., ДВ, бр. 92 от 1969 г.; изм., бр. 54 от 1978 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 28 и 101 от 1983 г., бр. 89 от 1986 г., бр. 24 от 1987 г., бр. 94 от 1990 г., бр. 105 от 1991 г., бр. 59 от 1992 г., бр. 102 от 1995 г., бр. 12 и 110 от 1996 г., бр. 11, 15, 59, 85 и 89 от 1998 г., бр. 51, 67 и 114 от 1999 г., бр. 92 от 2000 г., бр. 25, 61 и 101 от 2002 г., бр. 96 от 2004 г., бр. 39 и 79 от 2005 г., бр. 30, 33, 69 и 108 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. Член 78 се изменя така:

"Чл. 78. Когато е присъдено обезщетение, принудителното изпълнение на наказателното постановление се допуска по искане на лицето, което има право на обезщетение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс."

2. В чл. 83е, ал. 1 думите "чл. 97, ал. 4" се заменят с "чл. 124, ал. 5".

§ 12. В Закона за банковата несъстоятелност (обн., ДВ, бр. 92 от 2002 г.; изм., бр. 67 от 2003 г., бр. 36 от 2004 г., бр. 31 и 105 от 2005 г., бр. 30, 34 и 59 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. Член 16 се изменя така:

"Обжалване на решенията

Чл. 16. (1) Решенията по чл. 13, ал. 1 и по чл. 14 подлежат на въззивно и касационно обжалване по общия ред. Срокът за въззивно обжалване е 7-дневен. Право на жалба имат квесторите на банката и Централната банка, а право на протест - прокурорът.

(2) Обжалването на решението по чл. 13, ал. 1 не спира неговото изпълнение.

(3) Въззивният съд образува делото в деня на получаване на жалбата или най-късно на следващия работен ден и я разглежда, като се произнася с решение в едномесечен срок от образуване на делото.

(4) При отмяна на решението за откриване на производство по несъстоятелност се заличават всички последици, породени от действието на решението, считано от датата на влизане в сила на решението за отменяне и се преустановяват правомощията на органите на несъстоятелността.

(5) Решението, с което се отменя решение по чл. 13, ал. 1 или по чл. 14, се вписва в търговския регистър."

2. В чл. 39:

а) в ал. 4 думите "глава деветнадесета" се заменят с "глава двадесет и първа "Обжалване на определенията";

б) в ал. 5 думите "чл. 218к" се заменят с "глава двадесет и първа "Обжалване на определенията".

3. В чл. 47, ал. 1 думите "касационно обжалване по реда на чл. 218б - 218к от" се заменят с "обжалване по общия ред на".

4. В чл. 57 ал. 5 се изменя така:

"(5) Когато кредитът не бъде издължен на падежа, синдикът може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните книги."

5. В чл. 76:

а) в ал. 1 думите "чл. 372, ал. 3" се заменят с "чл. 482, ал. 3";

б) в ал. 2 думите "чл. 387" се заменят с "чл. 499".

6. В чл. 89 думите "чл. 332 - 335" се заменят с "чл. 435 - 438".

7. В чл. 99, ал. 4 думите "чл. 214 - 217" се заменят с "глава двадесет и първа "Обжалване на определенията".

§ 13. В Закона за Българската народна банка (обн., ДВ, бр. 46 от 1997 г.; изм., бр. 49 и 153 от 1998 г., бр. 20 и 54 от 1999 г., бр. 109 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г., бр. 10 и 39 от 2005 г., бр. 37, 59 и 108 от 2006 г.) в чл. 53 ал. 2 се изменя така:

"(2) Българската народна банка може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги, с което се установяват неплатените ѝ в срок вземания, включително дължимите лихви."

§ 14. В Закона за вероизповеданията (обн., ДВ, бр. 120 от 2002 г.; изм., бр. 33 от 2006 г.) в чл. 15, ал. 1 думите "глава четиридесет и шеста" се заменят с "глава четиридесет и девета "Общи правила".

§ 15. В Закона за водите (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 81 от 2000 г., бр. 34, 41 и 108 от 2001 г., бр. 47, 74 и 91 от 2002 г., бр. 42, 69, 84 и 107 от 2003 г., бр. 6 и 70 от 2004 г., бр. 18, 77 и 94 от 2005 г., бр. 29, 30, 36, 65, 66, 105 и 108 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 202, ал. 4 думите "чл. 31" се заменят с "чл. 26, ал. 4".

2. В чл. 203 думите "дължимите суми се събират по реда на чл. 237, буква "к" от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от сметките" се заменят с "предоставящият услугата може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от размера на задължението".

§ 16. В Закона за възстановяване на собствеността върху горите и земите от горския фонд (обн., ДВ, бр. 110 от 1997 г.; изм., бр. 33, 59 и 133 от 1998 г., бр. 49 от 1999 г., бр. 26 и 36 от 2001 г., бр. 45, 63 и 99 от 2002 г., бр. 16 от 2003 г., бр. 30 от 2006 г., бр. 13 и 24 от 2007 г.) в чл. 15, ал. 4 и 5 думите "чл. 18, ал. 2 и чл. 20, ал. 1, букви "а" и "в" се заменят с "чл. 30, ал. 3 и чл. 32, т. 1 и 3".

§ 17. В Закона за гражданската регистрация (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 28 и 37 от 2001 г., бр. 54 от 2002 г., бр. 63 от 2003 г., бр. 70 и 96 от 2004 г., бр. 30 от 2006 г., бр. 48 от 2007 г.) в чл. 19, ал. 2 думите "бързите производства по" се заменят с "глава петдесета "Установяване на факти" от".

§ 18. В Закона за данък върху добавената стойност (обн., ДВ, бр. 63 от 2006 г.; изм., бр. 86, 105 и 108 от 2006 г., бр. 37 от 2007 г. - Решение № 7 на Конституционния съд от 2007 г.; изм., бр. 41 от 2007 г.) в чл. 131 се правят следните изменения:

1. В ал. 3 думите "и на Гражданския процесуален кодекс" се заличават.

2. В ал. 4 думите "съответно по реда на чл. 382, ал. 1 или 3 и чл. 371, ал. 1 или 4 от Гражданския процесуален кодекс" се заличават.

§ 19. В Закона за държавната собственост (обн., ДВ, бр. 44 от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 55, 61 и 117 от 1997 г., бр. 93 и 124 от 1998 г., бр. 67 от 1999 г., бр. 9, 12, 26 и 57 от 2000 г., бр. 1 от 2001 г., бр. 38 от 2001 г. - Решение № 7 на Конституционния съд от 2001 г.; изм., бр. 45 от 2002 г., бр. 63 от 2003 г., бр. 24 и 93 от 2004 г., бр. 32 от 2005 г., бр. 17, 30, 36, 64 и 105 от 2006 г., бр. 41 от 2007 г.) в чл. 38, ал. 5 думите "чл. 41, ал. 5 и срокът по чл. 157, ал. 1" се заменят с "чл. 56, ал. 3 и срокът по чл. 199".

§ 20. В Закона за държавната финансова инспекция (обн., ДВ, бр. 33 от 2006 г.; изм., бр. 59 от 2006 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 22:

а) създава се нова ал. 5:

"(5) Фактическите констатации в акта за начет се смятат за истински до доказване на противното.";

б) досегашната ал. 5 става ал. 6.

2. В чл. 27 ал. 4 се изменя така:

"(4) Въз основа на акта за начет се издава заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс."

§ 21. В Закона за държавния служител (обн., ДВ, бр. 67 от 1999 г.; изм., бр. 1 от 2000 г., бр. 25, 99 и 110 от 2001 г., бр. 45 от 2002 г., бр. 95 от 2003 г., бр. 70 от 2004 г., бр. 19 от 2005 г., бр. 24, 30 и 102 от 2006 г.) в чл. 112, ал. 1, т. 10 думите "чл. 395, ал. 4" се заменят с "чл. 512, ал. 4".

§ 22. В Закона за енергетиката (обн., ДВ, бр. 107 от 2003 г.; изм., бр. 18 от 2004 г., бр. 18 и 95 от 2005 г., бр. 30, 65 и 74 от 2006 г., бр. 49 от 2007 г.) се правят следните изменения:

1. Член 107 се изменя така:

"Чл. 107. Общественият доставчик, електроенергийният системен оператор, обществените снабдители, крайните снабдители, преносното предприятие и разпределителните предприятия могат да поискат издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс за вземанията си за доставена или пренесена електрическа енергия, както и за оказваните от тях услуги по този закон независимо от техния размер."

2. Член 154 се изменя така:

"Чл. 154. За задълженията на потребителите - неизправни длъжници, и на асоциацията по чл. 151, ал. 1 към топлопреносното предприятие може да се издаде заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер. За задълженията на потребителите с въведена система за дялово разпределение - неизправни длъжници, трябва да е изготвена изравнителна сметка за съответната година, за която е задължението."

3. В чл. 184 думите "събират вземанията си за природен газ от неизправни длъжници по реда на чл. 237, буква "к" от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечения от сметките" се заменят с "поискат издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс за вземанията си за доставка на природен газ независимо от техния размер".

§ 23. В Закона за задълженията и договорите (обн., ДВ, бр. 275 от 1950 г.; попр., Изв., бр. 2 от 1950 г.; изм., бр. 69 от 1951 г., бр. 92 от 1952 г.; ДВ, бр. 85 от 1963 г., бр. 27 от 1973 г., бр. 16 от 1977 г., бр. 28 от 1982 г., бр. 30 от 1990 г., бр. 12 и 56 от 1993 г., бр. 83 и 104 от 1996 г., бр. 83 и 103 от 1999 г., бр. 34 от 2000 г., бр. 19 от 2003 г., бр. 42 и 43 от 2005 г., бр. 36 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 37 думите "с нотариално заверен подпис" се заменят със "с нотариално удостоверяване на подписа и съдържанието, извършени едновременно".

2. Член 160 се изменя така:

"Чл. 160. Когато обезпеченото вземане е парично или за него е уговорена парична неустойка, ако залогът е учреден с писмен договор или е даден от закона за обезпечение на вземания, които произтичат от писмен договор, кредиторът може въз основа на договора да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс."

3. Член 165 се изменя така:

"Чл. 165. Кредитор, който има залог върху вземане, може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс при условията и по реда на чл. 160 и се удовлетворява предпочтително по реда за обръщане на изпълнението върху вземане."

4. В чл. 173 ал. 3 се изменя така:

"(3) Ако вземането е за определена парична сума или ако за него е уговорена парична неустойка, кредиторът може въз основа на акта за вписването на ипотеката да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс."

§ 24. (В сила от 24.07.2007 г.- ДВ, бр. 59 от 2007 г.) В Закона за закрила на детето (обн., ДВ, бр. 48 от 2000 г.; изм., бр. 75 и 120 от 2002 г., бр. 36 и 63 от 2003 г., бр. 70 и 115 от 2004 г., бр. 28, 94 и 103 от 2005 г., бр. 30, 38 и 82 от 2006 г.) се правят следните допълнения:

1. В чл. 4, ал. 1 се създава т. 12:

"12. вземане на временни мерки за закрила на дете в случаите и при условията на чл. 12 от Конвенцията за компетентността, приложимото право, признаването, изпълнението и сътрудничеството във връзка с родителската отговорност и мерките за закрила на децата, съставена в Хага на 19 октомври 1996 г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 9 от 2006 г.) (ДВ, бр. 15 от 2007 г.), наричана по-нататък "Конвенцията от 1996 г."."

2. В чл. 21 се създава ал. 3:

"(3) На основание чл. 35, ал. 2 от Конвенцията от 1996 г. дирекция "Социално подпомагане" по постоянния адрес на родителя, който е поискал от съответния компетентен орган да получи или запази правото си на лични отношения с дете, което няма обичайно местопребиваване в Република България, извършва проверка и изготвя заключение дали родителят е способен да упражнява това право, както и за условията, при които личните отношения могат да бъдат осъществявани."

3. Създават се глава трета "а" с чл. 22а - 22ж и глава трета "б" с чл. 22з - 22н:

"Глава трета "а"

ПРОИЗВОДСТВО ЗА ВРЪЩАНЕ НА ДЕТЕ ИЛИ ЗА УПРАЖНЯВАНЕ НА ПРАВОТО НА ЛИЧНИ ОТНОШЕНИЯ

Чл. 22а. (1) Молбата за връщане на дете или за упражняване на правото на лични отношения по Хагската конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечение на деца, съставена в Хага на 25 октомври 1980 г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 20 от 2003 г.) (ДВ, бр. 82 от 2003 г.), наричана по-нататък "Хагската конвенция", се разглежда от Софийския градски съд в открито заседание, в което участват:

1. Министерството на правосъдието или лицето, направило искането;
2. заинтересованите лица;
3. прокурор.

(2) В производството по ал. 1 дирекция "Социално подпомагане" към общината по настоящия адрес на детето дава становище. Съдът изслушва детето съгласно чл. 15.

(3) Министерството на правосъдието представлява молителя, когато молбата е подадена чрез него. То може да определи представител, който да действа от негово име.

Чл. 22б. Съдът може по направено искане или служебно да определи подходяща привременна мярка за закрила на детето с цел предотвратяване на по-нататъшни опасности за детето или вреди за страните.

Чл. 22в. (1) Съдът се произнася с решение в едномесечен срок от постъпването на молбата.

(2) В производството по чл. 22а, ал. 1 съдът не разглежда по същество въпроса за упражняването на родителските права.

Чл. 22г. (1) Решението на Софийския градски съд подлежи на обжалване пред Софийския апелативен съд от лицата по чл. 22а, ал. 1.

(2) В едномесечен срок от постъпването на жалбата съдът се произнася с решение, което е окончателно.

Чл. 22д. В това производство съдът може по своя инициатива да събира доказателства, както и да подпомага страните за упражняване на техните процесуални права.

Чл. 22е. Ако чуждестранният съд приложи чл. 15 от Хагската конвенция, компетентният български орган за установяване неправомерността на прехвърлянето или задържането на дете е съдът, който е разгледал или разглежда въпросите относно родителските права, или Министерството на правосъдието, когато тези въпроси не са били предмет на съдебно производство.

Чл. 22ж. (1) Правилата на тази глава се прилагат съответно и по отношение на Конвенцията от 1996 г. относно родителската отговорност и мерките за закрила на децата.

(2) В случаите и при условията на чл. 8, 9 и 13 от Конвенцията от 1996 г. компетентният съд може, след като е бил сезиран пръв и прецени, че това е в интерес на детето, да прехвърли компетентността си на по-късно сезирания чуждестранен съд или да приеме за разглеждане и постанови решение, когато чуждестранният съд, който е бил сезиран пръв, му я прехвърли.

(3) В случаите по ал. 2 постановеното от чуждестранния съд решение подлежи на признаване и изпълнение по реда на глава трета "б".

Глава трета "б"

ОСОБЕНИ ПРАВИЛА ЗА ПРИЗНАВАНЕ И ДОПУСКАНЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РЕШЕНИЯ НА ЧУЖДЕСТРАННИ СЪДИЛИЩА И НА ДРУГИ ЧУЖДЕСТРАННИ ОРГАНИ, СВЪРЗАНИ С РОДИТЕЛСКИТЕ ПРАВА И МЕРКИТЕ ЗА ЗАКРИЛА НА ДЕЦАТА

Чл. 22з. (1) Молбата за признаване и допускане на изпълнение на решение на чуждестранен съд или на друг чуждестранен орган за упражняване на родителски права и за възстановяване упражняването на родителски права при неправомерно прехвърляне на дете, основаваща се на Европейската конвенция за признаване и изпълнение на решения за упражняване на родителски права и възстановяване упражняването на родителските права от 1980 г., съставена в Люксембург на 20 май 1980 г. (ратифицирана със закон - ДВ, бр. 21 от 2003 г.) (ДВ, бр. 104 от 2003 г.), наричана по-нататък "Люксембургската конвенция", се разглеждат от Софийския градски съд в открито заседание, в което участват:

1. Министерството на правосъдието;
2. страните по чуждестранното решение;

3. прокурор.

(2) Алинея 1, т. 1 не се прилага, когато молителят е сезирал пряко съда.

(3) В производството по ал. 1 дирекция "Социално подпомагане" към общината по настоящия адрес на детето дава становище. Съдът изслушва детето съгласно чл. 15.

(4) Съдът може по направено искане или служебно да определи подходяща привременна мярка за закрила на детето с цел предотвратяване на по-нататъшни опасности за детето или вреди за страните.

Чл. 22и. (1) Съдът спира производството по чл. 22ж, ал. 1, когато:

1. решението е предмет на обжалване;

2. в български съд има висящо производство по съществуващото на спора, което е започнало преди производството в държавата, където е постановено решението, чието признаване и/или допускане на изпълнение се иска;

3. друго решение относно упражняване на родителските права е предмет на производство по признаване и/или допускане на изпълнението му.

(2) В случаите по ал. 1, т. 2 съдът уведомява незабавно съответния съд, който е длъжен да се произнесе в едномесечен срок от уведомлението.

Чл. 22к. (1) Съдът се произнася с решение в едномесечен срок от постъпването на молбата.

(2) Решението на съда подлежи на обжалване пред Софийския апелативен съд.

(3) Софийският апелативен съд се произнася с решение в срока по ал. 1. Решението е окончателно.

Чл. 22л. (1) По реда на тази глава може да се иска признаване и допускане на изпълнение на решение за упражняване на родителските права, постановено след прехвърлянето на детето, ако с решението това прехвърляне е обявено за неправомерно.

(2) Признаването и изпълнението на решение на друга държава - страна по Люксембургската конвенция, се отказва в случаите по чл. 8 и 9, когато са налице предпоставките по чл. 10, ал. 1 от конвенцията.

(3) Признаването и изпълнението на решението се допуска само и доколкото то е изпълняемо в държавата, където е постановено.

Чл. 22м. Доколкото няма особени правила за това производство, прилагат се правилата на общото исково производство в Гражданския процесуален кодекс.

Чл. 22н. Правилата на тази глава се прилагат съответно и по отношение на Конвенцията от 1996 г. относно признаването и изпълнението на решения на чуждестранни съдилища и на други чуждестранни органи."

4. В чл. 25 се създава т. 5:

"5. в случаите по чл. 11 от Конвенцията от 1996 г."

§ 25. В Закона за защита на потребителите (обн., ДВ, бр. 99 от 2005 г.; изм., бр. 30, 51, 53, 59, 105 и 108 от 2006 г., бр. 31 и 41 от 2007 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 186, ал. 1 се създава изречение второ: "Искът се разглежда по реда на глава тридесет и трета "Производство по колективни искове" от Гражданския процесуален кодекс."

2. Член 186б се отменя.

3. В чл. 188 ал. 2 и 3 се отменят.

4. В чл. 189:

а) алинеи 2 и 3 се отменят;

б) алинея 5 се отменя.

5. Член 190а се отменя.

§ 26. В Закона за защита от дискриминацията (обн., ДВ, бр. 86 от 2003 г.; изм., бр. 70 от 2004 г., бр. 105 от 2005 г., бр. 30 и 68 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 61:

а) в ал. 2 думите "чл. 105, ал. 3" се заменят с "чл. 136";

б) в ал. 3 думите "глава трета" се заменят с "чл. 22 - 24".

2. В чл. 71, ал. 3 думите "чл. 174" се заменят с "чл. 218".

§ 27. В Закона за здравното осигуряване (обн., ДВ, бр. 70 от 1998 г.; изм., бр. 93 и 153 от 1998 г., бр. 62, 65, 67, 69, 110 и 113 от 1999 г., бр. 1, 31 и 64 от 2000 г., бр. 41 от 2001 г., бр. 1, 54, 74, 107, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 50, 107 и 114 от 2003 г., бр. 28, 38, 49, 70, 85 и 111 от 2004 г., бр. 39, 45, 76, 99, 102, 103 и 105 от 2005 г., бр. 17, 18, 30, 33, 34, 59, 95 и 105 от 2006 г., бр. 11 от 2007 г., бр. 26 от 2007 г. - Решение № 3 на Конституционния съд от 2007 г.; изм., бр. 31 и 46 от 2007 г.) в чл. 111 ал. 2 се изменя така:

"(2) За дължимата сума по ал. 1 РЗОК може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги."

§ 28. В Закона за ипотечните облигации (обн., ДВ, бр. 83 от 2000 г.; изм., бр. 59 от 2006 г.) в чл. 22, ал. 2 думите "чл. 375 - 389" се заменят с "чл. 486 - 501".

§ 29. В Закона за кадастъра и имотния регистър (обн., ДВ, бр. 34 от 2000 г.; изм., бр. 45 и 99 от 2002 г., бр. 36 от 2004 г., бр. 39 и 105 от 2005 г., бр. 29 и 30 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 87 думите "глава четиридесет и шеста" се заменят с "глава четиридесет и девета "Общи правила".

2. В чл. 88 думите "чл. 431, ал. 2 и 3" се заменят с "чл. 537, ал. 2 и 3".

3. В чл. 89 думите "чл. 192, ал. 2" се заменят с "чл. 247".

§ 30. В Закона за камарите на архитектите и инженерите в инвестиционното проектиране (обн., ДВ, бр. 20 от 2003 г.; изм., бр. 65 от 2003 г., бр. 77 от 2005 г., бр. 30 и 79 от 2006 г.) в чл. 30 думите "се снабдят с изпълнителен лист по реда на глава двадесет и трета от Гражданския процесуален кодекс" се заменят с "поискат издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер".

§ 31. В Закона за концесиите (обн., ДВ, бр. 36 от 2006 г.; изм., бр. 53, 65 и 105 от 2006 г., бр. 41 от 2007 г.) в чл. 89, ал. 2 думите "чл. 41, ал. 5" се заменят с "чл. 56, ал. 3".

§ 32. В Закона за кредитните институции (обн., ДВ, бр. 59 от 2006 г.; изм., бр. 105 от 2006 г.) в чл. 60, ал. 2 думите "има право да получи изпълнителен лист по извлечение от сметка за цялата дължима сума" се заменят с "може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги".

§ 33. В Закона за марките и географските означения (обн., ДВ, бр. 81 от 1999 г.; попр., бр. 82 от 1999 г.; изм., бр. 28, 43, 94 и 105 от 2005 г., бр. 30, 73 и 96 от 2006 г.) в чл. 76ж се правят следните изменения:

1. Заглавието се изменя така: "Привременни мерки".
2. В ал. 1 в текста преди т. 1 думите "лицето, по отношение на което се иска обезпечителната мярка" се заменят с "ответната страна".
3. В ал. 2 думата "обезпечителните" се заменя с "привременните", думите "чл. 308 - 322" се заменят с "чл. 389 - 403" и думите "чл. 317" се заменят с "чл. 398".
4. В ал. 3 думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната".
5. В ал. 4 в изречение първо думата "Обезпечителните" се заменя с "Привременните", думите "държавен или частен съдебен" се заменят със "съдебния" и думите "допускане на обезпечението" се заменят с "налагане на мярката", а в изречение второ думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната".
6. В ал. 5 думата "обезпечителните" се заменя с "привременните".
7. В ал. 6 думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната".

§ 34. В Закона за международния търговски арбитраж (обн., ДВ, бр. 60 от 1988 г.; изм., бр. 93 от 1993 г., бр. 59 от 1998 г., бр. 38 от 2001 г., бр. 46 от 2002 г., бр. 102 от 2002 г. - Решение № 9 на Конституционния съд от 2002 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 8, ал. 1, изречение първо думите "първото по делото заседание" се заменят със "срока за отговор на исковата молба".
2. В чл. 16, ал. 1 думите "съобразно чл. 126б и 126в на" се заменят с "по реда на глава двадесет и първа "Обжалване на определенията" от".
3. В чл. 48, ал. 3 думите "чл. 54 и 55" се заменят с "чл. 71".
4. В чл. 51 ал. 3 се изменя така:

"(3) Исковете за признаване и допускане на изпълнението на решенията на чуждестранните арбитражни съдилища и на сключените пред тях спогодби по арбитражни дела се предявяват, ако друго не е предвидено в международен договор, по който Република България е страна, пред Софийския градски съд и за разглеждането им се прилагат съответно чл. 118 - 122 от Кодекса на международното частно право, с изключение на правото на длъжника да предяви възражение за погасяване на вземането."

§ 35. В Закона за митниците (обн., ДВ, бр. 15 от 1998 г.; изм., бр. 89 и 153 от 1998 г., бр. 30 и 83 от 1999 г., бр. 63 от 2000 г., бр. 110 от 2001 г., бр. 76 от 2002 г., бр. 37 и 95 от 2003 г., бр. 38 от 2004 г., бр. 45, 86, 91 и 105 от 2005 г., бр. 30 и 105 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 14, ал. 1, т. 9 думите "чл. 64, ал. 5" се заменят с "чл. 78, ал. 6 и 8".
2. В чл. 211к, ал. 1 думите "чл. 231" се заменят с "чл. 303".

§ 36. В Закона за наследството (обн., ДВ, бр. 22 от 1949 г.; попр., бр. 41 от 1949 г.; изм., бр. 275 от 1950 г., бр. 41 от 1985 г., бр. 60 от 1992 г., бр. 21 от 1996 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 117 от 1997 г., бр. 96 от 1999 г., бр. 34 от 2000 г.) в чл. 24, ал. 2 думите "чл. 474, ал. 1 и 2" се заменят с "чл. 578, ал. 1 и 2".

§ 37. В Закона за нотариусите и нотариалната дейност (обн., ДВ, бр. 104 от 1996 г.; изм., бр. 117, 118 и 123 от 1997 г., бр. 24 от 1998 г., бр. 69 от 1999 г., бр. 18 от 2003 г., бр. 29 и 36 от 2004 г., бр. 19 и 43 от 2005 г., бр. 30, 39 и 41 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 50 думите "чл. 41 - 52" се заменят с "чл. 37 - 58".

2. Член 61 се изменя така:

"Принудително изпълнение

Чл. 61. За дължимите суми по решение на общото събрание Нотариалната камара може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер."

3. В чл. 89 ал. 3 се изменя така:

"(3) За дължимите неплатени нотариални такси нотариусът може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер."

§ 38. В Закона за обезщетяване на собственици на одържавени имоти (обн., ДВ, бр. 107 от 1997 г.; бр. 30 от 1998 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 1998 г.; изм., бр. 45, 88 и 135 от 1998 г., бр. 12 от 1999 г., бр. 9 от 2000 г.; попр., бр. 10 от 2000 г.; изм., бр. 99 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 28, 45, 47 от 2002 г., бр. 112 от 2003 г., бр. 101 от 2004 г., бр. 24 от 2006 г.) в чл. 6 ал. 12 се отменя.

§ 39. В Закона за обществените поръчки (обн., ДВ, бр. 28 от 2004 г.; изм., бр. 53 от 2004 г., бр. 31, 34 и 105 от 2005 г., бр. 18, 33, 37 и 79 от 2006 г.) в чл. 122б, ал. 2 думите "чл. 41, ал. 5" се заменят с "чл. 56, ал. 3".

§ 40. В Закона за общинската собственост (обн., ДВ, бр. 44 от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 55 от 1997 г., бр. 22 и 93 от 1998 г., бр. 23, 56, 64, 67, 69 и 96 от 1999 г., бр. 26 от 2000 г., бр. 34 от 2001 г., бр. 120 от 2002 г., бр. 101 от 2004 г., бр. 29, 30 и 36 от 2006 г.) в чл. 27, ал. 3 думите "чл. 41, ал. 5 и срокът по чл. 157, ал. 1" се заменят с "чл. 56, ал. 3 и срокът по чл. 199".

§ 41. В Закона за особените залози (обн., ДВ, бр. 100 от 1996 г.; изм., бр. 86 от 1997 г., бр. 42 от 1999 г., бр. 19 и 58 от 2003 г., бр. 34 и 43 от 2005 г., бр. 30 и 34 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 35:

а) алинея 1 се изменя така:

"(1) Когато залогодателят не окаже необходимото съдействие за изпълнение върху заложеното имущество или за запазването му, зложният кредитор въз основа на извлечение от регистъра за вписано обезпечение и за започване на изпълнението може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс. Предаването на заложеното имущество се извършва по реда на чл. 521 от Гражданския процесуален кодекс.";

б) в ал. 2 думите "държавният или частният съдебен" се заменят със "съдебният".

2. Член 36 се изменя така:

"Оспорване

Чл. 36. В производството по принудително изпълнение залогодателят може да оспори вземането или зложното право по реда на чл. 439 от Гражданския процесуален кодекс."

3. В чл. 37, ал. 4 думите "чл. 372" се заменят с "чл. 482".

4. В чл. 40, ал. 2 думите "чл. 372" се заменят с "чл. 482".

5. В чл. 41, ал. 2 думите "чл. 217" се заменят с "чл. 278".

6. В чл. 42 думите "чл. 359" се заменят с "чл. 464".

§ 42. В Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България (обн., ДВ, бр. 112 от 1995 г.; изм., бр. 67 от 1996 г., бр. 122 от 1997 г., бр. 70, 93, 152 и 153 от 1998 г., бр. 12, 67 и 69 от 1999 г., бр. 49 и 64 от 2000 г.,

бр. 25 от 2001 г., бр. 1, 40, 45 и 119 от 2002 г., бр. 50, 86, 95 и 112 от 2003 г., бр. 93 и 111 от 2004 г., бр. 27, 38, 76, 88, 102 и 105 от 2005 г., бр. 30, 36, 56, 82, 91 и 102 от 2006 г., бр. 11, 41 и 46 от 2007 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 300 ал. 3 се изменя така:

"(3) За разходите по ал. 1 и 2 съответният компетентен орган, определен от министъра на отбраната, може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги."

2. В чл. 300а ал. 2 се изменя така:

"(2) За разходите по ал. 1 съответният компетентен орган, определен от министъра на отбраната, може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги."

§ 43. В Закона за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (обн., ДВ, бр. 19 от 2005 г.; изм., бр. 86 и 105 от 2005 г., бр. 33 и 75 от 2006 г.) в чл. 28, ал. 5 думите "чл. 97, ал. 4" се заменят с "чл. 124, ал. 5".

§ 44. В Закона за патентите и регистрацията на полезните модели (обн., ДВ, бр. 27 от 1993 г.; изм., бр. 83 от 1996 г., бр. 11 от 1998 г., бр. 81 от 1999 г., бр. 45 и 66 от 2002 г., бр. 17 от 2003 г., бр. 30 и 64 от 2006 г., бр. 31 от 2007 г.) в чл. 67, ал. 4 изречение второ се изменя така: "Неплащането на тези суми не е основание за спиране на производството, но получаващото ведомство може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги."

§ 45. В Закона за подпомагане на земеделските производители (обн., ДВ, бр. 58 от 1998 г.; изм., бр. 79 и 153 от 1998 г., бр. 12, 26, 86 и 113 от 1999 г., бр. 24 от 2000 г., бр. 34 и 41 от 2001 г., бр. 46 и 96 от 2002 г., бр. 18 от 2004 г., бр. 14 и 105 от 2005 г., бр. 18, 30, 34, 59, 96 и 108 от 2006 г., бр. 13 от 2007 г.) в чл. 27 ал. 2 се изменя така:

"(2) За вземанията си от физическите и юридическите лица фондът може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги. Вземанията се събират от Агенцията за държавни вземания."

§ 46. В Закона за политическите партии (обн., ДВ, бр. 28 от 2005 г.; изм., бр. 102 от 2005 г., бр. 17 и 73 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 18 ал. 1 се изменя така:

"(1) Решението по молбата за регистрация подлежи на обжалване или протест в 7-дневен срок от узнаването му пред Върховния касационен съд независимо от предпоставките за допускане на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс."

2. В чл. 41:

а) алинея 1 се изменя така:

"(1) Решението на Софийския градски съд по чл. 40 подлежи на обжалване в 14-дневен срок от узнаването му пред Върховния касационен съд независимо от предпоставките за допускане на касационното обжалване по чл. 280, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс.";

б) в ал. 2 думите "чл. 231" се заменят с "чл. 303".

§ 47. В Закона за приватизация и следприватизационен контрол (обн., ДВ, бр. 28 от 2002 г.; изм., бр. 78 от 2002 г., бр. 20 и 31 от 2003 г., бр. 39 от 2003 г. - Решение № 5 на Конституционния съд от 2003 г.; изм., бр. 46 и 84 от 2003 г., бр. 55 и 115 от 2004 г., бр. 28, 39, 88, 94, 103 и 105 от 2005 г., бр. 36, 53, 72 и 105 от 2006 г.) § 11б от допълнителните разпоредби се изменя така:

"§ 11б. За дължимите вноски от цената по приватизационните договори Агенцията за следприватизационен контрол и органите по чл. 4, ал. 2 могат да поискат издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на извлечение от счетоводните си книги."

§ 48. В Закона за промишления дизайн (обн., ДВ, бр. 81 от 1999 г.; изм., бр. 17 от 2003 г., бр. 43 и 105 от 2005 г., бр. 30 и 73 от 2006 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 57ж:

а) заглавието се изменя така: "Привременни мерки";

б) в ал. 1 в текста преди т. 1 думите "лицето, по отношение на което се иска обезпечителна мярка" се заменят с "ответната страна";

в) в ал. 2 думата "обезпечителните" се заменя с "привременните", думите "чл. 308 - 322" се заменят с "чл. 389 - 403" и думите "чл. 317" се заменят с "чл. 398";

г) в ал. 3 думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната";

д) в ал. 4 в изречение първо думата "Обезпечителните" се заменя с "Привременните", думите "държавен или частен съдебен" се заменят със "съдебния" и думите "допускане на обезпечението" се заменят с "налагане на мярката", а в изречение второ думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната";

е) в ал. 5 думата "обезпечителните" се заменя с "привременните";

ж) в ал. 6 думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната".

2. В чл. 60а:

а) заглавието се изменя така: "Привременни мерки";

б) в ал. 1 в текста преди т. 1 думата "обезпечителни" се заличава;

в) алинея 2 се изменя така:

"(2) Допускането, налагането и отменянето на привременните мерки се извършва по реда на чл. 389 - 403 от Гражданския процесуален кодекс, с изключение на чл. 398, ал. 2, изречение първо, и доколкото този закон не предвижда друго.";

г) в ал. 3 думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната";

д) в ал. 4 думата "Обезпечителните" се заменя с "Привременните", думите "съдия-изпълнителя" се заменят със "съдебния изпълнител" и думите "допускане на обезпечението" се заменят с "налагане на мярката";

е) в ал. 5 думата "обезпечителните" се заменя с "привременните";

ж) в ал. 6 в изречение първо думата "Обезпечителните" се заменя с "Привременните" и думите "съдия-изпълнителя" се заменят със "съдебния изпълнител", а в изречение второ думата "Обезпечителната" се заменя с "Привременната";

з) в ал. 7 думата "обезпечителната" се заменя с "привременната", а думата "обезпечението" се заменя с "налагането на мярката".

§ 49. В Закона за пътищата (обн., ДВ, бр. 26 от 2000 г.; изм., бр. 88 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., бр. 47 и 118 от 2002 г., бр. 9 и 112 от 2003 г., бр. 6 и 14 от 2004 г., бр. 88 и 104 от 2005 г., бр. 30, 36, 64, 102, 105 и 108 от 2006 г.) в чл. 57 ал. 2 се изменя така:

"(2) При неизпълнение на изискванията по ал. 1 последиците се отстраняват от администрацията, управляваща пътя, за сметка на нарушителя. За вземането си от нарушителя администрацията може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс въз основа на

извлечение от счетоводните си книги."

§ 50. В Закона за сдружения за напояване (обн., ДВ, бр. 34 от 2001 г.; изм., бр. 108 от 2001 г., бр. 30 от 2006 г.) чл. 54 се изменя така:

"Чл. 54. За вземанията си сдруженията могат да поискат издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер."

§ 51. В Закона за собствеността (обн., Изв., бр. 92 от 1951 г., изм., бр. 12 от 1958 г., бр. 90 от 1960 г., ДВ, бр. 99 от 1963 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 54 и 87 от 1974 г., бр. 55 от 1978 г., бр. 36 от 1979 г., бр. 19 от 1985 г., бр. 14 и 91 от 1988 г., бр. 38 от 1989 г., бр. 31 от 1990 г., бр. 77 от 1991 г., бр. 33 от 1996 г., бр. 100 от 1997 г., бр. 90 от 1999 г., бр. 34 и 59 от 2000 г., бр. 32 от 2005 г., бр. 46 от 2006 г., бр. 24 от 2007 г.) в чл. 46 ал. 2 се изменя така:

"(2) Въз основа на влязлото в сила решение на общото събрание по чл. 45 управителят или председателят на управителния съвет може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс."

§ 52. В Закона за собствеността и ползуването на земеделските земи (обн., ДВ, бр. 17 от 1991 г.; попр., бр. 20 от 1991 г.; изм., бр. 74 от 1991 г., бр. 18, 28, 46 и 105 от 1992 г., бр. 48 от 1993 г., бр. 64 от 1993 г. - Решение № 12 на Конституционния съд от 1993 г.; изм., бр. 83 от 1993 г., бр. 80 от 1994 г., бр. 45 и 57 от 1995 г., бр. 59 от 1995 г. - Решение № 7 и № 8 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 79 от 1996 г., бр. 103 от 1996 г. - Решение № 20 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 62, 87, 98 и 123 от 1997 г., бр. 59, 88 и 133 от 1998 г., бр. 68 от 1999 г., бр. 34 и 106 от 2000 г., бр. 28, 47 и 99 от 2002 г., бр. 16 от 2003 г., бр. 36 от 2004 г., бр. 17 и 30 от 2006 г., бр. 13 и 24 от 2007 г.) в чл. 19, ал. 8, т. 1 думите "чл. 483" се заменят с "чл. 587".

§ 53. В Закона за социално подпомагане (обн., ДВ, бр. 56 от 1998 г.; изм., бр. 45 и 120 от 2002 г., бр. 18, 30 и 105 от 2006 г.) в чл. 14б ал. 2 се изменя така:

"(2) Принудителното изпълнение на заповедта по чл. 14а, ал. 3 се допуска по искане на Дирекция "Социално подпомагане" по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс."

§ 54. В Закона за събиране на държавните вземания (обн., ДВ, бр. 26 от 1996 г.; изм., бр. 104 от 1996 г., бр. 51 от 1997 г., бр. 59 от 1998 г., бр. 103 от 1999 г., бр. 29 от 2000 г. - Решение № 2 на Конституционния съд от 2000 г.; изм., бр. 63 от 2000 г., бр. 111 от 2001 г., бр. 28 и 46 от 2002 г., бр. 105 от 2005 г., бр. 105 от 2006 г.) в чл. 87 ал. 2 се изменя така:

"(2) Вземанията по ал. 1, с изключение на вземанията по т. 5, се установяват с акт за установяване на частно държавно вземане, който се издава от изпълнителния директор на агенцията. Въз основа на акта за установяване на частно държавно вземане агенцията може да поиска издаване на заповед за незабавно изпълнение по реда на чл. 418 от Гражданския процесуален кодекс."

§ 55. В Закона за съдебната власт (обн., ДВ, бр. 59 от 1994 г., бр. 78 от 1994 г. - Решение № 8 на Конституционния съд от 1994 г., бр. 87 от 1994 г. - Решение № 9 на Конституционния съд от 1994 г., бр. 93 от 1995 г. - Решение № 17 на Конституционния съд от 1995 г.; изм., бр. 64 от 1996 г., бр. 96 от 1996 г. - Решение № 19 на Конституционния съд от 1996 г.; изм., бр. 104 и 110 от 1996 г., бр. 58, 122 и 124 от 1997 г., бр. 11 и 133 от 1998 г., бр. 6 от 1999 г. - Решение № 1 на Конституционния съд от 1999 г.; изм., бр. 34, 38 и 84 от 2000 г., бр. 25 от 2001 г., бр. 74 от 2002 г., бр. 110 от 2002 г. - Решение № 11 на Конституционния съд от 2002 г., бр. 118 от 2002 г. - Решение № 13 на Конституционния съд от 2002 г.; изм., бр. 61 и 112 от 2003 г., бр. 29, 36 и 70 от 2004 г., бр. 93 от 2004 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 2004 г., бр. 37 от 2005 г. - Решение № 4 на Конституционния съд от 2005 г.; изм., бр. 43 и 86 от 2005 г., бр. 17 от 2006 г., бр. 23 от 2006 г. - Решение № 1 на Конституционния съд от 2006 г., бр. 30 и 39 от 2006 г.) в чл. 175, ал. 2, чл. 176, ал. 3, чл. 181, ал. 4 и чл. 182 думите "чл. 41 - 52" се заменят с "чл. 37 - 58".

§ 56. В Закона за търговския регистър (обн., ДВ, бр. 34 от 2006 г.; изм., бр. 80 и 105 от 2006 г.) в чл. 25, ал. 4, изречение първо думите "глава дванадесета "а" се заменят с "глава двадесет и първа "Обжалване на определенията".

§ 57. В Закона за частните съдебни изпълнители (обн., ДВ, бр. 43 от 2005 г.; изм., бр. 39 от 2006 г., бр. 31 от 2007 г.) се правят следните изменения:

1. Член 15 се отменя.

2. В чл. 16:

а) алинея 1 се отменя;

б) досегашната ал. 2 става ал. 1;

в) досегашната ал. 3 става ал. 2 и в нея цифрата "2" се заменя с "по чл. 431, ал. 3 от Гражданския процесуален кодекс".

3. В чл. 18:

а) в ал. 4 в изречение първо думите "чл. 414" се заменят с "чл. 521", а в изречение второ думите "чл. 357 и 358" се заменят с "чл. 462 и 463";

б) алинея 5 се изменя така:

"(5) По разпореждане на съда частният съдебен изпълнител може да връчва съобщения и призовки по граждански дела."

4. В чл. 19, ал. 3 думите "чл. 12" се заменят с "чл. 22".

5. В чл. 43 думите "чл. 41 - 52" се заменят с "чл. 37 - 58".

6. Член 54 се изменя така:

"Принудително изпълнение

Чл. 54. За дължимите суми по решение на общото събрание камарата може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер."

7. В чл. 71, ал. 5 думите "чл. 165 - 170" се заменят с "чл. 207 - 209".

8. В чл. 79 ал. 3 се изменя така:

"(3) За дължимите неплатени такси и разноски частният съдебен изпълнител може да поиска издаване на заповед за изпълнение по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс независимо от техния размер."

§ 58. В Търговския закон (обн., ДВ, бр. 48 от 1991 г.; изм., бр. 25 от 1992 г., бр. 61 и 103 от 1993 г., бр. 63 от 1994 г., бр. 63 от 1995 г., бр. 42, 59, 83, 86 и 104 от 1996 г., бр. 58, 100 и 124 от 1997 г., бр. 52 и 70 от 1998 г., бр. 33, 42, 64, 81, 90, 103 и 114 от 1999 г., бр. 84 от 2000 г., бр. 28, 61 и 96 от 2002 г., бр. 19, 31 и 58 от 2003 г., бр. 31, 39, 42, 43, 66, 103 и 105 от 2005 г., бр. 38, 59 и 105 от 2006 г.) се правят следните изменения и допълнения:

1. (Изм. - ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.) В чл. 70, ал. 6 думите "Член 498" се заменят с "Член 604".

2. В чл. 74 се създава ал. 4:

"(4) Искът се разглежда по реда на глава тридесет и трета "Производство по колективни иски" от Гражданския процесуален кодекс, когато се оспорва решение на общото събрание на акционерно дружество с издадени акции на приносител или на инвестиционно дружество от отворен тип. В този случай не се допуска изключване от участие."

3. В чл. 232, ал. 4 думите "чл. 488а" се заменят с "чл. 593".

4. В чл. 263о, ал. 5 думите "дванадесета "а" - "Бързо производство" от Гражданския процесуален кодекс, като чл.

126д не се прилага" се заменят с "тридесет и втора "Производство по търговски спорове" от Гражданския процесуален кодекс".

5. В чл. 264к, ал. 5 думите "дванадесета "а" - "Бързо производство" от Гражданския процесуален кодекс, като чл. 126д не се прилага" се заменят с "тридесет и втора "Производство по търговски спорове" от Гражданския процесуален кодекс".

6. В чл. 581, ал. 1 думите "чл. 456" се заменят с "чл. 560".

7. В чл. 613а:

а) в ал. 1 думите "пред Върховния касационен съд по правилата на глава деветнадесета "а" от" се заменят с "по общия ред на";

б) в ал. 3 думите "глави осемнадесета и деветнадесета" се заменят с "глава двадесета "Въззивно обжалване".

8. Член 708 се изменя така:

"Събиране на преобразуваното вземане

Чл. 708. На основание утвърдения от съда план кредиторът може да поиска издаване на заповед по чл. 410, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс за изпълнение на преобразуваното вземане независимо от неговия размер."

§ 59. В Семейния кодекс (обн., ДВ, бр. 41 от 1985 г.; изм., бр. 11 от 1992 г.; попр., бр. 15 от 1992 г.; изм., бр. 63 и 84 от 2003 г., бр. 42 от 2005 г., бр. 30 от 2006 г.) в чл. 79 се правят следните изменения и допълнения:

1. Досегашният текст става ал. 1.

2. Създава се ал. 2:

"(2) Исковете за издръжка и нейното увеличение се разглеждат по реда на глава двадесет и пета "Бързо производство" на Гражданския процесуален кодекс."

§ 60. (В сила от 24.07.2007 г. - ДВ, бр. 59 от 2007 г.) Министерският съвет в тримесечен срок от обнародването на този кодекс в "Държавен вестник" внася в Народното събрание проекти на закони за изменение и допълнение на законите, чиито разпоредби трябва да бъдат приведени в съответствие с този кодекс.

§ 61. (*) Кодексът влиза в сила от 1 март 2008 г., с изключение на:

1. част седма "Особени правила относно производството по граждански дела при действие на правото на Европейския съюз";

2. параграф 2, ал. 4;

3. параграф 3 относно отмяната на глава тридесет и втора "а" "Особени правила за признаване и допускане изпълнение на решения на чуждестранни съдилища и на други чуждестранни органи" с чл. 307а - 307д и част седма "Производство за връщане на дете или за упражняване на правото на лични отношения" с чл. 502 - 507;

4. параграф 4, ал. 2;

5. параграф 24;

6. параграф 60,

които влизат в сила три дни след обнародването на кодекса в "Държавен вестник".

Кодексът е приет от 40-то Народно събрание на 6 юли 2007 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 1.03.2008 г.)

§ 43. Правилниците по чл. 342, ал. 1 от Закона за съдебната власт уреждат и регистрите по чл. 235, ал. 5, изречение второ и чл. 489, ал. 4.

.....

§ 47. (В сила от 30.05.2008 г.) Прекратените производства по § 2 от преходните и заключителните разпоредби се възобновяват служебно от съда.

§ 48. Законът влиза в сила от 1 март 2008 г., с изключение на § 23, 25, 45, 46 и 47, които влизат в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник".

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 42 от 2009 г.)

§ 26. Делата по чл. 390, ал. 1 и по чл. 411, ал. 1, образувани до влизането в сила на този закон, се довършват от същите съдилища, независимо от промяната на подсъдността.

§ 27. Делата по искове за упражняване на родителски права при разногласия между родителите в случаите по чл. 76, т. 9 от Закона за българските документи за самоличност, образувани до влизането в сила на този закон, се довършват по досегашния ред.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 100 от 2010 г., в сила от 21.12.2010 г.)

.....

§ 25. Висящите производства се разглеждат по досегашния ред.

§ 26. Този закон влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник" с изключение на § 12, който влиза в сила от 1 януари 2011 г., и § 13, т. 2 и § 21, които влизат в сила от 18 юни 2011 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за публично-частното партньорство

(ДВ, бр. 45 от 2012 г., в сила от 1.01.2013 г.)

.....

§ 16. Законът влиза в сила от 1 януари 2013 г., с изключение на § 4, § 5, § 7, § 8, § 9, § 10 и § 13, които влизат в сила от 1 септември 2012 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 49 от 2012 г.)

§ 9. В срок от един месец от влизането в сила на този закон Министерският съвет приема измененията и допълненията в Тарифата за държавните такси, които се събират от съдилищата по Гражданския процесуален кодекс и в Тарифата за таксите и разноските към Закона за частните съдебни изпълнители, произтичащи от този закон.

§ 10. По изпълнителните дела, по които до влизането в сила на този закон са внесени авансово пропорционални такси, но не са извършени съответните действия, таксите не се преизчисляват.

§ 11. За действията, които са извършени до влизането в сила на този закон, без да е събрана авансово таксата по чл. 83 от Закона за частните съдебни изпълнители, се начисляват такси по реда на този закон.

.....

§ 13. Параграфи 5 и 7 влизат в сила от 1 януари 2013 г.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията

(ДВ, бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г.)

.....

§ 97. В Гражданския процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.; изм., бр. 50 от 2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2008 г. - бр. 63 от 2008 г.; изм., бр. 69 от 2008 г., бр. 12, 19, 32 и 42 от 2009 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2009 г. - бр. 47 от 2009 г.; изм., бр. 82 от 2009 г., бр. 13 и 100 от 2010 г.; Решение № 15 на Конституционния съд от 2010 г. - бр. 5 от 2011 г.; изм., бр. 45, 49 и 99 от 2012 г., бр. 15 от 2013 г.) навсякъде думите "министъра на регионалното развитие и благоустройството" и "Министерството на регионалното развитие и благоустройството" се заменят съответно с "министъра на регионалното развитие" и "Министерството на регионалното развитие".

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Закона за устройство на територията

(ДВ, бр. 98 от 2014 г., в сила от 28.11.2014 г.)

.....

§ 96. В Гражданския процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.; изм., бр. 50 от 2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2008 г. – бр. 63 от 2008 г.; изм., бр. 69 от 2008 г., бр. 12, 19, 32 и 42 от 2009 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2009 г. – бр. 47 от 2009 г.; изм., бр. 82 от 2009 г., бр. 13 и 100 от 2010 г.; Решение № 15 на Конституционния съд от 2010 г. – бр. 5 от 2011 г.; изм., бр. 45, 49 и 99 от 2012 г., бр. 15 и 66 от 2013 г., бр. 53 от 2014 г.) навсякъде думите "министъра на регионалното развитие" и "Министерството на регионалното развитие" се заменят съответно с "министъра на регионалното развитие и благоустройството" и "Министерството на регионалното развитие и благоустройството".

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 50 от 2015 г.)

§ 14. Подадените преди влизането в сила на този закон касационни жалби, частни жалби по чл. 274, ал. 2 от Гражданския процесуален кодекс и жалби срещу решения на Върховния касационен съд по чл. 80, ал. 3 от Закона за нотариусите и нотариалната дейност се разглеждат при досегашните условия и ред.

§ 15. В едномесечен срок от влизането в сила на този закон управителят на Българската народна банка и министърът на правосъдието утвърждават изискванията към Единната среда за обмен на електронни запори.

§ 16. Съдебните решения, постановени в производства, образувани преди 10 януари 2015 г., както и другите актове, формално съставени или вписани, одобрени или сключени преди 10 януари 2015 г., включени в приложното поле на Регламент (ЕС) № 1215/2012, се признават и изпълняват по досегашния ред.

.....

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 8 от 2017 г.)

§ 6. (1) Висящите производства по глава двадесет и втора се разглеждат по реда на този закон.

(2) Започналите до влизането в сила на този закон арбитражни производства се приключват по досегашния ред, с изключение на производствата по неарбитражни спорове, които се прекратяват.

.....

ЗАКЛЮЧИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

към Закона за допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 13 от 2017 г.)

§ 2. В срок до 28 февруари 2017 г. Министерският съвет приема измененията и допълненията в Тарифа № 1 към Закона за държавните такси за таксите, събирани от съдилищата, прокуратурата, следствените служби и Министерството на правосъдието (обн., ДВ, бр. 71 от 1992 г.; изм., бр. 71 и 92 от 1992 г., бр. 32 и 64 от 1993 г., бр. 45 и 61 от 1994 г., бр. 15 от 1996 г., бр. 2, 28 и 36 от 1997 г., бр. 20 от 1998 г.; попр., бр. 24 от 1998 г.; изм., бр. 95 от 1998 г., бр. 14 от 2000 г.; Решение № 798 на Върховния административен съд – бр. 19 от 2001 г.; изм., бр. 89 от 2001 г., бр. 83 от 2002 г., бр. 66 от 2003 г.; Решение № 295 от 2004 г. на Върховния административен съд – бр. 6 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 69 от 2004 г.; изм., бр. 94 от 2005 г., бр. 35, 75 и 105 от 2006 г., бр. 75 от 2007 г., бр. 22 от 2008 г., бр. 39 и 77 от 2009 г., бр. 30 от 2011 г., бр. 98 от 2012 г. и бр. 88 от 2013 г.) и Тарифата за държавните такси, които се събират от съдилищата по Гражданския процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 22 от 2008 г.; изм., бр. 50 от 2008 г. и бр. 24 от 2013 г.), произтичащи от този закон.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 86 от 2017 г.)

§ 71. В 6-месечен срок от влизането в сила на този закон министърът на правосъдието издава наредбата по чл. 450а, ал. 3.

§ 72. (1) В 18-месечен срок от влизането в сила на този закон Министерството на правосъдието създава онлайн платформата за електронни публични търгове.

(2) В 12-месечен срок от влизането в сила на този закон министърът на правосъдието издава наредбата по чл. 501а, ал. 6.

§ 73. Публичните продажби, обявени до влизането в сила на този закон, се довършват по досегашния ред. В случаите, когато публичните продажби бъдат обявени за нестанали, новата начална цена се определя по реда на този закон.

§ 74. Висящите производства по касационни жалби, подадени до влизането в сила на този закон, се разглеждат по досегашния ред.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за изменение и допълнение на Гражданския процесуален кодекс

(ДВ, бр. 65 от 2018 г., в сила от 7.08.2018 г.)

§ 5. Заварените до влизането в сила на този закон съдебни производства се довършват по досегашния ред, независимо от промяната на подсъдността.

§ 8. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в "Държавен вестник", с изключение на § 1 и 6, които влизат в сила от 1 септември 2018 г.